

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
AVRASYA ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI

**RESMİ NİĞDE GAZETESİ'NE GÖRE NİĞDE'NİN SOSYAL, KÜLTÜREL
VE EKONOMİK YAPISI (1932-1933)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Kürşad YILMAZ

Niğde
Ağustos 2021

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
AVRASYA ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI

RESMİ NİĞDE GAZETESİ'NE GÖRE NİĞDE'NİN SOSYAL, KÜLTÜREL
VE EKONOMİK YAPISI (1932-1933)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Kürşad YILMAZ

Danışman : Prof. Dr. Hamdi DOĞAN
Üye : Prof. Dr. Nevzat TOPAL
Üye : Doç. Dr. Şenay ATAM

Niğde
Ağustos 2021

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “RESMÎ NİĞDE GAZETESİ’NE GÖRE NİĞDE’NİN SOSYAL, KÜLTÜREL VE EKONOMİK YAPISI(1932-1933)” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 19.08.2021

Kürşad YILMAZ

ÖN SÖZ

Niğde, tarihte Roma'dan Selçukluya, Osmanlı'dan günümüz Türkiye'sine kadar pek çok kültür ve insana ev sahipliği yapmış, geçiş güzergâhları üzerinde bulunan önemli bir şehirdir.

Milli Mücadele'nin sona ermesiyle 1923'te ilan edilen Cumhuriyetin kazanımları tüm ülkede olduğu gibi Niğde'de de hissedilmiştir. O dönemde gazete ve dergilerin önemi oldukça fazlaydı. Yeni yönetimin halka anlatılabilmesi, merkezden haber alınabilmesi, bölgede ve dünyada olan bitenin öğrenilebilmesi amacıyla devlet tarafından hemen tüm şehirlerde resmi gazeteler basılmıştır. Bu gazeteler yaşanan dönemde hedefini gerçekleştirmenin yanında, günümüzde o dönemleri araştırmak isteyenler için de önemli kaynaklar olmuşlardır. 1932-1933 yıllarında Niğde'nin Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Hayatını konu alan bu çalışmanın temel kaynağı o yıllarda Niğde'de basımı yapılan Resmi Niğde Gazetesi olmuştur. Haftada bir kez pazartesi günleri basımı yapılan gazetede, Niğde'de gerçekleşen belediye faaliyetleri, valilik çalışmaları, Vilayet Umumi Meclisi kararları, çıkarılan kanunlar gibi şehri ilgilendiren duyuruların yanı sıra, şehirdeki eğitim, spor, sağlık alanında yapılan çalışmalar, adli vakalar, ilanlar gibi sosyal hayata dair pek çok değerli bilgi yer almaktadır. Genel olarak şehir hakkında bilgiler içeren gazete bazen ülke çapında haberlere de sayfalarında yer vermiştir.

Tez konusunun seçiminde ve araştırma sürecinde yardımını esirgemeyen, çalışmanın tamamlanmasında yol gösteren tez danışman hocam Sayın Prof. Dr. Hamdi DOĞAN'a teşekkürlerimi sunuyorum. Araştırma süresince kaynak ve bilgi yönünden yardımcı olan Sayın Prof. Dr. Nevzat TOPAL hocama da şükranlarımı sunarım. Çalışma boyunca maddi manevi beni destekleyen aileme de teşekkürü bir borç bilirim.

Kürşad YILMAZ

19.08.2021

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**RESMİ NİĞDE GAZETESİ'NE GÖRE NİĞDE'NİN SOSYAL, KÜLTÜREL
VE EKONOMİK YAPISI (1932-1933)**

YILMAZ, Kürşad
Avrasya Araştırmaları Ana Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hamdi DOĞAN
Ağustos 2021, 134 sayfa

Bu araştırmanın amacı Niğde'nin 1932-1933 yılları arasında içinde bulunduğu sosyal, kültürel, ekonomik hayat hakkında bilgi edinmektir. O yıllara ait pek fazla kaynak olmaması nedeniyle, tez araştırması yapılırken genelde şehrin resmi gazetesi olan Resmi Niğde Gazetesi'nin iki yıllık sayılarından faydalanılmıştır. İnkılapların anlatılması, şehirden, ülkeden, dünyadan haberlerin halka ulaştırılabilmesi amacıyla yayın faaliyetlerini yürüten gazete, Niğde'de hayatın akışı hakkında önemli bilgiler içermektedir.

Altı bölümden oluşan bu çalışmanın birinci bölümünde şehrin idari kadrosu ve siyasi faaliyetler hakkında bilgilere yer verilmiştir. İkinci bölümde şehri ziyaret eden önemli devlet adamları ile şehirdeki özel günler ve milli bayram kutlamalarından bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde şehrin sosyal ve kültürel hayatı başlığı altında halkevi, sağlık faaliyetleri, sosyal yardım kuruluşları, spor, konserler ve sinema gibi Niğde'deki sosyal hayat anlatılmıştır. Birçok konuda halka bilgilendirmeler yapan gazete ayrıca halkın sorunlarını yöneticilere bildirmesinde aracı olmuştur. Dördüncü bölümde eğitim öğretim faaliyetleri, kurslar, konferanslar, sergi ve müsamerelerden bahsedilmiştir. Beşinci bölümde ekonomi ve sanayi anlatılmıştır. Resmi Niğde Gazetesinde, 1929 yılında yaşanan ve etkileri 1930'lu yıllar boyunca devam eden dünya ekonomik krizinin Niğde'deki yansımaları dolayısıyla krize tedbir manasında halka ekonomik yönlendirmeler yapılmıştır. Altıncı ve son bölümde ise şehirdeki iskân ve bayındırlık faaliyetleri ile doğum, ölüm, nişan merasimleri, kazalar, afetler gibi günlük olaylar anlatılmıştır.

Araştırma sonucunda 1932-1933 yılları, ekonominin tarım ve hayvancılığa dayandığı, demiryolu ve halkevi açılışı gibi ekonomik ve sosyal gelişmelerin yaşanarak şehirdeki hayatın canlandığı, sağlık sektörünün bulunduğu devre göre

ileride olduğu yıllardır. Eğitim öğretim imkanlar dahilinde sürdürölmüş, asayiş bozukluğu pek az olup güvenli bir şehir olduğu görölmüşür.

Anahtar Kelimeler: Niğde, Resmi Niğde Gazetesi, Sosyal Kültürel ve Ekonomik Yapı.

ABSTRACT
MASTER'S THESIS

**ACCORDING TO THE OFFICIAL NİĞDE NEWSPAPER THE SOCIAL,
CULTURAL AND ECONOMIC STRUCTURE OF NİĞDE(1932-1933)**

YILMAZ, Kürşad
Department Of Eurasian Studies
Thesis Advisor: Prof. Dr. Hamdi DOĞAN
August 2021, 134 pages

The aim of this research is to obtain information about the social, cultural and economic life of Niğde between 1932-1933. Due to the lack of many sources of those years, the two-year issues of the Official Niğde Newspaper, which is the official newspaper of the city, were generally used while conducting the thesis research. The newspaper, which carries out its publishing activities to explain the revolutions and to convey the news from the city, the country, and the world to the public, contains important information about the flow of life in Niğde.

In the first part of this study, which consists of six parts, in the first part, information about the administrative staff and political activities in the city. In the second chapter, important statesmen visiting the city and special days and national holidays in the city are mentioned. In the third chapter, under the title of the social and cultural life of the city, social life in Niğde such as community centers, health activities, social aid organizations, sports, concerts, and cinema is explained. The newspaper, which provided information to the public on many issues, also became an intermediary in informing the public of their problems to the administrators. In the fourth chapter, educational activities, courses, conferences, exhibitions, and performances are mentioned. In the fifth chapter, the economy and industry are explained. In the Official Niğde Newspaper, economic directions were made to the public in the sense of precaution against the crisis due to the reflections of the world economic crisis in Niğde, which took place in 1929 and whose effects continued through out the 1930s. In the sixth and last chapter, the settlement and public Works activities in the city and daily events such as birth, death, engagement ceremonies, accidents, and disasters are explained.

As a result of there search, the years 1932-1933 are the years when the economy was based on agriculture and animal husbandry, economic and social

developments such as the opening of the railway and community center were experienced, the life in the city was revitalized, and the health sector was ahead of the era. Education and training were carried out with in the possibilities, it was seen that it was a safe city with very little disorder.

Keywords: Niğde, Official Niğde Newspaper, Social, Cultural and Economic Structure.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İDARİ DURUM ve SİYASİ FAALİYETLER

1.1.YÖNETİCİLER	6
1.1.1.Valiler	6
1.1.2. Belediye Başkanları	7
1.1.3 Milletvekilleri	7
1.2.VALİLİK ÇALIŞMALARI	7
1.2.1. Vilayet Umumi Meclisi ve Vilayet Bütçesi.....	7
1.2.2. Valilik Tarafından Yapılan Faaliyetler	12
1.3. SİYASİ FAALİYETLER	15
1.3.1.Cumhuriyet Halk Fırkası Siyasi Faaliyetleri	16

İKİNCİ BÖLÜM

ŞEHRE GELEN ÖNEMLİ DEVLET ADAMLARI, ÖZEL GÜNLER VE KUTLAMALAR

2.1. ŞEHRE GELEN ÖNEMLİ DEVLET ADAMLARI	19
2.1.1. İsmet Paşa'nın Niğde Ziyareti	19
2.1.2. Maarif Vekili Esat Bey'in Niğde Ziyareti	20
2.1.3 Niğde'ye Teftiş, Gezi veya Tatil İçin Gelen Memur ve Askerler	20
2.1.4. Niğde'ye Tayin Edilen Memur ve Askerler	23
2.2. ÖZEL GÜNLER, MİLLÎ BAYRAM KUTLAMALARI VE ANMA GÜNLERİ	24
2.2.1. 23 Nisan Kutlamaları.....	25
2.2.2. 19 Mayıs Kutlamaları	27
2.2.3. 30 Ağustos Kutlamaları	28

2.2.4. 29 Ekim Kutlamaları	32
2.2.5. Büyük Dil Kurultayı	38
2.2.6. Milli Hâkimiyet Bayramı.....	39
2.2.7. Hava Şehitleri Anma Günü.....	39

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SOSYAL ve KÜLTÜREL HAYAT

3.1. HALKEVİ FAALİYETLERİ.....	40
3.1.1. Niğde Halkevinin Açılışı (24 Şubat 1933)	40
3.1.2. Dil, Edebiyat, Tarih Komitesi.....	43
3.1.2.1. Dil, Edebiyat, Tarih Komitesi Tarafından Verilen Konferanslar	45
3.1.3. Temsil Komitesi	46
3.1.4. Musiki Komitesi	47
3.1.5. İhtimai Yardım Komitesi	48
3.1.6. Spor Komitesi	49
3.2. NÜFUS.....	51
3.3. NİĞDE’DE SAĞLIK	52
3.3.1. Salgın Hastalıklar	55
3.3.1.1. Menenjit	55
3.3.1.2. Sıtma	58
3.3.1.3. Tifo, Çiçek, Kızıl	60
3.4. SOSYAL YARDIM FAALİYETLERİ VE KURULUŞLARI	61
3.4.1. Himaye-i Eftal Cemiyeti.....	61
3.4.2. Hilal-i Ahmer Cemiyeti	62
3.4.3. Yardım Kampanyaları	62
3.4.4. Piyango Çekilişleri	63
3.5. SİNEMA.....	65
3.6. KONSERLER	66
3.7. SPOR.....	66

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

EĞİTİM ÖĞRETİM FAALİYETLERİ

4.1.Niğde’de Eğitim ve Öğretimin Genel Durumu	68
---	----

4.2. 1931-1932 Eğitim Öğretim Yılı	69
4.3. 1932-1933 Eğitim Öğretim Yılı	70
4.4. 1933-1934 Eğitim Öğretim Yılı	71
4.5. Konferanslar	72
4.6. Sergi ve Müsamereler.....	73
4.6.1. Akın Piyesi	75
4.7. Bor Halil Nuri Bey Kütüphanesinin Açılış Merasimi	76
4.8. Niğde Dikiş ve Biçki Yurdu.....	76
4.9. Mecmua ve Gazete Reklamları	77
4.9.1. Mektep Hocaları Tarafından Çıkarılan Mecmualar.....	79
4.9.2. Gürbüz Türk Çocuğu	79

BEŞİNCİ BÖLÜM

EKONOMİ ve SANAYİ

5.1. TARIM	82
5.1.1. Hububat Üretimi	82
5.1.2. Meyve Üretimi.....	85
5.2. ZİRAİ BİLGİLENDİRME ÇALIŞMALARI.....	86
5.2.1. Gübreleme	86
5.2.2. Çapalama	87
5.2.3. İlaçlama	88
5.3. HAVA DURUMU İLE İLGİLİ BİLGİLER	89
5.4. HAYVANCILIK.....	90
5.4.1. Küçükbaş Hayvancılık.....	90
5.4.2. Peynircilik.....	91
5.5. HAYVANCILIKLA İLGİLİ BİLGİLENDİRME ÇALIŞMALARI	91
5.5.1. Kümes Hayvancılığı	91
5.6. TASARRUF VE YERLİ MALI KULLANIMI	95
5.6.1. Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti	95
5.6.2. Milli İktisat ve Tasarruf Haftası	98
5.7. SANAYİ.....	100
5.7.1. Niğde Tren Yolu.....	100
5.7.2. Elektrik	102

ALTINCI BÖLÜM

BAYINDIRLIK FAALİYETLERİ ve GÜNLÜK OLAYLAR

6.1. BELEDİYE VE BAYINDIRLIK FAALİYETLERİ	104
6.1.1. İmar Faaliyetleri	104
6.1.2. İçme Suyu ve Tarım Arazilerini Sulama Çalışmaları.....	105
6.1.3. Yol Yapım Çalışmaları.....	106
6.2. GÜNLÜK OLAYLAR.....	109
6.2.1. Doğum Haberleri	109
6.2.2. Ölüm Haberleri	110
6.2.3. Düğün ve Nişan Merasimleri.....	111
6.2.4. Kayıp Eşya İlanları	112
6.2.5. Gaiplik İlanları.....	113
6.2.6. Gazeteye Yazılan Teşekkür Yazıları	114
6.2.7. Trafik Kazaları.....	116
6.3. AFETLER	117
6.3.1. Soğuk ve Sel	117
6.3.2. Yangın	118
SONUÇ	119
KAYNAKÇA.....	122
EKLER	126

KISALTMALAR

Age	:Adı Geçen Eser
Agm	:Adı Geçen Makale
Agt	:Adı Geçen Tez
BMM	: Büyük Millet Meclisi
CHF	:Cumhuriyet Halk Fırkası
s	:Sayfa
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi

GİRİŞ

İç Anadolu Bölgesinin Güneydoğusunda bulunan Niğde ili, yukarısında Kayseri, Nevşehir, Aksaray, aşağıda ise Mersin, Konya ve Adana illeri ile komşudur. Orta Toroslar'da bulunan Aladağ ve Bolkarlar Dağlarının oluşturduğu doğal sınırlar ile Adana ve Mersin'den ayrılan Niğde¹, matematik konum olarak bakıldığında 37,25-38,58 dakika kuzey paralelleri ile 33,10-35,25 doğu boylamları arasında bulunmaktadır.²

Yaklaşık on bin yıllık bir geçmişe sahip olan Niğde'de M.Ö. 17. yüzyıllara dek Hititler, Asurlular, Frigler, Persler, Medler ve Büyük İskender gibi birçok medeniyet hüküm sürmüştür.³Ardından Roma İmparatorluğu'nun bir eyaleti haline gelmiş, Roma İmparatorluğunun 395 yılında ikiye bölünmesiyle yaklaşık 650 yıl Bizans idaresinde kalmıştır.⁴

1071 Malazgirt Savaşı ve Türklerin Anadolu'ya girişiyle beraber Niğde 1116 yılından itibaren Türk yurdu olmuştur. Anadolu Selçuklu Devleti tarafından uzun yıllar yönetilen Niğde, 1243 Köseadağ Savaşında alınan mağlubiyetle beraber İlhanlı idaresine geçmiş, Karamanoğulları tarafından alınana dek İlhanlı idaresinde kalmıştır.⁵

1366 yılında Karamanoğlu Alaeddin Ali Bey tarafından Niğde ve Aksaray alınmıştır. Fatih Sultan Mehmet'in 1473 yılında Karamanoğulları üzerine gerçekleştirdiği sefer sonucunda Niğde, Osmanlı Devleti sınırlarına girmiş ve günümüzde de Türkiye Cumhuriyeti'nin bir ili konumunda yer almaktadır.⁶

Selçuklu Devletinden günümüze dek Türk-İslam şehri olarak varlığını sürdüren Niğde, özellikle Selçuklu döneminde inşa edilen birçok mimari eseri günümüze kadar ulaştırmayı başarmıştır. Osmanlı döneminde fazla gelişim

¹Gökçek Özdaş, "Modernleşme Sürecinde Niğde'de Mimari Çevre ve Kentsel Dönüşümler", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, s. 4.

²Emin Toroğlu, "Niğde İli Yerleşmeleri ve Lokasyon Planlaması", Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, s. 1.

³Filiz Çetinkaya Karafaki, "Tarihi Coğrafya Çalışmaları Kapsamında Niğde Kenti Şekillenışı Üzerine Bir Araştırma", *Zeit Schrift Für Die Welt Der Türken*, Cilt. 7, No. 3, s. 163-164ç

⁴Mert Kocaman, "Niğde'nin Geç Dönem Osmanlı Kiliseleri", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 4.

⁵<http://www.nigde.gov.tr/ilimiz-tarihi> (Alıntı Tarihi: 15.07.2021)

⁶Kocaman, agt s. 4.

gösteremeyen şehir Cumhuriyet'in ardından sosyal ve kültürel anlamda canlanmış, ekonomik anlamda yapılan yatırım ve desteklerle gelişim göstermiştir.⁷Niğde, Milli Mücadelede aktif rol alsa da herhangi bir işgale maruz kalmamıştır. Bu sebeple şehirde savaştan kalan bir imar çalışmasına gerek kalmamış,buda Niğde için bir avantaj olmuştur.

Tezimizin konusu olan 1932 ve 1933 yıllarında Niğde'de birçok gelişme yaşanmıştır. Ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanan Niğde'ye 1932 yılının şubat ayında demiryolu açılışı yapılmış, demiryolunun açılışı büyük coşku ve heyecana sebep olmuştur. Niğde'yi başka şehirlere açan bu gelişme ile birçok tarım ve hayvancılık ürününün ihracatı gerçekleştirilmiştir.1932-33 yıllarında şehre elektriği getirebilmek amacıyla çalışmalar yürütülse de, Niğde halkı elektriğe 1938 yılında kavuşmuştur. Sosyal, kültürel ve spor alanındaki faaliyetler 24 Şubat 1933 tarihinde açılan halkevi ile birlikte artış göstermiştir. Futbol, voleybol, binicilik gibi spor faaliyetlerinin yanı sıra konferanslar yapılmış, piyesler oynanmış ve halka her türlü konuda sık sık bilgilendirme yazıları paylaşılmıştır. Yabancı dil eğitimi, kütüphane hizmeti gibi birçok eğitim faaliyeti de halkeviyle beraber hız kazanmıştır. Sağlık sektöründe yapılan birçok tedavi ve ameliyatın yanı sıra Anadolu halkını tehdit eden salgın hastalıklarla mücadelede var olan imkânlar en iyi şekilde değerlendirilmiştir. Sosyal yardımlaşma ihmal edilmemiş, halkevinde ücretsiz muayene, kimsesiz çocuklara yardım faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Osmanlı Devleti öncesi birçok savaş ve yıkıma maruz kalan, yakın tarihte ise ihmal edilen şehirde Cumhuriyet sonrası imar faaliyetleri de hız kazanmıştır.

Cumhuriyetin kuruluşunda yapılan fedakârlıklar ve Türk Milleti'nin verdiği Milli Mücadele'nin etkileri ile 1929 Dünya Ekonomik Krizinin etkileri tüm ülkede zaman zaman yoksullukların yaşanmasına neden olmuştur. Niğde'de ki yöneticiler, kısıtlı bütçesiyle şehirdeki işleri yürütmeye gayret etmiş, bunu yaparken Niğde halkı, Cumhuriyet'in getirdiği yenilikleri benimsemiştir.

Bu çalışmada Niğde'nin 1932-1933 yıllarında içinde bulunduğu durum anlatılmaya çalışılmıştır. Niğde'nin tarihi araştırılırken dönemin gazete ve dergileri oldukça değerlidir. Niğde'de ilk defa 1922 yılında matbaa kurulmuş bununla beraber gazete ve dergilerin basımı yapılmaya başlanmıştır.1924-1931 yılları arasında Feryat,

⁷Kocaman, agt s. 4.

Nida, Müdafaa, Niğde, Bilgi ve Tatlı Dil olmak üzere 6 gazete yayınlanmıştır.⁸ Çalışma yapılırken, 23 Ocak 1928 tarihinde Bilgi Gazetesi adıyla yayın hayatına başlayan, Şubat 1931’de Resmi Niğde Gazetesi adıyla yayın hayatına devam eden yerel gazete baş kaynak olmuştur. Gazetenin iki yıllık sayılarında yer alan haberler tek tek okunarak ayrılmış ve tezin başlıklarını oluşturmuştur. Gazetenin sayıları TBMM Kütüphanesinden temin edilmiş olup gazetenin kimlik bilgileri aşağıda yer almaktadır.

Resmi Niğde Gazetesinin Kimlik Bilgileri

Niğde’de basılan ilk resmi gazete olma unvanına sahip Bilgi Gazetesi’nin başmuharriri ve yazı işleri müdürü Kazım Bey’dir.⁹ Pazartesi günleri haftada bir defa yayınlanan gazete Ocak 1931 tarihine kadar Bilgi adıyla basılmıştır. 1931 yılının şubat ayına gelindiğinde ise gazetenin ismi Resmi Niğde Gazetesi olarak değiştirilmiş ve 19 Ağustos 1935 tarihine kadar bu isimle yayın hayatına devam etmiştir. 26 Ağustos 1935 tarihinden itibaren ise Niğde Gazetesi adıyla basımı sürdürülmüştür.¹⁰

Gazete genel itibariyle yerel haberlerden oluşmuştur. Şehirdeki valilik ve belediye çalışmaları, eğitim, spor ve sanat etkinlikleri, milli bayram kutlamaları, sosyal yaşantı, adli olaylar gibi konularda haberler yayınlanmıştır. Doğum ve ölüm haberleri, nişan ve düğün haberleri de gazetede kendisine yer bulmuştur. Sağlık işleri ve özellikle o dönem Anadolu halkını maddi ve manevi birçok kayba uğratan salgın hastalıkların takibi yapılmış ve halka bilgi verilmiştir. Ekonominin çoğunlukla tarım ve hayvancılığa dayalı olması sebebiyle bu iş kollarıyla uğraşan kişilere bilgilendirici yazılar yazılmış, yeni kurulan Türkiye’de ekonomiyi yoluna koyabilmek amacıyla halk yerli malına teşvik edilmiş, enerji, gıda ve birçok konuda tasarruf yapılması için teşvik edilmiştir. Anne ve çocuk sağlığı, aile yaşantısı gibi konularda da bilgilendirme yazıları paylaşılmıştır. Ayrıca Anadolu Ajansı’nın ülke genelindeki haberlerinden ve diğer şehirlerin basınındaki haberlerden de yararlanılarak özellikle Türkiye genelinde duyulması gereken olayları da zaman zaman haber yapmıştır. Mustafa Kemal Atatürk ve İsmet İnönü’nün yurtiçi ve yurtdışı gezileri, Türkiye’ye gelen yabancı devlet adamları, Ankara’da gerçekleşen toplantılar ve alınan kararlar gibi önemli bilgiler

⁸Nevzat Topal, “Niğde Basın Tarihinden Bir Kesit (1924-1931)”. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 8/5 Spring, Ankara, s. 797.

⁹ Topal, agm s. 802.

¹⁰ Topal, agm s. 802.

Anadolu Ajansı kaynak gösterilerek paylaşılmıştır. Özellikle Cumhuriyet rejiminin halka benimsetilmesi hususunda önemli görevler üstlenen gazete yazılarında, gazetede ki küçük afişlerde Cumhuriyet'in kattığı değerlerden söz etmiştir. Merkezde uygulanan birçok politikayı Niğde'ye duyurmuş, halkı yönlendirmeye çalışmıştır. Özellikle Atatürk'ün çok önem verdiği "Dilde Özleştirme Çabaları"na katkı sağlamış, 1933 yılı mart ayından itibaren gazetede Dil Köşesi bölümüne yer vermiştir. Muallim Hafız Oğlu Ahmet Rasim Bey tarafından idare edilen bölümde halktan gelen yazılar paylaşılmış, dilimizde bulunan yabancı kelimelerin Türkçeleri paylaşılarak vatandaş bilgilendirilmiştir.¹¹

Soyadı Kanunu Türkiye'de 1934 yılında yürürlüğe girdiği için 1932 ve 1933 yıllarının incelendiği tezimizde şahıslar baba adları, bulundukları makamlar, yaptıkları işler veya lakaplarıyla yazılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, Başbakan İsmet İnönü, TBMM Reisi Kazım Karabekir gibi isimlerde Gazi Mustafa Kemal, İsmet Paşa, Kazım Paşa gibi gazetede yazan şekliyle yazılmıştır.

Bu tezin ana kaynağı olan Resmi Niğde Gazetesi 1932-33 yılları boyunca haftada bir kez pazartesi günleri basılmış, çoğunlukla 4 sayfa olarak yayınlanmıştır. Vilayetteki haberlere göre sayfa sayısı azalmış veya artmıştır. Az da olsa bazı özel günlerde veya duyurularda sayfa sayısı artmıştır. Örneğin Cumhuriyet kuruluşunun 10. yılı vesilesiyle gazetenin 288. Sayısı 24 sayfa basılmıştır. Bazı haftalarda ise azalarak 2 sayfa neşredilmiştir.

Gazetenin 2 yıl boyunca neşredilen sayıları incelendiğinde ilk sayfasının sol en üst köşesinde gazetenin adı, sağ tarafında abonelik fiyatı ve şartları, haftanın hangi gününde neşredildiği yazmaktadır. Başlığın sol alt kısmında gazetenin kaçınıcı yılında olduğu, ortasında yılı ve tarihi, sağ tarafında ise kaçınıcı sayı olduğu yer almaktadır.

Resmi Niğde Gazetesi'nin 1932 ve 1933 yılları arasındaki sayılarda günümüzde anlaşılamayacak birçok kelime olduğu gibi bunlar günümüzdeki karşılıklarıyla verilmiştir. Ayrıca bu iki yıllık sayılarda Ekim ayına Birinci Teşrin, Kasım ayına İkinci Teşrin, Aralık ayına Birinci Kanun, Ocak ayına ise İkinci Kanun denmiştir. Yüksek lisans tezinin dipnotlarında bahsi geçen ay adları olduğu gibi

¹¹ "Dil Köşesi", Resmi Niğde, 13 Mart 1933, Sayı. 257, s. 1.

verilmiştir. Ayrıca gazetede sayfa isimleri bahsedilen 2 yıl boyunca sahife olarak yazılmış, tezimizde ise sayfa olarak verilmiştir.

1932 ve 1933 yılları arasındaki sayıların içerisinde bazı haftalar gazete basılmamış olup bazı sayılarda ise nadiren eksikler mevcuttur. 1932 yılının ilk baskısı 4 İkinci Kanun 1932 yılında basılan 197. sayı olup, son sayısı 26 Birinci Kanun 1932 yılında basılan 247. sayıdır. 1933 yılında ise ilk sayı 9 İkinci Kanun 1933 yılında basılan 249. sayıdır. (Bu sayıda bir karışıklık mevcuttur. Gazetenin birinci sayfasında 9 İkinci Kanun 1932, ikinci sayfasında 9 Birinci Kanun 1933, üçüncü sayfasında 9 İkinci Kanun 1933, dördüncü sayfasında 9 Birinci Kanun 1932 yazmaktadır. Fakat bu sayının 9 İkinci Kanun 1933 olduğu anlaşılmıştır.) 1933 yılının son sayısı ise 25 İkinci Kanun 1933 yılında basılan gazetenin 296. sayısıdır.

Gazetenin fiyatı 1932-33 yılları süresince seneliği 250 kuruş, 6 aylığı 150 kuruş, tanesi 5 kuruş, günü geçen sayılar ise 20 kuruştan satılmıştır. 1932-33 yıllarında fiyatta herhangi bir değişiklik olmamıştır. Ayrıca gazeteye reklam veya ilan vermek isteyenler için, ilanların satırı 7,5 kuruş olarak belirtilmiştir. Bu ilanları yurt geneli hatta yurtdışı gazetelerinde paylaşma imkânı da o dönemde mevcuttur. Gazetede yer alan bazı reklamlarda bu durum belirtilmiştir. İsteyenler için “Konya İlanat Acentesi” adlı bir kuruluşun Konya, Isparta, Burdur, Antalya, Afyonkarahisar, Niğde, Mersin, Adana illerinde bulunan tüm gazetelere ilan verebileceklerini, İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyükşehirlerin yanında Avrupa gazeteleriyle de anlaşmalı olduğunu ve istenirse buralara da ilan verilebileceğini yazmaktadır. İlan neşrettirmek isteyenlerin Konya İrfaniye Çarşısında bulunan İlanat Acentesine başvuru yapmaları gerektiği belirtilmiştir.¹²

1930’lu yılların teknolojik ve maddi imkânları düşünüldüğünde gazeteye fotoğraf koymak pek mümkün olmasa da, nadiren belirli gün ve haftalarda ve milli bayramlarda fotoğraflara yer verilmiştir. Ayrıca Gazi Mustafa Kemal, İsmet Paşa ve dönemin Niğde Valisi gibi önemli kişilerin resimlerine de gazetede yer verilmiştir. Bu fotoğrafların kaliteleri oldukça düşük olmakla beraber yer aldığı sayıların bazıları ek kısmında verilmiştir.

¹² “Konya İlanat Acentesi”, Resmi Niğde, 26 Haziran 1933, Sayı. 272, s. 4.

BİRİNCİ BÖLÜM

İDARİ DURUM ve SİYASİ FAALİYETLER

1.1.YÖNETİCİLER

1.1.1.Valiler

1932 ve 1933 yıllarında Niğde’de Ali Sakip ve Ziya Bey olmak üzere 2 vali görev yapmıştır. 1887 yılında Tikveş’te dünyaya gelen Ali Sakip Bey Tikveş Rüştîyesinde orta öğrenim, Trabzon ve Selanik İdadilerinde lise öğrenimini tamamladıktan sonra 1909 yılı Temmuz ayında Mülkiye’den mezun olmuştur. Öğretmenlik, kâtiplik ve kaymakam vekilliği görevlerinde bulunduktan sonra 24 Kasım 1912’de kaymakam olmuştur. Enez, Saray ve Çorlu kaymakamlıkları görevini yaptıktan sonra Tekirdağ Mutasarrıf Vekilliği görevini ifa etmiştir. Sonrasında Ezine, Biga, Edremit, Erdek, Fatsa, Kavaklı ve Malkara Kaymakamlığı yaptıktan sonra Muş Vali Vekilliği görevine atanmıştır. Ardından Mülkiye Müfettişliğine yükselmiş ve görevlerinde gösterdiği başarılar göz önünde bulundurularak 13 Şubat 1928’de Bolu Valiliğine atanmıştır.¹³ 1931 yılında Niğde’de vali olarak görev yapan Hüsnü Bey’in 15 Ekim 1931 tarihinde emekliye ayrılarak Niğde’den ayrılması üzerine Bolu valisi olan Ali Sakip Bey Niğde Valiliğine atanmıştır. 20 Ekim 1931 tarihinde Niğde’ye gelen Ali Sakip Bey Niğde’de 20 ay görev yapmıştır.¹⁴

1933 yılı haziran ayında Ali Sakip Bey Siirt Valiliğine tayin edilmiştir. Eşinin rahatsızlığı sebebiyle 1 ay sonra yola çıkabilmiş ve Niğde’den ayrılmıştır.¹⁵ Temmuz ayının başında Siirt’e gidebilen Ali Sakip Bey’in ardından Niğde Valiliğine Ziya Bey atanmıştır.¹⁶ Daha önce Cebelibereket Valiliği görevinde bulunan Ziya Bey ise¹⁷ 1936 yılına kadar Niğde Valiliği görevine devam etmiştir.

¹³ Ali Çankaya, “Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler”, Örnek Matbaası, Cilt. 4, Ankara, 1954. s. 1213-1214.

¹⁴ “Yeni Valimiz”, Resmi Niğde, 26 Birinci Teşrin 1931, Sayı. 187, s. 1.

¹⁵ “Tahvil”, Resmi Niğde, 12 Haziran 1933, Sayı. 260, s. 1.

¹⁶ “Vali Beyefendi’nin Memleket Hakkındaki Düşünceleri”, Resmi Niğde, 10 Temmuz 1933, Sayı. 274, s. 1.

¹⁷ Hilal Hızıroğlu İnceler (2008), “Hükümet Programlarına Göre Niğde Vilayeti 1923-1950”,., Musa Şaşmaz (Editör), *Niğde Aksaray ve Nevşehir Tarihi Üzerine*, İstanbul. Kitabevi Yayınları, s. 271.

1.1.2. Belediye Başkanları

1932 ve 1933 yılları boyunca Niğde Belediye Başkanlığı görevini Mustafa Beyyürütmüştür.¹⁸ Boşta bulunan belediye encümen azalığı görevine 1932 mart ayında Sabık Nahiye Müdürü Rasih Efendi getirilmiştir.¹⁹ 1933 yılında ise Naim ve Rasih Beyler seçilmiştir.²⁰

1.1.3 Milletvekilleri

Niğde’de bu dönemde görev yapmış 4 milletvekili vardır. Bunlardan ilki Ahmet Vefik Bey olup 1878’de Ürgüp’te dünyaya gelmiştir. Çengelköy Askeri Tıbbiye İdadisini bitirdikten sonra orduda ve çeşitli kurumlarda kimyager olarak çalışmıştır. Ardında öğretmenlik mesleğine getirilmiş ve milletvekili seçilinceye dek bu görevini sürdürmüştür.²¹

İkincisi olan Halit Bey 1884 yılında Niğde’nin Bor İlçesinde doğmuştur. Kâtiplik, Maliye memurluğu gibi çeşitli memuriyetlerde görev almasının ardından Aksaray Kaymakamlığı ve Bor Belediye Reisliği görevlerini de icra etmiştir.²²

Üçüncü olarak 1877 yılında İstanbul’da dünyaya gelen Ali Galip Bey vardır. 1897 yılında Harp Okulundan piyade teğmen olarak mezun olan Ali Galip Bey orduda görevine devam etmiş ve 1921’de albaylık rütbesine yükselmiştir.²³

Dördüncü ve son olarak Faik Bey listede yer almaktadır. 2. dönem Kütahya Milletvekilliği yapan Faik Bey 4. dönemde Niğde Milletvekilliğine seçilmiştir.²⁴

1.2. VALİLİK ÇALIŞMALARI

1.2.1. Vilayet Umumi Meclisi ve Vilayet Bütçesi

Resmi Niğde Gazetesinde yer alan bilgilere göre 1930 yılında vilayet hususi bütçesi 543.059 lira olup 16.225 lira 41 kuruş açık ile 526.833 lira 59 kuruş olarak

¹⁸“Şimendiferin Şehrimize Gelmesi Münasebetile”, 15 Şubat 1932, Sayı. 203, s. 11.

¹⁹“Belediye Encümen Azalığı”, Resmi Niğde, 7 Mart 1932, Sayı. 206, s. 1.

²⁰“Belediyede İntihap”, Resmi Niğde, 27 İkinci Teşrin 1933, Sayı. 292, s. 1.

²¹Erdem Özer, “Dördüncü Dönem Niğde Milletvekilleri ve Siyasi Faaliyetleri”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 50.

²²Özer, agt s. 50

²³Özer, agt s. 51-52.

²⁴Özer, agt s. 53.

belirtlmifltir. Sonrasında 283.255 lira 87 kuruş zam ile beraber 810.089 lira 37 kuruş olmuştur. Bunun 126.744 lira 40 kuruşu yol çalışmalarında yer alan işçilere ödenmiştir. 424.513 lira 10 kuruş tahsilat vuku bulmuş, 35.346 lira 26 kuruş Dâhiliye VekletiCelilesinin emirleri ile harcanmış, toplamda 424.728 lira 74 kuruş harcama yapılmıştır. Belirlenen tutar 215 lira 64 kuruş aşılmışsa da bu açık 1929 btcesinden tamamlanmıştır.²⁵

1931 yılı Heyet-i Aliye'nin kabul ettiği vilayetin hususi btcesi 493.655 liradır. 2.8.1931 tarihli vergi tenezzlleri ve yol mükelleflerinden alınan Maarif Vergisi Kanunun ilgası üzerine btde 129.583 lira açık oluşmuş, 3.11.1931 tarihinde 364.072 lira olarak tespit edilmiştir.²⁶1931 yılı harcamaları şu şekilde gerçekleşmiştir:

42.529 lirası Meclisi Umumi ve Encümeni Daimi ile Muhasebe-i Hususiye için ayrılmış, 110.070 lirası Umur-u Nafia (imar ve iskân faaliyetleri) için harcanmıştır. 159.768 lirası Umur-u Maarif'e 2402 lirası Umur-u Zirai ve Baytariye'ye, 13.308 lirası Umur-u Sıhhiye ve Hayriye'ye, 35.955 lirası çeşitli harcamalara gitmiştir.

1931 yılı btcesinin 166.742 lirası maaş, 35.004 lirası ücret, 61.879 lirası ek harcamalara ait olmak üzere 260.625 lira nakit paranın gerektiği, beklenmedik harcamalar için ayrılan 75.000 lira ile 28.447 lira nakit olarak bu seneki bt ile işçi ücretleri hariç 289.072 lira nakit olarak gelir gelmesi gerekmektedir. Bu durum 1932 yılı btcesi için yapılan hesaplamalarda Niğde yönetimini tasarrufa mecbur etmiş ve birtakım tedbirler almaya yöneltmiştir.²⁷

1932 yılının Vilayet Umumi Meclisi 3 Ocak Pazar günü açılmıştır. Saat 14.00'de açılması planlanan görüşme dönemin Niğde Valisi Ali Sakip Bey'in salona gelmesiyle başlamıştır. Vali Bey'in kısa bir konuşma yapmasının ardından, bir senelik umumi faaliyete dair izahname ve encümen raporu okunmuştur. Akabinde ikinci reis ve ktipler, bt ve muamelat encümeni adıyla iki encümen seçilmiş, her hafta perşembe günü saat 14.00'de toplanmak üzere toplantıya son verilmiştir.²⁸Bu

²⁵ "İzahname", Resmi Niğde, 4 İkinci Kanun 1932, Sayı. 197, s. 2.

²⁶ "İzahname", Resmi Niğde, 4 İkinci Kanun 1932, Sayı. 197, s. 2.

²⁷ "Umumi Meclis Küşadı Münasebetile Vilayeti Celilece Okunan İzahname", Resmi Niğde, 11 İkinci Kanun 1932, Sayı. 198, s. 2.

²⁸ "Vilayetimiz Umumi Meclisi Dn Açıldı", Resmi Niğde, 4 İkinci Kanun 1932, Sayı. 197, s. 1.

toplantıda ikinci reisliğe Sadık Bey, kâtipliğe Kazım ve Şevki Beyler, muamelat encümenliğine Şahap, Rasih, Ali, İsmail, Safa, Fehmi, Halil ve İzzet Beyler, bütçe encümenliğine ise Mümtaz, Müfik, Şevki, Nazım, Faik, Sadık ve Ahmet Beyler seçilmiştir.²⁹ Meclisin açılışı sebebiyle Gazi Mustafa Kemal'e, Büyük Millet Meclisi Riyasetine, Baş Vekil ile Dâhiliye Vekâletine ve Fırka Kâtibi Umumiliğine telgraflar çekilmiştir.³⁰

7 Ocak 1932 tarihinde ikinci toplantı gerçekleştirilmiştir. Yine Vali Ali Sakip Bey'in başkanlığında azadan Rasih, Şahap, Ali, Müfit, Faik Beyler, Niğde'den Mümtaz, Nazım, Safa, Fehmi Beyler, Nevşehir'den Sadık, İzzet Beyler, Bor'dan Şevki, Ulukışla'dan Halil, Ahmet Beyler ve Ürgüp'ten de 14 kişinin katılımıyla gerçekleşen toplantıda, açılış münasebetiyle Ankara'ya çekilen telgraflara gelen yanıtlar okunmuştur. Ardından arıcılığın terakkisi için fenni kovan temin etmek amacıyla 150 lira bütçe ayrılmasına karar verilmiştir. Ürgüp azası Ahmet ile Nevşehir azasından Nazım ve Safa beylerin birer hafta mezuniyet talepleri okunmuş ve kabul edilmiş, haftaya perşembe günü aynı saatte toplanmak üzere toplantıya son verilmiştir.³¹

Üçüncü oturumda yine Vali Ali Sakip Bey başkanlığında gerçekleştirilmiştir. Önce zaptı sabık okunmuş ve kabul edilmiştir. 1931 bütçesinden 950 liranın zabita abidesine aktarılmasına, muallim maaşları için 1931 yılında alınan 5 bin liralık tutarında 1932 bütçesine geçirilmesi kararları kabul edilmiştir. Nevşehir'de bulunan azalardan Safa ve Nazım Beylerin hava muhalefetinden dolayı toplantıya katılamaması nedeniyle çektikleri mazeret telgrafı okunmuş ve 3 gün izin verilmiştir. Ürgüp azasından Ahmet Efendi içinde, şubedeki işlerinin bitmemesi nedeniyle 4 gün izin verilmesine karar verilmiştir. Bor ve Nevşehir kazalarının ihtiyaç raporlarına dair okunan belgede Ulukışla İdman Cemiyeti ve Sıfat İstasyonu için istenen 2000 liralık bütçenin reddine karar verilmiştir. Toplantı haftaya perşembe günü tekrar yapılmak üzere sonlandırılmıştır.³²

²⁹ “Umumi”, Resmi Niğde, 4 İkinci Kanun 1932, Sayı. 197, s. 2.

³⁰ “Umumi Meclisin Küşadı Münasebetiyle Makamatı Aliyeye Çekilen Arzı Tazimat Telgraflar İle Şerefnevru Cevapnameler”, Resmi Niğde, 11 İkinci Kanun 1932, Sayı. 198, s. 1.

³¹ “Umumi Meclis Müzakeratı İkinci İçtimaya Ait Zabıt Hülasası 7-1-1932 Saat 14 D. 20”, Resmi Niğde, 18 İkinci Kanun 1932, Sayı. 199, s. 1.

³² “Umumi Meclis Müzakeratı Üçüncü İçtimaa Ait Zabıt Hülasası”, Resmi Niğde, 25 İkinci Kanun 1932, Sayı. 200, s. 1.

Dördüncü oturum ikinci reis Sadık Bey'in başkanlığında gerçekleştirilmiş ve yine Niğde, Bor, Ulukışla ve Ürgüp'ten olmak üzere toplam 12 aza katılmıştır. Zapt-ı Sabık Hulasasının okunması ve kabul edilmesinin ardından hastanenin ve Maarif Müdüriyetinin eksiklikleri için hazineden para isteyen Hami Efendi'nin talebi okunmuş ve reddedilmiştir. Ardından Ürgüp ve Ulukışla kazalarının ihtiyaç raporları okunarak bütçe encümenine havale edilmiştir. Yine azadan Şahap Bey'in 4 gün, Halil ve Fehmi Beylerinde birer hafta izin talebi kabul edilmiştir. Ayrıca bir hafta izinle Ürgüp'e giden Ahmet Bey'in işi uzamış ve uzayan günlerin izne eklenmesi kabul edilerek izni 10 güne uzatılmıştır. Bundan sonra toplantı haftaya perşembe saat 14.00'te tekrar yapılmak üzere sona ermiştir.³³

Bir buçuk ay boyunca devam eden Vilayet Umumi Meclisi görüşmeleri uzun bir mesainin ardından sona ermiştir. Son toplantıda azalıklara Niğde'den Rasih Bey, Bor'dan İzzet Bey, Nevşehir'den Mümtaz Bey, Ulukışla'dan Şevki Bey tayin edilmiştir.³⁴ 1932 Niğde hususi muhasebe gelir değeri 471.228 liradır.³⁵

1933 yılı Vilayet Umumi Meclisi görüşmeleri 15 Ocak Pazar günü saat 14.00'te başlamıştır. Vali Ali Sakip Bey'in başkanlığında yapılan ilk toplantıda Vali Bey kısa bir konuşma yaparak azaları selamlamış, ikinci reis ve iki adet kâtibin seçimi gerçekleştirilmiştir.³⁶ Azalardan Rasih, Şahap, Ali, Faik, Neşet, Mümtaz, Fehmi, Şevki, İzzet, Halil ve Ahmet Beyler ilk toplantıya katılan isimlerdir. Vefat eden Bor azası Sadık Bey'in yerine Hilmi Bey seçilmiştir. Vefat eden Sadık Bey'in ailesine taziye mektubu yazılmış, Nevşehir azasından İsmail Safa Bey'in istifası kabul edilmiştir. Ardından izahname ve Encümen Mütalaanamesi okunmuş ve tetkik edilmesi için encümenlere havale edilmiştir. Azadan Şevki Bey'in teklifi ile Cumhurbaşkanı, Başbakan ve TBMM Başkanlıklarına telgraflar çekilmiştir. Her hafta perşembe günleri saat 14.00'te toplanma kararı alınmış ve ilk oturum sona ermiştir.³⁷

19 Ocak perşembe günü yapılan ikinci toplantı yine Vali Bey'in başkanlığında gerçekleşmiş, ilk oturumdaki azalar toplantıya iştirak etmiştir. İlk toplantıdaki isimlerin haricinde vefat eden Sadık Bey'in yerine seçilen Hilmi Bey ile istifa eden

³³ “Umumi Meclis Müzakeratı Dördüncü İçtima Ait Zabıt Hulasası”, Resmi Niğde, 1 Şubat 1932, Sayı. 201, s. 2.

³⁴ “Umumi Meclis Müzakeratını Bitirdi”, Resmi Niğde, 15 Şubat 1932, Sayı. 203, s. 2.

³⁵ Hilal Hızıroğlu İnceler (2008), “Hükümet Programlarına Göre Niğde Vilayeti 1923-1950”, Musa Şaşmaz (Editör), *Niğde Aksaray ve Nevşehir Tarihi Üzerine*, İstanbul. Kitabevi Yayınları, s. 276.

³⁶ “Meclisi Umumi Açıldı”, Resmi Niğde, 16 İkinci Kanun 1933, Sayı. 250, s. 1.

³⁷ “Umumi Meclis Müzakeratı Beşinci İntihap Devresi”, Resmi Niğde, 6 Şubat 1933, Sayı. 252, s. 1.

İsmail Safa Bey'in yerine seçilen Nazım Beylerde ikinci toplantıya katılmıştır. Zapt-ı Sabık Hülasesi okunup çoğunluğun oylarıyla kabul edildikten sonra ruznameye geçilmiştir. Ankara'ya çekilen telgrafların yanıtları okunmuştur. Meclisin 1931 yılına ait hesabının tetkik edilmesi için bütçe encümenine devredilmesine, 1933 yılı bütçe hesaplamalarının da sorumlu encümenlere verilmesine karar verilmiştir.³⁸ İlçe ve kazalardan gelen ihtiyaç raporları okunmuş, 1933 bütçesinden ayrılacak miktarlar belirlenmek üzere sorumlu encümenlere verilmiştir. DâhiliyeVekâleti'nin emriyle Çiftehan Kaplıcasına yapılacak olan karakol binasının yapımına dair Jandarma Kumandanlığının tezkiresi okunarak bütçe encümenine verilmiş, Nevşehir'in Acıgöl Nahiyesi'ne bağlı Eğrikuyu Köyü'nün doğrudan merkezi kazaya ilhak edilmesine dair evrakında sorumlu encümene havale edilmesine karar verilmiştir. Gelen talepler doğrultusunda Merkez Tayyare Şubesi'ne azadan Faik, Nevşehir Şubesine Nazım, Ürgüp Şubesine ise Ahmet Beylerin aza olarak devamına karar verilmiş ve toplantı sona ermiştir.³⁹

Umumi Meclisin üçüncü toplantısında Zapt-ı Sabık okunmuş, çoğunluğun kararıyla kabul edilmiş ve DâhiliyeVekâletiCelilesinden gelen telgraf okunmuştur. Telefon eksikliği için bütçeye para eklenmesi konusunda Jandarma Kumandanlığını tezkiresi ile İlk Tedrisat Müfettişlerinden Orhan Bey'in 1931 yılında bütçeden kullandığı 31 liranın bütçeye aktarılması ayrıca Nevşehir'in İbrahim Paşa Mektebi için yeni bir bina satın alınarak bütçeden tahsil edilmesine dair Maarif Vekâleti'nin emri okunarak Maarif Encümenine devredilmiştir. Nevşehir'in Acıgöl Nahiyesi'ne bağlı Derinkuyu Köyü'nün doğrudan merkez kazaya ilhakına dair okunan mazbata da kabul edilmiştir. Ürgüp'ün Çökek Köyü'nün su ihtiyacının karşılanması ve mektep bahçesinin tamirâtı talebi görüşülerek Maarif ve Nafia Encümenlerine devredilmiş ve okunan encümen raporuyla beraber kabul edilmiştir. Ruznamede bu hafta için müzakere edilecek başka evrak olmadığından toplantı sona ermiş ve gelecek haftaki toplantının salı günü, ondan sonraki haftalarda yapılacak toplantıların pazar ve çarşamba günleri yapılmasına karar verilmiştir.⁴⁰

³⁸ “Umumi Meclis Müzakeratı Beşinci İntihap Devresi”, Resmi Niğde, 6 Şubat 1933, Sayı. 252, s. 1-2.

³⁹ “Umumi Meclis Müzakeratı Beşinci İntihap Devresi”, Resmi Niğde, 13 Şubat 1933, Sayı. 253, s. 2.

⁴⁰ “Umumi Meclis Müzakeratı Beşinci İntihap Devresi”, Resmi Niğde, 13 Şubat 1933, Sayı. 253, s. 2.

1933 yılı Vilayet Umumi Meclisi görüşmelerinin 4. ve sonrasındaki toplantılarıyla ilgili Resmi Niğde Gazetesinde başka bir bilgiye rastlanmamıştır. Niğde'nin 1933 yılı toplam hususi muhasebe geliri 449.128 liradır.⁴¹

1.2.2. Valilik Tarafından Yapılan Faaliyetler

Niğde Valiliği 1932ve 1933 yılları boyunca birçok imar faaliyeti gerçekleştirmiştir. Eskiye binaların yenilenmesi, Niğde'ye yeni yapıların kazandırılması için çalışmalar yürütülmüştür. Niğde'yi daha modern hale getirebilmek maksadıyla yol yapım çalışmaları hızlandırılmıştır. Tüm bu çalışmaların kontrolleri de ihmal edilmemiş, Niğde Valiliği çalışmaları yerinde teftiş edebilmek amacıyla ilçelere devamlı ziyaretlerde bulunmuştur. Valilik tarafından gerçekleştirilen çalışmalardan aşağıda bahsedilmiştir.

Uzun bir süredir ihmal edilen ve bazı kısımları çirkin bir manzara oluşturan Hükümet Konağı, Vali Ali Sakip Bey'in talimatıyla tamir edilmeye başlanmıştır. Hükümet Konağı'nın bazı pencerelerinin kerpiçle örtülerek içerinin karanlık kalması herkesi rahatsız etmekteydi. Kerpiçler açılarak yerine cam çerçeve takılmıştır. Ayrıca binanın açık bulunan, soğuk geçiren ve akan yerleri kiremitle onararak sağlamlaştırılmış, Hükümet Konağı yeniden güzel bir görüntüye kavuşturulmuştur.⁴²

Vali Ali Sakip Bey'in talimatları doğrultusunda 1932 yılında geniş çaplı bir yol onarım çalışması başlatılmıştır. Ulukışla-Niğde yolu üzerine iki şantiye kurulmuş ve yıl bitmeden onarımın tamamlanması planlanmıştır. Bor-Aksaray yolunun tamiratında Aksaray hududuna kadar gelmiş, sonbaharda iki vilayet arasında ulaşım ve nakliyatın başlaması tahmin edilmiştir. Niğde-Nevşehir yolu üzerinde zorlu bir güzergâh olan Derinkuyu ve Gölcük'te iki şantiye kurulmuş ve onarım çalışması üç yerden başlatılmıştır. Andaval Hanı'ndan ayrılan Kayseri yolunda ve Bor istasyon yolunda da çalışmalarda tüm hızıyla devam etmiştir. Niğde istasyon civarından Andaval Hanı'na kadar olan güzergâhtaki yol yapımına ise haziran ayında başlanması planlanmaktadır. Ayrıca eylül ayı gibi Arabsu ve Ürgüp yollarında şantiye açılması

⁴¹ Hilal Hızıroğlu İnceler (2008), "Hükümet Programlarına Göre Niğde Vilayeti 1923-1950",., Musa Şaşmaz (Editör), *Niğde Aksaray ve Nevşehir Tarihi Üzerine*, İstanbul. Kitabevi Yayınları, s. 276.

⁴² "Hükümet Konağı Tamir Ediliyor", Resmi Niğde, 9 Mayıs 1932, Sayı. 214, s. 1.

düşünülmektedir. Bu şantiyelerle köy yolları ve Melendiz-Niğde güzergâhındaki çalışmalar tamamlanacaktır.⁴³

1 Temmuz Cuma 1932 tarihinde Nevşehir'e giden Vali Ali Sakip Bey hususi muhasebe muamelatını teftiş etmiş, Nevşehir Belediyesi tarafından yapımı düşünülen elektrik işleriyle bizzat alakadar olmuş ve gereken direktifleri vermiştir. Pazar günü Nevşehir Belediyesi'ne bağlı olan Uçhisar'a geçerek belediye muamelatını incelemiş ve Uçhisar-Maccan arasındaki köy yolunu teftiş etmiştir. Derinkuyu Nahiyesi işlerini de teftiş ettikten sonra Niğde'ye dönmüştür.⁴⁴

Vali Ali Sakip Bey, Nevşehir ve Ürgüp Muhasebe işlerini ve yol yapım çalışmalarını incelemek üzere Nevşehir'e gitmiştir.⁴⁵

16 Eylül Cuma günü Vali Ali Sakip Bey makam aracıyla Sazlıca Köyü'ne gitmiş, köy muamelatını inceledikten sonra köyde yapımı devam eden yol çalışmasını incelemiş ve halkla görüştüktan sonra Yeşilburç Hamamlı köylerini ziyaret etmiş ardından Niğde'ye dönmüştür. Cumartesi günü ise Çiftehane Kaplıcalarını ve Ulukışla'yı ziyaret etmiş, yapımı devam eden Niğde-Ulukışla yolunu denetlemiştir. Ardından Bor'a geçmiş ve ilçenin bekçi ve inzibat teşkilatını teftiş ederek Niğde'ye dönmüştür.⁴⁶

Vali Ali Sakip Bey 14 Ekim cuma günü Niğde merkeze bir buçuk saat uzaklıkta olan Eski ve Yeni Gümüş Köylerine gitmiş ve köy işlerini teftiş etmiştir. Ardından yapımı süren köy yollarını denetlemiş ve akşamüzeri tekrar Niğde'ye dönmüştür.⁴⁷

21 Ekim cuma günü Vali Bey ile Başmühendis Necmettin Bey inşaatı devam eden Aksaray-Bor yolunu teftiş etmişler ardından Bor İstasyonu ile merkez arasında yer alan yol üzerinde yapımı devam eden köprüyü teftiş etmişlerdir.⁴⁸ Bor kasabası ile Bor İstasyonu arasındaki dere üzerine inşa edilecek olan bu köprü için 1933 ağustos

⁴³ “Vilayetimizde Yol Faaliyeti”, Resmi Niğde, 16 Mayıs 1932, Sayı. 215, s. 1.

⁴⁴ “Vali Bf.”, Resmi Niğde, 4 Temmuz 1932, Sayı. 222, s. 1.

⁴⁵ “Teftiş”, Resmi Niğde, 5 Eylül 1932, Sayı. 231, s. 3.

⁴⁶ “Vali Beyefendi'nin Teftişleri”, Resmi Niğde, 19 Eylül 1932, Sayı. 233, s. 1.

⁴⁷ “Vali Beyefendi”, Resmi Niğde, 17 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 237, s. 1.

⁴⁸ “Teftiş”, Resmi Niğde, 24 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 238, s. 1.

ayında ihale açılmış ve 11.455 lira 57 kuruş bedelli köprünün ihalesi Adanalı Mütahhit Tevfik Bey'e verilmiştir.⁴⁹

Vali Ali Sakip, Encümen Azası Mümtaz, Jandarma Kumandanı Fevzi, Ser Mühendis Necmettin, Sıhhat Müdürü Halit ve Maarif Müdürü Şevket Beylerden oluşan bir heyet Nevşehir'e gitmiştir. Niğde-Nevşehir, Nevşehir-Ürgüp yolları teftiş edilmiş, hususi muhasebe işleri, mektepler, sağlık ve asayiş işleri denetlenmiştir.⁵⁰

Niğde Valisi Ali Sakip Bey 8 Haziran 1933 tarihinde Niğde'ye bağlanan Aksaray Arabusun kazasına teftiş için gitmiştir. Arabusun-Nevşehir ve Bor-Aksaray yollarını kontrol etmiş ve yavaş ilerleyen yapım çalışmalarının hızlandırılması için talimatlar vermiştir. Ardından Nevşehir'e geçmiş ve burada hususi muhasebe ve kaza muamelatını teftiş ettikten sonra Niğde'ye dönmüştür.⁵¹

1933 yılı haziran ayında Niğde Valisi Ali Sakip Bey Siirt Valiliğine tayin edilmiştir. Ali Sakip Bey'in yerine Niğde Valiliğine Ziya Bey atanmıştır. Ziya Bey ilk günler şehrin durumu ve ihtiyaçları ile ilgili tetkikte bulunmuştur. İncelemeleri bitirdikten sonra Bor, Aksaray, Nevşehir ve Arabusun kazaları ile Ortaköy ve Acıgöl nahiyyelerini teftişe gitmiştir. Genel olarak şehrin durumunu iyi bulan Vali, Milli Bankaların, Kooperatiflerin ve İktisadi Teşekküllerin çalışmalarını yeterli ve güzel bulmuştur. Bilhassa Niğde'de asayişin güzel korunduğu ve durumdan çok memnun kaldığını belirtmiştir. Yol ve kaldırımların eksik olduğunu ve bir an önce çalışmaların başlaması gerektiğini söylemiştir. Niğde'nin en önemli iki sorunu olan elektrik ve su meselesinin çözümü içinde çalışmalar hızlandırılmıştır.⁵²

Malatya'ya geçmekte olan Nafia Milletvekili Hilmi Bey'le buluşmak üzere Vali Ziya Bey yanında Defterdar İbrahim, Nafia Başmühendisi Necmettin ve Emniyet Memuru Nurettin Beyler ile beraber Ulukışla'ya gitmiştir.⁵³ Hilmi Bey'le görüşen Vali Ziya Bey, Niğde'nin en büyük sorunlarından biri olan su meselesini Vekil Beye bizzat söylemiştir. Hilmi Bey konuyu dinledikten sonra Vali'ye 6000 işçinin bu

⁴⁹ "Bor Köprüsü İhale Edildi", Resmi Niğde, 14 Ağustos 1933, Sayı. 279, s. 2.

⁵⁰ "Vali Bf. Teftişe Çıktı", Resmi Niğde, 5 Birinci Kanun 1932, Sayı. 244, s. 1.

⁵¹ "Devir ve Teftiş", Resmi Niğde, 12 Haziran 1933, Sayı. 260, s. 1.

⁵² "Vali Bf. Nin Memleket Hakkındaki Yüksek Düşünceleri", Resmi Niğde, 10 Temmuz 1933, Sayı. 274, s. 1.

⁵³ "Vali Beyefendi'nin Teftişleri", Resmi Niğde, 17 Temmuz 1933, Sayı. 275, s. 1.

hususta çalışması için talimat vererek bu işin bir an evvel bitirilmesini istemiş ve gereken desteği sağlamıştır.⁵⁴

Vali Ziya Bey yanında Sıhhiye Müdürü İbrahim, Ser Mühendis Necmettin, Defterdar İbrahim, Hususi Muhasebe Müdürü Kemal, Maarif Müdürü Şevket, Emniyet Müdürü Nurettin Beyler ile birlikte 3 Eylül 1933 tarihinde teftiş için Aksaray'a gitmiştir.⁵⁵

Niğde-Ulukışla ve Niğde-Kayseri yollarının merkezden şehir haricine kadar olan kısımlarında yollar epey bozuk olduğundan yoldan kalkan toz ve duman bulutları halkı epey rahatsız etmekte ve sağlık açısından olumsuz yönde etkilemekteydi. Bu hususu dikkate alan Vali Ziya Bey bu yolların bir an evvel düzeltilmesi ve yol kenarlarına kaldırım döşenerek sorunun giderilmesini emretmiş ve uzun zamandır ilgilenilmeyen bu durumla ilgilenerek Niğde halkının da takdirini kazanmıştır.⁵⁶ Yolların bir an evvel bitirilip halkın hizmetine açılması için iş sıkı tutulmuş ve çok zaman geçmeden 23 Eylül cumartesi günü yolları teftiş etmek üzere Vali Ziya Bey tekrar Ulukışla'ya gitmiş, pazartesi günü tekrar Niğde'ye dönmüştür.⁵⁷ Niğde merkezin tüm kazalarla arasındaki yolların çalışmalarına da hız verilmiştir. Niğde-Aksaray arasında bulunan 3 şantiye, Ulukışla-Kayseri yolunda bulunan iki şantiye, Gölcük-Arabusun yolu, Bor-İstasyon yolu ve köprüsünde çalışmalar hızlandırılmıştır. Ayrıca merkezde kaldırım yapım çalışmalarında da büyük gayret sarf edilmiş ve bu iş için 1000 işçi ara vermeden kağnılarla taş çekerek çalışmayı sürdürmüştür.⁵⁸

Vali Ziya Bey, Doktor Hüseyin ile Mebus Faik ve Halit Beylerle beraber 16 Eylül 1933 tarihinde o dönem Niğde'nin kazası olan Nevşehir'e halkın dertlerini dinlemek ve teftişte bulunarak kazanın eksikliklerini öğrenmek üzere gitmişlerdir.⁵⁹

1.3. SİYASİ FAALİYETLER

1932-1933 yılları Türkiye'de Tek Parti Dönemi olduğu için siyasi faaliyetler kısmında yalnızca Cumhuriyet Halk Fırkasının faaliyetlerine rastlanmaktadır.

⁵⁴ “Vali Bf. Nin Birinci ve Büyük Muvaffakiyetleri”, Resmi Niğde, 24 Temmuz 1933, Sayı. 276, s. 1.

⁵⁵ “Vali Bf”, Resmi Niğde, 4 Eylül 1933, Sayı. 282, s. 2.

⁵⁶ “Vilayetimizde İmar ve Umran İşleri”, Resmi Niğde, 18 Eylül 1933, Sayı. 284, s. 1.

⁵⁷ “Vali Beyefendi”, Resmi Niğde, 25 Eylül 1933, Sayı. 285, s. 1.

⁵⁸ “Yol Seferberliği”, Resmi Niğde, 25 Eylül 1933, Sayı. 285, s. 2.

⁵⁹ “Vali Beyefendi ve Mebuslarımız”, Resmi Niğde, 18 Eylül 1933, Sayı. 284, s. 1.

Cumhuriyet Halk Fırkasının 1932-33 yıllarında yaptığı toplantı ve kongreler aşağıda yer almaktadır.

1.3.1.Cumhuriyet Halk Fırkası Siyasi Faaliyetleri

4 Ocak 1932 tarihinde CHF Heyet İdare Reisi Müfit Bey başkanlığında mutat senelik merkez, kaza ve nahiye kongreleri yapılmış kaza idaresine Müfit Bey, Faik Bey, Burhan Bey, Meyli Bey, Mustafa Bey getirilmiş, Nahiye azalıklarına ise Arif Bey, İbrahim Bey, Mustafa Efendi, Bahri Bey ve Mustafa Bey getirilmiştir.⁶⁰

15 Mart 1932 tarihinde Vali Ali Sakip Bey başkanlığında Halk Fırkası binasında açılacak olan halkevine açılacak şubelerin belirlenmesi amacıyla uzun bir toplantı yapılmış ve çoğunluğun onayıyla karar verilmiştir. Karar Keyfiyet Kâtibi Umumiliğine bildirilmiştir. Yakında Niğde’de açılacak olan halkevinin her şubesine bir bina açılması için çalışmalar yapılmıştır.⁶¹

Fırka KâtibiUmumiliğinin emri üzerine 1932 mayıs ayının ilk haftasında Nahiye Mümessilleri Halk Fırkasında toplanarak Merkezi Kongre icra etmişlerdir. Bu kongrede mümessil seçilmiş ve Halk Fırkasının bütçesi yeniden düzenlenmiştir. Mümessil olarak Encümeni Vilayet Azasından Rasih Bey, Belediye Reisi Mustafa Bey, Doktor Operatör Hüseyin Bey, Eczacı Naim Bey, Belediye Azasından Faik Bey ve Baş Kâtip Rıza Bey seçilmiştir.⁶²

17 ve 18 Mayıs 1932 tarihinde Halk Fırkası Müfettişi ve aynı zamanda Konya Mebusu olan Tevfik Bey başkanlığında Halk Fırkası Vilayet Kongresi, fırkanın kütüphane salonunda gerçekleştirilmiş ve Heyet-i İdare mensuplarının seçimi yapılmıştır. Azalıklara Mustafa Beyzade Rasih, Belediye Reisi Mustafa, Avukat Şahap, Doktor Operatör Hüseyin, Eczacı Naim, Hocaşade Faik ve Abidin Beyzade Arif Beyler seçilmiştir. Yedek azalıklara Tüccar Şemsi Selim, Eczacı Hayri, Hamit Şakir, Banka Muhasip Muavini Hasan Hüseyin, Hatip Mustafa ve Hacı Hasan Efendiler seçilmiştir. Büyük Kongre Mümessilliğine Eczacı Naim, Ulukışla Belediye Reisi Yakup, Ürgüplü Mustafa Beyler seçilmiştir.⁶³ Fırkanın Vilayet Kongresi

⁶⁰ “Halk Fırkasının Senelik İctimai”, Resmi Niğde, 4 İkinci Kanun 1932, Sayı. 197, s. 1.

⁶¹ “Halk Fırkasında İctima”, Resmi Niğde, 21 Mart 1932, Sayı. 208, s. 1.

⁶² “Halk Fırkası Kongrası”, Resmi Niğde, 9 Mayıs 1932, Sayı. 214, s. 2.

⁶³ “Cumhuriyet Halk Fırkası Kongresi”, Resmi Niğde, 23 Mayıs 1932, Sayı. 216, s. 1.

sebebiyle Kongre Reisi Şahabettin Bey tarafından Gazi Mustafa Kemal, İsmet ve Kazım Paşalara çekilen telgraflara yanıtlarda gelmiştir.⁶⁴

1932 yılı kasım ayı sonlarında Cumhuriyet Halk Fırkası Ocak Heyetleri seçimleri şehrin mahallelerinde gerçekleştirilmiştir.⁶⁵

1932 Aralık ayında Merkez, Gölcük, Veli İsa, Melendiz, Maden Fertek, Dikilitaş, Uluğağ nahiye mümessilleri kasaba ve köylerin dertleri ile alakalı bir toplantı gerçekleştirmiştir. Bu toplantıda Ağnam Vergisinin düşürülmesi temenni edilmiş, köy yollarından Niğde-Aksaray-Melendiz yolunun yapılması, Niğde-Maden-Kamışlı yolunun yapılması, Vilayet Hastanesinin 50 yataklı olması ve eksik olan dâhiliye doktorunun göreve getirilmesi, temizlik ve mezbaha işlerinin halledilmesi, Niğde'nin bir an evvel elektriğe kavuşturulması, şarapçılık ve meyve ambalajcılığı işlerinin öğrenilmesi amacıyla iki öğrencinin gerekli okullara gönderilmesi ve son olarak vergi ve haciz işlemlerinde yapılan yolsuzlukların önlenmesi konuşulmuştur.⁶⁶

16 İkinci Kanun 1933'te Nevşehir, Ürgüp, Bor, Ulukışla kazalarının ve merkezin mümessilleri Vilayet Kongresi yapacağından mümessiller ocak ayının ilk haftasında davet edilmiştir.⁶⁷ 16 İkinci Kanun 1933 yılında saat 14.00'de CHF Umumi Kongresi halkevi binasında yapılmış Vali, Fırka Kumandanı, bütün kaza ve vilayet mümessilleri tarafından katılım sağlanmıştır. İki aydır sıva, badana ve boyama işleri devam eden salon halılar ve bayraklarla süslenmiştir. Doktor Operatör Hüseyin Bey tarafından kısa bir konuşma yapılmış ardından kongre başlamıştır. Konuşmanın ardından seçimlere geçilmiş ve Doktor Hüseyin Bey Halk Fırkası Reisliğine seçilmiştir. Ardından Eczacı Naim ve Arif Abidin Bey'ler kâtipliğe seçilmiştir. Daha sonra encümenlerin seçimleri gerçekleştirilmiş ve hesap sorma, bütçe layihası, muamelat ve muhtelit ceman üyeliklerine 5 üye seçilmiştir. Sonrasında İdare Heyeti'nin senelik faaliyetine ait rapor okunmuş ve tetkik için Muhtelit Encümene havale edilmiştir. Kaza ve vilayet dileklerinin riyaset makamına verilmesi ve dileklerin tetkiki ile ait olduğu encümenlere havale edilmesine karar verilmiş ve

⁶⁴ "C.H.F Vilayet Umumi Kongresinin Akdi", Resmi Niğde, 30 Mayıs 1932, Sayı. 217, s. 1-2.

⁶⁵ "Halk Fırkası Ocak Heyetleri İntihabı", Resmi Niğde, 28 İkinci Teşrin 1932, Sayı. 243, s. 1.

⁶⁶ "Halk Fırkasının Faaliyeti", Resmi Niğde, 9 İkinci Kanun 1932, Sayı. 249, s. 1.

⁶⁷ "Fırkanın Vilayet Kongresi", Resmi Niğde, 9 İkinci Kanun 1932, Sayı. 249, s. 1.

kongre sona ermiştir.⁶⁸ Vilayet Kongresinin açılması münasebetiyle Kongre Reisi Hüseyin Bey tarafından Ankara'ya telgraflar çekilmiştir.⁶⁹

⁶⁸ “C.H.F. Umumi Kongresi Bugün Halk Evi Salonunda Açıldı”, Resmi Niğde, 16 İkinci Kanun 1932, Sayı. 250, s. 1.

⁶⁹ “C.H.F Kongresinin Açılması Dolayısı İle Ankara’da Makamat-ı Aliye’ye Çekilen Arz-ı Tazimat telgrafları”, Resmi Niğde, 16 İkinci Kanun 1932, Sayı. 250, s. 2.

İKİNCİ BÖLÜM

ŞEHRE GELEN ÖNEMLİ DEVLET ADAMLARI, ÖZEL GÜNLER VE KUTLAMALAR

2.1. ŞEHRE GELEN ÖNEMLİ DEVLET ADAMLARI

2.1.1. İsmet Paşa'nın Niğde Ziyareti

Doğu ve Güney Vilayetleri gezisine çıkan dönemin Başvekili İsmet Paşa, dönüşte trenin Niğde'den geçmesi sebebiyle 1932 yılı Eylül ayında Niğde'ye kısa bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Ulukışla Tren İstasyonunda İsmet Paşa'yı, Vali Ali Sakip Bey başta olmak üzere, Halk Fırkası Reisi Doktor Hüseyin Bey, Sıhhat Müdürü Halit Bey, Daimi Encümen Azasından Şevki ile Halk Fırkası Azasından Naim Bey, Emniyet Memuru Nurettin Bey, Ulukışla Kaymakamı Hayri Bey, Ulukışla Belediye Reisi Yakup Bey ve kalabalık bir halktan oluşan grup bir karşılamıştır. Heyetle görüşen İsmet Paşa, ardından halkla konuşarak dertlerini dinlemiş ve özellikle Niğde'ye yapılan tren istasyonu hakkında halkın görüş ve memnuniyetlerini paylaşmıştır. Şehirden ayrılmadan evvel, Niğde'ye tekrar geleceğini, bu sefer kısa süreli değil hususi olarak Niğde'yi ziyaret edeceğinin sözünü veren İsmet Paşa, bu kısa buluşmanın ardından gece geç saatlerde trenle şehirden ayrılmıştır.⁷⁰

Yine 10 Ekim 1932 tarihinde Başvekil İsmet Paşa Maraş'ta bulunduğu sırada Niğde'ye gelerek Ulukışla-Kayseri tren hattını teftiş etmeyi planlamıştır. Haber üzerine hazırlıklar yapılmış, ilçelerden ve köylerden pek çok vatandaş İsmet Paşa'yı görebilmek amacıyla istasyona gelmiştir. Paşa'ya gelen ani bir telgrafla sabaha karşı 4'te İstanbul'a geçmek zorunda kalmış ve Niğde halkıyla buluşamamıştır.⁷¹

İsmet Paşa bu tarihten itibaren Niğde'ye iki ziyaret daha gerçekleştirmiştir. Bunlardan ilki 23 Temmuz 1942 tarihinde Niğde ve Bor'a gerçekleşmiştir. İkinci olarakta 1946 yılının mayıs ayı başlarında gerçekleşmiştir.⁷²

⁷⁰ “Tetkik Seyahatine Çıkmış Olan Başvekil İsmet Paşa Hazretleri Malatya'dan Avdetlerinde Niğdemize Teşrif Buyuracaklarını Vadettiler”, Resmi Niğde, 26 Eylül 1932, Sayı. 234, s. 1.

⁷¹ “Başvekil İsmet Pş. Hz.”, Resmi Niğde, 10 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 236, s. 1.

⁷² Hamdi Doğan, “Devlet Büyüklerinin Niğde Ziyaretleri (1928-1960)”, *Cappadocia Journal Of History And Social Sciences*, Cilt. 9, s. 206-207.

2.1.2. Maarif Vekili Esat Bey'in Niğde Ziyareti

1932 yılının 16 Ağustos salı gününde Maarif Vekili Esat Bey'in Niğde'ye geleceği haberi halk tarafından duyulmuş, büyük bir heyecana kapılan halk sabah saatlerinden itibaren çarşı ve pazarları bayraklarla donatmış ve şehirde adeta bayram havası esmiştir. Lakin Esat Bey beklendiği saatte gelememiş, halk akşam karanlığı çöktükten sonra evlerine dağılmıştır. Gecenin ilerleyen saatlerinde Niğde'ye gelen Maarif Vekili Esat Bey'i, Vali Ali Sakip Bey, Halk Fırkası Reisi Doktor Hüseyin Bey, Belediye Reisi Mustafa Bey, pek çok memur ve jandarma karşılamıştır. Belediye tarafından hazırlanan sofraya oturmuş ve ardından istirahat için odasına çekilmiştir. Ertesi sabah kahvaltının ardından Vilayet Makamına, Halk Fırkası ve Belediyeyi ziyaret etmiştir. İkinci saatlerinde Niğde'deki tarihi eserleri görmek amacıyla şehirde gezintiye çıkmış ve sırasıyla Hüdavent Hatun Türbesi, Ak Medrese, Sungurbey ve Alâeddin Camilerini gezmiştir. Üçüncü gün Niğde ve çevresindeki okullarda öğretmenlik yapan 100'den fazla öğretmene, saat 11.00'da "Türk Mualliminin Gayeleri" başlıklı bir konferans vermiştir. Konferansın ardından saat 17.00'da 150'ye yakın öğretmen ile birlikte çay eşliğinde eğitim ve öğretim üzerine istişarelerde bulunulmuştur. 4. günün sabahında saat 08.00'da şehirden ayrılarak Ulukışla üzerinden Ankara'ya dönmüştür. Vekil Esat Bey'i Ulukışla'ya kadar bizzat Vali Ali Sakip, Halk Fırkası Reisi Doktor Hüseyin, Belediyeyi temsilen Eczacı Naim, Sıhhat Müdürü Halit, Orta Mektep Müdür Sami, Maarif Müdürü Şevket Bey'ler uğurlamıştır.⁷³

2.1.3 Niğde'ye Teftiş, Gezi veya Tatil İçin Gelen Memur ve Askerler

Niğde İli'ne Başkent Ankara ve başka illerden teftiş veya gezi amaçlı gelen memurlar olmuştur. Milli Eğitim Müfettişleri, milletvekilleri, askerler ve daha birçok resmi görevli 1932-1933 yıllarında Niğde'yi ziyaret etmiştir.

Maarif Müfettişi Umumilerinden Ali Rıza Bey teftiş için Niğde'ye gelmiş, üç gün kaldıktan sonra Konya'ya geçmiştir.⁷⁴

⁷³ "Muhterem Misafir Niğde'de", Resmi Niğde, 22 Ağustos 1932, Sayı. 229, s. 1-2.

⁷⁴ "Ali Rıza Bey", Resmi Niğde, 4 İkinci Kanun 1932, Sayı. 197, s. 1.

Niğde Cumhuriyet Halk Fırkası'nın önemli işleriyle bizzat alakadar olmak ve görevlilerle görüşmek üzere Bursa Milletvekili Rasim Ferit Bey Niğde'ye gelmiş ve cumartesi günü tekrar Ankara'ya dönmüştür.⁷⁵

Nevşehir Mahkeme Reisi Rahmi Bey, terfi alarak Balıkesir İhtisas Mahkemesi Savcılığına atanmış, kendisi Niğdeli olması sebebiyle Niğde'ye gelmiştir. Bir müddet kaldıktan sonra görev yeri olan Balıkesir'e doğru hareket etmiştir.⁷⁶

Ankara Belediye Fen Müdür Muavini Bilalzade Asım Bey Niğde'yi ziyaret etmiş ve 21 Şubat 1932 tarihinde Ankara'ya dönmüştür.⁷⁷

Topçu müfettişi Emin Paşa Niğde'deki topçu kıtasını teftiş etmek üzere 19 Mart 1932 tarihinde Niğde'ye gelmiştir. Ordu evi önünde bir müfreze asker ve birçok memur tarafından karşılanmıştır. Teftişini tamamlayan Emin Paşa 21 Mart sabahı Niğde'den ayrılarak Ulukışla'ya doğru hareket etmiştir.⁷⁸

Konya Milletvekili Tevfik Fikret Bey, Niğde Halk Fırkası işlerini teftiş etmek için 23 Nisan 1932 tarihinde Niğde'ye gelmiştir.⁷⁹

Mülkiye Baş Müfettişlerinden Ali Vefa Bey 14 Mayıs 1932 tarihinde teftişte bulunmak üzere Niğde'ye gelmiştir.⁸⁰

Konya Milletvekili Tevfik Fikret Bey Vilayet Fırka Kongresine katılmak üzere 14 Mayıs 1932 tarihinde Niğde'ye gelmiştir.⁸¹

Tayyare Cemiyeti Heyeti Teftiş Müdürü Cavit Bey 3 Temmuz 1932 tarihinde Niğde'ye gelmiştir.⁸²

Ziraat Bankası Umum Müfettişlerinden Hikmet Bey Niğde Ziraat Bankası'nı teftiş etmek üzere 25 Temmuz 1932 tarihinde Niğde'ye gelmiştir.⁸³

⁷⁵ “Rasim Ferit Bey”, Resmi Niğde, 11 İkinci Kanun 1932, Sayı. 198, s. 1.

⁷⁶ “Rahmi Bey”, Resmi Niğde, 22 Şubat 1932, Sayı. 204, s. 1.

⁷⁷ “Asım bey”, Resmi Niğde, 22 Şubat 1932, Sayı. 204, s. 1.

⁷⁸ “Emin Paşa Hz.”, Resmi Niğde, 21 Mart 1932, Sayı. 208, s. 1.

⁷⁹ “Tevfik Fikret Bey”, Resmi Niğde, 25 Nisan 1932, Sayı 212, s. 1.

⁸⁰ “Ali Vefa Bey”, Resmi Niğde, 16 Mayıs 1932, Sayı. 215, s. 1.

⁸¹ “Tevfik Fikret”, Resmi Niğde, 16 Mayıs 1932, Sayı. 215, s. 1.

⁸² “Cavit Bey”, Resmi Niğde, 4 Temmuz 1932, Sayı. 222, s. 1.

⁸³ “Teftiş”, Resmi Niğde, 25 Temmuz 1932, Sayı. 225, s. 5.

Niğde Milletvekili Faik Bey, Mersin Orta Mektep Müdürü Ahmet Hamdi Bey, Kooperatif Reisi Ali Bey'in damadı Doktor Osman ve Melendiz Nahiyesi Müdürü Fehmi Bey Niğde'ye gelmiştir.⁸⁴

Konya Posta Telgraf Başmüdürü Mithat Bey Niğde Posta Telgraf İşlerini teftiş etmek üzere Niğde'ye gelmiş ve 3 gün kaldıktan sonra Konya'ya geri dönmüştür.⁸⁵

Adliye Müfettişlerinden Sabri Bey, Niğde Adliyesi'ni teftiş etmek için Niğde'ye gelmiştir.⁸⁶

Milletvekili Ahmet Vefik ve Halit Bey Niğde halkı ile görüşmek ve dertlerini dinlemek üzere Niğde'ye gelmiştir. Vali Ali Sakip Bey'le görüştüktan sonra birlikte resmi daireler ile kurum ve kuruluşları ayrıca Resmi Niğde Gazetesi'nin basıldığı matbaayı da ziyaret etmişlerdir.⁸⁷

Niğde de bulunan askeri birlikleri teftiş etmek üzere Milli Müdafaa Müsteşar ve Sıhhiye Dairesi Reisi Paşalar 12 Ekim çarşamba günü Niğde'ye gelmiş ve iki gece kaldıktan sonra cuma günü Konya'ya geçmişlerdir.⁸⁸

Mülkiye Müfettişi Abdullah Fevzi Bey, Bayındırlık Müfettişi Süleyman Bey, Tayyare Müfettişi Kemal Bey, Hilali Ahmer Cemiyeti Müfettişi Fahri Bey Niğde'ye teftişe gelmiştir.⁸⁹

6. Kolordu Kumandanı Abdurrahman Nafiz Paşa, Niğde'yi teftiş etmiş ve Kayseri'ye geçmiştir.⁹⁰

Maarif Vekâleti Müfettişlerinden Ali Canip Bey, teftişte bulunmak üzere Niğde'ye gelmiştir.⁹¹

Mülkiye Baş Müfettişi Hacı Hüsnü Bey ile Müfettiş Fevzi Bey Niğde'ye gelerek önce Ulukışla ve Bor'u ardından Niğde merkezi teftiş etmişlerdir.⁹²

⁸⁴ "Gelenler", Resmi Niğde, 25 Temmuz 1932, Sayı. 225, s. 5.

⁸⁵ "Mithat Bey", Resmi Niğde, 8 Ağustos 1932, Sayı. 227, s. 1.

⁸⁶ "Sabri Bey", Resmi Niğde, 29 Ağustos 1932, Sayı. 230, s. 1.

⁸⁷ "Mebuslarımız Şehrimizde", Resmi Niğde, 3 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 235, s. 1.

⁸⁸ "Teftiş", Resmi Niğde, 17 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 237, s. 1.

⁸⁹ "Müfettişler", Resmi Niğde, 24 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 238, s. 1.

⁹⁰ "Abdurrahman Nafiz Paşa Hz.", Resmi Niğde, 27 Şubat 1933, Sayı. 255, s. 2.

⁹¹ "Ali Canip Bey", Resmi Niğde, 12 Birinci Kanun 1932, Sayı. 245, s. 2.

⁹² "Hacı Hüsnü Bf.", Resmi Niğde, 27 Şubat 1933, Sayı. 255, s. 2.

Jandarma Umum Müfettişi Miralay İsmail Hakkı Bey Niğde'ye gelerek teftite bulunmuş ardından Bor'a geçmiştir.⁹³

Niğde Valisi Ali Sakip Bey'in Siirt'e atanmasından sonra Niğde'ye tayin edilen Yeni Vali Ziya Bey'i ziyaret etmek üzere Nevşehir Kaymakamı Necip Bey, Belediye Reisi Safa Bey, Belediye Doktoru Hayri Bey, Jandarma Kumandanı Hulusi Bey ve Ulukışla Belediye Başkanı Yakup ile Belediye Azasından Gkenzade Yakup Beyler Niğde'ye gelmiştir.⁹⁴

2.1.4. Niğde'ye Tayin Edilen Memur ve Askerler

Orta Mektep Müdürü Sami Bey'in terfi alarak Afyonkarahisar Lisesi'ne tayini çıkması zerine, Niğde Orta Mektep Müdürlüğüne Eskişehir Lise Müdürü Kemal Bey tayin edilmiş ve Niğde'ye gelerek görevine balamıtır. Kemal Bey'le birlikte Tarih ve Coğrafiya ğretmenliğine tayin edilen eski ankırı Tarih ve Coğrafiya ğretmeni Salim Bey de Niğde'ye gelerek görevine balamıtır.⁹⁵

Ankara Maliye Vekâleti Hukuk Mavir Muavini İbrahim Bey, terfi alarak Niğde ili defterdarlığına atanmış ve Niğde'ye gelerek görevine balamıtır.⁹⁶

Niğde Jandarma Mntika Kumandanlığına tayin edilen Fevzi Bey, 23 Eylül cuma günü Niğde de görevine balamıtır.⁹⁷

Uzun süre boş duran Hükümet Doktorluğuna atanan Selahattin Bey, 24 Eylül cumartesi günü Niğde'ye gelerek görevine balamıtır.⁹⁸

Niğde Fırka Kumandanlığına Ali Rıza Paşa tayin edilmiş ve Ekim ayının başında Niğde'ye gelerek görevine balamıtır.⁹⁹

Niğde İlk Tedrisat Mfettilerinden Osman Veysi Bey'in Sivas'a tayini çıkması zerine, İçel vilayetinden naklen Niğde'ye tayin edilerek görevine balamıtır.¹⁰⁰

⁹³ "İsmail Hakkı Bf.", Resmi Niğde, 27 Şubat 1933, Sayı. 255, s. 2.

⁹⁴ "Gelenler", Resmi Niğde, 26 Haziran 1933, Sayı. 272, s. 3.

⁹⁵ "Gelenler", Resmi Niğde, 12 Eylül 1932, Sayı. 232, s. 1.

⁹⁶ "İbrahim Bey", Resmi Niğde, 26 Eylül 1932, Sayı. 234, s.2.

⁹⁷ "Fevzi Bey", Resmi Niğde, 26 Eylül 1932, Sayı. 234, s. 2.

⁹⁸ "Salahattin Bey", Resmi Niğde, 26 Eylül 1932, Sayı. 234, s. 2.

⁹⁹ "Ali Rıza P. Hz.", Resmi Niğde, 3 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 235, s. 1.

Trabzon vilayeti Başmühendisliği görevinde bulunan Necmettin Bey Niğde Başmühendisliğine atanmış ve şehre gelerek görevine başlamıştır.¹⁰¹

Niğde Jandarma Alay Kumandanlığına Binbaşı Numan Bey, Mıntıka Kumandan Muavinliğine ise Binbaşı Kemal Bey atanmıştır.¹⁰²

İstanbul'dan Niğde Tekel Memurluğuna atanan Osman Nuri Bey, Niğde'ye gelerek görevine başlamıştır.¹⁰³

Ahmet Behçet Bey Niğde C. Müddei Umumisine atanmış ve Niğde'ye gelerek görevine başlamıştır.¹⁰⁴

Orta Mektep pedagoji mezunlarından Selam Hanım ve Adana Muallim Mektebi mezunlarından İffet Hanım Niğde Sakarya İlk Mektebine tayin edilerek görevlerine başlamıştır.¹⁰⁵

Sakarya Mektebi öğretmenliklerine vekâleten Niğde pedagoji sınıflarından mezun Şükriye, asaleten İstanbul'dan Müfide Hanımlar, Dumlupınar Mektebine vekâleten pedagoji mezunlarından İsmail Bey tayin edilmiştir.¹⁰⁶

Çorum vilayetinden Niğde Mücadele Memurluğuna atanan Halit Bey ekim ayının ikinci haftası içinde Niğde'ye gelerek görevine başlamıştır.¹⁰⁷

Niğde Asliye Mahkemesi Reisliğine Cebeli Bereket Asliye Mahkemesi Reisi Ahmet Nesip, Müddei Umumiliğine Avanus Ceza Hâkimi Hasan Bey ve Defterdarlığa Erzurum Defterdarlığından Hasan Beyler tayin edilmiştir.¹⁰⁸

2.2. ÖZEL GÜNLER, MİLLÎ BAYRAM KUTLAMALARI VE ANMA GÜNLERİ

Niğde de kutlanan Milli Bayramlar içerisinde 23 Nisan kutlamaları, 19 Mayıs kutlamaları, 30 Ağustos kutlamaları ve Cumhuriyet Bayramı kutlamaları vardır.

¹⁰⁰ “Hüsni Bey”, Resmi Niğde, 3 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 235, s. 2.

¹⁰¹ “Necmettin Bey”, Resmi Niğde, 10 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 236, s. 2.

¹⁰² “Tayin”, Resmi Niğde, 10 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 236, s. 2.

¹⁰³ “Osman Nuri Bey”, Resmi Niğde, 7 İkinci Teşrin 1932, Sayı. 240, s. 1.

¹⁰⁴ “C. Müddeiumumisi”, Resmi Niğde, 21 İkinci Teşrin 1932, Sayı. 242, s. 1.

¹⁰⁵ “Tayin”, Resmi Niğde, 21 İkinci Teşrin 1932, Sayı. 242, s. 2.

¹⁰⁶ “Maarifte Yeni Tayinler”, Resmi Niğde, 28 İkinci Teşrin 1932, Sayı. 243, s. 2.

¹⁰⁷ “Halit Bey”, Resmi Niğde, 9 Birinci Teşrin 1933, Sayı. 287, s. 2.

¹⁰⁸ “Gelenler”, Resmi Niğde, 18 İkinci Teşrin 1933, Sayı. 290, s. 2.

Cumhuriyet Bayramı'nın 10. yılının 1933 senesine tekabül etmesi sebebiyle özel olarak kutlanmış ve çok daha coşkulu geçmiştir. Niğde, 26 Eylül 1932 tarihinde başlayıp 5 Ekim 1932 tarihinde biten Büyük Dil Kurultayına da Niğde Orta Mektep Türkçe Öğretmeni Rasim Bey'i göndermiş ve Niğde'den de radyodan canlı dinlenerek coşkuya ortak olunmuştur. Ayrıca 1932 yılı 16 Temmuz'da kutlanan Milli Hâkimiyet Bayramı ve 27 Ocak çarşamba günü gerçekleştirilen Hava Şehitleri Anma Gününden de bahsedilmiştir.

2.2.1. 23 Nisan Kutlamaları

TBMM'nin açılış tarihi olan 23 Nisan 1920, Türk Milleti'nin demokrasi ve bağımsızlığının simgeleşen günlerinden biridir. 23 Nisan ilk defa 1922 yılında öğrencilerin katılımıyla Ankara'da Milli Hâkimiyet Bayramı adıyla kutlanmıştır.¹⁰⁹ Önceleri Milli Hâkimiyet Bayramı adıyla kutlanan bu özel gün, 23 Nisan 1927 tarihinde ilk kez Himaye-i Eftal Cemiyeti tarafından Çocuk Bayramı ilan edilmiştir. 1981 yılında çıkarılan bir kanunla 23 Nisan, Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ismini almıştır.¹¹⁰

Kutlandığı ilk günden beri her yıl tüm yurttaki coşkuyla kutlanan 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı yalnız Türk Milleti'nin değil, dünya çocuklarının bayramı olmuştur. 1932 yılında Niğde'de 23 Nisan'ı en güzel şekilde kutlamıştır. Sabah saat dokuz buçukta ortaokul öğrencileri ve izci grubu, bütün ilkokullar, memurlar ve askeri bando Hükümet Meydanında toplanmıştır. 1927 yılında Ankara'da gerçekleştirilen 23 Nisan kutlamalarında Mustafa Kemal Atatürk otomobillerinden birini çocuklar için tahsis etmiş ve Cumhurbaşkanlığı Bandosunu Çocuk Sarayında çocuklar için görevlendirmiştir.¹¹¹ Atatürk tarafından ilk kez gerçekleştirilen ve günümüzde de devam eden bu gelenek 1932 yılı Niğde 23 Nisan kutlamalarında da gerçekleştirilmiştir. Bir günlüğüne belirlenen bir kız ve erkek çocuk törenlerde Vali Bey'in yanında tam yetkiyle donatılmış şekilde bulunmuştur. İlkokul öğrencileri arasından seçilen çocuklar Vali Bey'in hemen yanında yer

¹⁰⁹ Mücahit Özçelik, "23 Nisan Çocuk Bayramı'nın Ortaya Çıkışı ve 1922-1929 Yılları Arasında 23 Nisan Kutlamaları", *Gazi Akademik Bakış*, Cilt. 5, Sayı. 9, s. 266.

¹¹⁰ Veysi Akın, "23 Nisan Milli Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı'nın Tarihçesi", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt. 3, Sayı. 3, s. 92.

¹¹¹ Meryem Akoğlan Kozak, Dilek Mutlu, "Dünden Bugüne 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Etkinlikleri", *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt. 22, Sayı. TBMM'nin 20. Yılı ve Milli İrade Özel Sayısı, s. 19.

almıştır. İstiklal Marşı'nın okunmasının ardından tören başlamıştır. Ortaokul pedagoji son sınıf öğrencisi Mahir Efendi ve Himaye-i Eftal Cemiyeti İdare Heyeti namına Sakarya Baş Muallimi Hüseyin Avni Bey'in özellikle çocuklar için hazırlanmış olan konuşmasını yapmasının ardından, bütün okullar Vali Bey'in yanında duran çocuğu resmigeçitle selamlamıştır. Törenden sonra bu çocuk Vilayet Makamını, Fırkayı, Belediyeyi, Halk Fırkasını ziyaret etmiş ve bir vali gibi karşılanmıştır. Saat öğleye yaklaştığında çocuk için tayin edilen Sakarya Mektebi'ndeki makama Vali Bey, Fırka Kumandan Vekili, Halk Fırkası ve Belediye Reisleri tarafından mukabil ziyaretler yapılmıştır. Vali Bey Türk Milleti'nin geleceği olan çocukların temsilcisi olarak orada bulunan çocukla özel ilgilenmiş ve fotoğraflar çekilmiştir. Öğleden sonra Vali Bey'in makam aracı Çocuk Bey'in emrine tahsis edilmiştir. Ayrıca Maarif Müdürü Şevket Bey'in talimatı ile bütün öğrenciler kendi okullarında çeşitli oyunlar ve eğlenceler tertip etmiştir.¹¹²

1933 yılı 23 Nisan kutlamaları da aynı coşku ve heyecan içerisinde geçmiştir. Sabah saat 9.30'da başta Vali Bey olmak üzere bütün memurlar, yaklaşık 2000 öğrenci ve halkın katılımıyla tören başlamıştır. Törenin başlamasıyla beraber günün anlamına özel olarak süslenmiş bir araba ile meydana gelen bir kız ve bir erkek çocuk, Vali Bey'in elini sıkarak yanına geçmiştir. İstiklal Marşı'nın okunmasının ardından bu çocuklar kürsüye gelerek bir konuşma yapmıştır. Ardından Orta Mektep Edebiyat Öğretmeni Cevat Bey kürsüye geçerek bir konuşma yapmıştır. Sonrasında küçük bir kız çocuğu kürsüde şiir okumuş ve orta mektep talebesi tarafından "Bozkurt Cumhuriyet Marşı" okunmuştur. Marştan sonra merasim bitmiş ve bütün öğrencilerin katıldığı bir geçit resmi yapılmıştır. Geçit töreninin ardından karşılıklı ziyaretler yapılmıştır. Önce bir günlük koltuğu devralan çocuklar Vali Beyi ziyaret etmiş, sonra Halk Fırkasını ve Belediyeyi, Zabitan Yurdunu ve en son halkevini ziyaret etmiştir. Halk Fırkasını ziyaret ettiği sırada Fırka Reisi Hüseyin Bey Çocuk Beye:

-“Vali olsaydınız ne yapardınız?” sorusuna verdiği cevap aslında o dönem Niğde'nin eksiklikleri konusunda bizlere bazı bilgiler vermektedir:

-Memleketin bütün işlerini canı gönülden yapmaya çalıştım. Halkın sıhhati için hastaneler açardım. Memleketin güzel görünmesi için evlerin hepsinin kiremitli ve beyaz badanalı olmasına uğraşırdım. Evlerin temiz, caddelerin geniş ve güzel,

¹¹² “Niğde'mizin 23 Nisan'ın Tesidi”, Resmi Niğde, 25 Nisan 1932, Sayı. 212, s. 1.

Niğde'mizin her tepesinin birer yeşil yuva olmasını isterdim cevabını vermiştir. Ardından Çocuk Hanıma dönmüş ve aralarında şu diyalog geçmiştir:

-Belediye Reisi olsaydınız ne yapardınız?

-Çocuk bahçeleri, doğum ve süt verme yuvaları açardım.

-Memlekette ne gibi noksanlar görüyorsunuz?

-Memleketimiz geceleri zindan gibidir. Elektrik yoktur. Halkın şen vakit geçirmesi için güzel bahçelere ihtiyacı vardır, demiştir.

Bu ziyaretlere karşılık olarak aynı kurumların yöneticileri küçük çocuğa ziyarette bulunmuş ve törenler sona ermiştir.¹¹³

2.2.2. 19 Mayıs Kutlamaları

Mustafa Kemal Atatürk için 19 Mayıs'ın önemi oldukça büyüktür. Öyle ki Nutuk'u Samsun'a çıktığı 19 Mayıs tarihinden başlatmıştır. 19 Mayıs ilk olarak 1926 yılında Samsunlular tarafından unutulmaması için Gazi Günü olarak kutlanmıştır. Yine 1927 ve 1928 yıllarında Samsunlular tarafından kutlanmıştır. Samsun'da yaşanan coşkulu kutlamalar basın aracılığıyla tüm Türkiye'ye yayılmıştır. Resmi olarak bayram ilan edilmese de 19 Mayıs Türkiye'de her yıl kutlanmaya devam etmiş, ancak Atatürk'ün vefatından 7 ay sonra kabul edilen tasarıyla resmi bayram olarak kabul edilmiştir.¹¹⁴

Milli Mücadelenin başladığı, Türk Milleti'nin bağımsızlığına kavuşma yolunun başlangıcı olan 19 Mayıs'ın, 1932 ve 1933 yıllarında Niğde'de "Jimnastik Bayramı" adında kutlandığını görmekteyiz. Vekâlet-i Celile her sene olduğu gibi 1932 yılında da orta mektebe gelen bir genelgede beşinci jimnastik bayramının 20 Mayıs cuma günü icra etmesini emretmiştir. Milletin spora olan ilgisini arttırmaya yönelik yapılan bu çalışma cuma günü sabah on buçukta büyük çayırılıkta başlamıştır. Vali Ali Sakip Bey yanında eşi ile beraber bayrama teşrif etmiştir. Birçok memur ve halkın katıldığı bayrama pedagoji öğrencilerinden 250 kişi katılmıştır. Havanın soğuk olmasına rağmen, gösteriyi gerçekleştiren öğrenciler ince kıyafetlerle büyük gayret ve

¹¹³ "23 Nisan", Resmi Niğde, 24 Nisan 1933, Sayı. 263, s. 1-2.

¹¹⁴ Dursun Ali Akbulut, "Samsun'un Gazi Günü Ya Da 19 Mayıs Bayramı", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Cilt. 11, Sayı. 33, s. 777, 778, 779.

çaba göstererek gösterilerini tamamlamışlardır.¹¹⁵ Jimnastik Bayramından sonra Büyük Çayırılıkta birçok seyirci ve halkın huzurunda Niğde Spor Yurdu ve Fırka Zabitanından oluşan takım arasında bir dostluk futbol maçı yapılmıştır.¹¹⁶

1933 yılında 19 Mayıs cuma günü yine “Jimnastik Bayramı veya Jimnastik Şenliği” adıyla kutlanmıştır. Topçu ve piyade alay kumandanlarının yarımalarıyla büyük çayırılığa bir çadır kurulmuştur. Törene sivil halk, askerler, memurlar gibi halkın birçok zümresinden kişiler katılmıştır. Mektep öğrencileri, başlarında müdür ve muallimlerle beraber okullarından çadıra kadar marşlar söyleyerek gelmişler ve tören 10.30’da resmigeçidin yapılmasıyla başlamıştır. Ardından hep beraber İstiklal Marşı söylenmiş, sonrasında Beden Terbiyesi Muallimi Kemal Bey kısa bir konuşma yapmıştır. Konuşma bittikten sonra kız ve erkek öğrenciler ayrı gruplar halinde gösterilerini sergilemiştir.¹¹⁷

2.2.3. 30 Ağustos Kutlamaları

Mustafa Kemal Atatürk’e göre Türk Devleti’nin temeli 30 Ağustos’ta atılmıştır.¹¹⁸ 26 Ağustos 1922’de başlayan Büyük Taarruz, 30 Ağustos 1922’de Yunan Kuvvetlerinin Anadolu’dan temelli atılmasıyla sonuçlanmıştır. 5 gün süren bu savaş Milli Mücadelemizin dönüm noktası olmuştur. Türk Milleti’ne ulusal egemenliğini ve bağımsızlığını kazandıran bu anlamlı gün için Mustafa Kemal Atatürk şöyle demiştir:

*Bu Anadolu zaferi bir millet tarafından tamamen benimsenen bir fikrin ne kadar kadir ve ne kadar muhyi bir kuvvet olduğunun en güzel misali olarak kalacaktır. Milletimiz, tek adam gibi gösterdiği sarsılmaz vahdet ve gayret sayesinde bu muvaffakiyeti ihraz etmiştir.*¹¹⁹

Büyük Taarruz’da kazanılan zaferden iki yıl sonra, 30 Ağustos 1924 tarihinde Dumlupınar’da ilk kutlama töreni yapılmıştır.¹²⁰ Dumlupınar’da Gazi Mustafa

¹¹⁵ “Jimnastik Bayramı”, Resmi Niğde, 23 Mayıs 1932, Sayı. 216, s. 2.

¹¹⁶ “Spor Faaliyeti”, Resmi Niğde, 23 Mayıs 1932, Sayı. 216, s. 1.

¹¹⁷ “Jimnastik Şenliği”, Resmi Niğde, 22 Mayıs 1933, Sayı. 267, s. 2.

¹¹⁸ Ünsal Yavuz, “Mustafa Kemal’in 30 Ağustos 1924 Tarihli Dumlupınar Söylevi ve Bir Fransız Belgesi”, *Atatürk Yolu Dergisi*, Cilt. 3, Sayı. 9, s. 112.

¹¹⁹ “Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri”, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları, 5. Baskı, 1997, Cilt. 1, s. 286.

¹²⁰ Burhan Sayılır, “30 Ağustos Zafer Bayramı Kanunu, İlk Zafer Kutlaması ve Büyük Taarruz İle İlgili Bazı Bilgiler”, *Çanakkale Araştırmaları Türk Yılı*, Cilt. 12, Sayı. 16, s. 96.

Kemal’inde katılımıyla yapılan bu ilk kutlamadan iki yıl sonra 1926 yılında çıkarılan bir kanunla, 30 Ağustos Zafer Bayramı ilan edilmiştir.¹²¹

1932 yılına gelindiğinde 1922 yılında kazanılan Büyük Taarruz’un üzerinden tam on yıl geçmiş, Zafer Bayramının onuncu yılını kutlamak için Niğde’de hummalı bir çalışmaya girişmiştir. Daha 30 Ağustos’tan birkaç gün evvel Niğde’nin her yanı Gazi Mustafa Kemal posterleriyle süslenmiştir. 30 Ağustos günü geldiğinde sabahın erken saatlerinde, sokaklar sulanmış, süpürülmüş ve bütün esnaf dükkânlarına Türk Bayrakları asmıştır. Saat 08.00’da Vali Ali Sakip makamına gelmiş, Hükümet Konağı’nın önünde onu coşkulu bir halk karşılamıştır. Vali Bey, Daire Başkanı, Cumhuriyet Halk Fırkası İdare Heyeti, Belediye Reisi, Ziraat ve Tüccar Bankası Müdür ve Memurları, Ticaret ve Sanayi Odası Reisi ve halkın önde gelen isimlerinden bazıları Hükümet Konağından ayrılarak Orduevine gitmiş ve Fırka Kumandanına tebriklerini ileterek bayramlaşmışlardır. Bu sırada Jandarma 12. Piyade ve 41. Topçu Alayları geçit resmi için meydanın bir tarafına dizilmiş, tam karşılarına ise özel formlarıyla Niğdeli sporcular dizilmiştir. Ordu namına kürsüye çıkan Mülazım Nidai Bey konuşmasını yaptıktan sonra kürsüye Baro Reisi Şahap Bey çıkmıştır. Ardından Ziraat Müdürü İbrahim Bey ve oğlu Öğretmen Sinan Bey kürsüye çıkarak konuşmasını yapmıştır. Sinan Bey konuşmasında özellikle Hava Kuvvetleri’nin önemine değinmiş, Türkiye’nin de Avrupa kadar uçağa sahip olabilmesi için elinden gelen gayreti göstermesi gerektiğini belirtmiştir. Son olarak sahneye Fırka Kumandan Vekili Miralay Hayri Bey çıkmış, 30 Ağustos Zafer Bayramı hakkında bilgiler verdikten sonra kürsüden inmiştir. Sonrasında İstiklal Mücadelesinde büyük yararlılıkları olan Maarif Başkâtibi Baha Bey ve Dumlupınar Mektebi Başöğretmeni İzzet Bey’e Fırka Kumandanı tarafından meydanda madalya takılmıştır. Askerlerin ve sporcuların gerçekleştirdiği resmigeçidin ardından tören sona ermiştir. Son olarak bu günün gecesinde, askerler ellerinde meşalelerle marşlar söyleyerek bir fener alayı yapmıştır.¹²² Ayrıca 30 Ağustos sebebiyle Ulukışla’da bulunan sporcularda sabahın erken saatlerinde Niğde’ye gelmiş ve törene katılmışlardır. Niğde Spor Yurdu ile beraber öğle yemeği yenmiş, saat 16.00’da hep birlikte antrenman yapılmıştır. Saat 20.00’da Ulukışlalı sporcular ilçelerine

¹²¹ Sayılır, agm s. 100.

¹²² “Büyük Zaferin Onuncu Yıldönümü Nasıl Tesit Edildi”, Resmi Niğde, 5 Eylül 1932, Sayı.231, s. 1.

dönmüştür.¹²³ Niğde’de coşkuyla kutlanan Zafer Bayramı dolayısı ile Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal ve Başbakan İsmet Bey tarafından Niğde Valisi Ali Sakip Bey’e tebrik ve Vali Bey tarafından teşekkür telgrafları çekilmiştir.¹²⁴

1933 yılına gelindiğinde ise 30 Ağustos Zafer Bayramı kutlamaları için hazırlıklar iki hafta öncesinden başlamıştır.¹²⁵ Halkevi Musiki Komitesi de bir konser vermek için iki hafta önceden hazırlıklara başlamıştır.¹²⁶ Halkevi Spor Komitesi ise atlı, bisikletli ve yaya olmak üzere üçe ayrılmıştır. Yaya kısmı futbolculardan oluşacak ve formlarıyla törende yer alacak, atlı grup izci kıyafetleri giyerek törene katılım sağlayacaktır. Bu üç grup nizami bir resmigeçit gerçekleştirmek üzere hazırlıklarına bir hafta evvelden başlamıştır. Halkevi dil, tarih ve edebiyat komitesi ise 30 Ağustos’a özel bir konferans vermek üzere özenle çalışmıştır. Konferans belirlenen 4 başlıkta hazırlanılmıştır. Birincisi bayrak sevgisinin ne demek olduğu, ikincisi bayrağın bir millet için ne dereceye kadar ehemmiyeti olduğu, üçüncüsü bayrağa karşı vazifelerimizin ne olduğu ve son olarak da Zafer Bayramı’nın manasının ne demek olduğu halka anlatılacaktır. İhtimai Muavenet Komitesi (sosyal yardımlaşma birimi) ise o gün tüm ihtiyaç sahibi hastaları ücretsiz olarak muayene ve tedavi etme kararı almış ve bunun için bir hafta önceden hazırlıklara başlamıştır.¹²⁷ Ayrıca 30 Ağustos Zafer Bayramı kutlamalarında bir maç yapmak için Kayseri Halkevi sporcuları Niğde Halkevi sporcuları tarafından Niğde’ye davet edilmiştir. Davet kabul edilmiş ve Kayseri’den 17 kişilik bir ekip 29 Ağustos 1933 tarihinde Niğde’ye gelmiştir. Yapılacak bu dostluk maçı komşu iki ilin kaynaşması açısından da önemli bir gelişme olmuştur.¹²⁸

Nihayet 30 Ağustos 1933 Çarşamba günü sabahın erken saatlerinde kutlamalar başlamıştır. Halk Hükümet Konağının çevresinde toplanmaya başlamıştır. Saat 8.30’da Fırka Kumandanı Ali Rıza Paşa, memurların ve halkın tebriklerini zabitan yurdunda kabul etmiş ve saat 9.00’da Hükümet Meydanı’na gelmişlerdir. Törene katılanlar arasında 12. Piyade ve 41. Topçu Alayları, mektep talebeleri, halkevi sporcuları, Kayseri’den gelen misafir sporcular vardır ve daha önceden belirlenen

¹²³ “Ulukışla Sporcuları Şehrimizde”, Resmi Niğde, 5 Eylül 1932, Sayı. 231, s. 2.

¹²⁴ “Zafer Bayramı Münasebeti İle Gazi Hz. İle Başvekil İsmet Paşa Hz.ne Vilayetçe Yazılan Tebrikata Cevaben Gelen Şerefli Tel Yazıları”, Resmi Niğde, 12 Eylül 1932, Sayı. 232, s. 1.

¹²⁵ “30 Ağustos İçin Hazırlık”, Resmi Niğde, 14 Ağustos 1933, Sayı. 279, s. 1.

¹²⁶ “Konser”, Resmi Niğde, 14 Ağustos 1933, Sayı. 279, s. 2.

¹²⁷ “Halkevinde Hazırlıklar”, Resmi Niğde, 28 Ağustos 1933, Sayı. 281, s. 1.

¹²⁸ “Kayseri Sporcuları Şehrimize Geliyor”, Resmi Niğde, 28 Ağustos 1933, Sayı. 281, s. 1.

yerlerinde hazır bulunmuşlardır. 9.05'te 41. Topçu Alayından Mülazım Fuat Bey kürsüde bir konuşma yapmıştır. Konuşmada 1. Dünya Savaşında alınan yenilgiden sonraki durum, Milli Mücadele yılları, İnönü ve Sakarya Savaşları ile en son Dumlupınar Savaşı'nı anlatmıştır. Ardından Muallim Sinan İbrahim Bey tarafından kürsüde bir konuşma yapılmıştır. Konuşmasından Zafer Bayramı'nın öneminden, saltanat rejiminin ülkeyi sürüklediği felaketten, Milli Mücadele ve buna önderlik eden Gazi Mustafa Kemal'den ve kahraman Mehmetçik'ten bahsetmiş, şükranlarını dile getirmiştir. Ardından Cumhuriyet Rejimi ve Türk İnkılâbının kazanımlarından söz etmiştir. Son olarak o yıllarda Zafer Bayramı'nın yanında söylenen "Tayyare Bayramı"na vurgu yapmış ve bir memleketin huzur ve güvenliğinde mühim rol oynayan tayyareler için vatandaşları Tayyare Cemiyeti'ne yardım yapmaya davet etmiştir. Ayrıca ordumuza bağışlanacak bir adet tayyarenin parasının Niğde'de toplanması için bir maaşını bağışlayacağının sözünü vererek konuşmasına son vermiştir. Ardından Muallim Cevat Bey ve Fırka Kumandanı Ali Rıza Paşa kürsüye çıkarak günün anlam ve önemini belirten konuşmalar yapmışlardır. Konuşmalar bittikten sonra resmigeçit başlamıştır. 41. Top Alayı Belediye Meydanından başlayıp stadyuma kadar yürümüş ve şehri baştan sona dolaşmıştır. Askerlerin ardından mektep talebeleri, Niğde ve Kayseri futbol takımı oyuncular, halkevi spor şubelerinden atlı ve bisikletli sporcular yer almış ve halkı selamlamışlardır. Geçit resminin ardından stadyuma geçilmiştir.¹²⁹ Kayseri futbol takımı ile Niğde arasındaki maç yapılmış ve Niğde 3-1 galip gelmiştir. Futbol müsabakasının ardından akşam saatlerine kadar güreş turnuvaları ve çeşitli eğlenceler düzenlenmiştir.¹³⁰ Ayrıca gün içerisinde Fırka Kumandanlığı tarafından zabıt yurdunda Zafer Bayramı şerefine 150 kişilik bir öğle yemeği verilmiştir. Fırka Kumandanı Ali Rıza Paşa tarafından hazırlanan yemekte Vali Ziya Bey, tüm memurlar ve şehrin ileri gelenleri yer almıştır. Yine akşam saat 20.00'de Kayserili sporcular için halkevi salonunda 50 kişilik bir yemek verilmiştir. Yemek esnasında Halkevi Musiki Kolu tarafından Avrupalı tarzda müzikler icra edilmiştir.¹³¹ Akşam karanlığı çöktüğünde ise bir fener alayı gerçekleştirilmiş ve tören sona ermiştir. Kayseri'den gelen sporcular Niğde'de bir gece daha kaldıktan sonra 31 Ağustos tarihinde memleketlerine dönmüşlerdir.¹³²

¹²⁹ "30 Ağustos Zafer Bayramı ve Niğde", Resmi Niğde, 4 Eylül 1933, Sayı. 282, s. 1-2.

¹³⁰ "Niğde-Kayseri Futbol Maçı", Resmi Niğde, 4 Eylül 1933, Sayı. 282, s. 1-3.

¹³¹ "Ziyafetler", Resmi Niğde, 4 Eylül 1933, Sayı. 282, s. 4.

¹³² "Misafirlerimiz Gitti", Resmi Niğde, 4 Eylül 1933, Sayı. 282, s.3.

2.2.4. 29 Ekim Kutlamaları

Cumhuriyet: “*Milletin egemenliği kendi elinde tuttuğu ve bunu belirli süreler için seçtiği milletvekilleri aracılığı ile kullandığı yönetim biçimidir*”.¹³³ 1 Kasım 1922’de saltanatın kaldırılmasıyla beraber devlet yönetiminde bazı boşluklar oluşmuş, yeni bir yönetim şekli üzerine birtakım tartışmalar yapılmıştır. Var olan halifelik makamına bazı kişilerin siyasi bir boyut kazandırarak yönetime sokma girişimleri bu süreci hızlandırmıştır. Lozan Barış Antlaşmasının imzalanmasının ardından Cumhuriyet’in ilanı için girişimler başlamıştır.¹³⁴ Mustafa Kemal Atatürk ilk kez 22 Eylül 1923’te “WienerNeueFreie Presse” muhabiriyle yaptığı röportajda Cumhuriyet’ten bahsetmiştir. Cumhuriyetin kurulduğu 29 Ekim 1923’ten bir gün önce ise etrafındakilere “Yarın Cumhuriyeti ilan edeceğiz.” demiştir. 29 Ekim 1923 akşamı TBMM’ye sunulan karar kabul edilerek Türk Devleti’nin yeni yönetim biçimi Cumhuriyet olmuştur.¹³⁵ Cumhurbaşkanı’nın seçilmesi amacıyla yapılan oylamada 158 kişi oy kullanmış ve Mustafa Kemal Atatürk oy birliği ile Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk Cumhurbaşkanı seçilmiştir.¹³⁶

Niğde’de de bu önemli günün kutlamaları için hazırlıklar, 1932 yılında bir hafta öncesinden başlamıştır. Niğde Orta Mektep öğrencileri tarafından çok zengin içerikli bir müsamere hazırlığı içerisine girilmiş, belediye tarafından Cumhuriyet Bayramı kutlamalarına özel süs eşyalarının yapımına başlanmıştır. Ayrıca gece yapılacak fener alayı için gerekli malzemeler temin edilmeye başlanmıştır.¹³⁷

Saat 08.30’da Vali Ali Sakip Bey makamına gelmiştir. Asker, jandarma, polis, mektep öğrencileri, Esnaf Cemiyetleri Hükümet Konağı önünde toplanmıştır. Merasim boyunca herkes kendi yerinde duracak ve bunu Polis Teşkilatı sağlayacaktı. Esnaf Cemiyetleri, kendi sanatlarını gösteren bayrak ve levhalarla muntazam bir şekilde tören alanına gelmiştir. Fırka Kumandanı Ali Rıza Paşa ve birçok memur saat 09.00’da Vali Bey’in makamını ziyaret etmiş ve bayramlaşma yapılmıştır. Merkez Kumandanı Kaymakam Salim Bey’in emriyle asker resmi selamını vermiştir. Orta

¹³³ “ Türkçe Sözlük”, Türk Dil Kurumu Yayınları, 9. Baskı, Cilt. 1, Ankara, 1998, s. 415.

¹³⁴ Yücel Özkaya, “Türk Basınında Cumhuriyetin İlanının Öncesi ve Sonrası”, *Atatürk Yolu Dergisi*, Cilt. 3, Sayı. 11, s. 279.

¹³⁵ İsmail Giritli, “Atatürk ve Cumhuriyet”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Cilt. 19, Sayı.56, s. 459.

¹³⁶ Gazi Mustafa Kemal, “Nutuk”, Elips Yayınları, Saray Matbaacılık, Ankara, 2007, s. 530.

¹³⁷ “Cumhuriyet Bayramına Hazırlık”, Resmi Niğde, 24 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 238, s. 1.

Mektep öğrencileri tarafından İstiklal Marşı söylenmiş ve tören başlamıştır. Baro Reisi Avukat Cenap Şehabettin Bey kürsüye gelerek coşkulu kalabalığa bir konuşma yapmıştır. Şahap Bey'den sonra orta mektep son sınıf öğrencisi Emin Demir, orta mektep öğrencilerini temsilen bir konuşma yapmış ardından ilk mektepleri temsilen bir kız çocuğu “Cumhuriyet Şiiri”ni okumuştur. Konuşma ve şiirlerin sonrasında asker ve jandarmalar ile ilk ve orta mektep öğrencileri resmigeçit törenini gerçekleştirmiştir. Törenin bitmesine rağmen halk uzun bir süre Hükümet Konağı'nın önünden ayrılmamıştır. Gece olduğunda ise fener alayları Niğde'nin mahallelerini dolaşmış, milli şarkı ve sloganlar eşliğinde Cumhuriyet Bayramı kutlanmıştır.¹³⁸ Ayrıca orta mektep öğrencileri tarafından halka bir müsamere gösterisi yapılmıştır.¹³⁹

Ulukışla ilçesinde de 1932 yılı Cumhuriyet Bayramı kutlamaları oldukça coşkulu geçmiştir. Halkın, memurların ve mekteplerin katılımıyla Hükümet Meydanında kutlanan Cumhuriyet Bayramında önce bir mektep öğrencisi tarafından “Milli Neşide” şiiri okunmuştur. Kaymakam Vekili, Belediye Reisi ve Muallim İsmail Beylerin konuşmalarının ardından halk ve mektep öğrencileri tarafından belediye ve Halk Fırkası önünden çarşıya kadar yürüyüş yapılmış ve coşkulu tezahüratlar atılmıştır. Gece fener alayı tertip edilmiştir. Buna müteakip Halk Fırkası ve Himaye-i Eftal Cemiyeti yararına belediye gazinosunda bir müsamere verilmiştir. Müsamerenin ardından Muallim İsmail Bey'in yazdığı “İçki Beliyesi ve Yavruların Günahı” adlı piyes oynanmıştır.¹⁴⁰

1933 yılına gelindiğinde ise Cumhuriyetimizin kuruluşunun 10. yılı olması sebebiyle kutlamaların daha coşkulu geçmesi için hazırlıklar temmuz ayı sonlarında başlamıştır. Bu hazırlıklar aşağıda verilmiştir.

Cumhuriyetin 10. yılına özel “kutlulama komitesi” kurulmuş ve bu komiteye Vali Ziya Bey başkanlığında Fırka Kumandanı Ali Rıza, CHF Reisi Doktor Hüseyin, Belediye Reisi Mustafa, Maarif Müdürü Şevket ve Halkevi Reisi Eczacı Naim Osman Beylerden oluşan şehrin en önemli memurları atanmıştır.¹⁴¹

¹³⁸ “Cumhuriyet Bayramı”, Resmi Niğde, 31 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 239, s. 1.

¹³⁹ “Müsamere”, Resmi Niğde, 31 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 239, s. 2.

¹⁴⁰ “Ulukışla'da Cumhuriyet Bayramı”, Resmi Niğde, 7 İkinci Teşrin 1932, Sayı. 240, s. 1.

¹⁴¹ “Cumhuriyetin Onuncu Yıldönümünü Kutlulama Komitesi”, Resmi Niğde, 24 Temmuz 1933, Sayı. 276, s. 1.

Cumhuriyet Bayramı kutlamalarının nasıl olacağı yönünde Ankara'dan bazı talimatlar tüm illere olduğu gibi Niğde'ye de ulaşmıştır. Buna göre kutlamalar olabildiğince hareketli ve renkli geçecektir. Tüm Türkiye'de toplamda bir buçuk milyon vatandaşın kutlama için sokakta olması ve en az bin konferans verilmesi ve beş yüz temsil oynanması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda her il, ilçe veya köyde nüfusun en az onda biri sokaklara çıkacaktır. Kutlamanın yapılacağı alan büyük kalabalıkları alabilmeli ve bundan sonraki Cumhuriyet Bayramı kutlamalarına da ev sahipliği yapabilmelidir. İleride bu meydanların adlarının “Cumhuriyet Meydanı” olacağı haber verilmiştir. Bayram toplam üç gün kutlanacaktır. Tüm vatandaşların evlerinde en az bir bayrak ile fener bulunmalıdır. Her il ve ilçede halkın en yoğun kullandığı muhitlere renkli afişler asılacak, bu afişlerde Türk İnkılâbı ve Cumhuriyetin kazanımları anlatılacaktır. Aynı afişlerden fotoğraflar halinde bastırılarak Hükümet Binası, Belediye Binası, Fırka Binası, halkevi, sinema salonları gibi yerlerde sergi halinde konularak halka sunulmalıdır. Ayrıca talimatın geldiği yani temmuz ayı sonlarından itibaren belirlenen cadde, sokak ve binalara kırmızı kumaş üzerine beyaz boya ile Cumhuriyetin ve İnkılâbın esaslarını anlatan kısa ve bilgilendirici cümleler yazılarak asılmalıdır. Aynı afişlerden tren, vapur, otobüs gibi toplu taşıma araçlarının üzerine de yapılacaktır. Vilayet Gazeteleri her zaman olduğundan daha fazla sayfa basmalı ve mümkün olduğunca renkli olmalıdır.¹⁴² Nitekim Resmi Niğde Gazetesi'nin 288. sayısı da Cumhuriyetin onuncu yılına özel olarak 24 sayfa neşredilmiştir. 288. sayıya hazırlanabilmek için 9 Ekim 1933 tarihinde gazete 287. sayısını çıkarmış, ardından 2 hafta gazete çıkmamış ve 3. hafta yani 29 Ekim tarihinde 288. sayıyı çıkarılmıştır. Ayrıca her hafta pazartesi günleri çıkarılan Resmi Niğde Gazetesi 29 Ekim 1933 tarihinin pazar gününe gelmesi sebebiyle 288. sayısını pazar günü çıkarmıştır. Resmi Niğde Gazetesi'nin 24 sayfa basılabilmesi ve şehirden özel resimlerin gazetede yer alarak bu baskının daha canlı ve özel kılınabilmesi amacıyla kutlulama komisyonu Halkevi Neşriyat Şubesine 50 lira vermiştir. Bu para ile Cumhuriyet'in Niğde'ye kattığı değerlerin resimleri gazetede yer alacaktır. Şehirde bulunan önemli kişilerde gazetede yayınlamak üzere yazılar hazırlamaya başlamıştır.¹⁴³

¹⁴² “Onuncu Cumhuriyet Bayramını Kutlulama Yüksek Komisyonunun Mühim Bir Tebliği”, Resmi Niğde, 31 Temmuz 1933, Sayı. 277, s. 1-2.

¹⁴³ “Kutlulama Komitesinin Gazetemize Yardımı”, Resmi Niğde, 9 Birinci Teşrin 1933, Sayı. 287, s. 1.

Yaklaşık 10 aydır 2. devre öğrencilere eğitim veren Niğde Biçki Dikiş ve Nakış Yurdu da Cumhuriyet Bayramı için hazırlıklara temmuz ayı sonlarında başlamıştır. Kurs Müdürü Didar Hanım ve 25 öğrenci tarafından Cumhuriyet Bayramı Onuncu Yılına özel bir sergi açılacak, bu sergide “Kadın ve İnkılâp Köşesi” yer alacaktır. Bu sergide Cumhuriyetin ilk on yılında Türk Kadınının giyinme tarzlarındaki değişimler canlı örneklerle gösterilecektir.¹⁴⁴ Yine Niğde Çiftçi ve Tüccar Bankası tarafından Cumhuriyetin onuncu yılı kutlamalarından Niğde halkına planlı iktisat ve tasarrufun anlatılması kararlaştırılmış ve ağustos ayı ortalarından itibaren hazırlıklara başlanmıştır.¹⁴⁵

İstanbul Cumhuriyet Bayramı’nı Kutlama Komisyonu tarafından alınan karara göre Türkiye’deki her ilin köylerinden bir kadın, bir erkek ve köy okulunun en çalışkan öğrencisi seçilerek İstanbul’a gelecek ve İstanbul’da yaşayan bir ailenin yanında üç gün kalacaktır. Bayram kutlamasına katıldıktan sonra şehrin tarihi ve güzide mekânları gezdirilecek ve bu 3 kişi memleketine döndükten sonra kadınlar kadınlara, erkekler erkeklere ve talebede okuldaki arkadaşlarına olmak üzere İstanbul’da gördüklerini anlatacaktır.¹⁴⁶

Cumhuriyetin 10. yılı kutlamalarında milletçe söylenmesi planlanan “10 Yıllık Cumhuriyet Marşı” halkevinde salı, perşembe, cuma ve pazar günleri saat 16.00-17.00 arasında isteyen herkese öğretilmiştir. Halka öncülük etmek için Maarif Müdürü Şevket Bey ve kadın erkek fark etmeksizin tüm öğretmen ve müfettişler halkevine gelmiş ve Musiki Komitesi Reisi Cafer Bey’den dersler almaya başlamışlardır. Cumhuriyet Bayramından önceki haftalarda memurlar ve halkın katılımıyla hep beraber söylenerek provalar yapılmıştır.¹⁴⁷ Ayrıca Onuncu Yıl Marşı Resmi Niğde Gazetesinin 287. sayısında okurlara 3 hafta önceden neşredilmiştir.¹⁴⁸

Niğde Belediyesi de hazırlıklara devam etmiştir. Etrafa asılacak fener, bayrak ve grafikler sipariş edilmiştir. Şehrin önemli yerlerine asmak içinse 20 tane tak yapımına başlanmıştır. Ayrıca şehirde istasyon tarafına bakan evlerin cephelerinin

¹⁴⁴ “Dikiş Yurdu”, Resmi Niğde, 31 Temmuz 1933, Sayı. 277, s. 3.

¹⁴⁵ “Cumhuriyet Bayramı ve Niğde’de Hazırlıklar”, Resmi Niğde, 14 Ağustos 1933, Sayı. 279, s. 1.

¹⁴⁶ “Güzel Bir Karar”, Resmi Niğde, 11 Eylül 1933, Sayı. 283, s. 2.

¹⁴⁷ “Cumhuriyet Marşı Halkevinde Öğretiliyor”, Resmi Niğde, 9 Birinci Teşrin 1933, Sayı. 287, s. 1.

¹⁴⁸ “Onuncu Yıl Marşı”, Resmi Niğde, 9 Birinci Teşrin 1933, Sayı. 287, s. 2.

tamamen beyaz kireçle badanalanmasına karar verilmiştir. Maddi imkânı olmayanların ise belediyeye başvurarak kireç temin edebilecekleri belirtilmiştir.¹⁴⁹

Onuncu yılda temsil edilmek üzere halkevine 15 kadar piyes gelmiştir. Halkevi bunlardan 5 tanesini seçmiş ve 29 Ekim’de oynanmak üzere hazırlıklara başlamıştır. Bunlar “İstiklal, İnkılâp, Cumhuriyet Yolunda, Kahraman ve Köy Muallimi” piyesleridir.¹⁵⁰ 5 temsil Halkevi Binası, Orta mektep Binası, Sakarya Mektebi ve Dumlupınar Mektebi Binasında oynanmıştır.¹⁵¹ Son olarak onuncu yılın kutlanması için Yüksek Komisyon Riyaseti tarafından Niğde’ye gönderilen rehberler ekim ayı başlarında Niğde’ye gelmiş ve ilgili birimlere yönlendirilmiştir.¹⁵²

28 Ekim akşamı tüm hazırlıklar bitirilmiş ve nihayet 29 Ekim günü geldiğinde kutlamalar büyük bir coşku içerisinde başlamıştır. Kutlamaların ilk günü sabah saat 08:00’de vatandaşlar, askerler, memurlar, öğrenciler hatta ilçe ve köylerden gelen vatandaşlar dahil meydanda toplanmaya başlamıştır. Genel olarak bu özel gün hatırına herkes evindeki en temiz kıyafetleri giymiş ve yakalarına da 6 oklu rozet takmıştır. Saat 09.00’da İstiklal Marşı okunmuş ardından 10. Yıl Marşı hep bir ağızdan okunmuştur. Ardından konuşmalar yapılmış, bu konuşmalarda genel olarak Cumhuriyetin kattığı değerler anlatılmış, Saltanat Dönemi ile Cumhuriyetin kıyası yapılmış ve bu mukaddes günü Türk Milleti’ne kazandıran Gazi Mustafa Kemal’e teşekkür edilmiştir. Konuşmalar bittikten sonra askerler ve öğrenciler tarafından resmigeçit gerçekleştirilmiştir. Saat 14.00’de halk İstasyon Caddesine geçmiş ve yeni yapılan stadyumun açılışına katılmıştır. Halkevi spor mümessili Kemal Bey tarafından bir konuşma yapılmış ve türlü oyun, yarış ve eğlenceler eşliğinde stadyumun açılışı gerçekleştirilmiştir. Saat 17.00’de Zabitan Yurdu önünde memurlar ve şehrin önemli kişilerinde oluşan 200 kişilik bir grup bayramlaşmışlardır. Cumhuriyetin kurulduğu 29 Ekim 1923’te Mustafa Kemal’in ilk cumhurbaşkanı seçilmesi sebebiyle atılan “101 pare top atışı” geleneğine ithafen akşam saat 20.30 civarında top atışlarıyla kutlamalar

¹⁴⁹ “Belediyede Hazırlıklar”, Resmi Niğde, 9 Birinci Teşrin 1933, Sayı. 287, s. 1.

¹⁵⁰ “Piyesler”, Resmi Niğde, 9 Birinci Teşrin 1933, Sayı. 287, s. 1. ; Gülin Öztürk, “Niğde Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları (1926-1948)”, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt. 14, Sayı.3, s. 589.

¹⁵¹ “Temsillere Hazırlık”, Resmi Niğde, 9 Birinci Teşrin 1933, Sayı. 287, s. 1.

¹⁵² “Rehberler Geldi”, Resmi Niğde, 9 Birinci Teşrin 1933, Sayı. 287, s. 1.

devam etmiş, gece ise askerler ve öğrenciler tarafından fener alayları düzenlenmiştir.¹⁵³

Kutlamaların ikinci gününde halk saat 09.00’da meydanda toplanmış ve yapılan konuşmaları dinlemiştir. Hilal-i Ahmer Cemiyeti tarafından halkın yoksul kesimi ücretsiz olarak muayene edilmiş ve gerekli ilaçları sağlanmıştır. Ayrıca hastanelerde yatan hastaları da ziyaret ederek hediyeler vermiş ve hapishanelere giderek yemek dağıtmıştır. Tüm hayır cemiyetleri bugün üstün çabalarla çalışmalarını sürdürmüştür. Okullarda oynanan temsillerde Cumhuriyetin on yıllık süreci, özellikle Cumhuriyetle kazanılan modern mektepler temsillerle anlatılmış, küçük yaştaki çocuklara da resimlerle anlatılmıştır. Saat 17.00’de Zabitan Yurdunda 80 kişilik bir ziyafet verilmiş ve halkın her kesiminden insan burada ağırlanmıştır. Saat 20.30’da Halkevi Temsil Komitesi tarafından hazırlanan “Mavi Yıldırım” adlı piyes oynanmıştır.¹⁵⁴

Cumhuriyet Bayramı kutlamalarının üçüncü ve son günü Cumhuriyet Meydanında toplanan halk konuşmaların ardından halkevine doğru yola çıkmış, burada halkevinin köycülük ve açılmayan diğer şubelerinin açılış merasimine katılmıştır. Bor halkından oluşan bir kalabalık Niğde’ye gelmek üzere yola çıkmıştır. Bor’dan gelen misafirleri karşılamak üzere atlılar merkezin bir saat uzağına yollanmış ve bu ekiple beraber Onuncu Yıl Marşı’nı söyleyerek saat 10.00’da Niğde’ye gelmişlerdir. 100’den fazla araba ve deve ile gelen Borlular Cumhuriyet Meydanındaki Niğdelilerle kaynaşmış ve Cumhuriyet Meydanı’nı doldurmuştur. Ardından inşası biten askeri kışlânın ve istasyon caddesinin açılış merasimleri gerçekleştirilmiştir. Saat 14.00’de Ulukışla-Niğde-Kayseri Demiryolunun açılış töreni yapılmıştır. Üçüncü günde de mekteplerde müsamereler verilmeye devam etmiş, Zabitan Yurdunda misafirler ağırlanmıştır. Son olarak gece fener alayları ile şenlikler yapılmış ve Cumhuriyetin kuruluşunun onuncu yıl kutlamaları Niğde’de sona ermiştir.¹⁵⁵

¹⁵³ “Cumhuriyetin Onuncu Yıldönümü Bayramı Şehrimizde Nasıl Kutlandı”, Resmi Niğde, 6 İkinci Teşrin 1933, Sayı. 289, s. 1-2.

¹⁵⁴ “Cumhuriyetin Onuncu Yıldönümü Bayramı Şehrimizde Nasıl Kutlandı”, Resmi Niğde, 13 İkinci Teşrin 1933, Sayı. 290, s. 1.

¹⁵⁵ “Cumhuriyetin Onuncu Yıldönümü Bayramı Şehrimizde Nasıl Kutlandı”, Resmi Niğde, 20 İkinci Teşrin 1933, Sayı. 291, s. 1-2.

2.2.5. Büyük Dil Kurultayı

Mustafa Kemal Atatürk dil konusundaki hassasiyetini şu sözlerle dile getirmiştir:

*Milli his ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin milli ve zengin olması, milli hissin gelişmesinde başlıca etkidir. Türk Dili, dillerin en zenginlerindendir; yeter ki bu dil şuurla işlensin. Ülkesini, yüksek bağımsızlığını korumasını bilen Türk Milleti, dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır.*¹⁵⁶

19 Nisan 1931 yılında Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti (Türk Tarih Kurumu) bizzat Atatürk'ün emriyle kurulmuş, 1932 yılı temmuz ayında ise Birinci Türk Tarih Kurultayı gerçekleştirilmiştir. Tarih kongresini büyük bir ilgi ve dikkatle takip eden Atatürk, burada ortaya atılan “Türk Tarih Tezi” gibi “Türk Dili Tezi” fikrini düşünmüştür. Bu düşüncelerle 12 Temmuz 1932 tarihinde Türk Dili Tetkik Cemiyeti (Türk Dil Kurumu) kurulmuştur ve çalışmalara başlamıştır.¹⁵⁷

1932 yılının yaz tatilinde Yalova'ya geçen Mustafa Kemal Atatürk, buradan İstanbul'a geçmiş ve Türk Dil Kurumu'nun çalışmalarını takip etmiştir. Sonrasında Dolmabahçe Sarayında çalışmalara devam ederken eylül ayı içerisinde bir Dil Kurultayı yapılacağıının müjdesi basın yoluyla paylaşılmıştır.¹⁵⁸

Gün olarak 26 Eylül tarihi belirlenmiş ve bu tarihte başlayan kurultay, 5 Ekim 1932 tarihinde sona ermiştir. Türk Dili Tetkik Cemiyeti (Türk Dil Kurumu) Reisi Samih Rifat Bey'in konuşmasıyla kurultay başlamıştır. Kurultayda Türk Dili'nin menşei, bugünkü durumu, diğer dillerle olan ilişkileri hakkında konuşmalar yapılmış, dilimizi yabancı dillerden gelen kelimelere karşı nasıl koruyabileceğimiz üzerine çalışma önerileri sunulmuştur.¹⁵⁹

Büyük Dil Kurultayına katılmak üzere Niğde Orta Mektep Türkçe Öğretmeni Rasim Bey 24 Eylül'de İstanbul'a gitmiş ve 10 Ekim tarihinde Niğde'ye dönmüştür.¹⁶⁰ Büyük Dil Kurultayı, Niğde Valiliği tarafından temin edilen bir radyo

¹⁵⁶ Talat Tekin, “Atatürk ve Türk Dilinde Reform”, *Erdem Atatürk Kültür Merkezi Dergisi*, Cilt. 5, Sayı. 12, s. 1031.

¹⁵⁷ Saim Sakaoğlu, “Türk Dili Tetkik Cemiyetinin Kuruluşu ve Atatürk”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, Cilt. 39, Sayı. 1991, s. 20, 21, 23.

¹⁵⁸ Sakaoğlu, agm s. 24.

¹⁵⁹ “Büyük Dil Kurultayı Açıldı”, Resmi Niğde, 26 Eylül 1932, Sayı. 234, s. 1.

¹⁶⁰ “Rasim Bey”, Resmi Niğde, 10 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 236, s. 1.

ile Niğde Belediye Salonunda başta Vali Ali Sakip Bey ve diğer memurlar tarafından her gün takip edilmiştir.¹⁶¹

2.2.6. Milli Hâkimiyet Bayramı

Niğde’de 16 Temmuz 1932 yılında Hâkimiyet-i Milliye Bayramı kutlanmış ve kutlamalar oldukça neşeli geçmiştir. Sabah saatlerinde her taraf bayraklarla donatılmış, meydanlar halk tarafından doldurulmaya başlanmıştır. Öğrenciler tarafından Türk Maarif Cemiyeti’ne ait rozetler takdim edilerek halk tarafından memnuniyetle satın alınmıştır. Öğle vakti şehirdeki tüm askerler ve halk, istasyon civarındaki büyük çayırılıkta toplanmış ve akşam saatlerine kadar süren bir eğlence tertip edilmiştir.¹⁶²

2.2.7. Hava Şehitleri Anma Günü

Kurtuluş Savaşı gazilerinden olan Pilot Binbaşı Fazıl Bey, Türk Havacılık Tarihinde uçakla ilk takla atan pilot olma unvanına sahiptir. Birinci Dünya Savaşı sırasında İstanbul üzerinde 5 düşman uçağı ile tek başına çarpışmış ve yaralanarak uzun süre tedavi görmüştür. 27 Ocak 1923’te öğrencisiyle birlikte yaptığı eğitim uçuşu sırasında uçağın düşmesi sonucu şehit olmuştur. Binbaşı Fazıl Bey’in şehit olduğu gün Hava Şehitleri Anma Günü ilan edilmiş ve 1935 yılına kadar 27 Ocak günlerinde anma törenleri yapılmıştır.¹⁶³ 27 Ocak 1932 Çarşamba günü Niğde’de de Hava Şehitleri Anma Günü sebebiyle bir tören düzenlenmiştir. Hükümet Konağı önünde yapılan merasime pek çok asker, öğrenci ve halk katılım sağlamıştır. Saat tam on birde Vali Ali Sakip Bey, Fırka Kumandanı Vekili Fatih Bey, memurlar ve askerlerin huzurunda Baro Reisi Şahap Bey tarafından yapılan bir konuşmayla başlamıştır. Ardından Müftü Efendinin Türkçe duası dinlenmiştir. Sonrasında bando matem havası çalmaya başlamış ve bir manga asker tarafından havaya üç el silah atışı yapılmıştır. En son askerler ve öğrenciler tarafından bir geçit yapılarak törene son verilmiştir.¹⁶⁴

¹⁶¹ “Dil Kurultayı Şehrimizde Dinlendi”, Resmi Niğde, 26 Eylül 1932, Sayı. 234, s. 1.

¹⁶² “Milli Hâkimiyet Bayramı Şehrimizde Çok Neşeli Bir Surette Geçti”, Resmi Niğde, 18 Temmuz 1932, Sayı. 224, s. 1.

¹⁶³ 6, 14, 2021 tarihinde “<https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/hava-sehitleri-turk-halkinin-kalbinde-yasiyor/1477679>” adresinden alındı.

¹⁶⁴ “Hava Şehitleri İhtifali”, Resmi Niğde, 1 Şubat 1932, Sayı. 201, s. 1.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SOSYAL ve KÜLTÜREL HAYAT

3.1. HALKEVİ FAALİYETLERİ

3.1.1. Niğde Halkevinin Açılışı (24 Şubat 1933)

İlk olarak 19 Şubat 1932 tarihinde Ankara merkezli 14 il merkezinde açılan halkevlerinin Niğde’ye açılacağına müjdesi Resmi Niğde Gazetesinin 205. sayısında verilmiştir.¹⁶⁵

*Geçen salı günü Halk Fırkası binasında Vali Ali Sakip Beyefendi’nin riyasetlerinde halk evleri teşkili için muhtelif şubelerin tetkiki hususunda birçok münevverlerin içtimaile nizamnamede mevcut şubelerin küşadına dair uzun uzadıya münakaşadan sonra ekserinin teşkiline karar verilmiş ve keyfiyet kâtibiumumiliğine bildirilerek pek yakında halk evinin resmi küşadı merkezden bildirilecek günde yapılacak ve her şube için bina meselesi Halk Fırkasından temini hususunda çalışılmaktadır. Bu şubeler Halkevinin resmen küşadından sonra faaliyete geçecek ve memlekette hakiki hizmetler yapacaktır.*¹⁶⁶

Halkevinin 19 Şubat 1933’te açılması planlanmış ve açılış tarihinden bir ay evvel dil ve tarih, güzel sanatlar, temsil ve spor komiteleri azaları seçilmiştir. Diğer şubelerin açılması başına geçecek kişilerin netleştirilmesi için çalışmalar da Niğde Halk Fırkası Reisi Doktor Hüseyin Bey önderliğinde sürdürülmüştür. Halkevi olarak kullanılacak binanın inşaat çalışmaları da hızlı bir şekilde devam ettirilmiştir.¹⁶⁷

19 Şubat’a bir hafta kala açılış merasimi için çalışmalara başlanmıştır. Binanın inşaatında sona gelinmiştir. O sırada Ankara’da bulunan Halk Fırkası Reisi Doktor Operatör Hüseyin Mehmet Efendi Niğde’ye gelmiş ve açılış merasimi için çalışmalar başlamıştır.¹⁶⁸

Açılış 19 Şubat olarak planlansa da, 24 Şubat 1933 Cuma gününe ertelenmiştir. Bunun sebebi olarak yeni açılacak olan halkevinin halk tarafından benimsenebilmesi maksadıyla açılışın cuma gününe ertelendiği tahmin edilmektedir. Tıpkı bunun gibi Mustafa Kemal Atatürk’te TBMM’nin açılışını cuma günü

¹⁶⁵ “Vilayette Halk Evleri”, Resmi Niğde, 29 Şubat 1932, Sayı. 205, s. 1.

¹⁶⁶ “Halk Fırkasında İçtima”, Resmi Niğde, 21 Mart 1932, Sayı. 208, s. 1.

¹⁶⁷ “Halk Evi Komiteleri Seçildi”, Resmi Niğde, 9 İkinci Kanun 1932, Sayı. 249, s. 1.

¹⁶⁸ “Vilayetimiz Halkevi 19 Şubat’ta Açılıyor”, Resmi Niğde, 13 Şubat 1933, Sayı. 253, s. 1.

gerçekleştirmiştir.¹⁶⁹ Yaklaşık iki hafta süren hazırlıklar sonucunda 24 Şubat günü halkevinin salonu halılar ve çiçeklerle, duvarları devlet büyüklerinin resimleriyle, kapı ve pencereleri bayraklarla süslenmiş görsel olarak çok güzel bir görüntü ortaya çıkarılmıştır. Sabahın erken saatlerinde Vali Ali Sakip ve Fırka Reisi Operatör Hüseyin Beyler, Heyet-i İdare'den Eczacı Naim, Defterdar İbrahim, Emniyet Memuru Nurettin Beyler halkevine gelerek açılış için hazır bulunmuştur. Saat 12.30'da halkevinin açılışı yapılmış ve memurlarla beraber açılışa katılan halk içeriye girmiştir. Mebuslar, müfettişler, komutanlar kısaca Niğde'nin tüm yönetim kadrosu ve ileri gelenleri o gün halkevinde toplanmıştır. Öncelikle halkevine konulan bir radyoda Ankara Halkevinde okunan nutuk dinlenmiş sonra Müzik Öğretmeni Cafer Bey önderliğinde İstiklal Marşı ve Cumhuriyet Andı okunmuştur. Cumhuriyet Andından sonra Baro Reisi Şahap Bey'in açılış konuşması dinlenmiş ardından Fırka Reisi Doktor Hüseyin Bey tarafından "Halkevleri Nizamnamesi" okunmuştur. Sonrasında ilk ve ortaokul öğrencileri tarafından şiirler okunmuş ve Halkevi Komite azalarından Orta Mektep Edebiyat Öğretmeni Cevat Bey tarafından halkevlerinin çalışma tarzına ait bir konuşma yapmıştır. Konuşmanın ardından açılış merasimi sona ermiş ve kalabalık yavaş yavaş dağılmıştır.¹⁷⁰ Niğde Halkevinin açılışına dışarıdan da birçok katılım gerçekleşmiştir. Niğde Mebusu Halit Bey, Bor Belediye Başkanı Tefvik Bey, Eczacı Sabit Bey, Bor Mekteplerinden birçok öğretmen, Ulukışla Belediye Başkanı Yakup Bey, Nevşehir Kaymakamı Necip Bey, Belediye Başkanı Safa Bey açılış merasimine çevre il ve ilçelerden katılan isimlerdir.¹⁷¹ Ayrıca halkevinin açılması sebebiyle akşam saat 20.00'de Niğde'de ikinci kez oynanacak olan Faruk Nafiz Çamlıbel'in Akın adlı piyesi, sinema salonunda halkın yüksek katılımıyla oynanmıştır.¹⁷²

Açılışından sonraki perşembe günü halkevi ilk toplantısını gerçekleştirmiştir. Bu toplantıda gizli bir seçim yapılmış ve komitelere aza seçilmiştir. Dil, Edebiyat, Tarih bölümüne Orta Mektep Edebiyat Muallimi Cevat, Türkçe Muallimi Rasim, Tarih Coğrafya Muallimi Salim Beyler seçilmiştir. Musiki bölümüne Orta Mektep Musiki Muallimi Cafer, Halk Fırkası Kâtibi Ahmet, Sıhhat ve İçtimai Muavenet Dairesi Başkâtibi Kadir Beyler ve mümessillğe Cafer Bey seçilmiştir. Temsil

¹⁶⁹ Erhan Sürme, "Niğde Halkevi (1933-1951)", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 27.

¹⁷⁰ "Halkevi Büyük Şenlikle Açıldı", Resmi Niğde, 27 Şubat 1933, Sayı. 255, s. 1-2.

¹⁷¹ "Halkevimizin Açılma Şenliğine Gelenler", Resmi Niğde, 27 Şubat 1933, Sayı. 255, s. 3.

¹⁷² "Müsamere", Resmi Niğde, 27 Şubat 1933, Sayı. 255, s. 3.

bölümüne Dumlupınar Başmuallimi Hıfzı, Sakarya Başmuallimi Tahsin ve Muallim Osman Beyler ile Mümessillige Hıfzı Bey seçilmiştir. Spor bölümüne Orta Mektep Beden Terbiyesi Muallimi Kemal, Sakarya Mektebi Muallimi Yunus, Tüccar Ethem Beyler ve mümessillige Kemal Bey seçilmiştir. İctimai yardım bölümüne ise Doktor Operatör Hüseyin Mehmet, Memleket Hastanesi Baş Hekimi Operatör Burhanettin ve Doktor Sait Hikmet Beyler seçilmiştir.¹⁷³

Ardından Halk Fırkası İdare Heyeti toplanmış ve Halkevi İdare Heyeti ile Başkanı seçmiştir. Başkanlığa heyetin arasından Eczacı Naim Bey seçilirken, idare heyetine halkevi komitelerine de seçilen Orta Mektep Beden Terbiyesi Muallimi Kemal Bey, Edebiyat Muallimi Cevat Bey, Musiki Muallimi Cafer ve Dumlupınar Baş Muallimi Hıfzı Beyler seçilmiştir.¹⁷⁴

Kurulduğu 1933 Şubat ayından ekim ayına dek Halkevi İdare Heyeti lüzum görüldüğünde yapılan ve kayıt edilmeyen toplantılar hariç 8 aylık süreçte 20 kez resmi toplantı yapmıştır. Bu toplantılarda halkevinin ihtiyaçları tespit edilmiş ve komitelerin işbölümleri belirlenmiştir.¹⁷⁵

12 Mart 1933 tarihinde Halkevi Reisi Naim Bey önderliğinde azalar toplantı yapmıştır. Toplantıda alınan karar neticesinde bu tarihten itibaren halkevinin her bölümü kendi içinde haftada iki kez toplanarak tüzüklerini oluşturacaktır. Ayrıca Halkevi Temsil Heyeti de mevcut durum hakkında istişare etmek için haftada iki kez toplanacaktır. Halkevi spor şubesi binicilik talimleri başta olmak üzere spor faaliyetlerine devam ederken, Temsil Komitesi Kurban Bayramında bir müsamere vermek üzere çalışmalara başlamıştır.¹⁷⁶

Halkevi binasının içindeki çalışmaların tamamlanmasının ardından 1933 Mayıs ayına gelindiğinde halkevinin bahçesinde çalışmalar başlatılarak çiçek ve çimlerle süslenmiştir. Bahçenin su ihtiyacının giderilmesi için bir çeşme yapılmasına karar verilmiş ve çeşmenin inşaatına başlanmıştır.¹⁷⁷

¹⁷³ “Halkevi Komiteleri Seçildi”, Resmi Niğde, 6 Mart 1933, Sayı. 256, s. 1.

¹⁷⁴ “Naim Bey Halkevi Reisi Oldu”, Resmi Niğde, 6 Mart 1933, Sayı. 256, s. 1.

¹⁷⁵ “İdare Heyeti İşleri”, Resmi Niğde, 29 Birinci Teşrin 1933, Sayı. 288, s. 24.

¹⁷⁶ “Halkevimizin Toplantısı”, Resmi Niğde, 13 Mart 1933, Sayı. 257, s. 2.

¹⁷⁷ “Halkevi Bahçesi”, Resmi Niğde, 22 Mayıs 1933, Sayı. 267, s. 1.

3.1.2. Dil, Edebiyat, Tarih Komitesi

Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Komitesinin başına Orta Mektep Edebiyat Muallimi Cevat, Türkçe Muallimi Rasim, Tarih ve Coğrafya Muallimi Salim Beyler seçilmiştir.¹⁷⁸ Dil, Edebiyat ve Tarih Komitesine 39 aza tayin edilmiş, açıldığı şubat ayından ekim ayına kadar halkevinde toplam 14 resmi 5 gayriresmi olmak üzere toplam 19 toplantı gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Vali Beyin başkanlığında 35 toplantı gerçekleştirilmiştir.¹⁷⁹

Dil Komitesi faaliyetlerini “Derleme, Tenvir ve İrşat” başlıkları altında yürütmüştür. Derleme çalışmaları doğrultusunda dilde özleştirme çalışmaları yürütülmüş, Atatürk’ün çok önem verdiği Dilde Özleştirme Çabaları doğrultusunda Niğde’de çalışmalar yapılmıştır. 1933 yılı mart ayında, Resmi Niğde Gazetesi’nin 258. sayısından itibaren gazetenin ilk sayfasında “Dil Köşesi” adlı bir bölüm oluşturulmuş ve bölümün sorumluluğunu Muallim Hafız Oğlu Ahmet Rasim Bey üstlenmiştir. Dilimizdeki yabancı sözcüklerden kurtularak bunların yerine geçebilecek Türkçe kelime arayışı başlatılmıştır. Bu hususta vatandaşın da destek beklenmiş, gazeteye yazı gönderilmesi istenmiştir.¹⁸⁰ Bunun adına “Elbirliğiyle Dil Temizleme ve Dil Özleştirme Seferberliği” denmiştir. İlk olarak Halkevi Dil ve Tarih Komitesi Mümessili olarak görev yapan Muallim Cevat Bey tarafından 59, Maarif Müdürü Şevket Bey tarafından 108, 23 Nisan Mektebi Başmuallimi Niyazi Bey tarafından 32 adet kelimenin Öz Türkçeleştirilmiş hali gazetenin 258. sayısında yayınlanmıştır.¹⁸¹ Yine gazetenin 259. sayısında Maarif Müdürü Şevket Bey tarafından 76, İnönü Mektebi Muallimleri Hakkı ve A. Turgut Bey tarafından 59 kelimenin Öz Türkçe hali yazılmıştır.¹⁸² Bu yazılar 270. sayılara kadar devam etmiş ve Niğde’de bulunan yöneticiler, öğretmenler ve dilden anlayan bir takım halk tarafından gazeteye yazılarak yayınlanmıştır. Bu çalışmalar sonucunda Niğde’de yer alan muallimler tarafından 4500 kelime derlenmiş, bunlardan 2500 adedi kabul edilerek merkeze yollanmıştır. Bunların içinde tespit edilen 35 adet atasözü vardır. 250 kelime ise lehçe olarak ait olan mıntıkalara yollanmıştır.¹⁸³

¹⁷⁸ “Halkevi Komiteleri Seçildi”, Resmi Niğde, 6 Mart 1933, Sayı. 256, s. 1.

¹⁷⁹ “Dil Komitesi”, Resmi Niğde, 29 Birinci Teşrin 1933, Sayı. 288, s. 24.

¹⁸⁰ “Dil Köşesi”, Resmi Niğde, 13 Mart 1933, Sayı. 257, s. 1.

¹⁸¹ “Dil Anketi Başladı”, Resmi Niğde, 20 Mart 1933, Sayı. 258, s. 1,2,3.

¹⁸² “Dil Anketi”, Resmi Niğde, 27 Mart 1933, Sayı. 259, s. 1,2.

¹⁸³ “Dil Komitesi”, Resmi Niğde, 29 Birinci Teşrin 1933, Sayı. 288, s. 24.

Tenvir ve İrşat kolu ise Niğde ve İstanbul gazetelerinde toplam 12 yazı yayınlamış, halkevi salonunda 6 konferans vermiştir. Ayrıca Cumhuriyetin kuruluşunun onuncu yılına özel bir kutlulama komitesi kurulmuş ve bu özel günde okunacak yazılar, nutuklar ve verilecek konferanslar için 1 ay hazırlık yapılmıştır.¹⁸⁴

1934 yılında Ölçü ve Tartı Kanununun uygulanmaya başlanacak olması dolayısıyla yeni ölçü ve tartı birimlerinin tüm esnaf ve halka öğretilmesi amacıyla halkevinde bir kurs açılmıştır. 1933 yılı kasım ayında açılan kursta Dil Komitesi azalarından Orta Mektep Riyaziye Muallimi Naci, İnönü Baş Muallimi Ali Turgut ve Sakarya Mektebi Muallimi İbrahim Beyler tarafından saat 19.00 ile 22.00 arasında dersler verilmiştir.¹⁸⁵

Yine 1933 yılı kasım ayında Halkevi Kütüphanesi açılmıştır. Tüm vatandaşlar kütüphaneden görevli M. Niyazi Efendi'ye başvurarak istedikleri kitabı alabilmişlerdir.¹⁸⁶

Ayrıca Türkiye genelinde halkevlerinin ardı ardına açılmasıyla beraber 1933 yılı şubat ayından itibaren halkevlerine ait “Ülkü” adlı bir mecmua basılmaya başlanmıştır. Edebiyat, dil, spor, güzel sanatlar, ekonomi ve halkevleri haberleri gibi konuları işleyen bu mecmua ayda bir defa çıkmakta olup Mehmet Fuat Köprülü, Ahmet Hamdi Tanpınar gibi isimlerinde içinde olduğu ülkenin en önemli aydınlarının yazarlık yaptığı, halkevlerinin amacını yani cumhuriyet ideolojisini halka benimsetmek üzere yayın yapan bir dergidir. Ayda bir kez basılan bu dergi Niğde iline de ulaşmış ve okunması için halka önemle tavsiye edilmiştir.¹⁸⁷

1933 Haziran ayının sonlarında Halkevi Dershaneleri açılmış ve burada Eczacı Hayri Bey tarafından Fransızca dersleri vermeye başlanmıştır.¹⁸⁸ Açılan bu ücretsiz Fransızca kursuna katılan 40 kişiye 2 ay süreyle Fransızca dersi verilmiştir.¹⁸⁹

¹⁸⁴ “Dil Komitesi”, Resmi Niğde, 29 Birinci Teşrin 1933, Sayı. 288, s. 24.

¹⁸⁵ “Halkevinde Ölçüler Kursu Açıldı”, 20 İkinci Teşrin 1933, Sayı. 291, s. 2.

¹⁸⁶ “Halkevi Kütüphanesi Açıldı”, 20 İkinci Teşrin 1933, Sayı. 291, s. 2.

¹⁸⁷ “Ülkü Halkevleri Mecmuası”, Resmi Niğde, 13 Mart 1933, Sayı. 257, s. 1.

¹⁸⁸ “Halkevi Dersaneleri Açıldı”, Resmi Niğde, 10 Temmuz 1933, Sayı. 274, s. 2.

¹⁸⁹ “Dil Komitesi”, Resmi Niğde, 29 Birinci Teşrin 1933, Sayı. 288, s. 24.

3.1.2.1. Dil, Edebiyat, Tarih Komitesi Tarafından Verilen Konferanslar

Şubat 1933 tarihinde Niğde’de Halkevi açılışıyla beraber, şehirde verilecek konferansların sorumluluğunu da halkevi üstlenmiş ve bu konferanslar Halkevi Dil, Edebiyat, Tarih Komitesi tarafından hazırlanarak sunulmuştur. Halkevi Dil Komitesinden evvel verilen konferanslar sosyal ve kültürel hayat kısmında anlatılmıştır.

30 Mart 1933 tarihinde halkevinde Halk Fırkası Reisi Doktor Hüseyin Bey tarafından Niğde halkına “Fırka Nizamname Programı ve Halkevleri Nizamnamesi” konulu konferans verilmiştir.¹⁹⁰

22 Nisan 1933 tarihinde akşam saat 20.00’de Halk Fırkası Reisi Doktor Hüseyin Mehmet Bey tarafından halkevinde içki ve kumar ile ilgili konferans verilmiştir. Bu illetin insana kaybettirdiği maddi manevi zararlar, bu illet yüzünden sönen hayatlar, yıkılan dağılan yuvalar anlatılmıştır. Halkın dikkatle dinlediği bu konferans geç saatlerde sona ermiştir.¹⁹¹

9 Mayıs 1933 tarihinde saat 17.00’de Halkevinde Orta Mektep Türkçe Muallimi Rasim Bey tarafından “Niğde Tarihi” konulu bir konferans verilmiştir.¹⁹²

Halkevi Dil ve Edebiyat Komitesi tarafından haftalık konferans verilme kararı alınmış ve ilk konu “Türk Tarihinin Ana Hatları” olmuştur. 16 Mayıs 1933 tarihi akşamı Orta Mektep Tarih Öğretmeni Salim Bey tarafından verilmiştir.¹⁹³ Salim Bey sunumu bir Asya Haritası üzerinden gerçekleştirmiştir. Genel olarak atalarımızın ilk yaşadıkları yerler, akın yaptıkları ve göç ettikleri yerler anlatılmış ve Dünya Tarihinde ilk medeniyetin Türkler tarafından kurulduğu anlatılmıştır.¹⁹⁴

Niğde Halkevinde halka “İnkılâp ve Gençlik” konulu bir konferans verilmesi kararlaştırılmıştır. Oldukça geniş kapsamlı olan bu konu için tek gün yetmeyeceğinden, 4 haftaya bölünerek her hafta pazartesi günleri halkevi salonunda verilmesi kararlaştırılmıştır. 14 Ağustos 1933 tarihinde Muallim Sinan Bey tarafından

¹⁹⁰ “Konferans”, Resmi Niğde, 27 Mart 1933, Sayı. 259, s. 1.

¹⁹¹ “Halkevinde Faydalı Bir Konferans”, Resmi Niğde, 24 Nisan 1933, Sayı. 263, s. 2.

¹⁹² “Halkevinde Bir Konferans”, Resmi Niğde, 8 Mayıs 1933, Sayı. 265, s. 1.

¹⁹³ “Konferans”, Resmi Niğde, 15 Mayıs 1933, Sayı. 266, s. 1.

¹⁹⁴ “Konferans”, Resmi Niğde, 22 Mayıs 1933, Sayı. 267, s. 1.

saat 17.30'da ilki verilmiş, 21 Ağustos 1933 tarihinde ise ikinci konferans gerçekleştirilmiştir.¹⁹⁵

3.1.3. Temsil Komitesi

Halkevi Temsil Komitesine Dumlupınar Başmuallimi Hıfzı Bey, Sakarya Başmuallimi Tahsin Bey ve Muallim Osman Bey ile Mümessillğe Hıfzı Bey seçilmiştir.¹⁹⁶ 1933 Ekim ayına kadar toplam 20 aza Halkevi Temsil Komitesi'ne tayin edilmiştir. Temsil Komitesi Niğde'de pek çok temsil, piyes, müsamere gerçekleştirmiştir. Neredeyse her ay düzenli olarak piyesler oynanmıştır. Bunların içinde Faruk Nafiz Çamlıbel'in Akın ve Özyurt, Behçet Kemal'in Çoban piyesi de yer almıştır. İki defa Akın, bir defa Özyurt ve bir defa Çoban piyesleri oynanmıştır.¹⁹⁷ Özyurt Piyesi 5 Nisan 1933 tarihine denk gelen Kurban Bayramının ikinci gününde oynanmıştır. Bayramın birinci günü bayramlaşmanın yapılması için vatandaşlar halkevine davet edilmiştir.¹⁹⁸ Halkevinde gerçekleştirilen bayramlaşmanın ardından bayramın ikinci günü Halkevi Temsil Komitesi tarafından uzun bir süredir hazırlanılan müsamere gerçekleştirilmiştir. Belediye sinemasında 500'ü aşkın katılımcıyla beraber Faruk Nafiz Çamlıbel'in bu eseri oynanmıştır.¹⁹⁹

Çoban Piyesi ise 13 Temmuz 1933 tarihinde canlandırılmıştır. Behçet Kemal (Çağlar) Bey'e ait olan bu piyes Niğde'de Faruk Nafiz'in Akın Piyesinin iki kez canlandırılmasının ardından oynanan üçüncü tiyatro gösterisidir. Belediye Sineması Salonunda verilen müsamere programı dahilinde canlandırılmıştır.²⁰⁰ Halkevi 1933 yılı şubat ayında açılmış, bu tarihten önce oynanan temsil, piyes ve müsamereler sosyal ve kültürel hayat kısmında anlatılmıştır.

4 Haziran 1933 tarihinde vefat eden meşhur şair Ahmet Haşim için Niğde'de Temsil Komitesi tarafından bir anma töreni düzenlenmiştir. Niğde Halkevinde saati 18:00'de Muallim Sinan İbrahim Bey'in kürsüye gelerek Ahmet Haşim'in hayatı ve eserleri hakkındaki bilgilendirme konuşmasıyla başlamıştır. 40 dakika süren

¹⁹⁵ “Konferans”, Resmi Niğde, 21 Ağustos 1933, Sayı. 280, s. 1.

¹⁹⁶ “Halkevi Komiteleri Seçildi”, Resmi Niğde, 6 Mart 1933, Sayı. 256, s. 1.

¹⁹⁷ “Temsil Komitesi”, Resmi Niğde, 29 Birinci Teşrin 1933, Sayı. 288, s. 24.

¹⁹⁸ “Bayram Tebriki Halkevimizde Olacak”, Resmi Niğde, 27 Mart 1933, Sayı. 259, s. 1.

¹⁹⁹ “Terbiyevi Bir Temsil”, Resmi Niğde, 10 Nisan 1933, Sayı. 261, s. 1.

²⁰⁰ “Müsamere”, Resmi Niğde, 17 Temmuz 1933, Sayı. 275, s. 1.

konuşmanın ardından Ahmet Haşim'in şiir yazma üslubu anlatılmış ve ilk olarak "Piyale" ardından diğer şiirleri de okunarak şair yâd edilmiş ve tören sona ermiştir.²⁰¹

3.1.4. Musiki Komitesi

Halkevi Musiki Komitesine Orta Mektep Musiki Muallimi Cafer Bey, Halk Fırkası Kâtibi Ahmet Bey, Sıhhat ve İçtimai Muavenet Dairesi Başkâtibi Kadir Bey ve Mümessillğe Cafer Bey seçilmiştir.²⁰²

Kurulduğu günden 1933 yılı Ekim ayına kadar Halkevi Musiki Komitesine 40 aza atanmış, kurulduğundan beri 6 kez Heyet-i Umumiye, 20 kez İdare Heyeti toplantısı gerçekleştirmiştir. Açılan müzik kursuna katılan 17 kişiye düzenli olarak keman ve flüt dersi vermiştir. Musiki Komitesi Cumhuriyetin onuncu yıl kutlamalarında da büyük rol oynamış ve Temsil Komitesinin oynadığı piyeslerde birlikte hareket etmiştir.²⁰³

Halkevi Musiki Komitesi tarafından ayda iki defa konser verilmesi kararlaştırılmıştır. Bu konserlerden üç tanesinin detaylarına ulaşılmıştır. İlki 16 Mayıs 1933 tarihinde akşam saat 20.00'de memurlar ve halktan birçok kimsenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.²⁰⁴

İkincisi 7 Haziran Çarşamba gecesi yine Halkevi Musiki Komitesi tarafından halkın yoğun katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Fırka Kumandanı Ali Rıza Paşa ve birçok asker ile memurunda yer aldığı konser İstiklal Marşı'nın okunması ile başlamıştır. İstiklal Marşından sonra Orta Mektep Musiki Muallimi ve aynı zamanda Halkevi Musiki Komitesi Mümessili Cafer Bey kemanla 4 adet Avrupai tarzda parça çalmıştır. Buna müteakip Alaturka tarzda Hicaz ve Peşrev eserler çalınmıştır. Ardından saz çalınmış ve gecenin ilerleyen saatlerinde konser sona ermiştir.²⁰⁵

²⁰¹ "Ahmet Haşim İçin İhtifal", Resmi Niğde, 12 Haziran 1933, Sayı. 260, s. 1,2.

²⁰² "Halkevi Komiteleri Seçildi", Resmi Niğde, 6 Mart 1933, Sayı. 256, s. 1.

²⁰³ "Musiki Komitesi", Resmi Niğde, 29 Birinci Teşrin 1933, Sayı. 288, s. 24.

²⁰⁴ "Halkevi Musiki Konseri", Resmi Niğde, 22 Mayıs 1933, Sayı. 267, s. 2.

²⁰⁵ "Unutulmaz Bir Gece", Resmi Niğde, 12 Haziran 1933, Sayı. 260, s. 1.

Son olarak Halkevi Musiki Komitesi tarafından düzenlenen aylık mutat konserlerden biride 23 Temmuz 1933 Pazar günü Vali Ziya Bey ve halkın yüksek katılımıyla gerçekleştirilmiştir.²⁰⁶

3.1.5. İctimai Yardım Komitesi

Halkevi İctimai Yardım Komitesine Doktor Operatör Hüseyin Mehmet Bey, Memleket Hastanesi Baş Hekimi Operatör Burhanettin Bey ve Doktor Sait Hikmet Bey atanmıştır.²⁰⁷

Toplamda 56 aza tayin edilmiş ve kurulduğundan 1933 Ekim ayına dek 2 defa Heyet-i Umumiye ve 2 defa Heyet-i İdare toplantısı gerçekleştirmiştir. Genel olarak fakir vatandaşlara haftada bir kez ücretsiz muayene, ihtiyaç sahibi çocuklara kitap, defter, kalem ve kıyafet yardımı gibi faaliyetlerde bulunmuştur.²⁰⁸

20 Ağustos 1933 tarihinde saat 17.00'da Halkevi Heyeti bir toplantı düzenlemiştir. Bu toplantının konusu genel itibariyle yaklaşan Cumhuriyet Bayramı kutlamaları olmuştur. Bunun haricinde yoksullara yapılması gereken yardımlar hakkında istişareler edilmiş ve haftada bir fakir hastaların halkevinde muayene edilmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca 1933-34 eğitim öğretim yılının başlangıcında Niğde'de bulunan ihtiyaç sahibi öğrencilere kalem, defter ve kitap temin edilmesine karar verilmiştir.²⁰⁹

Her hafta pazar günleri saat 14.00 ile 16.00 saatleri arasında halkevinde ücretsiz muayene yapılması kararı alan içtimai muavenet komitesi bu karara göre Niğde'de bulunan tüm sivil ve askeri doktorlara müracaat etmiş ve hepsi bu teklifi kabul etmiştir. Sırayla her hafta bir doktor bu hizmeti yerine getirmiştir. İlk muayene Halk Doktoru Sait Bey tarafından 10 Eylül 1933 tarihinde gerçekleştirilmiştir.²¹⁰

²⁰⁶ “Konser”, Resmi Niğde, 24 Temmuz 1933, Sayı. 276, s. 1.

²⁰⁷ “Halkevi Komiteleri Seçildi”, Resmi Niğde, 6 Mart 1933, Sayı. 256, s. 1.

²⁰⁸ “İctimai Yardım”, Resmi Niğde, 29 Birinci Teşrin 1933, Sayı. 288, s. 24.

²⁰⁹ “Halkevi İctimai Muavenet Komitesinin Mühim Kararları”, Resmi Niğde, 21 Ağustos 1933, Sayı. 280, s. 1.

²¹⁰ “Parasız Muayene”, Resmi Niğde, 11 Eylül 1933, Sayı. 283, s. 2.

3.1.6. Spor Komitesi

Halkevi Spor Komitesine 56 adet aza atanmıştır. Kurulduğundan beri her hafta düzenli olarak İdare Heyeti Toplantısı gerçekleştirilmiştir. Futbol, voleybol, binicilik, koşu ve atlama sporları üzerine çalışmalar yapılmıştır. Voleybol dalı hariç diğer dallarda önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Futbol dalında her hafta pazartesi ve cuma günleri düzenli olarak antrenmanlar yapılmış geri kalan günlerde ise iş saatleri hariç boş bulunan günlerde çalışmalar devam etmiştir. Ulukışla İdman Yurduyla yabancı sahada, Kayseri Halkevi futbolcuları ile ise Niğde’de bir maç yapılmıştır. Her iki maçta Niğde’nin galibiyeti ile sonuçlanmıştır. Binicilikte 41. Fırka’dan oldukça destek görmüş ve ortaklaşa yürütülen ilk 3 aylık çalışmalar neticesinde oldukça yol alınmıştır. Bu kursun bitiminde bir kez daha 3 aylık kurs açılmış ve bu kursa 25 genç katılmıştır. Koşu ve atlama sporlarında ise 15 sporcu yer almış ve özellikle Milli Bayramlarda çeşitli koşular düzenlenmiştir.²¹¹

1933 Temmuz ayı ortalarından itibaren Alay Kumandan Muavini Kaymakam Nazmi Bey idaresinde haftada iki gün binicilik eğitimi devam ettirilmiş ve sporcu sayısı atlı binicilikte 24, bisiklette 12’ye ulaşmıştır.²¹²

1933 yılı başlarında Niğde’ye bir stadyum yapılacağı, bizzat Fırka Kumandanı Ali Rıza Paşa tarafından krokisinin çizildiği ve Vali Ali Sakip Bey’le beraber alınan karar doğrultusunda inşaata başlanacağı haberi duyurulmuştur. Stadyumun ilkbaharda inşaatın başlaması planlanmıştır.²¹³ Ancak yapımı fiilen ağustos ayının ortalarında başlamıştır. İnşaatın kapsamında 10x60 ebatında bir yüzme havuzu, soyunma odaları ve duş yerleri, koşu mahalleri, futbol sahası ve 300 kişilik bir tribün vardır. Halkevi tarafından bu projeye bir hayli bütçe ayrılmıştır.²¹⁴ Stadyumun açılış gününün 29 Ekim 1933 Cumhuriyetin onuncu yılına yetiştirilebilmesi amacıyla çalışmalar hızlandırılmıştır. Saha, soyunma kabinleri, banyo ve tribünlerin bir kısmı Cumhuriyet Bayramı’na yetiştirilmiştir.²¹⁵ 29 Ekim 1933 Cumhuriyet Bayramı kutlamalarında Halkevi Spor Komitesi Mümessili Kemal Bey tarafından yapılan “Sporun tarihi, Cumhuriyet Devrinden evvelki yeri, on sene içerisinde bütün Türkiye’de aldığı hız,

²¹¹ “Spor Komitesi”, Resmi Niğde, 29 Birinci Teşrin 1933, Sayı. 288, s. 24.

²¹² “Halkevi Binicilik Sporları”, Resmi Niğde, 14 Ağustos 1933, Sayı. 279, s. 1.

²¹³ “Asri Statyoma Kavuşuyoruz”, Resmi Niğde, 23 İkinci Kanun 1933, Sayı. 251, s. 2.

²¹⁴ “Stadyom Yapılıyor”, Resmi Niğde, 14 Ağustos 1933, Sayı. 279, s. 1.

²¹⁵ “Spor Komitesi”, Resmi Niğde, 29 Birinci Teşrin 1933, Sayı. 288, s. 24.

gösterdiği inkılâp” konulu bir konuşmanın ardından stadyum, oyun, yarış ve eğlencelerle açılmıştır.²¹⁶

Ulukışla İdman Yurdu’nun daveti üzerine Niğde Halkevi Sporcuları, Orta Mektep Beden Terbiyesi Muallimi ve aynı zamanda da Halkevi Spor Komitesi Reisi olan Kemal Bey’in riyasetinde 15 kişilik bir ekip ve Fırka Reisi Doktor Hüseyin ve Halkevi Reisi Eczacı Naim Beyler ile birlikte Ulukışla’ya gitmiştir. Ekip Ulukışla’da samimi bir şekilde karşılanmış ardından belediye binasına ziyaret yapılmıştır. Öğle yemeği ve ikramların ardından saat 16.30’da Ulukışla İdman Yurdu ve Niğde Halkevi Sporcuları arasında bir dostluk maçı oynanmıştır. Niğde’nin galip geldiği maçın ardından akşam yemeği yenmiş ve akşam saatlerinde Niğde’ye dönüş yapılmıştır.²¹⁷

23 Ağustos 1933 tarihinde Halkevi Binicilik Sporları alanından sporcular hocaları Topçu Alay Kumandan Muavini Kaymakam Nazmi Beyin idaresinde 24 kişilik bir ekiple 10 saatlik büyük bir tur gerçekleştirmiştir. Niğde’den atlar ile yola çıkan sporcular evvela Bor’a uğramış burada belediye tarafından kendilerine ikram edilen çayları içip 1 saat kadar kaldıktan sonra tekrar yol açılmış ve Kemerhisar’a geçmişlerdir. Kemerhisar çeşmesine uğrayan sporcular akşam geç vakitlerde Niğde’ye dönmüşlerdir.²¹⁸

30 Ağustos Zafer Bayramı kutlamaları sebebiyle Kayseri Halkevi Futbol Takımı Niğde’ye davet edilmiş ve Niğde’nin 3-1 galip geldiği bir maç oynanmıştır. Bundan 3 ay sonra Kayseri Halkevi tarafından Niğdeli sporcular davet edilmiştir. Orta Mektep Beden Terbiyesi Muallimi Kemal Bey’in idaresinde 14 kişilik bir spor heyeti 22 Kasım 1933 Çarşamba günü saat 17.30 akşam treniyle Kayseri’ye yola çıkmış ve gece geç saatlerde varmışlardır. Ertesi gün Kayseri Halkevi Spor Komitesi Reisi Necip ve Muhasip Ömer Beyler eşliğinde Kayseri’nin güzide yerlerinde gezinti yapılmıştır. Ardından Kayseri Halk Fırkası Reisi Reşit Bey tarafından Halk Fırkası Binasında misafir edilen Niğdeli sporcular sonrasinda belediyeyi ziyaret etmiştir. Cuma gününe gelindiğinde ise saat 14.30’da Kayseri Stadyumunda binlerce seyirci huzurunda Kayseri-Niğde maçı gerçekleştirilmiş ve maç Niğde’nin 1-0 mağlubiyetiyle sonuçlanmıştır. Akşam Halk Fırkası tarafından 50 kişilik bir ziyafet tertip edilmiştir. Ziyafetten sonra Temsil Komitesi tarafından hazırlanan Kahraman

²¹⁶ “Baş Yazıdan Devam”, Resmi Niğde, 6 İkinci Teşrin 1933, Sayı, 289, s. 2.

²¹⁷ “Halkevi Sporcuları Ulukışla’da”, Resmi Niğde, 21 Ağustos 1933, Sayı. 280, s. 1.

²¹⁸ “Sporcularımız 10 Saatlik Bir Tur Yaptı”, Resmi Niğde, 28 Ağustos 1933, Sayı. 281, s. 1.

Piyesi oynanmış ve Musiki Komitesi tarafından Avrupai tarzda çalınan parçalar dinlenmiştir. Ertesi sabah Kayseri halkı tarafından istasyondan yolcu edilen Niğdeli sporcular Niğde'ye dönmüştür.²¹⁹

3.2. NÜFUS

Resmi Niğde Gazetesinin 1932 ve 1933 yıllarındaki sayılarında nüfusla ilgili bilgi bulunmamakla beraber, farklı kaynaklardan yapılan araştırmalarda Niğde nüfusuna ait ulaşılan verilere aşağıda yer verilmiştir.

Osmanlı Devleti döneminde çeşitli tarihlerde nüfus sayımı yapılsa da bunlar asker ihtiyacını karşılamak üzerine olmuş ve genellikle erkek nüfusun sayımı gerçekleştirilmiştir. Bu sebeple 19. yüzyıl sonrasında yapılan nüfus sayımları tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de amaç ve kapsam yönünden öncekilerden farklı olmuştur.²²⁰ Cumhuriyetin ardından Mustafa Kemal Atatürk nüfus sayımına son derece önem vermiş bu konuda şu sözleri dile getirmiştir.

*Efendiler! Nüfus meselesi bir memleketin mühim mesaili hayatıyesindendir. İdari, askeri, mali ve iktisadi mesailde memleket nüfusunun miktarı sahihini bilmek ne kadar elzemse her sene yapılacak ihşaiyet ile nüfusun tezayüt ve tenakus miktarı anlaşılmadan esbabı tezayüdün idamesi ve esbabı tenakusun izalesi için tedabir ittihaz etmek kaabil olamayacağı aşikârdır. Binaenaleyh yeniden tahriri nüfus icrasına pek acil ve mübrem bir lüzum muhakkaktır.*²²¹

Bu düşünceler doğrultusunda gerekli çalışmalar yapılmış ve 28 Ekim 1927 tarihinde Türkiye'de ilk defa nüfus sayımı gerçekleştirilmiştir. Buna göre 1927 yılında Niğde nüfusu Merkez, Nevşehir, Ürgüp, Bor ve Ulukışla kazaları dahil olmak üzere toplam 166.056'dır. Nüfusun %23.3'ü yani 38.819 kişi şehir ve kaza merkezlerinde yaşarken, %76.6'sı yani 127.757 kişi ise nahiye ve köylerde yaşamaktadır. Tüm ülkede olduğu gibi Niğde nüfusunda da o dönem kadın sayısı daha fazladır.²²²

²¹⁹ “Sporcularımız Kayseri’de”, Resmi Niğde, 27 İkinci Teşrin 1933, Sayı. 292, s. 3.

²²⁰ Hamdi Doğan, “Cumhuriyet Dönemi Niğde Nüfusu (1927-1960)”, Kömen Yayınları, Ankara, 2018, s. 1-2.

²²¹ T.B.M.M. Zabıt Ceridesi, “Devre 1, İçtima Senesi 4, İçtima 1, 1,3,1339 Perşembe, birinci celse, cilt: 28” Meclis Tutanakları: s. 5.

²²² Doğan, age s. 15.

1927 yılından sonra Türkiye’de ikinci sayım 1935 tarihinde gerçekleşmiş ve bundan sonra da her 5 yılda bir düzenli olarak yapılmıştır. Çalışmamızın konusu olan 1932 ve 1933 yıllarında ise Niğde nüfusu şöyledir.

1954 tarihinde Niğde’den ayrılarak il olan Nevşehir ve Nevşehir’in günümüzde ilçesi olan Arapsun’da Niğde’ye bağlıdır. Ayrıca 20 Mayıs 1933 tarihinde meclis tarafından çıkarılan bir kanunla Aksaray’da Niğde’ye bağlanmıştır.²²³ Aksaray’ında Niğde’ye bağlanmasıyla 1933 yılında Niğde nüfusunda artış olmuştur. Nüfusun tamamı incelendiğinde 1932 yılında merkez nüfusu 85.196, Bor 31.758, Ulukışla 16.158, Nevşehir 52.211, Aksaray 81.287, Arapsun 16.138 olmak üzere toplam Niğde nüfusu 282.748’dir. 1933 yılında ise merkez 66.832, Bor 31.957, Ulukışla 16.712, Nevşehir 52.411, Aksaray 82.700, Arapsun 11.430 olmak üzere toplamda 262.042’dir.²²⁴

1914 yılı nüfus verilerine göre Niğde nüfusunun %30’u Rum, %2’si Ermeni olmak üzere nüfusun %32’si Gayrimüslimlerden oluşmaktadır. Türkiye ile Yunanistan arasında yapılan nüfus mübadelesinden sonra ise Niğde’de gayrimüslim nüfus kalmamış, 1932-33 yıllarında Niğde nüfusunun tamamı Müslüman halktan oluşmaktadır.²²⁵

3.3. NİĞDE’DE SAĞLIK

Niğde’de sağlık faaliyetleri 1932-33 yıllarında başarılı bir şekilde yürütülmüştür. Her türlü hastalıkla dönemin imkanları dahilinde mücadele edilmiş, halkın sağlığını tehlikeye atan uygulamalara Niğde Sağlık Müdürlüğü tarafından müdahale edilmiştir. Örneğin 1932-33 yıllarında evde doğumların daha yaygın olması ve bilinçsizlik sebebi ile doğar doğmaz ölen bebeklerin oranı daha fazladır. Bu dönemde Niğde’de de bu durum büyük oranda artmıştır. Özellikle belediye tarafından görevlendirilen eğitilmiş ebelerin yerine, işini yapamayan ve herhangi bir eğitimi olmayan bazı bilgisiz ebelere yaptırılan geleneksel doğum yüzünden doğum esnasında bebekler ölebiliyor, kadınlarda mikrop kaparak ölebiliyordu. Niğde Sağlık Müdürlüğü bu konuda halkı bilgilendirme ihtiyacı hissederek, doğumlarda devletin

²²³ “Lağvedilen Vilayetler”, Resmi Niğde, 22 Mayıs 1933, Sayı. 267, s. 1.

²²⁴ Hilal Hızıroğlu İnceler (2008), “Hükümet Programlarına Göre Niğde Vilayeti 1923-1950”,., Musa Şaşmaz (Editör), *Niğde Aksaray ve Nevşehir Tarihi Üzerine*, İstanbul. Kitabevi Yayınları, s. 281.

²²⁵ Salih Özkan, “1923 Tarihli Türk-Rum Nüfus Mübadelesinin Niğde’nin Demografik Yapısına Etkisi”, *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, Sayı. 121, s. 172.

görevlendirdiği sağlıkçılardan başkasına güvenilmemesini ve diğer türlü ölüme sebebiyet veren ebelerin de Sıhhat Müdürlüğüne ihbar edilmesini vatandaşa duyurmuştur.²²⁶

Niğde’de sağlık sektörünün o yıllarda gelişmiş olduğu ameliyat dahil her türlü tedavinin Niğde’de bulunan doktorlar tarafından uygulanabildiği görülmektedir. 1930 yılında Niğde’de yapımına başlanan Memleket Hastanesinin, 1931 yılı Mayıs ayına gelindiğinde 3. bloğunun yapımında sona yaklaşılmıştır.²²⁷ Bu hastane inşaatının planları Almanya’dan alınmış, Hükümet Binasının arka tarafı düz bir zemin olduğu için inşaata uygun görülmüştür. Hastanenin 3 bloğunun birincisi 18 oda, ikinci blok 12 oda, üçüncü blok ise ameliyathane olarak inşa edilerek 7 odadan oluşmaktadır.²²⁸ Niğde’de sağlık işlerinin 1932 1933 yıllarında bulunduğu noktanın anlaşılabilmesi amacıyla öne çıkan bazı doktorlar ile yapılan bazı ameliyat ve tedaviler aşağıda verilmiştir.

Tıp Fakültesinden mezun olarak 20 Haziran 1931 tarihinde Niğde’ye gelen bir doktor olan Operatör Hüseyin Bey²²⁹ 1931 yılı Kasım ayı itibariyle Memleket Hastanesi’nin başhekimliğine vekâleten atanmıştır.²³⁰ Kendi muayenehanesinde de pek çok tedavi ve ameliyat yapan Doktor Hüseyin Bey, Niğde Halkının sevdiği ve güvendiği bir isim olmuştur.²³¹ Ayrıca 1933 yılında Niğde CHF Reisliği görevini de almıştır.

İlk Tedrisat Müfettişlerinden M. Orhan Bey’in eşinin doğum sonrası yakalandığı ve dört ay kurtulamadığı kilye-i mütekayyihe hastalığı Doktor Operatör Hüseyin Bey tarafından tedavi edilmiştir.”²³²

Muğla’da muallimlik yapmakta olan Faik Oğuz Bey yakalandığı Hidradenitis Suppurativa (köpek memesi) hastalığından Hüseyin Bey’in uyguladığı tedavi sayesinde kurtulmuştur.”²³³

²²⁶ “Niğde Sıhhat ve İçtimai Muavenet Müdürlüğünden”, Resmi Niğde, 9 Birinci Kanun 1932, Sayı. 249, s. 4.

²²⁷ “Hastane İnşaatı”, Resmi Niğde, 25 Mayıs 1931, Sayı. 165, s. 1.

²²⁸ Hilal Hızıroğlu İnceler (2008), “Hükümet Programlarına Göre Niğde Vilayeti 1923-1950”,., Musa Şaşmaz (Editör), *Niğde Aksaray ve Nevşehir Tarihi Üzerine*, İstanbul. Kitabevi Yayınları, s. 270.

²²⁹ “Doktor ve Operatör Hüseyin Bey”, Resmi Niğde, 22 Haziran 1931, Sayı. 169, s. 1.

²³⁰ “Operatör Doktor Hüseyin B.”, Resmi Niğde, 23 İkinci Teşrin 1931, Sayı. 191, s. 1.

²³¹ “Operatör Doktor Hüseyin Mehmet”, Resmi Niğde, 19 Birinci Teşrin 1931, Sayı. 186, s. 3.

²³² “Aleni Teşekkür”, Resmi Niğde, 4 Temmuz 1932, Sayı. 222, s. 3.

²³³ “Teşekkür”, Resmi Niğde, 17 Temmuz 1933, Sayı. 275, s. 2.

Yine ciğerlerinden ciddi bir rahatsızlık yaşamakta olan ve bunun neticesinde ciğerleri su toplayan Niğde Orta Mektep birinci sınıf talebelerinden Paşalının Ahmet oğlu Fehmi'yi ameliyat ederek iyileştirmiştir. Bu ameliyata ayrıca Doktor Sait ve Abdullah Beylerde yardımcı olmuştur.²³⁴

Dumlupınar Mektebi Muallimlerinden Hakkı Bey yaklaşık 3 yıldır mevcut olan fitik rahatsızlığından Hüseyin Bey'in yapmış olduğu bir ameliyat sonucunda kurtulmuştur.²³⁵

Sonrasında Niğde Memleket Hastanesi başhekimliği görevine gelen Operatör Doktor Burhanettin Bey'de birçok hastayı tedavi etmiştir. Bunlardan biri Niğde'de asker olan oğlunu görmeye gelirken yolda ağrıları başlayan ve Niğde Memleket Hastanesi'ne gelen Nevşehir'in Avcılar Köyünden Etem Oğlu Ömer Bey'dir. Bağırsak düğümlenmesi teşhisi konulan Ömer Bey'e Operatör Doktor Burhanettin Bey tarafından başarılı bir operasyon yapılmış ve hasta iyileştirilmiştir. 60 yaşında olan bu hastanın böyle bir ameliyatla iyileştirilebilmesi kayda değer bir başarıdır. Bu ameliyata Doktor Sait Bey'de yardımcı olmuş ve Memleket Hastanesi hemşirelerinden Fahriye Hanım'da ameliyatta bulunmuştur.²³⁶

Yine Nevşehir'in Nar Köyünden Selim oğlu Mecit Bey bir buçuk yıldır kollarında ve bacaklarında güç kaybı yaşamakta ve ancak koltuk değnekleriyle yürüyebilmektedirken 16 Eylül 1932 tarihinde tedavi için Niğde'ye gelmiş ve Burhanettin Bey'in uyguladığı 3 günlük tedavinin ardından koltuk değneklerine ihtiyaç duymadan hastaneden ayrılmıştır.²³⁷

Niğde Maarif Müdürü Şevket Bey'in oğlu yakalandığı kazıklıhumma (tetanos) hastalığından Sıhhiye Müdürü İbrahim, Hükümet Doktoru Selahaddin, Operatör Hüseyin, İnşaat Doktoru Sait, Operatör Burhanettin, Askeri Hastane Başhekimisi Nahit ve Alay Doktoru Abdullah Beylerin çabaları sayesinde kurtulmayı başarmıştır.²³⁸

²³⁴ “Alenen Teşekkür”, Resmi Niğde, 11 Nisan 1932, Sayı. 211, s. 2.

²³⁵ “Muvaffakiyetli Bir Ameliyat”, Resmi Niğde, 27 Haziran 1932, Sayı. 221, s. 1.

²³⁶ “Aleni Teşekkür”, Resmi Niğde, 12 Eylül 1932, Sayı. 232, s. 2.

²³⁷ “Aleni Teşekkür”, Resmi Niğde, 19 Eylül 1932, Sayı. 233, s. 2.

²³⁸ “Alenen Teşekkür”, Resmi Niğde, 25 Eylül 1933, Sayı. 285, s. 2.

Yine Operatör Burhanettin Bey, Sıhhat Müdürü Halit ve Belediye Tabibi Sait Beylerle beraber Niğde Orta Mektep Talebesi Mehmet Bey'in annesini karnında yer alan hastalıktan başarılı bir ameliyat neticesinde kurtarmışlardır.²³⁹

Son olarak Yüzbaşı Operatör Azmi Bey tarafından Bor'da yaşayan Mehmet Beyzade Zeki Bey'in eşinin karnında oluşan rahatsızlık tedavi edilerek ölümden kurtarılmıştır.²⁴⁰

3.3.1. Salgın Hastalıklar

3.3.1.1. Menenjit

Cumhuriyetin kurulduğu yıllar Anadolu halkının salgın hastalıklarla mücadelesiyle geçmiştir. Bu hastalıklar pek çok canı hayattan koparmış, yetkililer imkanlar dahilinde salgın hastalıklarla mücadele etmiştir. 1932 yılının başlarında Niğde'de menenjit hastalığı baş göstermiştir. Salgının seyri, kayıplar ve alınan tedbirler detaylı bir şekilde verilmiştir.

Bor'un Kemerhisar Köyü'nde ilk vakaların haberi alınmış ve bunun üzerine Vali Ali Sakip Bey refakatlerinde Sıhhat Müdür Vekili Doktor Hüseyin ve Belediye Tabibi Sait Bey'ler ile beraber Bor'a geçmişlerdir. Bor'da gerekli malumatlar alındıktan sonra Kemerhisar'a geçilmiş, hastalığın olduğu bölgede incelemeler yapılmıştır. Birkaç hastanın olduğu anlaşılmış ve bir ev tecrit hane yapılarak hastalar burada karantinaya alınmıştır. Gerekli incelemelerin ardından Vali Bey ve yanındakiler tekrar Niğde'ye dönmüşlerdir. Evvelki gün iki hastanın daha olduğu tespit edilmiş tecrit haneye nakledilmişlerdir. Maalesef Niğde çevresindeki bazı illerde de menenjit salgını olduğu bilgisine ulaşılmıştır.²⁴¹

1 Şubat tarihinde Vali Ali Sakip Bey ve Sıhhiye Müdürü Halit Bey incelemelerde bulunmak üzere tekrar Kemerhisar'a gitmiştir.²⁴²

Menenjit salgını ile beraber kış mevsiminin de etkisiyle grip salgının çocukların büyük çoğunluğunu etkisi altına alması Heyet-i Sıhhiye'nin ilk ve orta mekteplerin on gün tatiline karar vermesine sebep olmuştur.²⁴³

²³⁹ "Aleni Teşekkür", Resmi Niğde, 5 Eylül 1932, Sayı. 231, s. 3.

²⁴⁰ "Teşekkür", Resmi Niğde, 28 Mart 1932, Sayı. 209, s. 3.

²⁴¹ "Menenjit Hastalığı", Resmi Niğde, 25 İkinci Kanun 1932, Sayı. 200, s. 1.

²⁴² "Vali Beyfendi", Resmi Niğde, 1 Şubat 1932, Sayı. 201, s. 1.

Hastalığın yayılmaya devam etmesi üzerine tedbirler artırılmış ve bilgilendirici yazılar paylaşılmaya devam edilmiştir. Hastalıktan korunmak için eczanelerde satılan ilaçlardan temin edilmesi ve buruna ikişer damla damlatılması önerilmiştir.²⁴⁴ 22 Şubat 1932 tarihli gazetenin birinci sayfasında menenjit hastalığının Niğde merkeze de sirayet ettiği bilgisine yer verilmiş, 3 vaka görüldüğü belirtilerek Niğde Sıhhat Müdür Dr. Halit Bey tarafından Resmi Niğde Gazetesinde bir yazı yazılmıştır.

Kemerhisar'daki sari sahaya iltihabı bir haftadan beri Niğde'de de zuhur eden üç vak'a ile merkezi vilayete de intikal ettiği anlaşıldı. Bu hastalık çocuklarda daha çok olmak üzere her yaştakiler tutulabilir. Soğuk zamanlarda sirayet daha çok tür hastalığın hastalıklı adamlarda sağlamlara ağız ve burun serpintileriyle bulaşmış eşya (yatak, yorgan, mendil, havlu) vesair ev eşyası ile hatta öpmekle sirayet eder. Sağlam eşhasın azami iki hafta müddetle hastalığı nakledebileceği hasta ve temas etmiş olanlar dahi haftalarca aylarca nakil bir halde bulunurlar. Bu nakiller dahi bir müddet sonra kendileriyle temas edenleri ikinci derecede nakil hale getirirler. Bu suretle zuhur eden hastalara tedabiri mania yapılamadığı takdirde sirayet intidat eder.

*Teshis: Hastalar ya birden veya tedricen yüksek hararetler ile görülür, istifra, baş ağrısı, ense sertliği, bulantı vardır. Bu gibi vekaiye derhal etibbayı haberdar eylemeleri lazımdır. Tehlikeli hastalık olmakla beraber serum tedavisi vefiyatı azaltmaktadır. Sıhhiye Vekaleti Celilesinden vaki menengokok aşısı bu defa gelmiştir. Burunlarınıza ve boğazlarınıza muzadı taaffün ilaç mahmüllerini kullanınız. Yeni tavsiye edilen tiripafilavin mahlülünü şayanı tavsiyedir. Hastalığa tutulanlar derhal tecrit olunarak serum tedavisine tabi tutulacaktır. Hastalık zuhur eden evlerdeki eşya Sıhhiye Müdüriyetinin etiv makinesinde derhal meccanen temizlenir ve iade edilir. Çarşıda satılan şüpheli mahallerden getirilen ve açık satılan gıda vasıta-i sirayet olabileceğinden dikkat etmeniz lazımdır. Mümkün mertebe evlerde ayrı ayrı odalarda yatmak muvafıktır. Ev eşyasının sık sık kaynatılması ve güneşli mahallerde kurutulması icap eder.*²⁴⁵

Ayrıca 19 Şubat 1932 tarihinde Vali Ali Sakip Bey'in riyasetinde hastalıkla ilgilenen doktorlarla beraber Sıhhat Müdürünün odasında bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Toplantıda hastalığın yayılma hızının kesilmesi için gereken tedbirler konuşulmuş ve bir faaliyet programı oluşturulmuştur.²⁴⁶

²⁴³ “Mekteplerin Tatili”, Resmi Niğde, 1 Şubat 1932, Sayı. 201, s. 1.

²⁴⁴ “Menenjit Hastalığından Korunma”, Resmi Niğde, 15 Şubat 1932, Sayı. 203, s. 2.

²⁴⁵ “Muhterem Halkımızın Nazarı Dikkatine, Menenjit Hastalığının Menisirayetini ve Korunmasına Dair Tedabiri Sıhhiye”, Resmi Niğde, 22 Şubat 1932, Sayı. 204, s. 1.

²⁴⁶ “Menenjit Hastalığı”, Resmi Niğde, 22 Şubat 1932, Sayı. 204, s. 1.

Bunun yanında Sıhhiye Müdüriyetine gelen az miktarda menenjit aşısı mekteplerde yapılmaya başlanmıştır. Aşıların devamının geleceği ve bütün halkın aşılanacağı haberi gazetede yer almaktadır.²⁴⁷

28 Mart 1932 tarihine gelindiğinde Vali Bey'in refakatinde hastalıkla ilgilenen doktorlar ve Encümen Azasından İzzet Bey'le beraber Bor ve Kemerhisar'a giderek tetkikler yapmış ve bu tetkiklerin sonucunda menenjit salgınının kontrol altına alındığı halka bildirilmiştir.²⁴⁸

Uzun bir süre boyunca şehirde herhangi bir menenjit vakası haberine rastlanmamıştır. 1932 yılının kasım ayına gelindiğinde kışın gelip havaların soğumasıyla bu hastalığın tekrar ortaya çıkma riskine karşı halka “Menengokok” adı verilen menenjit aşısı yapılmaya başlanmıştır. Aşığı yaptırmak isteyenler Niğde Sıhhat Dairesine başvurarak aşı olmuştur.²⁴⁹ Ayrıca resmi dairelerdeki memurların ve özellikle mektep öğrencilerinin aşılanma çalışması uzun bir süre devam etmiştir.²⁵⁰

1933 yılının Ocak ayında Niğde Merkez'de tek tük menenjit vakaları görülmeye başlanmıştır. Civar vilayetlerden de birkaç vaka haberinin gelmesi üzerine tedbirler alınmaya başlanmıştır. Önceki yıl hastalığın görüldüğü Niğde ve Bor'daki kalabalık mahallelerde aşılama çalışması başlatılmıştır. Bu aşılar salgının önünü büyük oranda kesse de yüksek ateş, ense sertliği gibi belirtiler görüldüğü takdirde vakit kaybetmeden sağlık kuruluşlarına haber verilmesi vatandaşa ilan edilmiştir.²⁵¹

Bu tarihten itibaren 1933 yılı sonuna kadar hiçbir menenjit vakası haberi görülmemiştir.

Menenjit hastalığından kaç kişinin öldüğü tam olarak bilinmemekle beraber gazetede yer alan üç ölüm haberi vardır. Birincisi Orta Mektep Riyaziye Öğretmeni Naci Bey'in kardeşi, Niğde'nin genç öğretmenlerinden Zekai Bey, menenjit hastalığını yenemeyerek hayatını kaybetmiştir. Cenazesi saat 10.00'da pedagoji

²⁴⁷ “Menenjit Aşısı”, Resmi Niğde, 22 Şubat 1932, Sayı. 204, s. 2.

²⁴⁸ “Vali Beyfendi”, Resmi Niğde, 28 Mart 1932, Sayı. 209, s. 1.

²⁴⁹ “Niğde Sıhhat Müdürlüğünden”, Resmi Niğde, 21 İkinci Teşrin 1932, Sayı. 242, s. 2.

²⁵⁰ “Menenjit Aşısı”, Resmi Niğde, 28 İkinci Teşrin 1932, Sayı. 243, s. 1.

²⁵¹ “Menenjit Hastalığı”, Resmi Niğde, 9 Birinci Kanun 1932, Sayı. 249, s. 4.

öğrencileri ve halkında katıldığı bir törenle Tepeviran'da bulunan aile mezarlığına defnedilmiştir.²⁵²

İkinci olarak Birinci Dünya Savaşı yıllarında orduda ihtiyat zabitiyken bir kolunu kaybederek gazi olan Ali Kemal Bey'de bu hastalığa yenik düşmüştür. Perşembe günü yakalandığı hastalıktan kurtulamayarak cumartesi günü vefat etmiştir. Tıpkı Ali Kemal Bey gibi üçüncü olarak Marangoz Halil adlı beyde bu hastalığa yenik düşmüştür. Ayrıca her iki hastanın da hastalığa kahvehanede yakalandığı tahmin edilmiş ve vatandaşlara kahvehaneler gibi kalabalığın çok olduğu yerlerde bulunulmaması tavsiye edilmiştir.²⁵³

3.3.1.2. Sıtma

Yalnız menenjit değil o dönemde Anadolu'nun tamamında birçok salgın hastalıkla mücadele ediliyordu. Kızıl²⁵⁴, trahom²⁵⁵, sıtma gibi hastalıklar Anadolu halkını uzun bir süre uğraştırmıştır. Bunlardan Niğde'ye uğrayan bir diğer hastalık ise sıtma hastalığı idi. Sıtma mikrobunu halka tanıtmak amacıyla Sıhhiye Vekâleti tarafından Niğde'ye filmler gönderilmiştir. Bu filmler okullardaki öğrencilere gösterilmeye başlanmıştır.²⁵⁶

Niğde Valisi Ali Sakip Bey refakatlerinde Sıhhat Müdürü Halit Bey ve Vilayet Daimi Encümeni Azasından Şevki Bey Ulukışla'ya ziyarette bulunmuş, oradan da Çörmük Hamamı'nı teftiş etmişlerdir. Her yıl Niğde ili ve çevre illerden birçok vatandaşın uğrak merkezi olan ve şifalı hamamları ile bilinen Çiftehan Kaplıcaları sağlık açısından birtakım bakıma ihtiyaç duymaktaydı. Özellikle kaplıcaların çevresinde çok fazla bulunan sivrisinekler sıtma başta olmak üzere pek çok bulaşıcı hastalığın yayılmasına sebebiyet veriyordu. Öyle ki kaplıcaya geldikten sonra sıtma hastalığına yakalanan pek çok vatandaş olmuştu. Bu durumu değerlendirmeye alan Vali Ali Sakip Bey, Ereğli Mıntıkasında bulunan Sıtma İle Mücadele Doktoru Ali Rıza Bey'le görüşerek kaplıcanın yakınında bulunan derenin sivrisinekleri beslediğini ve daha evvel yapılan çalışmalarla bu derenin temizlendiği fakat sivrisineklerin ilerideki ve çevredeki derelere de yerleştiği bilgisini almıştır. Bu muhitin hastalıktan

²⁵² “Acıklı Bir Ölüm”, Resmi Niğde, 15 Şubat 1932, Sayı. 203, s. 2.

²⁵³ “Acıklı Bir Ölüm”, Niğde, 6 Şubat 1933, Sayı. 252, s. 2.

²⁵⁴ “Bulaş Hastalıkların Önü Alındı”, Resmi Niğde, 16 İkinci Kanun 1933, Sayı. 250, s. 2.

²⁵⁵ “Trahom Mücadelesi”, Resmi Niğde, 16 İkinci Kanun 1933, Sayı. 250, s. 2.

²⁵⁶ “Sıhhi Filmler”, Resmi Niğde, 28 Mart 1932, Sayı. 209, s. 2.

kurtulacağı teminatı verildikten sonra tedbir olarak tüm binaların camları ve kapıları tel ile kapatılmıştır. Sıtma ile mücadele doktorunun yanında başka bir sıhhat memuru daha bulunacaktır. Sıhhat Müdürü Halit Bey bulunduğu müddetçe civar köylerden gelen hastalarla meşgul olmuş, hamam görevlisi ve müşterilerinden hasta olanlara ilaç vermiştir.²⁵⁷

Yaklaşık 2 hafta içerisinde sivrisineklerin büyük çoğunluğu imha edilmiş, sıtma vakalarında düşüş yaşanmıştır. Doktor Ali Rıza Bey faaliyetlerini arttırarak pek çok ilaç tedarik etmiş ve Çiftehan halkı ile civar köylerdeki vatandaşlara dağıtılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda özellikle Sıtma İle Mücadele Doktoru Ali Rıza Bey, Vilayet-i Celile tarafından takdir edilmiştir.²⁵⁸

Sıtma hastalığına karşı alınan tedbirler doğrultusunda, Sıtma İle Mücadele Cemiyeti tarafından Akşehir, Ilgın, Ereğli, Manisa, Akhisar ve Eskişehir'deki beylik ahır bataklıklarında tetkikat yapmıştır.²⁵⁹

1932-34 yılları arasında yapılan çalışmalar neticesinde 35.000 metrekarelik bir alanda yayılmış olan Ağaçalı Bataklığı, 1933-34 yıllarında 20.000 metrekarelik alanda bulunan Büyük Bölcek Bataklığı, 1930-37 yılları arasında ise 18.400 metre karelik bir alandaki Dağılkan Bataklığı kurutulmuştur.²⁶⁰

Hastalık kısmen kontrol altına alınsa bile vakalara rastlanmaya devam edilmiştir. Sıhhat Müdürü Dr. Halit Bey tarafından sıtmadan korunmanın yolları eğer yakalanılırsa tedavi süreci hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Hastalığın sivrisineklerin sıtmalı birini ısırıldıktan sonra başka kişileri ısırarak bulaştırdığı bilgisi paylaşılmıştır. Sıtma hastalığı her gün veya üç günde bir kendini gösteren nöbetlerle kişilerde seyreder ve tedavi edilmediği takdirde dalak şişerek kişiler hayatını kaybeder. Sıtmadan korunmanın temel yolu sivrisinekten korunmaktır. Bu sebeple sivrisineklerin yoğun yaşadığı bölgelerde oturan kişilerin muhakkak evlerinin pencerelerine ince tel çektirmeleri gerektiğini söylenmiştir. Sıtma ile mücadelede o dönemde “kinin ve sulfato” isimli maddelerden yapılan ilaçlar kullanılmıştır. Doktor Halit Bey bu ilaçların iki üç gün kullanımdan sonra nöbetleri geçirdiğini, nöbeti geçen

²⁵⁷ “Teftiş”, Resmi Niğde, 11 Temmuz 1932, Sayı. 223, s. 1.

²⁵⁸ “Takdir”, Resmi Niğde, 25 Temmuz 1932, Sayı. 225, s. 5.

²⁵⁹ “Sıtma Mücadelesi”, Resmi Niğde, 26 Eylül 1932, Sayı. 234, s. 2.

²⁶⁰ Hilal Hızıroğlu İnceler (2008), “Hükümet Programlarına Göre Niğde Vilayeti 1923-1950”,.., Musa Şaşmaz (Editör), *Niğde Aksaray ve Nevşehir Tarihi Üzerine*, İstanbul. Kitabevi Yayınları, s. 280.

hastanın tedavisi bittiğini düşünerek ilacı bırakmaması ve kullanmaya devam etmesi gerektiğini belirtmiştir. İlaç alımı kesildiği takdirde hastalık tekrar edecektir. Doğrusu ise bir hafta boyunca günlük bir gram alıp sonra beş gün istirahat etmek ardından 6 gün daha kinin alıp sonrasında 4 gün istirahat etmek ve tekrar 5 gün kinin almaktır. Bazı kişilerin iğneyle kinin enjekte ettirdiği fakat bu yöntemin vücutta çıban çıkardığını söylemektedir. Ayrıca iğne yaptırmak daha masraflı olduğundan en etkili tedavi yönteminin kinin maddesini ağızdan almak olacağını belirtmiştir.²⁶¹

Bu tarihten itibaren 1933 yılı bitimine kadar Niğde’de herhangi bir sıtma vakası haberine rastlanmamıştır.

3.3.1.3. Tifo, Çiçek, Kızıl

Niğde’de 1932 ve 1933 yıllarında tifo hastalığı ile ilgili detaylara ulaşılamamakla beraber 1931 yılında tedbir olarak 140.000 adet çiçek ve tifo aşısının tüm memur ve halka yapıldığı haberine ulaşılmıştır.²⁶² Ayrıca 1932 senesinde tifonun sebebiyet verdiği bir adet ölüm haberine rastlanmıştır. 12. Alay Kumandanı Muavini Kaymakam Osman Nuri Bey’in eşi 29 Ağustos 1932 tarihinde tifo hastalığını yenemeyerek hayatını kaybetmiştir.²⁶³

Yine kızıl ve çiçek hastalığı da bir menenjit ve sıtma kadar büyük bir salgına dönüşmemiş fakat şehirde tek tük görüldüğü bilgisine ulaşılmıştır. 1932 yılı Kasım ayında şehirde bir takım çiçek ve kızıl hastalıkları görülmesinin ardından, Niğde Sıhhat Müdürlüğü tarafından şüpheli çocukların evde karantinaya alınarak okula veya dışarı yollanmaması gerektiği Niğde halkına bildirilmiştir. Bu kişilerin sağlık kuruluşlarına haber vermesi gerektiği, muayene için yeterli bütçesi olmayanlarınsa cumartesi, pazar, perşembe günleri hastanede pazartesi, çarşamba, cuma günleri ise Belediye Tababeti Dairesinde tedavilerinin yapılacağı bildirilmiştir.²⁶⁴

²⁶¹ “Sıhhi Öğütler”, Resmi Niğde, 14 İkinci Teşrin 1932, Sayı. 241, s. 2.

²⁶² “Çiçek ve Tifo Aşısı”, Resmi Niğde, 20 Nisan 1931, Sayı. 159, s. 1.

²⁶³ “Acıklı Bir Ölüm”, Resmi Niğde, 29 Ağustos 1932, Sayı. 230, s. 2.

²⁶⁴ “Niğde Sıhhat Müdürlüğünden”, Resmi Niğde, 7 İkinci Teşrin 1932, Sayı. 240, s. 4.

3.4. SOSYAL YARDIM FAALİYETLERİ VE KURULUŞLARI

3.4.1. Himaye-i Eftal Cemiyeti

1932 yılında Niğde’de sosyal yardımlaşma anlamında önemli bir gelişme yoktur. Fakat Himaye-i Eftal Cemiyeti’nin Ürgüp Şubesinin yapmış olduğu faaliyetlerden Resmi Niğde Gazetesinde bahsedilmektedir. Himaye-i Eftal Cemiyeti’nin Ürgüp Şubesinin Reisi Ahmet Bey’in önderliğinde, Ürgüp halkının yardımları ile öksüz 65 erkek çocuğa ceket, pantolon ve 24 kız çocuğa gömlek, eteklik verilmiştir. Ayrıca 214 çocuğa kitap, defter, kalem vermek sureti ile toplamda 393 lira tutarında yardımda bulunulmuştur.²⁶⁵

Yine Ürgüp’te öğretmenlerin girişimi ile 12 Aralık tarihinde verilen bir müsamere sonunda yüz lira seksen kuruş toplanmış ve özellikle yerli kumaştan 24 kimsesiz çocuğa elbise yardımında bulunulmuştur.²⁶⁶

Resmi Niğde Gazetesi’nin 27 Haziran 1932 tarih, 221. sayısında o güne dek varlığını hissettiremeyen Niğde Himaye-i Eftal Cemiyeti’nin İdare Heyetinin değiştirildiği, bazı kazalara yeni şubeler açıldığı, Himaye-i Eftal Cemiyeti’nin Niğde’de daha fazla faaliyet yapacağı bilgisi yer almaktadır.²⁶⁷

Himaye-i Eftal Cemiyeti ilk olarak köylerden ve ilçelerden gelen fakir çocukların sayılarını öğrenebilmek için okul yönetimlerinden gerekli bilgileri almış ve 25 çocuğun bilgilerini, evlerini öğrenerek elbise ve gıda yardımı için hazırlıklara başlamıştır.²⁶⁸ Bir hafta sonra 20 kimsesiz kız ve erkek çocuk baştan aşağı giydirilmiş, yatacak yer ve yiyecekleri hususunda çalışmalar devam etmiştir.²⁶⁹

Niğde’de 5000 kitaplık bir kütüphane açtıran hayırseverlerden Yüzbaşı Halil Nuri Bey tarafından, Bor’da bulunan 200 öksüz çocuk topluca sünnet ettirilmiştir. Sünnet töreninin ardından çocuklardan 50 tanesi Niğde’ye getirilmiş ve şehirde gezdirilmiştir. Ardından Himaye-i Eftal Cemiyeti tarafından çocuklara çay ikram

²⁶⁵ “Ürgüp Himaye-i Eftal Cemiyetinin Öksüslere Yardımı”, Resmi Niğde, 1 Şubat 1932, Sayı. 201, s. 2.

²⁶⁶ “Ürgüp Muallimleri Vilayet-i Celile’ce Takdir Edildi”, Resmi Niğde, 7 Mart 1932, Sayı. 206, s.1.

²⁶⁷ “Vilayetimizde Himaye-i Eftal Cemiyetleri”, Resmi Niğde, 27 Haziran 1932, Sayı. 221, s. 1.

²⁶⁸ “Himaye-i Eftal Cemiyeti’nin Yardımları”, Resmi Niğde, 24 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 238, s. 1.

²⁶⁹ “20 Çocuk Geydirildi”, Resmi Niğde, 31 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 239, s. 3.

edilmiş ve halkevinde bir sinema izlettirilmiştir. Sinema bitiminde öksüz çocuklar tekrar Bor'a dönmüştür.²⁷⁰

Himaye-i Eftal Cemiyeti bütçesine katkı sağlayabilmek amacıyla fiyatları 5 kuruş ile 150 kuruş arasında değişen 19 kitabın satışını yapmıştır. Bu kitapların içinde çocuk klasikleri, anne ve bebek sağlığı, çiftçi ve köylüler için kitaplarda vardır.²⁷¹

3.4.2. Hilal-i Ahmer Cemiyeti

Hilal-i Ahmer Cemiyeti Niğde Şubesi'nde 27 Ekim 1932 tarihinde senelik kongre yapılması kararlaştırılmış ancak katılım oranı üyelerin üçte ikisi kadar olduğundan 30 Ekim 1932 tarihine ertelenmiştir. Vali Bey'in başkanlığından 30 Ekim Pazar günü toplanan kongrede ilk olarak Hilal-i Ahmer Cemiyeti Başkanı Hamit Şakir Bey tarafından kurumun 1 yıllık faaliyet raporu takdim edilmiş, cemiyetin çalışmalarıyla ilgili konuşulmuştur. Ardından kurum azalığına Halk Fırkası Reisi Doktor Hüseyin, Sıhhat Müdürü Halit, Orta Mektep Müdürü Kemal, Çiftçi Bankası Reisi Abidin, Maarif Müdürü Şevket, Hastane Tabibi Burhanettin, Doktor Sait, Eczacı Naim, Orta Mektep Müdür Muavini Ziya, Merkez Tabibi Selahattin Beyler seçilmiştir. Bu heyet ise aralarında bir seçimle Sıhhat Müdürü Halit, Çiftçi Bankası Reisi Abidin, Orta Mektep Müdürü Kemal, Hamit Şakir ve Orta Mektep Müdür Muavini Ziya Beyleri idare heyetine seçmişlerdir.²⁷²

3.4.3. Yardım Kampanyaları

Gelirleri devlet kurumlarına bağışlanmak üzere düzenlenen yardım kampanyalarında bazen rozet, madalyon gibi eşyalar yapılarak ucuz fiyatlarla halka satılmış ve gelirleri memleket hayrına kullanılmıştır. Niğde'deki kampanyalardan bazıları şunlardır.

1928 yılında Gazi Mustafa Kemal'in kurulmasına öncülük ettiği Türk Maarif Cemiyeti (günümüzdeki adı Türk Eğitim Derneği'dir) adına 16 Temmuz tarihinde Rozet Günü düzenlenmiştir. Tüm vatandaşların bu rozetlerden alması istenmiş ve Resmi Niğde Gazetesine şu yazı yazılmıştır:

²⁷⁰ “Bor Öksüzlerin Sünneti”, Resmi Niğde, 24 Nisan 1933, Sayı. 263, s. 3.

²⁷¹ “Himaye-i Eftal Cemiyeti Umumi Merkezinden”, Resmi Niğde, 15 Mayıs 1933, Sayı. 266, s. 3.

²⁷² “Hilali Ahmer Cemiyeti Senelik Kongresini Yaptı”, Resmi Niğde, 31 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 239, s. 3.

“Vatandaş o gün göğsünde iftiharla taşıyacağın rozetlere vereceğin beş on kuruşla bu memleketin ilim ve irfan meşalesini yakmış ve memleketi cehalet zulmetinden kurtarmış olacaksın. Onun için rozete para verirken ellerin titremesin. Zira bu vesile ile en büyük hayrı işlemiş bulunacaksın.”²⁷³

Yine ordunun uçak ihtiyacının karşılanması için kurulan Tayyare Cemiyeti’ne yardım için vatandaş Resmi Niğde Gazetesinde tarafından yönlendirilmiştir. Gazetede: “*Vatandaş! Mehmetçik senden tayyare istiyor. Tayyare Cemiyetine yardım et!*”²⁷⁴ diye telkinde bulunulmuştur.

Maarif Vekâleti tarafından Cumhuriyetin Kuruluşunun 10. yılına özel olarak bir “Maarif Madalyası” yaptırılmıştır. Bir yüzünde Gazi Mustafa Kemal’in kabartması yer alan madalyadan elde edilen gelir mekteplere sarf edilmiştir.²⁷⁵

3.4.4. Piyango Çekilişleri

Yine gelirleri yardım kuruluşlarına aktarılmak üzere belirli günlerde piyango çekilişleri yapılmıştır. 1932 yılında Himaye-i Eftal Cemiyeti bütçesine katkı yapmak amacıyla “Eşya Piyangosu” çekilmiştir. Ülke genelinde yapılan bu piyango çekilişi, Niğde’de 30 Eylül 1932 tarihinde Vali Ali Sakip Bey’in riyasetinde gerçekleşmiştir. Noter huzurunda çekilen piyangonun kazanan numaraları ve ikramiyeleri aşağıda verilmiştir.

Kazanan No	İkramiyeler
14	Gramofon Sahibinin Sesi
153	Dolma Kalem
3	Kravat
185	Kravat
151	İpek Mendil Kadın İçin
305	İpek Mendil Erkek İçin
237	İpek Çorap Kadın İçin

²⁷³ “16 Temmuz Türk Maarif Cemiyetinin Rozet Günüdür”, Resmi Niğde, 4 Temmuz 1932, Sayı. 222, s. 2.

²⁷⁴ Resmi Niğde, 29 Ağustos 1932, Sayı. 230. s. 2.

²⁷⁵ “Maarif Madalyası”, Resmi Niğde, 11 Eylül 1933, Sayı. 283, s. 1.

60	İpek Çorap Erkek İçin
250	Şefkat Levhası
161	Şefkat Levhası
57	Şefkat Levhası
94	Şefkat Levhası
289	Şefkat Levhası
129	İnkişaf Levhası
84	İnkişaf Levhası
299	İnkişaf Levhası
52	İnkişaf Levhası
348	İnkişaf Levhası
228	Mecmua
97	Mecmua
59	Mecmua
98	Mecmua
43	Mecmua
93	Albüm
196	Saat
72	Gömlek
317	Gömlek
119	Kitap
147	Küçük Kolonya
110	Büyük Kolonya

73, 70, 58, 20, 23, 370, 32, 65, 146, 282, 291, 327, 347, 195, 266, 349, 113, 213, 363, 262 numaraları da kartpostal kazanmıştır. (1 ay içerisinde alınmayan ikramiyeler cemiyete aittir.)²⁷⁶

²⁷⁶ “Himaye-i Eftal Piyangosu Çekildi”, Resmi Niğde, 3 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 235, s. 2.

29 Ekim 1932 yılında Çeşme ve Su Yolları Piyangosu çekilmiştir. Piyango ödülleri arasında; halı, kadın çantası, altın saat, altın bilezik, kumaşlar, baston, ayakkabılar, çoraplar, birçok kıyafet çeşidi, kolonya, fener gibi birçok ev eşyası da mevcuttur.²⁷⁷

Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti ile Himaye-i Eftal Cemiyeti tarafından yapılan Yerli Mallar Piyangosu yurt genelinde tanesi 50 kuruştan ve Ziraat Bankasından temin edilmek üzere 200.000 bilet satışı yapmış ve çekiliş sonucunda toplamda 25.000 liralık ödül dağıtmıştır.²⁷⁸

Yine Niğde’de geliri Niğde Zabit Yurduna verilmek üzere piyango çekilişi yapılmış ve 23 Eylül 1933 Cumartesi günü saat 10.00’da Halkevi Binasında çekilmiştir. Bu piyangoda da yukarıdakilere benzer ödüller halka dağıtılmıştır.²⁷⁹

3.5. SİNEMA

İlk olarak 1931 yılının Haziran ayında Recep ve Haki Beyler tarafından tedarik edilen sinema makinesinin Operatör Kemal Bey ve Süreyya Bey tarafından kurulumunun yapılmasıyla Niğde’de sinema açılmıştır.²⁸⁰ Sinema salonunun temelleri ise 1931 yılı Eylül ayında Niğde Belediyesi tarafından eski mezarlık arsası içinde atılmıştır.²⁸¹

Daha sonra Adanalı Süreyya ve Niğdeli Recep Bey tarafından işletilen ve uzun bir müddet çalıştıktan sonra bilinmeyen bir sebeple kapanan Niğde Sineması’nın, Niğde Belediyesi tarafından tekrar açılarak işletilmesine karar verilmiştir. Ocak ayının getirdiği soğuğa rağmen sinema salonunda gerekli çalışmalar yapılmış, ısıtma sistemleri kurularak sinema tekrar hizmete sunulmuştur.²⁸²

Bu sinemada İsmet Paşa’nın Atina ziyaretini konu alan “İsmet Paşa’nın Atina Seyahati” adlı filmde oynatılmıştır.²⁸³

²⁷⁷ “Çeşme Su Yolları Piyangosu 29 Teşrinievvelde Çekiliyor”, Resmi Niğde, 24 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 238, s. 2.

²⁷⁸ “Yerli Mallar Piyangosu”, Resmi Niğde, 28 İkinci Teşrin 1932, Sayı. 243, s. 2.

²⁷⁹ “Piyango Çekildi”, Resmi Niğde, 25 Eylül 1933, Sayı. 285, s. 1.

²⁸⁰ “Şehrimizde Sinema”, Resmi Niğde, 22 Haziran 1931, Sayı. 169, s. 1.

²⁸¹ “Sinema Binası”, Resmi Niğde, 28 Eylül 1931, Sayı. 183, s. 1.

²⁸² “Sinema”, Resmi Niğde, 9 İkinci Kanun 1932, Sayı. 249, s. 1.

²⁸³ “Belediye Sinemasında”, Resmi Niğde, 16 İkinci Kanun 1933, Sayı. 250, s. 2.

Sinemanın yer aldığı binanın gereken ihtiyaçları karşılayamaması sebebiyle sinema, 1933 yılı Şubat ayında yeni yapılan belediye sinema binasına taşınmıştır.²⁸⁴ Bir müddet daha açık kalan sinema tekrar kapanmıştır. Uzun bir müddet kapalı kalan sinemaya 1933 yılı Ağustos ayına gelindiğinde Ağazade Zühdü Bey²⁸⁵ talip olmuştur. Talep değerlendirildikten sonra sinema Zühdü Bey'e 5 seneliğine kiralanmıştır. Sinemanın yeni işletmecisi yapımı yanlış olan sinema localarını düzeltecek, sinemaya baştan sıva çekecek ve halka daha konforlu hizmet verebilmek için gereken tüm tadilatı gerçekleştirecektir. Ayrıca sinemanın yanında bulunan boş arsa sinemayla birleştirilerek bahçe haline getirilecektir. Bu planların ardından Zühdü Bey gerekli birtakım işleri halletmek üzere İstanbul'a geçmiş ve döndüğünde çalışmalara başlamıştır.²⁸⁶

3.6. KONSERLER

Şubat 1933'ten itibaren Niğde Halkevi'nin açılmasıyla beraber şehirdeki konserler Halkevi Musiki Komitesi tarafından organize edilmiştir. Halkevinin açılışından önce ise Niğde'de iki adet konser verildiği bilgisine ulaşılmıştır. Feryadi Hafız İsmail Hakkı Bey tarafından Niğde ve Bor'da iki adet yapılan konserlerin birincisi 16 Aralık 1932 tarihinde geliri Bor Himaye-i Eftal Cemiyeti'ne bağışlanmak üzere Bor'da gerçekleştirilmiştir.²⁸⁷

İkincisi ise 23 Aralık 1932 tarihinde, geliri Niğde Himaye-i Eftal Cemiyeti'ne bağışlanmak üzere, yine Feryadi Hafız İsmail Hakkı Bey tarafından Niğde Yeni Halkevi Binasında gerçekleştirilmiştir.²⁸⁸

3.7. SPOR

Niğde'de o güne dek faaliyet göstermeyen spor yurdu Vali Ali Sakip Bey'in yakından ilgilenmesi ile 19 Şubat 1932 tarihinde Halk Fırkasının aza ve müessisleri Vali Bey tarafından toplantıya davet edilerek Spor Yurdunun durumu hakkında

²⁸⁴ "Sinema", Resmi Niğde, 27 Şubat 1933, Sayı. 255, s. 3.

²⁸⁵ "Tashih", Resmi Niğde, 28 Ağustos 1933, Sayı. 281, s. 2.

²⁸⁶ "Belediye Sineması", Resmi Niğde, 21 Ağustos 1933, Sayı. 280, s. 1.

²⁸⁷ "Konser", Resmi Niğde, 19 Birinci Kanun 1932, Sayı. 246, s. 1.

²⁸⁸ "Bor'da Konser", Resmi Niğde, 19 Birinci Kanun 1932, Sayı. 246, s. 1.

etraflica görüşülmüştür. Tekrar toplantı yapılması kararlaştırılarak toplantıya son verilmiştir.²⁸⁹

Ertesi hafta cuma günü tekrar toplantı için bir araya gelinmiş ve uygulanacak tüzük münakaşa edilerek kabul edilmiştir. Bu toplantıda alınan kararlar birinciye göre çok daha anlaşılır ve kapsamlı olmuştur. Toplantıda seçilen jüri ve idare heyeti: Doktor Operatör Hüseyin Bey, Orta Mektep Edebiyat Muallimi Cavat Bey, Sakarya Baş Muallimi Hüseyin Avni Bey, İdare Heyeti: Orta Mektep Beden Terbiyesi Muallimi Kemal, Çiftçi Bankası Muhasip Muavini Hasan Hüseyin, Ziraat Bankası Muamelat Memuru Hakkı, 23 Nisan Muallimlerinden Yunus, Sakarya Muallimlerinden İsmail Sefa Bey'den oluşmaktadır.²⁹⁰

Haziran 1932'de Ulukışla İdman Yurdu yönetimi son senesi olması münasebetiyle genel kongresini gerçekleştirmiş yurdun idaresi hususunda önemli kararlar almıştır. İdare Heyetine atananlar: Reis: Çukur Hoca Oğlu Vehbi Bey, Umum Katip: Ali Hamza, Murahhası Mesul: Muallim İsmail, Umumi Kaptanlığa: Adil, Muhasip ve Veznedar: Hasan Turgut, İdare Memurluğu: Mehmet Abdurrahman, Aza: Mustafa Ali, Aza: Abdurrahman Ali olmuştur.²⁹¹

Niğde Spor Yurdu için yapılan çalışmalar neticesinde binicilik, atıcılık, futbol, voleybol ve atletizm şubelerinde çalışmalar başlatılmıştır. Kumandan Rıza Paşa ve Topçu Kumandanı Halit Bey'in destekleriyle özellikle binicilik şubesinde 15 genç her hafta çarşamba günü antrenmanlara aksatmadan devam etmiştir.²⁹² 1933 yılı şubat ayından itibaren Niğde'ye halkevinin açılmasıyla beraber spor faaliyetleri artık halkevi spor komitesi tarafından yürütülmüştür. Halkevi Faaliyetleri kısmında bu tarihten sonraki spor faaliyetleri anlatılmıştır.

²⁸⁹ "Spor Yurdu Kongresi", Resmi Niğde, 22 Şubat 1932, Sayı. 204, s. 1.

²⁹⁰ "Spor Kongresi", Resmi Niğde, 7 Mart 1932, Sayı. 206, s. 2.

²⁹¹ "Ulukışla İdman Yurdu", Resmi Niğde. 20 Haziran 1932, Sayı. 220, s. 1.

²⁹² "Spor Yurdunda Faaliyet", Resmi Niğde, 9 İkinci Kanun 1932, Sayı. 250, s. 2.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

EĞİTİM ÖĞRETİM FAALİYETLERİ

4.1.Niğde’de Eğitim ve Öğretimin Genel Durumu

Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti, ülkenin geleceğine yön verecek eğitimli insan sayısını arttırmak maksadıyla eğitim ve öğretime çok önem vermiştir. Özellikle Dünya Ekonomik Krizi’nin yansımalarının devam ettiği 1932 ve 1933 yıllarında yaşanan maddi imkânsızlıklar, yapılmak istenen birçok şeye izin vermese de Niğde’de eğitim ve öğretim faaliyetleri tüm imkânlar zorlanarak devam ettirilmiştir. Okul çağına gelen çocukların özellikle okuma yazma öğrenebilmeleri amacıyla ilkokula gönderilmeleri konusunda devlet tarafından çok hassas davranılmıştır. İlçe kaymakamlarına, nahiye müdürlerine, köy muhtarlarına okul çağına gelen çocukların muhakkak okula yazdırılması gerektiğine dair sıkı talimatlar verilmiştir.²⁹³

Niğde’de bulunan ilkokullardan mezun olanlar dilerse orta mektebe devam edebilmiş, dilerse iş hayatına atılmıştır. Zaman zaman Ankara ve İstanbul’da, açılan inşaat ustalığı, terzilik, şapkacılık ve çiçekçilik gibi mesleki eğitimlerin verildiği Orta Mekteplerin alımlarına da başvuru yapabilmişlerdir. Başvuru ve kabul şartları Niğde Maarif Müdürlüğünde görüşülmüştür.²⁹⁴ Ayrıca Himaye-i Eftal Cemiyeti’nde çocuk bakıcılığı yapmak üzere öğrenci yetiştirilen Ankara Keçiören’deki mektebe, ilk mektebi bitirmiş ve 18 yaşını doldurmuş kız öğrenciler alınmıştır. Sıhhat kâğıdı, hüsnü hal şahadetnamesi, nüfus kâğıdı ve 3 adet fotoğrafla müracaatlar yapılmıştır.²⁹⁵ Büyük Erkânı Harbiye (Genel Kurmay Başkanlığı) tarafından zaman zaman Askeri Liselere öğrenci alımları yapılmıştır. Ortaokul mezunu olan ve başvuru şartlarını yerine getiren herkes, Vilayet Makamına başvuruda bulunarak kabul edildiği takdirde bu liselerde okuma şansını elde etmiştir.²⁹⁶ Konya Sanat Mektebine’de yine İlk Mektep mezunu ve 15 yaşını geçmemiş öğrenci alımı yapılmıştır. 1933 yılında yapılan sınavla Niğde’den dört öğrenci Konya Sanat Mektebi’ne kaydolmuştur.²⁹⁷

²⁹³ “Çocuklarımızı Okutalım”, Resmi Niğde, 3 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 235, s. 2.

²⁹⁴ “İlk Mektep Mezunları Okuyunuz”, Resmi Niğde, 1 Ağustos 1932, Sayı. 226, s. 3.

²⁹⁵ “Himaye-i Eftal Cemiyeti Umumi Merkezi Riyasetinden”, Resmi Niğde, 8 Ağustos 1932, Sayı. 227, s. 3.

²⁹⁶ “Askeri Liselere 150 Talebe Daha Alınacak”, Resmi Niğde, 7 İkinci Teşrin 1932, Sayı. 240, s. 2.

²⁹⁷ “Sanat Mektebine Gidecekler Okusun”, Resmi Niğde, 7 Ağustos 1933, Sayı. 278, s. 2.

Orta Mektep mezunlarından direkt işe girenlerde vardır. Niğde’de bulunan Orta Mektep Pedagoji mezunlarının farklı illere atamaları gerçekleştirilmiştir. Örneğin 1932 yılının atanamayan son 18 mezununun 15 tanesi de Edirne, Manisa ve Ankara illerine tayin edilmiştir.²⁹⁸

4.2. 1931-1932 Eğitim Öğretim Yılı

1931-32 Eğitim ve Öğretim yılında Niğde’de 92 adet okul, 202 adet muallim ve 7000 adet öğrenci vardır. Buna göre her öğretmene 34 öğrenci düşmektedir. Yaşanan sıkıntılar sebebiyle 1932 yılında muallim kadrosunda azaltılmaya gidilmiştir. Böylece 1932 senesinde Niğde’de 134 muallim, 92 okul vardır. Muallim başına düşen öğrenci sayısı 50’dir.²⁹⁹

1932 yılında Niğde Vilayeti Köy Mekteplerinin son sınıf hariç diğer öğrencileri için 15 Mayıs’tan itibaren okullar tatil edilmiş, son sınıflar ise bir hafta sürecek sınavların ardından tatil edilmiştir.³⁰⁰ 12 Mayıs 1932 tarihinde Niğde’de üçüncü defa gerçekleştirilen muallim muavinleri sınavı yapılmıştır. Sınav Maarif Müdürü Şevket Beyin riyasetinde sınav için görevlendirilen bir heyetin huzurunda gerçekleştirilmiştir. Bu sınava mazeret bildirerek katılamayan muallimler ise yaz tatilinde dördüncü kez yapılacak olan sınavlara girebilmişlerdir.³⁰¹ Tatilden evvel eğitim ve öğretim gören öğrencilerin sosyal faaliyetlere katılabilmesi amacıyla yürütülen faaliyetler doğrultusunda Niğde İl Merkezinde bulunan ilk ve ortaokul öğrencileri Mayıs 1932’de bir kır gezintisine götürülmüştür.³⁰² 15 Mayıs’ta başlayan tatil Eylül’ün 15’ine kadar sürmüş, bu tarihte öğrenci kayıtları tamamlanarak 1932-1933 eğitim öğretim yılının 15 Eylül’de ilkokulların, 17 Eylül’de ortaokulların açılmasıyla başlaması planlanmıştır.³⁰³ 1 Ekim 1932 tarihinde ilkokullar açılarak 1932-33 eğitim öğretim yılı başlamıştır.³⁰⁴

Başmuallim Celal ve Nail Beylerin idaresinde Bor Cumhuriyet ve 29 Teşrin Evvel Mekteplerinde açılan millet mektepleri sınavlar yapılmış, öğrencilerin

²⁹⁸ “Bu Sene Pedagoji Mezunlarımız Tayin Edildiler”, Resmi Niğde, 12 Birinci Kanun 1932, Sayı. 245, s. 2.

²⁹⁹ “Vilayetimiz İlk Mektepler Kadrosu”, Resmi Niğde, 6 Haziran 1932, Sayı. 218, s. 1.

³⁰⁰ “Mekteplerin İmtihanları ve Tatil Müddetleri”, Resmi Niğde, 16 Mayıs 1932, Sayı. 215, s. 2.

³⁰¹ “Muallim Muavinlerinin İmtihanı”, Resmi Niğde, 16 Mayıs 1932, Sayı. 215, s. 2.

³⁰² “Mekteplerin Kır Gezintisi” Resmi Niğde, 9 Mayıs 1932, Sayı. 214, s. 2.

³⁰³ “Mektepler Açılıyor”, Resmi Niğde, 12 Eylül 1932, Sayı. 232, s. 1.

³⁰⁴ “İlk Mektepler Açıldı”, Resmi Niğde, 3 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 235, s. 3.

çoğunluğu sınavları geçmiştir. Celal Bey'in idaresinde olan öğrencilerin sayısı belli değildir fakat Nail Bey'in idaresindeki öğrencilerin toplamı 35 olup bunların 27'si sınavı geçmiştir. Muvaffak olanların diplomaları ise bunu takiben yakın bir zamanda verilecektir.³⁰⁵

Orta Mektepler ise Haziran'ın dokuzuncu günü sınavı olmayanlara tatil edilmiştir. 11 Haziran'da ise sınavı olan öğrencilerin sınavlarına başlanmış, Haziran sonunda sınavlar sona ererek bu öğrencilerde tatile girmiştir.³⁰⁶

Tatilin ardından Orta mektepler Maarif Vekâleti Celilesi'nin emirleri ile 1 Temmuz 1932 tarihinden itibaren askeri kamp yapmak üzere Piyade Alay Kumandan Muavini Kaymakam Osman Nuri Bey'in idaresinde öğrencilerin barınak ve yiyecek ihtiyaçları karşılanmak sureti ile sabah ve akşam askeri talimlere başlamıştır. On beş gün boyunca günlük beş buçuk saat eğitim almış ve eğitimlerin sonunda sınava tabi tutulmuşlardır.³⁰⁷

4.3. 1932-1933 Eğitim Öğretim Yılı

1932-33 yılı eğitim öğretim yılında farklı kaynaklardan elde edilen bilgilere göre Niğde'de toplam 127 okul, 3447 erkek, 2661 kız öğrenci vardır. 254 erkek ve 30 kadın olmak üzere toplamda 284 öğretmen görev yapmaktadır.³⁰⁸

1 Ekim 1932 tarihinde ilkokulların açılmasıyla 1932-33 eğitim öğretim yılı başlamıştır.³⁰⁹

1932 Aralık ayından itibaren Maarif Müdürü Şevket Bey'in başkanlığında İlk Mektep Öğretmenlerinin dersler ve öğretmenlik mesleği ile alakalı konularda görüşme yapması için her 15 günde bir toplantı yapılmasına karar verilmiştir. Bu toplantılarda Niğde ilinin eğitim durumu ile ilgili önemli konular konuşulmuş ve mühim kararlar alınmıştır.³¹⁰

³⁰⁵ “Bor'da Millet Mektepleri”, Resmi Niğde, 14 Mart 1932, Sayı. 207, s. 2.

³⁰⁶ “Orta Mektebin Tatil Ve İmtihani”, Resmi Niğde, 6 Haziran 1932, Sayı 218, s. 1.

³⁰⁷ “Talebe Kampı”, Resmi Niğde, 4 Temmuz 1932, Sayı. 222, s. 1.

³⁰⁸ Hilal Hızıroğlu İnceler (2008), “Hükümet Programlarına Göre Niğde Vilayeti 1923-1950”, Musa Şaşmaz (Editör), *Niğde Aksaray ve Nevşehir Tarihi Üzerine*, İstanbul. Kitabevi Yayınları, s. 278.

³⁰⁹ “İlk Mektepler Açıldı”, Resmi Niğde, 3 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 235, s. 3.

³¹⁰ “İlk Mektepler Muallimleri Arasında Nümune Dersleri ve Mesleki Hasbihaller”, Resmi Niğde, 28 İkinci Teşrin 1932, Sayı. 243, s. 2.

1933 yılı Ocak ayı başında yarıyıl tatiline girmiş ve bir hafta aranın ardından tekrar eğitim ve öğretime başlanmıştır.³¹¹

1933 yılının Ramazan Bayramı'nın 23 Ocak tarihine denk gelmesi sebebi ile okullar bu tarihten itibaren dört gün tatile girmiştir.³¹²

1933 yılı Haziran ayı ile beraber mektepler tatile girmiştir. Yaz tatilinin öğrenciler için daha iyi değerlendirilebilmesi amacıyla Sakarya Mektebi tarafından bir yaz kampı açılmıştır. Kampa katılım ücreti 1 lira olup, başvurular Sakarya Mektebi Başmuallimliğine yapılmıştır.³¹³

4.4. 1933-1934 Eğitim Öğretim Yılı

Eylül ayının 11. gününde tekrar eğitim öğretime başlanmıştır. Niğde Orta Mektebine 20 Ağustos ile 1 Eylül tarihleri arasında yeni öğrenci kayıtları yaptırılmıştır. Kayıt yaptırmak isteyen öğrenciler için kayıta gereken evraklar şunlardır: Tahsil vesikası (ilkokul diploması), hüviyet cüzdanı, çiçek aşısı ilmi haberi, sıhhat raporu, 4,5x6 boyutunda 4 adet fotoğraf, kayıt beyannamesi (okuldan verilecek ve veli tarafından doldurulacaktır).³¹⁴

İlk Mektepler ise 1 Ekim 1933 tarihinde eğitim öğretime başlamıştır. Eylül ayında alınan ilk mektep kayıtlarında önceki yıllara nazaran doğal bir artış olmuştur.³¹⁵

1933-34 yıllarında Niğde'de bulunan okul, öğretmen ve öğrenci sayıları ile ilgili bilgiler Resmi Niğde Gazetesi'nin 29 Ekim 1937 yılında basılan 491. sayısında yer almaktadır. Buna göre 1933-1934 yıllarında Niğde'de 2131 Kız, 6064 erkek olmak üzere toplamda 8195 öğrencinin vardır. Ve 1933'ten 1937'ye kadar Niğde'de 94-100 okul bulunduğu ve bu okullarda toplam 180-190 öğretmenin çalıştığı bilgisi yer almaktadır. Ayrıca 1930 ve 1932 yılları arasında Ulukışla Kaymakamı Bedri Bey

³¹¹ "Mektepler Açıldı", Resmi Niğde, 9 İkinci Kanun 1932, Sayı. 249, s. 1.

³¹² "Mekteplerin Tatili", Resmi Niğde, 23 İkinci Kanun 1933, Sayı. 251, s. 1.

³¹³ "Sakarya Mektebinde Talebe Kampı", Resmi Niğde, 26 Haziran 1933, Sayı. 272, s. 3.

³¹⁴ "Niğde Orta Mektep Müdürlüğünden", Resmi Niğde, 7 Ağustos 1933, Sayı. 278, s. 3.

³¹⁵ "İlk Mektepler Açılıyor", Resmi Niğde, 25 Eylül 1933, Sayı. 285, s. 1.

önderliğinde Ulukışla'nın Tarbaz, Emirler, Porsuk, Ömerli, Beyağıl köylerine köy okulları yapılmıştır.³¹⁶

1933-1934 eğitim öğretim yılında 3'ten 2'ye düşürülen birinci sınıf şube sayısının arttırılarak özellikle köyde yaşayan ve eğitimden uzak kalmış çocukların da bir an önce okula başlaması için vatandaş talebini Resmi Niğde Gazetesi üzerinden yetkililere bildirmiş, Yüksek Maarif Vekâleti'de bu konuda çalışmalara başlamıştır.³¹⁷

Ayrıca 15 Ekim 1933 tarihinde Millet Mektepleri kadın ve erkek vatandaşlar için açılmıştır.³¹⁸

4.5. Konferanslar

İktisat Vekâlet-i Celile'sinin, Niğde'de bağcılık ve meyvecilik hakkında incelemede bulunmak üzere gönderdiği bağcılık ve meyvecilik uzmanı Lütfi Bey tarafından 9 Ağustos 1932 tarihinde Orta Mektep Salonunda bütün halka bir konferans verilmiştir. Halkın büyük çoğunluğunun tarımla uğraştığı düşünüldüğünde çok faydalı bir konferans olmuştur.³¹⁹

16 Ekim 1932 tarihinde Niğde Milletvekili Ahmet Vefik Bey tarafından “yeni yönetim ve yasalar” hakkında bir konferans verilmiştir. Pazar günü saat 15.30'da Milli Kütüphane salonunda verilen konferansa davet edilen halk salonu doldurmuş hatta gelenlerin çoğu kapının önünde dinlemek zorunda kalmıştır. Konferansı dinlemeye gelenlerin arasında Vali Ali Sakip Bey ve Niğde'nin diğer milletvekili Halit Bey'de vardır. Konferans hayli uzun sürmüş ve geç saatlerde sona ermiştir.³²⁰

14 Ekim 1932 tarihinden itibaren her hafta pazartesi günleri Orta Mektep Müdürü Kemal Bey'in başkanlığında Orta Mektep ve Pedagoji son sınıf öğrencileri tarafından “ilmi, içtimai ve dil terbiyesi” konulu konferans vermeye başlanmıştır. Bu konferans öğrencilerin fikren gelişimlerine katkı sağlayarak Orta Mektep Müdürü Kemal Bey'in takdir toplamasını sağlamıştır.³²¹

³¹⁶ “Niğde'de Kültür”, Resmi Niğde, 29 Birinci Teşrin 1937, Sayı. 491, s. 2.

³¹⁷ “Yüksek Maarif Vekaletine Açık Mektup”, Resmi Niğde, 11 Eylül 1933, Sayı. 283, s. 1.

³¹⁸ “Millet Mektepleri Açıldı”, 20 İkinci Teşrin 1933, Sayı. 291, s. 2.

³¹⁹ “Konferans”, Resmi Niğde, 8 Ağustos 1932, Sayı. 227, s. 1.

³²⁰ “Konferans”, Resmi Niğde, 17 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 237, s. 1.

³²¹ “Konferans”, Resmi Niğde, 14 İkinci Teşrin 1932, Sayı. 241, s. 1.

Vali Ali Sakip Bey ile Fırka Kumandanı Ali Rıza Paşa tarafından haftada bir defa pazartesi akşamları askeri mahfel salonunda önemli meselelerle ilgili konferanslar verilmesi kararlaştırılmıştır. İlk olarak 5 Aralık 1932 tarihinde Fırka Kumandanı Ali Rıza Paşa tarafından Girit'in Fethi konulu tarihi konferans verilmiştir. 12 Aralık 1932 tarihinde ise Niğde C. Müddei Umumisi Baha Bey Tarafından verilen konferans ise üç başlıkta toplanmıştır: Hak, hukuk ve adalet kelimelerinin anlamı ve derinliği, devletlerarasındaki hukuk münasebeti, Türkiye hukukunun dünya üzerindeki yeri. Her iki konferansta halk tarafından büyük ilgi görmüş ve salonun dışına taşan bir kalabalık tarafından dinlenmiştir.³²²

Aynı konferansların devamı olarak 9 Ocak 1933 tarihinde saat 20.00'de Mahfel-i Askeri de Defterdar İbrahim Bey tarafından "Milli İdarede Nüfus", Orta Mektep Türkçe Muallimi Ahmet Rasim Bey tarafından "İçtimai Izdıraplar" konulu konferanslar verilmiştir.³²³

23 Ocak tarihinde ise Baro Reisi Avukat C. Şehabettin Bey tarafından "Mülki ve Askeri Ceza Kanunları Muhakemeleri Usulleri" üzerine bir konferans verilmiştir.³²⁴

27 Şubat 1933 tarihinde Erkan-ı Harbiye Reisi tarafından yeni sinema binasında halka bir konferans verilmiştir.³²⁵

Bu tarihten sonra Niğde'de halkevinin açılmasıyla birlikte konferanslar artık halkevi tarafından verilmeye başlanmıştır. Diğer konferanslar ve detaylarından Halkevi Faaliyetleri kısmında bahsedilmiştir.

4.6. Sergi ve Müsamereler

1932 yılı başından 1933 yılı şubat ayına kadar geçen süreçte Niğde'de yapılan sergi ve müsamereler bu bölümde anlatılmıştır. Bu tarihten itibaren Niğde'ye halkevi açılmış ve yapılan sergi ve müsamereler Halkevi Faaliyetleri kısmında verilmiştir.

³²² "Mühim İki Konferans", Resmi Niğde, 12 Birinci Kanun 1932, Sayı. 245, s. 1.

³²³ "Konferans", Resmi Niğde, 9 İkinci Kanun 1932, Sayı. 249, s. 1.

³²⁴ "Konferans", Resmi Niğde, 23 İkinci Kanun 1933, Sayı. 251, s. 2.

³²⁵ "Konferans", Resmi Niğde, 27 Şubat 1933, Sayı. 255, s. 2.

18 Mart 1932 tarihinde Orta Mektep Pedagoji 4. sınıf öğrencileri tarafından pek çok seyircinin katıldığı bir müsamere verilmiştir. Müsamere başarılı olmuş, halk gösteriyi beğenmiştir.³²⁶

27 ve 28 Nisan 1932 yılı akşamı Çocuk Haftası sebebi ile Sakarya Mektebi öğrencileri tarafından, öğrenci velileri, bütün memurlar ve askeri yetkililerinde içinde bulunduğu bir kalabalığa müsamere verilmiştir.³²⁷

1 ve 2 Haziran 1932 tarihinde Dumlupınar Mektebi ve 23 Nisan Mektebi'nin ortaklaşa hazırladığı müsamere, öğrenci velileri ve birçok davetliye Dumlupınar Mektebi Salonunda verilmiştir. İçerik bakımından oldukça zengin olan müsamere saat sekiz buçukta başlayıp, on iki de bitmiştir.³²⁸

Resim öğretmeni Yaşar Bey'in emek ve gayretleri önderliğinde Orta Mektep Resim Sergisi açılmıştır. Oldukça zengin bir içeriğe sahip olan sergi Pedagoji Sınıfları öğrencilerinin eserlerinden oluşup, ziyaretçilerin üzerinde güzel bir intiba bırakmıştır.³²⁹

Ayrıca Orta Mektep Kız Öğrencileri tarafından hazırlanan nakış dikişe ait sergide ziyaretçilere açılmış ve halktan büyük ilgi görmüştür.³³⁰

İleride açılacak olan halkevlerinde verilecek müsamere için bazı öğretmenlerin katılımı ile pek yakında çok güzel bir müsamere verileceği haberi verilmiştir.³³¹

16 Şubat 1933 tarihinde Fırka Zabitan Yurdunda yurt menfaatine bir müsamere verilecektir.³³²

Orta Mektep 3. sınıf öğrencileri tarafından 11 Mayıs 1933 tarihinde mezuniyet sebebiyle bir veda müsameresi verilmiştir.³³³

³²⁶ “Orta Mektepte Müsamere”, Resmi Niğde, 21 Mart 1932, Sayı. 208, s. 1.

³²⁷ “Müsamere”, Resmi Niğde, 2 Mayıs 1932, Sayı. 213, s. 1.

³²⁸ “Dumlupınar Mektebi’nde Müsamere”, Resmi Niğde, 6 Haziran 1932, Sayı. 218, s. 1.

³²⁹ “Elişi Sergisi”, Resmi Niğde, 6 Haziran 1932, Sayı. 218, s. 1.

³³⁰ “Orta Mektep Nakış Dikiş Sergisi”, Resmi Niğde, 13 Haziran 1932, Sayı. 219, s. 2.

³³¹ “Müsamere”, Resmi Niğde, 11 Temmuz 1932, Sayı. 223, s. 2.

³³² “Müsamere”, Resmi Niğde, 13 Şubat 1933, Sayı. 253, s. 1.

³³³ “Müsamere”, Resmi Niğde, 8 Mayıs 1933, Sayı. 265, s. 1.

4.6.1. Akın Piyesi

Atatürk tarafından bizzat talimat verilerek yazılması istenen Akın, Faruk Nafiz Çamlıbel tarafından 1932 yılında kaleme alınmıştır. 1931’li yılların Türkiye’indeki resmi tarih tezine dayandırılan bu piyes İstanbul Şehir Tiyatroları, Devlet Tiyatroları ve halkevlerinde defalarca oynamıştır.³³⁴ İlk olarak Ankara Halkevinde 4 Ocak 1932 tarihinde oynanmış ve yine 1932 yılı içerisinde Darülbeyide tekrar oynanmıştır.³³⁵ Niğde’de oynanması kararlaştırılan bu oyun, o günün şartlarında oldukça zorlu bir iştir. Darülbeyi (İstanbul Şehir Tiyatroları) tarafından aylar süren hazırlık neticesinde oynanabilen bu oyun, teknik olarak daha geride olan ve tiyatro dalında o güne dek ciddi bir altyapısı bulunmayan Niğde için oldukça zor olsa da, haftalarca süren hazırlıklar, provalar neticesinde başarılmıştır. Bu başarı şehirde çok büyük yankı bulmuş, Resmi Niğde Gazetesi 225. sayısını bu müsamereye özel 6 sayfa basmıştır:

*Hasılatı Niğde’imizde açılacak Halkevi’nin hazırlıklarına sarf edilmek üzere 23 Temmuz Bayramı münasebeti ile tertip edilen müsamere muvaffakiyetle intaç edilmiştir. Müsamereyi benimseyerek bu uğurda büyük feragatle çalışan gençlerimizi tebrik eder, bütün samimiyetimizle alkışlarız. Resmi Niğde bu sayıda 6 sayfa çıkarmak sureti ile gençliğin bu ulvi neşesine iştirak ederken ölçüsüz bir saadet duymaktadır.*³³⁶

Haftalarca süren hazırlıkların ardından 23 Temmuz 1932 Cumartesi sabahı saat 8.00’den itibaren seyirciler toplanmaya başlamış, saatler öğlene yaklaştığında ise salon hınca hınç dolmuş, yalnızca Niğde merkez değil, civar kaza ve köylerden de pek çok vatandaş bu gösteriyi izlemek için Orta Mektep Binasını doldurmuştur. İstiklal Marşı’nın ardından saz ile türküler söylenmiş ve ardından perde açılmıştır. İslam Öncesi Türk Tarihi’nin anlatıldığı eserde, Orta Asya bozkırlarında geçen bir hikâye destanlaştırılarak anlatılmıştır. Piyes başarılı bir şekilde oynanarak tamamlanmıştır.³³⁷

19 Şubat 1933 tarihinde açılacak olan Niğde Halkevinde bir müsamere yapılması kararlaştırılmıştır. Bu müsamerede Akın Piyesinin tekrar oynanması istenmiş, ilk gösterinin güzel oynanması ve halktan olumlu tepkiler alması sonucunda

³³⁴ Abdülkerim DİNÇ (2003), “Faruk Nafiz Çamlıbel’in Oyunlarında Türk Tarihi Tezi”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Cilt. 10, Sayı. 22, s. 140.

³³⁵ İnci Enginün, “Faruk Nafiz Çamlıbel”, *Erdem Dergisi*, Cilt. 5, Sayı. 13, s. 49.

³³⁶ “Resmi Niğde’nin Fevkalade Nüshası”, *Resmi Niğde*, 25 Temmuz 1932, Sayı. 225, s. 1.

³³⁷ “Müsamere Nasıl Oldu”, *Resmi Niğde*, 25 Temmuz 1932, Sayı. 225, s. 1-2.

bu istek oluşmuştur. Bunun üzerine bu piyesin bir kez daha oynanmasına karar verilmiştir.³³⁸

4.7. Bor Halil Nuri Bey Kütüphanesinin Açılış Merasimi

Yaklaşık bir yıl boyunca çalışmaları devam eden ilçe halk kütüphanesi 9 Haziran 1933 tarihinde Cuma günü halkın katılımı ve büyük bir merasimle açılmıştır. Fırka Zabitanı Yüzbaşı Halil Nuri Bey'in gayret ve çabalarıyla açılan kütüphaneye Halil Nuri Bey'in adı verilmiştir. Halil Nuri Bey'in önderliğinde açılan kütüphaneye belediye ve Halk Fırkası da üzerine düşen yardımları yapmıştır. Kütüphaneye beş bin kadar kitap bağışlayan Nuri Bey'in bu başarısı dönemin şartları göz önünde bulundurulduğunda oldukça takdir edilen bir başarı olmuştur. Bor Muallimlerini temsilen Muallim Abdülkadir Bey tarafından salonda bulunan vatandaşlara bir konuşma yapılmıştır. Beş bini aşkın kitabın yanında çocuk bahçesi ve spor sahası gibi hizmetleri de Bor'a kazandıran Nuri Bey'e teşekkür etmiştir. Ardından kürsüye geçen Nuri Bey mütevazı bir konuşma yapmış ve o da Halk Fırkası ile belediyeye teşekkürlerini sunmuştur. Sonrasında kürsüye Fırka Kumandanı Ali Rıza Paşa ve Halk Fırkası Reisi Doktor Hüseyin Beyler çıkarak yine Nuri Bey'e teşekkürlerini sunmuşlar ve bu davranışın herkese örnek olarak bu tür hizmetlerin artmasını temenni etmişlerdir. Bu konuşmalardan sonra davetliler Bor'un güzide mekânlarını gezmiş ve beraber öğle yemeği yedikten sonra dağılmıştır.³³⁹

Halil Nuri Bey ayrıca Ulukışla'da bulunan kütüphaneye de 300'ü aşkın kitap bağışı yapmıştır.³⁴⁰

4.8. Niğde Dikiş ve Biçki Yurdu

Niğde'de açılan Dikiş ve Biçki Yurdu, kadınlara özel dikiş nakış kursu vermiştir. İki adet fotoğraf, aşı kâğıdı, sıhhat raporu, nüfus teskeresi, yeni alfabe kursundan alınmış şahadet veya yeni alfabeyi bildiğine dair tasdikname ile kayıt yapılmıştır. Kayıt yaptırmak isteyenler 15 Eylül 1932 tarihinden itibaren pazar ve

³³⁸ "Akın'ın Temsili", Resmi Niğde, 13 Şubat 1933, Sayı. 253, s. 2.

³³⁹ "Halil Nuri Kütüphanesi Merasimle Açıldı", Resmi Niğde, 12 Haziran 1933, Sayı. 260, s. 3.

³⁴⁰ "Gelen Evrak Resmi Niğde Gazetesi Müdürlüğüne", Resmi Niğde, 18 İkinci Teşrin 1933, Sayı. 290, s. 3.

çarşamba günleri Sıralı Mahallesiindeki Süleyman Efendi Hanesine başvurularını yaptırmıştır.³⁴¹

Her yıl düzenli olarak dikiş ve biçki kursunun öğrencilerinin eserlerinden oluşan bir sergi açılmıştır. 1932 yılı Ocak ayında Niğde Belediye Salonu'na bir sergi açılmış ve kurs öğrencilerinin eserleri halka sunulmuştur.³⁴²

Yine Dikiş ve Biçki Yurdu tarafından düzenlenen bir diğer sergi, Vali Ali Sakip Bey tarafından tertip edilen merasimin ardından açılmıştır. Didar Hanım tarafından idare edilen sergi 3 gün boyunca açık kalmıştır. Bu sergide tamamı el emeği olan, öğrenci kızlar tarafından hazırlanan ve ince dikiş nakışlarla işlenen pijamalar, iç çamaşırları, Frenk gömleği, roplar, tuvaletler, mantolar, tayyörler vs. sergilenmiştir.³⁴³

Ayrıca her yıl olduğu gibi 1932 yılında da Singer Dikiş Makineleri grubu tarafından Niğde'de bulunan kadın ve kızlara ücretsiz olarak dikiş nakış kursu verilmiştir. Dikiş makinesi olan veya olmayan herkes kursa katılım için başvuru yapabilmıştır.³⁴⁴

1933 yılı Kasım ayında Aksaray'a da bir dikiş ve biçki yurdu açılmıştır. Aksaray'ın önde gelen isimlerinden Naime Hanım'ın bizzat teşebbüsleri sonucunda açılan Biçki ve Dikiş Yurdu yine Naime Hanım'ın halka yaptığı konuşmayla açılmıştır. Kursun ücreti aylık 2 lira olup her 100 kişiden ihtiyaç sahibi 20 kişiye ücretsiz verileceği bildirilmiştir. Yıl sonunda yapılacak sınavlardan başarılı olanlara kurs bitirme belgesi verilecektir. Bu belgeler Maarif Müdürlüğü tarafından da tasdikli olacaktır.³⁴⁵

4.9. Mecmua ve Gazete Reklamları

Niğde veya çevre iller ile Türkiye genelinde çıkmakta olan gazete ve dergilerin reklamları zaman zaman Resmi Niğde Gazetesinde yer almıştır. Bu ilanlar ile hem yayın hayatına yeni başlayan mecmualar desteklenmiş, hem de vatandaş devamlı surette okumaya teşvik edilmiştir. Bu gazete ve dergilerden bazıları şunlardır.

³⁴¹ “Niğde Dikiş ve Biçki Yurdu Müdürlüğünden”, Resmi Niğde, 12 Eylül 1932, Sayı. 232, s. 3.

³⁴² “Bor'da Biçki ve Dikiş Yurdu Sergisi”, Resmi Niğde, 25 İkinci Kanun 1932, Sayı. 200, s. 3.

³⁴³ “Dikiş Yurdunun Sergisi”, Resmi Niğde, 17 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 238, s. 1.

³⁴⁴ “Niğde'nin Hanım Kızlarına Müjde”, Resmi Niğde, 17 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 237, s. 4.

³⁴⁵ “Aksaray'da Biçki ve Dikiş Yurdu”, Resmi Niğde, 13 İkinci Teşrin 1933, Sayı. 290, s. 2.

Peyami Safa, Hüseyin Namık Onuk, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Enis Behiç Koryürek, Kemalettin Kamu, Halit Ziya Uşaklıgil, Şükûfe Nihal'in yazar kadrosunda bulunduğu ve 1933-1948 yılları arasında çıkarılan "Çığır Dergisi", toplumbilimi, tarih ve edebiyat konuları üzerine yayınlar yapmıştır.³⁴⁶ Çığır Dergisi'nden Resmi Niğde Gazetesinde de bahsedilmiş ve gençliğe mefkûre olacak bu dergiden tüm gençliğin istifade etmesi tavsiye edilmiştir.³⁴⁷

"Kadro Dergisi", Yakup Kadri Bey hariç dönemin Marksist geçmişine sahip aydınları tarafından çıkarılan bir dergidir. 1932-1934 yılları arasında toplamda 36 sayı çıkarılmıştır. Derginin fikri öncülüğü Şevket Süreyya Aydemir, imtiyaz sahibi ise Yakup Kadri Osmanoğlu'dur. Derginin yazar kadrosunda başta Yakup Kadri Bey, Doktor Vedat Nedim Tör, İsmail Hüsrev Tökin, Mehmet Şevki Yazman, Burhan Asaf gibi isimler varken zaman zaman farklı yazarlar tarafından da yazılar verilmiştir.³⁴⁸ Temmuz ayının ikinci haftasında 18. sayısı çıkarılan dergi Niğde gençliğine şiddetle tavsiye edilmiştir.³⁴⁹

Üniversite öğrencilerinden oluşan Milli Türk Talebe Birliği tarafından Ankara merkezli çıkarılan Birlik Gazetesi'nin reklamı da Resmi Niğde Gazetesinde yer almıştır. Özellikle bu öğrencilerin Anadolu'daki gençlere ulaşabilmek amacıyla yazdığı yazılar çok kıymetli bulunmuş ve Niğde gençliğine bu gazete önerilmiştir.³⁵⁰

5 Kasım 1932 tarihinden itibaren ruhsatı alınarak yayına başlayacak ve Cenap Şehabettin Bey tarafından çıkarılacak olan "Tatlı Dil Gazetesi" edebi, ilmi, siyasi ve Cumhuriyetçi bir gazete olarak yayın hayatına başlamıştır. Tatlı Dil'in sahibi ve başyazarı Resmi Niğde Gazetesi tarafından tebrik edilmiş bu gazetede vatandaşlara tavsiye edilmiştir.³⁵¹

³⁴⁶ Aslı Yapar Gönenç, "Türkiye'de Dergiciliğin Tarihsel Gelişimi", *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Cilt. 0, Sayı. 29, s. 69.

³⁴⁷ "Çığır", Resmi Niğde, 27 Mart 1933, Sayı. 259, s. 1.

³⁴⁸ İhsan Karlı, "Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluş Döneminde Kadro Dergisi'nin İdeolojik Tasarımı", *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, Cilt. 3, Sayı. 4, s. 140.

³⁴⁹ "Kadro'nun 18. Sayısı Çıktı", Resmi Niğde, 10 Temmuz 1933, Sayı. 274, s. 1.

³⁵⁰ "Birlik", Resmi Niğde, 21 Ağustos 1933, Sayı. 280, s. 2.

³⁵¹ "Tatlı Dil", Resmi Niğde, 31 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 239, s. 2.

Son olarak 9 Nisan’da Konya’da yayına başlayan Yeni Anadolu Gazetesi’nin içerik ve yazılarının kalitesi yönünden Orta Anadolu’da bulunan diğer gazetelere denk olduğu yazılmış ve okuyucuya tavsiye edilmiştir.³⁵²

4.9.1. Mektep Hocaları Tarafından Çıkarılan Mecmualar

Yine Niğde ve çevre illerdeki mekteplerde muallimler tarafından çıkarılan dergilerin reklamları da Resmi Niğde Gazetesinde yer bulmuştur. Bu dergilerden birincisi Konya Erkek Muallim Mektebi Terbiye ve Ruhیات Muallimlerinden Eyüp Hamdi Bey tarafından çıkarılan “Terbiye Postası” dergisidir.³⁵³ İkincisi Yüksek Muallim Mektebi Müdür Muavini Naci Bey tarafından basımı yapılan “Anormal Çocuk” tur. Bu derginin konusu mekteplerdeki çocuklar hakkında yapılan araştırma ve incelemelerden oluşmaktadır. Özellikle muallimler tarafından okunmasının faydalı olacağı belirtilmiştir.³⁵⁴

4.9.2. Gülbüz Türk Çocuğu

1926-1935 yılları arasında Himaye-i Eftal Cemiyeti tarafından yayınlanan Gülbüz Türk Çocuğu dergisi hükümetin çocuk politikasına yön vermektedir. Kimsesiz çocuklara yardım eden Himaye-i Eftal Cemiyeti, halkı kimsesiz çocuklar konusunda da bilgilendirmiştir.³⁵⁵ Bu mecmuadan Resmi Niğde Gazetesi’nin birçok sayısında söz edilmiştir.

Himaye-i Eftal Cemiyeti’nin neşretmekte olduğu “Gülbüz Türk Çocuğu” mecmuasının son çıkan 63. sayısı 1932 senesi iptidasına tesadüf etmiştir. Bu vesile ile yeni senenin en mühim şıarı olacak olan tasarruf üzerine mecmuada çok canlı bir tetkik vardır. Bir seri halinde çıkan bu tetkikte tasarrufun yalnız para saklamak demek olmadığı gösterilerek şu tasarrufla izah edilmiştir.

Paramızı tasarruf ediniz, sayınızı tasarruf ediniz, çocuklarınızı tasarruf ediniz, heyecanınızı tasarruf ediniz, zevk ve eğlenenizi tasarruf ediniz.

³⁵² “Yeni Anadolu Gazetesi”, Resmi Niğde, 29 Ağustos 1932, Sayı. 230, s. 2.

³⁵³ “Terbiye Postası”, Resmi Niğde, 7 Mart 1932, Sayı. 206, s. 1.

³⁵⁴ “Terbiyevi Bir Eser”, Resmi Niğde, 25 Nisan 1932, Sayı. 212, s. 1.

³⁵⁵ Alev Sınar Çılgın, “Genç Cumhuriyetin Ütopyası: Gülbüz Türk Çocuğu”, *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt. 5, Sayı. 6, s. 97.

*Bu beş türlü tasarrufu çok canlı ve güzel bir kalemle izah eden mecmuada ayrıca güzel şiirler, makaleler, çocuk hikâyeleri ve Himaye-i Eftal haberleri ile birçok zarif resimde vardır.*³⁵⁶

³⁵⁶“Gülbüz Türk Çocuğu Yılbaşı Nüşası Pek Güzel Cazibeli Bir Şekilde İnşira Etti”, Resmi Niğde, 25 İkinci Kanun 1932, Sayı. 200, s. 3.

BEŞİNCİ BÖLÜM

EKONOMİ ve SANAYİ

1929 yılında yaşanan “Dünya Ekonomik Krizi” diğer adıyla “Büyük Buhran” tüm dünyayı etkisi altına alarak piyasaları alt üst etmiştir. Tüm dünyayı etkileyen, birçok devletin ekonomisini batıran bu krizin etkileri Türkiye’de de hissedilmiştir. Bu kriz sonucunda uluslararası ticaret büyük darbeler yemiş, bu durumun etkisi 1930’lu yıllar boyunca devam etmiştir. Tüm dünyada 1929-1933 dönemlerinde ticaret 3 kat gerilemiştir.³⁵⁷

Uzun yıllar süren savaşların ve azalan nüfusun da Türkiye ekonomisine olumsuz etkileri olmuştur. Ayrıca Avrupalı devletlerin Türkiye Cumhuriyeti’nin gelişimi yolunda önümüze çıkardığı engelleri Mustafa Kemal Atatürk, şu sözlerle dile getirmiştir. *“Efendiler! Bize karşı yapılan rekabet hakikaten çok gayrimeşru, çok kahir idi. Rakiplerimiz bu suretle İnkişafa müsait sanayimizi de mahvettiler. Ziraatimiziderahnedar eylediler. İnkişaf ve tekamül-ü iktisadi ve maliyemizin önüne geçtiler.”*³⁵⁸

Türk Hükümeti krizin etkilerini en aza indirecek ekonomi modelleri araştırmaya başlamış ve bu doğrultuda 1930’da sanayi kongresi, 1931’de 1. Türkiye Ziraat Kongresi toplanmıştır. Bu kongrelerde çözüm önerileri sunulmuş ve tartışılmıştır. 1930’larda devletçilik politikasının başarılı bir şekilde uygulanmasıyla beraber büyüme hızı %7’lere ulaşmıştır.³⁵⁹

Niğde, ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanan bir şehir olduğundan hükümetin politikalarından doğrudan etkilenmiştir. 1932-1933 yıllarında Niğde’de tarım genel olarak kara saban gibi eski yöntemlerle yapılmaktayken hayvancılıkta genel olarak küçükbaş tercih edilmiştir. Tarım ve hayvancılığın daha modern yöntemlerle yapılarak üretimin artırılması amacıyla Niğde Ziraat Müdürlüğü tarafından halk sürekli bilgilendirilmiş ve tavsiyeler verilmiştir. Her türlü ürünün

³⁵⁷ Feyzullah Ezer, “1929 Dünya Ekonomik Krizi’nin Türkiye’ye Etkileri”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt. 20, Sayı. 1, s. 430.

³⁵⁸ “Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri”, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları, 5. Baskı, 1997, Cilt. 1, s.241.

³⁵⁹ Mustafa Yahya Metintaş, Mehmet Kayıran, “1929 Dünya Ekonomik Krizinin Türk Tarımına Etkileri ve 1931 Birinci Türkiye Ziraat Kongresi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı. 23, s. 33.

yetiştirilmesi, saklanması, ilaçlama, gübreleme gibi faaliyetler hakkında devamlı bilgiler paylaşılmıştır. Tarımda hububat üretimi sürekli desteklenmiş ve üretimde devamlılık ve artış sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca elma, üzüm gibi meyvelerin yetiştiriciliği ve dış ülkeler dahil ihracatı yapılmıştır. Hayvancılıkta ise küçükbaşın yanında modern yöntemlerle yapılacak kümes hayvancılığına özendirme ve yönlendirme söz konusudur.

Zaman zaman yaşanan ekonomik dalgalanmalar, fiyatlardaki tutarsızlıklar veya piyasada ürün bulunamaması gibi sorunlar devletin ekonomiye kısmen müdahale etmesini zorunlu kılmıştır. Örneğin Niğde’de yaşanan et buhranı üzerine et fiyatına narh uygulanmıştır. Buna göre 9 Şubat 1933 tarihinden itibaren belli bir süre koyun etinin okkası 30, keçi eti 25, sığır eti 20 kuruştan satılmıştır.³⁶⁰

Ayrıca Uyuşturucu Maddeler İnhisar İdaresinin 31.08.1933 tarihli telgrafında, uyuşturucu maddeler hakkındaki 2255 sayılı kanunun 15. maddesi gereğince hükümetçe belirlenen yerler haricinde Afyon ekimi Niğde’de yasaklanmıştır. Yasağa uymayanların mahsullerinin toplanarak imha edileceği ve kendilerinin de cezalandırılacağı resmi gazetede yer almıştır.³⁶¹

5.1. TARIM

5.1.1. Hububat Üretimi

1931 ve 32 yıllarında krizin sonucu olarak buğdaya talep dünya çapında azalmıştır. Kanada ve Amerika devletleri bu duruma karşın buğday yetiştiriciliğini yüzde yirmi oranında azaltmış, Arjantin ise tamamen durdurmuştur. Alınan bilgilere göre talep azalması Türkiye’de de yaşanmış ve bazı şehirlerdeki çiftçiler buğdaya talep olmaması sebebiyle buğday ekiminden vazgeçmeye başlamıştır. Ayrıca Niğde’de 2 ay devam eden yağmur ve don olayları var olan mahsulün bir kısmını yok etmiştir. Tüm bu durumlar birleştirildiğinde eğer tedbir alınmazsa Türk Milleti’nin temel gıdalarından olan buğdayın ilerleyen yıllarda ciddi manada eksikliği hissedilecek, bu durumda ise kıtlık tehlikesi doğacaktır. Bu durumun engellenmesi için çiftçi, buğday ekimine yönlendirilmiş ve talep olmadığı haberlerine itibar edilmemesi, devletin gereken önlemleri aldığı, buğday ekimi yapacak çiftçilerin

³⁶⁰ “Etlere Narh Kondu”, Resmi Niğde, 13 Şubat 1933, Sayı. 253, s. 2.

³⁶¹ “Yüksek Vilayet Makamından”, Resmi Niğde, 18 Eylül 1933, Sayı. 284, s. 2.

muhakkak karlı çıkacağı halka telkin edilerek yaşanacak kötü durumlar engellenmeye çalışılmıştır.³⁶²

Bu politika doğrultusunda Büyük Millet Meclisinde yeni bir kanun kabul etmiştir. 1932 yılı Temmuz ayında duyurulan bu kanuna göre Hükümet Ziraat Bankası vasıtası ile çiftçiden buğday satın alacaktır. Buğdaylara iyi bir fiyat konulacağı ve görevli memurların buğdayları pazarlardan peşin para ile satın alarak köylüyü rahatlatacağı belirtilmiştir.

*Aziz köylü: Mübeccel hükümetimiz seni her zaman düşünüyor. Senin istifaden ve iktisaden yükselmen için her an çareler arıyor. Onun için esasen çalışkan olan damarlarını bir kat daha ziyade harekete geçir ve hiçbir endişeye kapılmadan çelik azminle daha fazla ekmeye çalış. Zira mahsulün para edecektir. Sana büyük müjdeler olsun!*³⁶³

Ziraat Bankası piyasadan daha iyi bir fiyatla çiftçiden buğday alımına devam etmiştir. Bu zarar hazineden temin edilmiş sonrasında devlet zararın karşılanabilmesi amacıyla 29 Mayıs 1934 tarihinde unlu mamullere vergi getirerek zararın teminini vergi yoluyla yapmıştır. 1938 yılı Temmuz ayına gelindiğinde “Toprak Mahsulleri Ofisi” kurulmuş ve Ziraat Bankası’nın görevleri bu kuruma devredilmiştir.³⁶⁴

1920’li yıllarda Türkiye savaşlarda büyük maddi ve manevi kayıplara uğramıştır. Özellikle azalan nüfus temel gıda olan buğdayın üretiminde de düşüş yaşanmasına sebep olmuştur. Türkiye ekonomisinin temeli tarım olduğundan üretim sürmüştü fakat az da olsa buğday ithalatı yapılmıştır.³⁶⁵

1930’lu yıllar 1920’li yıllara göre buğday üretiminin arttığı yıllar olmuştur. Nüfusun artması, hükümetin başarılı politikaları ve vatandaşın azim ve gayretle çalışması sonucunda 1931 yılında ülkemiz genelinde 2993 bin ton üretim yapılmış, üretimde ihtiyaç fazlası olmuş ve 17 bin ton buğday ihracatı yapılmıştır. 1932’de 1890 bin ton üretim, 32 bin ton ihracat, 1933’de 2671 bin ton üretim ve 27 bin ton ihracat gerçekleştirilmiştir. 1930’lu yıllar boyunca üretimde artış devam etmiş ve

³⁶² “Çiftçi Kardeşler, Bu Sene İlk Baharda Çok Buğday Ekiniz Zira!”, Resmi Niğde, 11 İkinci Kanun 1932, Sayı. 198, s. 2.

³⁶³ “Köylüye Müjde”, Resmi Niğde, 4 Temmuz 1932, Sayı. 222, s.1.

³⁶⁴ Suvla, agm s. 34

³⁶⁵ İbrahim İnci, “İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Türkiye’de Tek Parti Hükümetlerinin İşe Politikaları”, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı. 50, s. 272.

1940 yılına gelindiğinde 4065 bin ton üretim ile 64 bin ton ihracat gerçekleştirilmiştir.³⁶⁶

Niğde’de ise 1932 yılında 37.260 hektarlık alana buğday ekimi yapılmış ve 55.097 ton ürün elde edilmiştir. 1933 yılında ise 31.845 hektarlık alan ekilmiş 58.185 ton mahsul elde edilmiştir.³⁶⁷

Arpa ekimi 1932 yılında 16100 hektarlık bir araziye yapılmış, 24.401 ton üretim yapılmıştır. 1933 yılında ise 37.577 hektarlık bir alan ekilerek 20.870 ton ürün elde edilmiştir.³⁶⁸

1932 yılı çavdar ekim sahası 14.360 hektar olup elde edilen ürün 24.927 tondur. 1933 yılında 43.508 hektarlık alan ekilmiş ve 18.810 ton ürün elde edilmiştir.³⁶⁹

Fasulye üretimi 1932 yılında 940 hektarlık arazide 779 ton, 1933 yılında ise 2035 hektarlık arazide 1189 ton olarak kayıtlara geçmiştir.³⁷⁰

1932 yılında ilkbahar geldiğinde Mersin’den çavdar, arpa ve buğdaya talep olması üzerine Niğde’de bulunan tüccarlar tarafından çiftçiden alınan zahire ürünleri Mersin’e sevk edilmeye başlanmıştır. Daha önceden kilosu 30-40 arasında satılan çavdarın kilosu 75 kuruştan, 40-45 arası satılan arpanın kilosu 75 kuruştan, 60-100 arası satılan buğdayın kilosu 120-150 kuruşa satılmıştır. Bu karlı ticaret Niğdeli köylüyü memnun etmiştir.³⁷¹

Yine nisan ayında zahire fiyatları yükselmeye devam etmiştir. Buğdayın kilosu 150, arpanın kilosu 80, çavdarın kilosu ise 90 kuruşa kadar satılmıştır.³⁷²

Mayıs ayına gelindiğinde ürünlerin fiyatı bir nebze düşüşe geçmiştir. Mayısın ilk haftasındaki pazarda çavdarın kilosu 55 kuruşa, arpanın kilosu ise 60 kuruşa kadar satılmıştır.³⁷³

³⁶⁶RefiiSuvla, “Dünyada ve Türkiye’de Buğday Meselesi”,*İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, Cilt. 4, Sayı. 1, s. 31.

³⁶⁷Hilal Hızıroğlu İnceler (2008), “Hükümet Programlarına Göre Niğde Vilayeti 1923-1950”,., Musa Şaşmaz (Editör), *Niğde Aksaray ve Nevşehir Tarihi Üzerine*, İstanbul. Kitabevi Yayınları, s. 277.

³⁶⁸İnceler, age s. 277.

³⁶⁹İnceler, age s. 277.

³⁷⁰İnceler, age s. 278.

³⁷¹“Zahire Fiyatları Biraz Yükseldi”, Resmi Niğde, 4 Nisan 1932, Sayı. 210, s. 1.

³⁷²“Zahire Fiyatları Yükseliyor”, Resmi Niğde, 11 Nisan 1932, Sayı.211, s. 2.

Niğde’de yetiştirilip ihraç edilen hububat ürünlerinin içine yabancı madde karışmaması için azami özen gösterilmesi Niğde halkına bildirilmiştir. İhraç için giden ülkede yabancı cisimlerin ağırlığı kadar fiyatın düşmesiyle, yollanırken ödenen nakliye vs. ücreti olarak çok daha fazla zarar edildiği, bunun yerine bu maddelerin ayıklanması istenmiştir. Başka şehirlere yapılan ihraçta Niğde’nin, başka ülkelere yapılan ihraçta Türkiye’nin saygınlığını kaybetmemesi için herkesin çabalaması gerektiği söylenmiştir.³⁷⁴

5.1.2. Meyve Üretimi

Niğde’de kayısı, üzüm, badem, elma gibi birçok meyve yetiştirilmiştir. Bunların içinde en çok yer bulan elmadır. Niğde, elma yetiştiriciliği açısından Türkiye’nin en önemli illerinden biridir. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren yetiştirilen elmalar ülke geneline hatta Suriye ve Mısır gibi yurtdışı pazarlarına da ihraç edilerek Niğde’ye ciddi bir gelir kaynağı sağlamaktaydı. Fakat 1930’lu yıllara gelindiğinde elma yetiştiriciliği eskiye nazaran oldukça düşmüş ve yabancı memleketlerle rekabet edemeyecek kadar gerilemiştir. Niğde’ye yeni atanan Vali Ziya Bey gelir gelmez bu durumu fark etmiş ve gerekli tedbirlerin konuşulması için halkevinde bir toplantı düzenlemiştir. 9 Temmuz 1933 tarihinde saat 17.00’de Halk Fırkası Reisi Doktor Hüseyin Bey ve diğer yetkililerle yapılan toplantıda bir “Elma Satış Kooperatifi” kurulması kararlaştırılmıştır. Satış ve sürümde daha fazla yol alabilmek için elmaların güzel ambalajlara sarılması ve sandıklara konurken boyutlarına göre konması talimatı verilmiştir.³⁷⁵

1933 Ekim ayı içerisinde elmalar toplanmaya başlamıştır. Önceki senelere nazaran oldukça fazla mahsul elde edilmiştir. Mısır ve Suriye’den tüccarlar yavaş yavaş Niğde’ye gelerek ürünleri almaya başlamıştır.³⁷⁶

Niğde’de üretimi düşürecek durumlar yaşandığında yetkililer tarafından müdahale edilmiş ve gereken önlemler alınmıştır. Örneğin kışlık yakacak odun ihtiyacı için kesilen meyve ağaçları zaman içerisinde ekonomiye zarar vermeye başlamıştır. Bu durumu erken fark eden Vali Bey tarafından gerekli tedbirler alınmış

³⁷³ “Çavdar ve Arpa Piyasası”, Resmi Niğde, 9 Mayıs 1932, Sayı. 214, s. 2.

³⁷⁴ “Tüccarlarımızın Nazarı Dikkatine”, Resmi Niğde, Sayı. 214, s. 1-2.

³⁷⁵ “Çok Faydalı Bir Toplantı”, Resmi Niğde, 10 Temmuz 1933, Sayı. 274, s. 2.

³⁷⁶ “Elmalar Toplanıyor”, Resmi Niğde, 9 Birinci Teşrin 1933, Sayı. 287, s. 1.

ve 1932 Kasım ayında halka meyve ağaçlarını kesmemeleri gerektiği ilan edilmiştir. Kışlık yakacak odun ihtiyacının yalnızca meşe ağaçlarından karşılanması gerektiğini söyleyerek binlerce kilo meşe odunu halka ucuz fiyattan dağıtılmıştır.³⁷⁷

1933 yılı Ekim ayında 15 vilayetin katılımıyla İçel (Mersin)'de açılacak olan “Ziraat Sergisi”ne Niğde’de katılmıştır. Niğde’de yetişen tüm meyve ve sebzeler ile av derileri gibi ticarete önemli paya sahip eşyalar sergide gösterilmek üzere hazırlanmıştır. Başta Niğde Ziraat Müdürü İbrahim Bey olmak üzere, bu mahsullerin hazırlanması ve sergide yapılacak sunum için camekân ile gerekli muhafazaların hazırlanmasında büyük gayret sarf etmişlerdir.³⁷⁸

5.2. ZİRAİ BİLGİLENDİRME ÇALIŞMALARI

5.2.1. Gübreleme

Vilayet Ziraat Müdürü İbrahim Saip Bey tarafından Resmi Niğde Gazetesinin birçok sayısında çiftçilere bilgilendirme ve yönlendirme yazıları paylaşılmıştır. O yıl ne ekilmesi gerektiği, hangi ürününü nasıl yetiştirildiği, gübreleme çalışmalarının nasıl yapılması gerektiği gibi birçok bilgi çiftçilerle paylaşılmıştır.

Niğde Ziraat Müdürü İbrahim Saip Bey’e kimyasal gübrelerle ilgili sorular gelmiş ve İbrahim Bey’de soruları gazeteden paylaşarak yanıtlandırmayı böylece tüm halkı bilgilendirmeyi uygun görmüştür.

En iyi gübrenin doğal gübre olduğu söylenmektedir. Buna göre azot ağaçların neslinin devamını, fosfor meyvelerin daha iyi olmasını sağlarken potas meyvelerin tadını ve şeker miktarını arttırmaktadır. Fakat bütün çiftçilere yetebilecek kadar doğal gübre bulunması mümkün olmadığından doğal gübrelerle kimyasal gübrelerin karışımından elde edilecek bir takviyenin son derece faydalı olacağı söylenmektedir. Yukarıdaki azot, fosfor ve potasın bu gübrelerin içinde yeterli miktarda olduğu yazmaktadır. İbrahim Saip Bey’in çiftçiye verdiği tavsiyede buğday, arpa, çavdar gibi hububat ürünlerine azot ve potaslı gübrelerden dönüm başı on beşer kilo, fosforlu gübrelerden ise dönüm başına 20-30 kilo karıştırılması kâfidir. Bu gübreler mahsulatın ekiminden 30 gün önce toprağa tohum saçarak dağıtılarak sabanla

³⁷⁷ “Meyveli Ağaçlar Kesilmeyecek”, Resmi Niğde, 14 İkinci Teşrin 1932, Sayı. 241, s. 2.

³⁷⁸ “Mersin’de Açılacak Ziraat Sergisi ve Niğde”, Resmi Niğde, 9 Birinci Teşrin 1933, Sayı. 287, s. 2.

karıştırılmalıdır. Bağ ve asmalar içinse potas 25, fosfor 40, azotlu gübre ise 15 okka olmalıdır.³⁷⁹

Asmalar için bu üç gübre bir kürek ile karıştırılarak asmanın köküne yakın bir çukur açılır ve asmanın boyutuna göre 40-70 dirhem atılır. Ağaçlar içinse ağacın boyuna göre her ağaç için 200 dirhem potaslı, 300 dirhem fosforlu, 150 dirhem azotlu gübre yeterlidir. Çiçek yetiştiricileri içinse her yüz metreye 20 gram potas, 40 gram fosfat, 20 gram kibritiyeti amonyak kâfidir. Bostan patates, soğan ve sarımsak gibi ürünler içinde her dönüme yirmişer gram gübre yeterli gelecektir. Bu gübrelerin mahsul ekilmeden en az iki hafta evvel toprağa karıştırılması gerektiğinin altı çizilmiştir.³⁸⁰

Manas Böceğinin gübreyi sevmesi ve buraya yumurtalarını bırakmasının ardından çıkan böceklerin ağaçları talan etmesi dolayısıyla korkarak bahçelerine gübre vermeyen çiftçiler için yapılan bilgilendirmede, sonbaharda ağaçların boğazlarına kadar gübre doldurmak yerine bahçenin yüzüne iyice yayarak toprağa bel ile karıştırıldığında bu tehlikenin ortadan kalkacağı söylenmiştir. Ayriyeten tedbir olarak bahçenin ağaçlardan uzak yerlerine gübre yığını bırakılırsa Manas Böceği yumurtalarını buraya bırakacaktır. İlkbaharda bu gübre yığınları ateşe verilerek Manas Böceklerinden kurtulunabilecektir. Ayrıca bahçelerin çok sık olması da verimsizliğe sebep olduğundan sık bahçelerdeki ağaçların azaltılması vakti gelen dalların budanması tavsiye edilmiştir. Ayrıca yukarı doğru çok uzayan ağaçların hem bakımı zorlaşıp hem de aşağıdaki dalları güneş görmeyeceğinden düzenli olarak budama işleri yapılmalıdır.³⁸¹

5.2.2. Çapalama

Niğde Ziraat Müdürü İbrahim Saip Bey tarafından hemen her konuda Niğde çiftçisi bilgilendirilmeye çalışılmıştır. Tarımda çapalama yapmanın öneminin anlatıldığı bir yazıda çapalama yapılarak toprağın altının üstüne çevrilmesinin faydalarından bahsedilmiş ve yorulmuş toprağı dinlenmeye bırakmak ve yorulmamış toprağı hali faaliyete geçirerek daha fazla verim alınacağından söylenmektedir.

³⁷⁹ “Çiftçi Kardeşlerime”, Resmi Niğde, 28 Birinci Kanun 1932, Sayı. 196, s. 2.

³⁸⁰ “Çiftçi Kardeşlerime”, Resmi Niğde, 4 İkinci Kanun 1932, Sayı. 197, s. 2.

³⁸¹ “Bahçelerimizi Gübreleyelim Çünkü Topraklarımız Ekseriyetle Çok Fakir Düşmüştür”, Resmi Niğde, 12 Eylül 1932, Sayı. 232, s. 2.

Toprağın altını üstüne çevirince güneşe havaya rutubete maruz kalan toprağın bu yüzünün iyileşmesinin sağlanacağı yazmaktadır. Ayrıca bu şekilde yağmur suyu da toprakta muhafaza edilmiş olacaktır.³⁸²

Ayrıca çiftçilerin ürünlerden daha çok verim elde edebilmesi, zamandan tasarruf etmesi için tarımın daha modern yapılması sağlanılmaya çalışılmıştır. Tarımda kara saban kullanan çiftçilere verilen tavsiyelerin bir örneği aşağıda verilmiştir:

*Rica ederim Hazreti Âdem'den kalma kara saban bu maksatları temin edebiliyor mu? Hayır, bin kere hayır. Kara saban ancak ve yalnız anız bozma ve tohum kapatma gibi ufak ameliyatlarda kullanılabilir ve pulluk vazifesi göremez. Bazı köylüler diyorlar ki bizim toprağımız taşlıktır ondan pulluk işleyemez. Ben buna gülerim. Tamamen pulluk kullanan Avrupa'nın arazisi acaba dümdüz mü zannediliyor? Onların da deresi, tepesi, taşlık ve dağlık mahallatı vardır. Her nevi arazi için muhtelif sistemde pulluk mevcuttur. Kara sabana veda edelim. Pulluk kullanalım, çektiğimiz emekler boşa gitmesin. Topraklarımız feyyazdır. İstedığımız kadar hâsılat alamıyorsak kabahat toprağın değil bizindir.*³⁸³

5.2.3. İlaçlama

Zaman zaman elma ağaçlarına musallat olarak ağaçlara zarar veren haşereler için gerekli bilgilendirme vatandaşa yapılmıştır. Niğde Ziraat Uzmanı Lütfi Bey tarafından bu konu uzunca bir süre incelenmiş ve haşerattan kurtulmak için sonbaharda alınması gereken tedbirlerle ilgili bir raporu Vali Ali Sakip Bey'e vermiştir. Vali Bey bu rapor doğrultusunda halka bir beyanname vererek ağaçlara zarar veren haşeratin itlaf edilmesi emrini vermiştir.³⁸⁴ Bu beyannamede yaşlı ağaçların ölmüş ve kurumuş kabuklarının soyularak yakılması, soyulan gövdeye ve yaşlı dalların üstüne badana yapmak üzere bir teneke su içine bir buçuk okka sönmemiş kireç katılarak ilaç hazırlanması söylenmiştir. Bu ilaçlama yalnız sonbaharda yapılacaktır.³⁸⁵

Tüm dünyada görülen bir mantarın sebep olduğu külleme adlı bir hastalık Niğde'de de yapraklarda, filizlerde, asmalarda, üzüm bağlarında görülmüştür. Hastalığın bulaştığı bitkiler oldukça cansız ve sararmış görünür. Küf gibi kokan bu

³⁸² “Çiftçi Kardeşlerime Halisane Tavsiyeler”, Resmi Niğde, 18 İkinci Kanun 1932, Sayı. 199, s. 2.

³⁸³ “Çiftçi Kardeşlerime Halisane Tavsiyeler”, Resmi Niğde, 18 İkinci Kanun 1932, Sayı. 199, s. 2.

³⁸⁴ “Faydalı Tedbirler”, Resmi Niğde, 7 İkinci Teşrin 1932, Sayı. 240, s. 1.

³⁸⁵ “Beyanname”, Resmi Niğde, 7 İkinci Teşrin 1932, Sayı. 240, s. 2.

mantar dokunulduğunda yağlı bir hissiyat bırakmakta ve bitkiler tedavi edilmezse soldurmaktadır.³⁸⁶ Hava sıcaklığının 11-12 derece olması ve rüzgârın getirdiği nem bu mantarın oluşumu için yeterlidir. Hava sıcaklığının 20 derece olmasıyla külleme hastalığı bitkilerde ortaya çıkmaktadır. Bu mantardan kurtulmak için küllemenin görüldüğü bağlara kükürt atılmıştır. Bu üç kez tekrarlanmalıdır. Birincisi külleme görüldüğünde 1 dönüme bir buçuk kilo atılmasının yeterli olacağı bildirilmiştir. İkincisi ise çiçek zamanında bir dönüme 4-5 kilo atılmalıdır. Son olarak taneler koruk halindeyken her dönüme 6-8 kilo arasında kükürt atılmalıdır. Hastalık geçse dahi dördüncü ve beşinci defa atmakta bir sakınca yoktur. Kükürdün besleyici özelliği sayesinde mantar olmasa da bitkilere iyi geleceği anlatılmıştır. Sabahın ilk saatlerinde, güneşin yakıcılığının az olduğu ve havanın rüzgârsız olduğu bir saatte bu işlem yapılmalıdır. İlaçlamada kullanılan şırıngalarla veya körüklerle bu işlemin yapılabileceği belirtilmiştir.³⁸⁷

1933 yılı Mayıs ayına gelindiğinde çiftçinin başı ağaçlara musallat olan haşerelerle bir kez daha derde girmiştir. Daha önce Niğde'ye gelen mücadele müdürü Hamdi Bey ve Laboratuvar Şefi Haydar Beyin öncülüğünde halka bir beyanname dağıtılmış ve yeniden ilaçlama çalışmaları başlatılmıştır.³⁸⁸

5.3. HAVA DURUMU İLE İLGİLİ BİLGİLER

Gazetede özellikle mevsim geçişlerinde yahut mevsim normallerinin dışında seyreden havalarda, vatandaşa bilgiler verilmiştir. Özellikle tarımla uğraşan vatandaş için önem arz eden bu haberlerden bazıları aşağıda paylaşılmıştır.

Birkaç gündür esmekte olan lodos karları eritmiş ve şehrimizde latif bir bahar başlamıştır.³⁸⁹

Dün öğleden sonra başlayan yağmur bütün şiddetiyle sabaha kadar yağmıştır. Ve halen hava kesif bulutludur.³⁹⁰

Birkaç günden beri havalar bir derece ısındı ve bahar kokusu hissedildi.³⁹¹

³⁸⁶ “Zirai Konferans”, Resmi Niğde, 11 Nisan 1932, Sayı. 211, s. 1-2.

³⁸⁷ “Zirai Konferans”, Resmi Niğde, 25 Nisan 1932, Sayı. 212, s. 2.

³⁸⁸ “Mücadele”, Resmi Niğde, 22 Mayıs 1933, Sayı. 267, s. 1.

³⁸⁹ “Hava Haberleri”, Resmi Niğde, 15 Şubat 1932, Sayı. 203, s. 2.

³⁹⁰ “Yağmur”, Resmi Niğde, 22 Şubat 1932, Sayı. 204, s. 1.

Birkaç günden beri oldukça soğuk giden havalar iki gündür iyileşmeye başlamıştır. Çiftçiler bahar tohumlarını toprağa atmaktadırlar.³⁹²

On günden beri çok şiddetli ve yakıcı sıcaklar hüküm sürmektedir. Kır cihetlerindeki mezruat sıcaktan müteessir bulunduğu cihetle şu günlerde iyi bir yağmura ihtiyaç hâsıl olmuştur. Yağmursuzluk yüzünden zürra endişe içindedir.³⁹³

Her tarafa feyizli yağmurlar yağdığı halde Niğde'ye bir damla bile düşmedi, kuraklık devam etmektedir.³⁹⁴

Birkaç günden beri hava bulutlu ve rüzgârlı gitmekteyse de hala yağmur düşmemekte ve kuraklık devam etmektedir. Kuru toprağa tohum atan çiftçiler yağmur beklemektedir.³⁹⁵

Dün ve evvelki gün vilayetimiz ve muhitine çok devamlı ve feyizli yağmurlar yağdıktan sonra havalar kısmen açılmaya başlamıştır. Şu hal karşısında halkımızın ve çiftçimizin sevinci pek fazladır.³⁹⁶

Geçen cumartesi gecesi vilayetimizin her tarafına epeyce kar yağmış ve iki gündür hava açılmışsa da soğuklar devam etmektedir.³⁹⁷

İki günden beri şehrimiz ve civarına güzel yağmurlar yağmıştır. Havalar mutedil gitmektedir. Bugün güneş tamamen açılmıştır.³⁹⁸

5.4. HAYVANCILIK

5.4.1. Küçükbaş Hayvancılık

1932-1933 yıllarında tarımdan sonra Niğde'de en fazla hayvancılık yapılmaktaydı. Özellikle küçükbaş hayvancılık konusunda Niğde iyi bir seviyede yer almaktadır. Öyle ki küçükbaş hayvancılıkta Niğde'ye yurtdışından talep olmuştur.

³⁹¹ “Havalar Eyileşti”, Resmi Niğde, 7 Mart 1932, Sayı. 206, s. 1.

³⁹² “Havalar İyileşiyor”, Resmi Niğde, 4 Nisan 1932, Sayı. 210, s. 1.

³⁹³ “Sıcaklar Başladı”, Resmi Niğde, 6 Haziran 1932, Sayı. 218, s. 1.

³⁹⁴ “Manşet”, Resmi Niğde, 13 Haziran 1932, Sayı. 219, s. 1.

³⁹⁵ “Hava Haberleri”, Resmi Niğde, 31 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 239, s. 3.

³⁹⁶ “Feyizli Yağmurlar”, Resmi Niğde, 7 İkinci Teşrin 1932, Sayı. 240, s. 1.

³⁹⁷ “Kar”, Resmi Niğde, 28 İkinci Teşrin 1932, Sayı. 243, s. 1.

³⁹⁸ “Yağmur”, Resmi Niğde, 18 Eylül 1933, Sayı. 284, s. 1.

1933 yılı Ekim ayında Suriye’den Niğde’ye gelen tüccarlarla beraber Suriye’ye 1500 koyun ihraç edilmiştir.³⁹⁹

5.4.2. Peynircilik

Niğde’de peynircilik sektörünü Selim Şemsi Bey adlı bir tüccar ileri bir noktaya taşımıştır. Niğde’de yaşayan Selim Şemsi Bey önceleri peynir üretimi ve satışı yapan bir tüccarken zamanla bu işte büyümüş ve Niğde haricinde Adana ve Ayrancı’da da bu işi yapmaya başlamıştır. 2 yıl gibi kısa bir sürede Edirne ve kaşar peyniri üretimini oldukça ilerletmiş, önceden Niğde’ye diğer illerden gelen peynir ihtiyacını tamamen karşılayarak üzerine diğer illere ihracata başlamıştır. Ayrıca Niğde’de bulunan Hançerli Suyu’nu Adana, Mersin, Tarsus gibi komşu il ve ilçelere de tanıtarak bu suyunda ihracatına başlamıştır.⁴⁰⁰

5.5. HAYVANCILIKLA İLGİLİ BİLGİLENDİRME ÇALIŞMALARI

5.5.1. Kümes Hayvancılığı

Yalnızca küçükbaş değil Niğde’de vatandaş devamlı olarak tavukçuluk ve arıcılığa yönlendirilmiş ve sadece bunun için senelik aboneliği 120 kuruş olan tavukçuluk mecmuası çıkarılmıştır.⁴⁰¹ Niğde Vilayet Ziraat Müdürü İbrahim Saip Bey tarafından gazetede hayvancılığa dair yönlendirme, tavsiye ve bilgilendirme yazıları yazılmıştır. Özellikle tavukçuluk ile ilgili yazılar çok sayıda paylaşılmış, çok karlı bir iş olduğundan sürekli bahsedilmiştir. Ayrıca halkın tavukçuluğa ilgi duyması için komşu ülkelerde olan bitenlerde örnekler anlatılmıştır.

1911 yılında henüz Osmanlı Devleti’ne bağlı olan Beyrut Vilayeti’nin Lazkiye Sancağı, ahalinin tamamı Farsak Türklerinden oluşan yirmi altı bin nüfuslu küçük bir yerdir. O yıllarda tütüncülük ve kömürcülüğün yanında bilhassa tavukçuluk yapan bu halk yılda 14-15 milyon arası yumurtayı Fransa’ya ihraç ederken aynı zamanda birçok tavuk, ördek ve hindiyi Mısır’a ihraç etmişlerdir. Ayrıca yumurtaların beyaz ve sarısını ayırarak konserveler halinde Avrupa’ya ihraç eden Lazkiye halkı bu işten binlerce lira para kazanmıştır. 1911 yılında kazanılan paranın, 1932 yılının parasına

³⁹⁹ “Suriye Tüccarları”, Resmi Niğde, 9 Birinci Teşrin 1933, Sayı. 287, s. 2.

⁴⁰⁰ “Niğde’de Peynircilik ve Su Sevkiyatı”, Resmi Niğde, 28 Ağustos 1933, Sayı. 281, s. 1.

⁴⁰¹ “Arı ve Kümes Hayvanları Yetiştirme C. Umumu Merkezinden”, Resmi Niğde, 9 İkinci Kanun 1932, Sayı. 250, s. 1.

göre 250.000-300.000 lira arasında bir rakama tekabül ettiği tahmin edilmektedir.⁴⁰² Lazkiye halkı gibi Bulgaristan'da yaşayanlarda tavukçuluktan oldukça yüksek gelir elde etmekteydi. 1900 yılında dört buçuk milyon tavuğa sahip olan Bulgaristan, 1931 yılına gelindiğinde on milyon tavuğa ulaşmıştır. Bulgaristan'ın nüfusuna bakıldığında her 1000 kişiye 1600 tavuk düşerken Türkiye'nin de bu meselenin üstüne düşmesi halinde nüfus potansiyeli göz önüne alındığında Bulgaristan'dan çok daha fazla üretim yapabileceği anlatılmıştır.⁴⁰³

İlk olarak tavukçuluk yapmak isteyenlerin hangi amaçla istediklerini belirlemeleri gerektiği söylenmiştir. Amacın etinden veya yumurtasından mı faydalanmak yoksa sadece güzel öten horozlara meraklı olup hobi olarak mı yetiştirmek olduğu hususu netleştirilmeli buna göre cins tercihi yapılmalıdır. Ayrıca yaşanan memleketin iklim şartlarını iyi bilip bu şartlara uygun cins tavukların seçilmesi de son derece önemlidir. Son olarak tavukların kapalı kümeste mi yoksa açık alanda mı besleneceği sorusu netleştirilmelidir. O dönem Türkiye'de Denizli, Hacı Kadın, Nemse ve Melez cinsi tavuklar vardır. Bu tavuklar içinden yetiştirme amacına uygun olanlar seçilmez ise gereken verimin elde edilemeyeceği halka anlatılmıştır.⁴⁰⁴ Ayrıca senede 290 adet yumurta veren Leghorn cinsi tavukların Türkiye'ye getirilerek yetiştirilmesi gerektiği ve hükümetin gerekli çalışmaları başlattığı duyurulmuştur.⁴⁰⁵

Çok miktarda ve orta büyüklükte yumurta almak isteyenlerin yabancı ırklardan Leghorn, Pilmotrok, Minorka yerli ırklardan Denizli tavuğu beslemeleri önerilmiştir. Boyutu daha küçük, sayıca daha fazla yumurta elde etmek isteyenler içinse Hamburg ve Kampin tavukları ile Girit'de bulunan İskenderiye ırkı tavsiye edilmiştir. Yalnız büyük boy yumurta üretmek isteyenler içinse İspanyol ırkı tavukların uygun olduğu belirtilmiştir. Et için tavukçuluk yapmak isteyenlere Favorelle tercih etmesi önerilmiştir. Sesi için horoz beslemek isteyenlere de Alberfelt, Sakallı Anvers ve yerli horozlardan Denizli horozu tavsiye edilmiştir. Dövüştürmek içinse İngiliz ve Hint

⁴⁰² "Tavukçuluk", Resmi Niğde, 15 Şubat 1932, Sayı. 203, s. 1.

⁴⁰³ "Tavukçuluk", Resmi Niğde, 15 Şubat 1932, Sayı. 203, s. 1.

⁴⁰⁴ "Tavukçuluk", Resmi Niğde, 25 İkinci Kanun 1932, Sayı. 200, s. 2.

⁴⁰⁵ "Tavukçuluk", Resmi Niğde, 29 Şubat 1932, Sayı. 205, s. 1.

horozlarının uygun olduğu belirtilirken yalnızca bilgi vermek maksadıyla anlatılıp, horoz dövüşü tavsiye edilmemiştir.⁴⁰⁶

1-3 yaş arası tavuklar damızlığa çekilmelidir. Damızlığa ayrılacak tavuklar özellikle mart, nisan aylarında çıkan civcivlerden olmalıdır. Çünkü mayıs ve hazirandan sonra çıkan civcivler ancak daha ertesi senenin ilkbaharında yumurta vereceğı için bunları daha uzun beslemeye gerek yoktur.⁴⁰⁷

Tavukları hastalıklardan korumak içinse öncelikli olarak kümes güneş gören bir yere yapılmalı, kesinlikle rutubetli yerlere yapılmamalıdır. Yılda birkaç defa kireçle badana yapılmalıdır. Bir kümese gereğinden fazla tavuk koymamak gereklidir.⁴⁰⁸

Tavukların nasıl beslenmesi, ne tür yemler verilmesi gerektiğı de vatandaşa detaylıca anlatılmıştır. Tek çeşit hububat veya başka bir yemle beslenen tavukların yumurtlama potansiyelinin ve sağlığının düşeceği bu sebepten dolayı karma beslemeyapılması gerektiğı anlatılmıştır. Sabahları kepek kaba kırılmış buğday veya çavdar, mısır veya yulaftan oluşan ve ılık suyla ıslatılmış bir yemin içine et kırıntıları eklenirse oldukça besleyici bir yem elde edilecektir. Öğle vakti dane verilmeli ve özellikle bu yemler düz bir zemine değil samanların veya otların içine doğru atılmalıdır burada tavuklar tarafından kazılarak bulunmalıdır. Bu sayede yumurtlama uzuvları da hareket eden tavukların yumurta verme ihtimali artar. Yaz mevsiminin akşam vaktinde buğday veya arpa, kış mevsimi akşamlarında ise mısır ve emsali yemler verilmelidir. Ayrıca çakmak taşı, istiridye kırıkları, kemik tozu gibi maddelerde haftada iki kez verilmelidir. Son olarak haftada iki defa kıyılmış yonca, ısırgan otu, lahana, pancar kökü, marul ve hindi baba gibi yeşillikler verilmelidir. Ayrıca sonbahar başlangıcında iki hafta boyunca tavuklara az yem verip iki haftanın sonunda azot yönünden zengin yemler verilirse tavukların tüylerini değiştirerek kışa daha sağlam gireceğı ve daha fazla yumurtlayacağı söylenmiştir.⁴⁰⁹

Tavuklar kuluçkaya yatırılacağı zaman ne yapılması gerektiğı hakkında da bilgilendirme yapılmıştır.Yatırıldıktan 3-4 gün sonra altlarındaki yumurtalar ışığa doğru tutularak kontrol edilmelidir. Eğer ortada kırmızı renkte örümcek ağı benzeri

⁴⁰⁶ “Tavukçuluk”, Resmi Niğde, 14 Mart 1932, Sayı. 207, s. 1-2.

⁴⁰⁷ “Tavukçuluk”, Resmi Niğde, 29 Şubat 1932, Sayı. 205, s. 1.

⁴⁰⁸ “Tavukçuluk”, Resmi Niğde, 29 Şubat 1932, Sayı. 205, s. 1.

⁴⁰⁹ “Tavukçuluk”, Resmi Niğde, 7 Mart 1932, Sayı. 206, s. 2.

bir şekil varsa civciv çıkacağı anlamına gelmektedir. Aksi durumda yumurtadan civciv çıkmayacağı ve atılması gerektiği anlatılmıştır. Eğer çıkacak civcivin horoz mu tavuk mu olduğu öğrenilmek istenirse yumurtanın iki tarafına bakılır. Yumurta eldeyen ortadan bakıldığında her iki ucu da aynı ise civciv tavuk, eğer yumurtanın bir ucu yuvarlak diğer ucu sivri ise horoz çıkacaktır. Ayrıca yumurtanın taze olup olmadığının anlaşılması için yumurta suyun içine bırakılır. Eğer yatay hal alırsa taze olup 2-3 günlüktür. Suyun içinde açısı dikleştikçe gün sayısı artar. Yüzde yirmi 4-5 günlük, kırk beş bir haftalık, atmış iki haftalık, yetmiş beş üç haftalık demektir. 1 aylık yumurta suda dik bir şekilde dururken, kırk beş günden daha uzun süreli yani bayat yumurta suyun üzerinde yüzer.⁴¹⁰

Elde edilen yumurtaların özellikle yaz aylarında erken bozulmasını önlemek için bazı yöntemler önerilmiştir. Bazı köylerde yumurtaların küle gömüldüğü, bazılarında ise yumurtanın kabuğuna vazelin sürüldüğü fakat bunun oldukça zahmetli bir iş olduğu söylenmiştir. En kolay ve dayanıklı yöntem yumurtaları kireçli su içinde bekletmektir. Bunun için bir varilin içine her 20 okkaya bir okka sönmemiş kireç söndürülür. Birkaç saat içinde kireç dibe çöktükten sonra üstte kalan berrak su yumurtaların bulunduğu yere dökülür. Bu şekilde yumurtalar uzun süre muhafaza edilirken, bu yöntemle yumurtaların beyazının ve sarısının birbirine karışmaması için haftada üç dört kez sallanması gereklidir.⁴¹¹

Kış aylarında havaların erken kararması sebebiyle tavuklarda erkenden faaliyetlerini sonlandırıp uykuya çekilmektedir. Bu durum tavuğun daha az aktif kalmasına ve daha az yumurtlamasına sebep olduğundan kış aylarında kümeslerin hava karardıktan sonra bir müddet daha bir ışıkla aydınlık tutulması önerilmiştir.⁴¹²

Sadece tavuk değil ördek ve kaz yetiştiriciliği hakkında da halka bilgilendirme çalışmaları yapılmıştır. Kazların suyun ve otların bol olduğu bir yerde yetiştirildiği takdirde başka yeme ihtiyaç duymadıkları ve çok karlı oldukları anlatılmıştır. Bilhassa Almanya ve Macaristan'da kaz yetiştiriciliğinin çok fazla yapıldığı, her sene kaz ciğerinden oldukça fazla gelir elde edildiğinden bahsedilmiş ve kaz yetiştiriciliği de

⁴¹⁰ “Tavukçuluk”, Resmi Niğde, 1 Şubat 1932, Sayı. 201, s. 3.

⁴¹¹ “Tavukçuluk”, Resmi Niğde, 28 Mart 1932, Sayı. 209, s. 1.

⁴¹² “Tavukçuluk”, Resmi Niğde, 14 Mart 1932, Sayı. 207, s. 1.

Niğde halkına telkin edilmiştir.⁴¹³ Amerika ve Fransa’da bolca yetiştirilen hindi de üretimi yapıldığında karlı olabilecek işlerden bir olarak Niğde halkına tanıtılmıştır.⁴¹⁴

5.6. TASARRUF VE YERLİ MALI KULLANIMI

Büyük bir dünya savaşının ardından çetin bir kurtuluş savaşı mücadelesi veren Türk Milleti ekonomik olarak yaşadığı sıkıntıları atlatabilmek için türlü hamleler gerçekleştirmiştir. Kalkınma projelerinin yanında devlet, halkı israftan alıkoymak ve mümkün olduğunca yerli malı kullanıp tasarruf etmesini sağlamak amacıyla gazetelerle vatandaşları sürekli yönlendirmiştir. 4 Ocak 1932 yılında basılan gazetenin 197. sayısı birinci sayfada Şevket Süreyya’ya ait olan Tasarruf Terbiyesi adlı makale buna bir örnektir. Bir çocuğun küçük yaştan itibaren para biriktirme alışkanlığı kazandırılması gerektiği, enerji tasarrufu yapılmasının önemi anlatılırken, para biriktirme konusunda kenarda biriktirilen paranın topluma bir faydasının olmayacağı, toplum içinde dolaşarak ekonomiye katkı yapması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca bu makalede tasarrufun yalnız maddi olarak değil, zamandan, yapılan işten de tasarruf edilmesi gerektiği söylenmiştir.⁴¹⁵

5.6.1. Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti

1929 Ekonomik Krizinin ardından piyasalardaki çöküş ve üretimin azalmasıyla beraber, birçok ürünü dışarıdan ithal eden Türkiye’de ithalat sorunu ortaya çıkmıştır. Birçok ülke gibi Türkiye’de ithalatı azaltmak zorunda kalmıştır. Özellikle Türk Lirası’nın döviz karşısında çok fazla değer kaybetmesi Türkiye’yi ithalatı azaltmak ve yerli malı kullanımını arttırmak zorunda bırakmıştır.⁴¹⁶

Bu politika doğrultusunda alınan tedbirlerden biri de 14 Aralık 1929’da kurulan Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti’dir. Her vatandaşın bankada bir tasarruf hesabı açtırması ve miktara bakmadan bu hesapta para biriktirmesi istenmiştir. O güne dek bankalarda açtırılan tasarruf hesapları 38 milyon liraya ulaşmış, Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti yeni hedefini 50 milyon lira olarak açıklamış ve halkı devamlı

⁴¹³ “Tavukçuluk”, Resmi Niğde, 4 Nisan 1932, Sayı. 210, s. 1.

⁴¹⁴ “Tavukçuluk”, Resmi Niğde, 2 Mayıs 1932, Sayı. 213, s. 1.

⁴¹⁵ “Tasarruf Terbiyesi”, Resmi Niğde, 4 İkinci Kanun 1932, Sayı. 197, s. 1.

⁴¹⁶ Doğan Duman, “Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt. 1, Sayı. 2, s. 128-129.

yönlendirmiştir. Böylelikle zaten az olan paranın yastık altı değil, piyasada tutularak ekonomiye kazandırılması sağlanılmaya çalışılmıştır.⁴¹⁷

Halkı yerli malına yönetebilmek amacıyla Resmi Niğde Gazetesinde de sürekli yazılar, sloganlar paylaşılmıştır. Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti'nin sloganlarına da gazetede sık sık yer verilmiştir. Bunlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

*Vatandaş! Şeker Bayramı için alacağın giyecek eşyasını yerli mallarımızdan almayı unutma!*⁴¹⁸

*Muhterem okuyucum, saygılı hemşehrim. Bayramın Kutlu Olsun! Lakin, bu milletten kazandığını yine bu millete vermez, yani “yerli malı” kullanmazsan saltanat devrindekiler gibi bayramların kara olur haaa!... Bu da kulağında küpe olsun... -Resmi Niğde-*⁴¹⁹

*Vatandaş! Şeker Bayramında misafirlere üzüm, incir, fındık, badem ikram et!*⁴²⁰

*... Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti bize diyor ki: Arkadaş yerli malı kullan! Arkadaş parayı ecnebi malına verme! Arkadaş para biriktir! Eğer biz bu sözleri ehemmiyetle dinlersek yani katiyen mecbur olmadıkça ecnebi malına para vermekten kendimizi kurtarırsak: Milletimiz zengin olur, vatanımız mamur olur ve nihayet istiklalimiz bütün olur. Türk isterse yapar... Ve mademki Türk vatanını şuurlu bir hamle ile kurtardı; muhakkaktır ki ecnebi malı ahtapotundan da kurtulacağız. Bu mücadelenin kumandanı aynı kumandan ve efradı da aynı Türk efradı olduğuna göre, mutlaka muzaffer olacağız... Binaenaleyh, evlerimizde kendimiz yapmak şartı ile birbirimize tekrar edelim. Aman arkadaş yerli malı kullan! Aman arkadaş parayı ecnebi malına verme! Aman arkadaş para biriktir! -İzmirli Faik Hüsnü-*⁴²¹

*Vatandaş! Şeker fabrikalarımız memleketin şeker ihtiyacını karşılayana kadar şeker bayramları üzüm, incir, kayısı, fındık, Gaziantep Fıstığı, bayramları olmalıdır.*⁴²²

*Vatandaş: Kurban Bayramında alacağın mallar hep yerli olmalı!*⁴²³

*Yurttaş! 1 Milyon Türk ayda birer lira bankaya yatırırlarsa bir yılda 12 Milyon Türk Lirası birikir. Demek ki milli tasarrufumuzla her sene bir Ergani hattı yaptıracak kadar kuvvetli olabiliriz.*⁴²⁴

⁴¹⁷ “29 Birinci teşrin Beynelmilel Tasarruf Günüdür”, Resmi Niğde, 24 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 238, s. 2.

⁴¹⁸ “Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti”, Resmi Niğde, 25 İkinci Kanun 1932, Sayı. 200, s. 2.

⁴¹⁹ “Bayram Tebriği”, Resmi Niğde, 8 Şubat 1932, Sayı. 202, s. 1.

⁴²⁰ “Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti”, Resmi Niğde, 8 Şubat 1932, Sayı. 202, s. 1.

⁴²¹ “Aman Arkadaş”, Resmi Niğde, 13 Haziran 1932, Sayı. 219, s. 2.

⁴²² “Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti”, Resmi Niğde, 23 İkinci Kanun 1933, Sayı. 251, s. 2.

⁴²³ “Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti”, Resmi Niğde, 27 Mart 1933, Sayı. 259, s. 1.

⁴²⁴ “Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti”, Resmi Niğde, 31 Temmuz 1933, Sayı. 277, s. 3.

*Yurttaş! Hala Bankada bir tasarruf hesabın yok mu? Daha fazla gecikme sonra başını taştan taşla vurursun.*⁴²⁵

*Yurttaş! Yerli malı kullanmak yurda bağlı olmak demektir.*⁴²⁶

*Yurttaş! Milli istihsalın artması, yerli malı kullanmakla gerçekleşir.*⁴²⁷

Yine yerli malı kullanımına teşvik maksadıyla Niğde’de gerçekleştirilen programlar dahilinde, Vali Bey’in önderliğinde toplanan bazı memurlar ve halkın bir kısmı yerli malı kullanmaya söz vermişler ve bunun sorumluluğunu Tüccar Arif Abidin Bey’e bırakmışlardır. Tüccar Arif Abidin Bey ise mağazasını tamamen yerli malları ile doldurmuş ve halkın hizmetine sunmuştur. Bu vatansever memur ve halk Arif Abidin Bey’in mağazasından aldıkları mallarla tamamen yerli malından kıyafetler yaptırmış ve bu hareketleri ile diğer halka örnek olarak yerli malına teşvik konusunda önemli bir olaya imza atmışlardır.⁴²⁸

1932 yılında yapılan Dünya Güzellik Yarışmasının birincisi bir Türk olmuştur. Keriman Halis Hanım’ın bu başarısı tüm yurttaki heyecan yaratmış, yurt ve dünya genelindeki gazetelere haber olmuştur. Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti, Keriman Halis üzerinden yerli malı kullanımını teşvik etme çalışmaları da yürütmüştür.

*Türk Güzeli Niçin Dünya Güzeli Oldu? Çünkü Türk Güzeli: Türk Üzümleri, Türk İncirleri, Türk Fındıkları İle Beslendi!*⁴²⁹

*Güzel olmak istiyorsanız sizde benim gibi Türk üzümü, Türk incirleri, Türk fındıkları yiyiniz. Bütün doktorlar hep bir ağızdan Vitaminlerin sağlık için öneminden bahsediyorlar. Vitamin nedir? Vitamin: Üzüm, incir, fındık demektir. Türkler, en az üzüm, incir, fındık yiyen millettir. Hâlbuki Türkiye üzüm, incir, fındık memleketidir. Üzüm, incir, fındık yetiştirmeyen milletler bu yemişleri Türkiye’den getiriyorlar. Hâlbuki biz kendi memleketimizde yetişen üzümlere, incirlere, fındıklara iltifat etmiyoruz. Bu ne gaflet!*⁴³⁰

⁴²⁵ “Yurttaş”, Resmi Niğde, 9 Birinci Teşrin 1933, Sayı. 287, s. 3.

⁴²⁶ “Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti”, Resmi Niğde, 4 Birinci Kanun 1933, Sayı. 293, s. 1.

⁴²⁷ “Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti”, Resmi Niğde, 4 Birinci Kanun 1933, Sayı. 293, s. 2.

⁴²⁸ “Yerli Malları ve Memurlarımız”, Resmi Niğde, 4 Temmuz 1932, Sayı. 222, s. 2.

⁴²⁹ “Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti”, Resmi Niğde, 10 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 236, s. 2.

⁴³⁰ “Keriman Halis Ece’nin Vatandaşlarına Tavsiyesi”, Resmi Niğde, 17 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 237, s. 2.

Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti'nin yeni heyetinin seçilmesi için bütün azalara birer davetiye gönderilmiş ve 21 Kasım 1932 tarihinde saat 14.00'da kütüphane salonunda toplanılmış ve yeni heyetin seçimi gerçekleşmiştir.⁴³¹

5.6.2. Milli İktisat ve Tasarruf Haftası

Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti, halkı israftan alıkoymak ve yerli malı kullanmaya yöneltmek amacıyla kurulmuştur. Bu amacın gerçekleştirilmesi için cemiyetin kurulduğu 14 Aralık 1929 tarihi "Milli İktisat ve Tasarruf Haftası" ilan edilmiştir. Her yıl 12-19 Aralık tarihleri arasında kutlanan hafta, İkinci Dünya Savaşının sonuna kadar başbakanın açılış konuşmasıyla başlamıştır.⁴³² Özellikle 1930 ile 1935'li yıllar arasında Milli İktisat ve Tasarruf Haftası oldukça önemsenmiş, basın tarafından üzerinde çokça durulmuştur.⁴³³

1932 yılı Milli İktisat ve Tasarruf Haftası Niğde'de de 12 Aralık tarihinde başlamış ve halkın yoğun ilgisiyle bu hafta hissedilerek kutlanmıştır. Ayın 12'sinde başlayacak olan hafta için hazırlıklar aybaşından beri devam etmiştir. Önceki yıllara bakarak yerli üretimde epey bir yol kat edilmiş ve eskiden daha zor bulunan yerli kumaş, yerli dokuma, yerli ipekli, yerli örgüler ve yerli ayak takımı keresteleri artık bütün dükkânlarda fazlasıyla yer almıştır. Yerli malı kullanımının önemi orta mektep öğrencileri tarafından hazırlanan levhalara yazılmıştır. Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti Niğde şubesi çarşısı, dükkânları, kahvehaneleri tek tek gezmiş ve vatandaşlara üzerine düşen görev ve sorumlulukları anlatmıştır. 12 Aralık günü kahvehanelere çay ve kahve yerine vatandaşlara portakal, üzüm, incir sunulmuştur. Çarşıdan geçen vatandaş ise dükkânlarda fazlasıyla yer kaplayan yerli kumaşlarla karşılaşmıştır. Zaten Vali Ali Sakip Bey tarafından birkaç ay evvel memurlara ısmarlatılan yerli malı kumaşlardan sonra memlekette yerli malına olan ilgi artmıştır. Vatandaş genel olarak hem ucuz, hem dayanıklı olan yerli malına yönelmiştir.⁴³⁴

Okullarda ise öğretmenler tarafından tüm öğrencilere bugünün anlam ve önemi hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Niğde Orta Mektebi ve Sakarya İlk

⁴³¹ "Tasarruf İktisat Kongresi", Resmi Niğde, 21 İkinci Teşrin 1932, Sayı. 242, s. 1.

⁴³² Doğan Duman, "Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt. 1, Sayı. 2, s. 136.

⁴³³ Duman, agm s. 137

⁴³⁴ "Niğde'de İktisat ve Tasarruf Haftası Nasıl Geçti?", Resmi Niğde, 19 Birinci Kanun 1932, Sayı. 246, s. 1.

Mektebinde ise hazırlıklar vardı. Saat 13.30'da Orta Mektep Salonunda halkın büyük katılım sağladığı bir oyun oynanmıştır. Aka Gündüz'ün "Gazi Çocukları İçin" adlı eserindeki parçalar canlandırılmıştır.⁴³⁵

Ertesi gün ise Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti Niğde Başkanı Cahit Bey tarafından oluşturulan program dahilinde hareket edilmiştir. Saat 10.00'da Hükümet Konağı önünde toplanılmaya başlanmıştır. Vali Bey'in ardından Fırka Kumandanı Ali Rıza Paşa'da meydana gelmiş, askerler, halk ve ellerinde İktisat ve Tasarruf Cemiyeti Haftası için yapılmış levhalarla öğrenciler tarafından meydan doldurulmaya başlanmıştır. Herkes yerini aldıktan sonra Niğde Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti Kâtibi Muallim Rasim Bey bir konuşma gerçekleştirmiştir. Konuşmasında eline aldığı Alman yapımı bir feneri vatandaşa göstererek sadece bu fenerle bile dışarıya ne kadar çok para gönderildiğini, bunun yerine evimizdeki parça camları tenekeciye götürerek çok daha ucuza fener yaptırabileceğimizi anlatmıştır ve bunun gibi pek çok örnek vermiştir. Kuru slogan atarak bir yere varılamayacağını, ekonomik bağımsızlık ve kalkınma için herkesin elini taşın altına koyması gerektiğini belirtmiştir. Konuşmanın ardından kalabalık dağılmış ve askerler ile halk flüt, trampet, davul, zurna eşliğinde şarkılar, marşlar söyleyerek Niğde'yi dolaşmıştır.⁴³⁶

1933 yılına gelindiğinde ise 15 Aralık Cuma günü Milli İktisat ve Tasarruf Haftasının kutlaması gerçekleştirilmiştir. Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti, Vali, öğretmenler, öğrenciler, askerler, memurlar ve halkın oluşturduğu kalabalık cuma günü sabah erken saatlerde Hükümet Konağı önünde toplanmıştır. Mektep talebeleri günün anlam ve önemini belirten sözleri ellerindeki levhalara yazarak farkındalık oluşturmuşlardır. Toplanma bittikten sonra önce İstiklal Marşı sonra Onuncu Yıl Marşı hep birlikte söylenerek tören başlamıştır. Tasarruf Cemiyeti Niğde Şubesi Kâtibi Muallim Rasim Bey kürsüye çıkarak yerli malı kullanımı ile ilgili etkili bir konuşma yapmıştır. Konuşma bittikten sonra Onuncu Yıl Marşı bir kez daha okunmuş ve tören sona ermiştir. Törenin ardından mektep talebeleri ellerindeki levhalarla şehirde gezinti yapmıştır. Saat 14.00'de orta mektep salonunda Gazi Çocukları piyesi oynanmıştır. Temsilden önce yine Rasim Bey kısa bir konuşma yapmış ardından

⁴³⁵ "Niğde'de İktisat ve Tasarruf Haftası Nasıl Geçti?", Resmi Niğde, 19 Birinci Kanun 1932, Sayı. 246, s. 2.

⁴³⁶ "Niğde'de İktisat ve Tasarruf Haftası Nasıl Geçti?", Resmi Niğde, 19 Birinci Kanun 1932, Sayı. 246, s. 3.

Sakarya İlk Mektebinden Muzaffer Cahit adlı öğrenci bir konuşma yapmıştır. Piyesin ardından kutlamalar sona ermiştir.⁴³⁷

5.7. SANAYİ

5.7.1. Niğde Tren Yolu

Cumhuriyetimizin kuruluşundan 1950'ye kadar geçen süreçte ekonomideki kalkınma hareketleri ve sanayiye geliştirme politikaları doğrultusunda demir, çelik, kömür ve makine gibi ağır sanayinin taşınması ve ulaşımı için demiryollarına olan ihtiyaç artmıştır.⁴³⁸ Tüm ülkenin ekonomik yönden kalkınması amacıyla özellikle Niğde gibi küçük Anadolu şehirlerinde demiryolu yapım çalışmaları hızlandırılmıştır. 1927'de Kayseri, 1930'da Sivas, 1931'de Malatya gibi illere demiryolu gelmiş, demiryolu hattı Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi boyunca devam etmiş, Diyarbakır üzerinden Erzurum'a gelerek burada son bulmuştur.⁴³⁹

1932 yılı şubat ayında Niğde'de demiryoluna kavuşmuştur. Açılacak olan Ulukışla-Kayseri Şimendifer Hattı halk arasında büyük bir sevinç ve heyecana sebep olmuştur. Ray yapımı devam eden demiryolu hattının Niğde'ye girişi sebebiyle belediye tarafından resmi olarak yapılacak törenin hazırlıklarına başlanmıştır.⁴⁴⁰

Tren hattının Niğde'ye geleceği gün için yapılan hazırlıkların tamamlanmasının ardından şubat ayında demiryolu hattının gelişi coşkuyla karşılanmıştır. Bütün memurlar, askerler ve vatandaş istasyona gelmiş, istasyon binası ve salon, Mustafa Kemal, İsmet ve Fevzi Paşa'nın fotoğrafları ve bayraklarla süslenmiştir. Saat on iki olduğundan halkın coşkun tezahüratları arasında tren istasyona giriş yapmıştır. Poz bölüğü kumandanı Kail Bey tarafından halka hitaben bir konuşma yapılmış, Cumhuriyet Hükümetinin eserlerinde bahsedilerek duyulan gurur dile getirilmiştir. Ardından Baro Reisi Şahap Bey'in konuşması dinlenmiştir. Konuşmanın bir bölümüne aşağıda yer verilmiştir.

⁴³⁷ "Niğde'de Tasarruf Haftası", Resmi Niğde, 18 Birinci Kanun 1933, Sayı. 295, s. 1-2.

⁴³⁸ Seda Akgüngör, Ceyhan Aldemir, Yeşim Kuştepe, Yaprak Gülcan, Vahap Tecim, Haz. Özge Oral, Özlem Yavuz, "Türkiye'de Demiryolları ve Karayollarının Ekonomik ve Sosyal Etkileri: 1856-2008 Dönemi İçin Bir İnceleme", Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi, İzmir, 2012, s. 59.

⁴³⁹ Akgüngör, age s. 60.

⁴⁴⁰ "Manşet", Resmi Niğde, 1 Şubat 1932, Sayı. 201, s. 1.

*Efendiler! Niğde'miz bugün yıllardan beri, belki asırlardan beri özlediği hasretlisine kavuşmakla bahtiyardır. Vatandaş! Şu zümrüt sahayı süsleyen Altın taçlı şen yuvasının geniş meydanında tiz ses ile kahkahalar savurarak seninle kucaklaşan şu medeniyet dilberini seyret! Seyret ki: Onun ateş kaynaklı kalbinin kudretinden kuvvet alan şu çelik kollarının tehakülünü gör! Vatandaş! Kuvvetli beşerin yarattığı şu lokomotif lisanı hal ile şurada bana ve sana neler ifham ve ilham ediyor bilir misin? Dinle, eyice dinle, bak; Ta göklere kadar yükselen şu buharın kulaklarımızı çınlatan fısıltısı bana ve sana medeniyet, medeniyet, medeniyet diye haykırıyor! Gel, gel de gör? Ateş kaynakları içinde sinirli sinirli didinen ve didişen çelik pistonun homurtusunu bir dinle, o da bana ve sana medeniyet, medeniyet, medeniyet diye barbar bağırıyor! Efendiler! Yol ve Şimendifer siyaseti ile memleketi indiras ve sefaletten kurtarmış olması itibari ile de Hükümeti Cumhuriyetimizi bihakkın takdis ile sevelim. Bu siyasetin hasmı olan muhalifler Taymis dalgaları arasında gayz ile gıcılayan yayık şiveli bir siyaset palavrasından ürkmüş hafif sinirli kimselerdir...*⁴⁴¹

Yine bu büyük olay sebebi ile A. Rasim Bey'in bir yazısı gazetede yer bulmuştur. Yazının bir kısmına aşağıda yer verilmiştir.

Aziz Niğdeliler! İki gün evvel kasanıza ulaşan ve çığırktan sesi ile sizi başına toplayan Medeniyet katarının keskin düdüğü, sekiz on yüzyıldır uyuyan Niğde Kalesi'ni, Alâeddin Cami'sini uyandırdı. Alâeddin Tepesinin birer ucuna konmuş olan bu iki demirbaş yapı hal dil ile size şöyle diyordu:

*Ey Niğdeliler! Sekiz on asırdır görmediğimiz kalmadı idi. Etrafımızda insanlar mı boğuşmadı? İçimizde adamlar mı boğulmadı? Çevremizdeki evleri, sarayları yangınlar mı yalayıp yutmadı? Fakat biz bu kargaşalıkların doğurduğu bütün çığlıklara, bu kıyametlerin çıkarttığı bütün o boğuk ve kısık seslere hiç aldırış etmedik, omuzlarımızı silkerek "neyimize gerek!" deyiverdikti. Hâsılı İsrail'in "Sur" u çalınsa gene uyanacağımız yoktu. Lakin, bakın: Bu ateş arabasının bağrından çıkan kısık çığlık bizi uyandırdı! Cansız bizi bile uyandıran bu çığlık sizi uyandırmayacak mı? ...*⁴⁴²

Bu büyük gelişme sonucunda Reisi Cumhur Gazi Mustafa Kemal, Başvekil İsmet Paşa, Büyük Millet Meclisi Reisi Kazım Paşa ve Niğde Belediye Reisi Mustafa Bey arasında tebrik ve teşekkür telgrafları yazılmıştır.⁴⁴³⁴⁴⁴

⁴⁴¹ "Şimendifer Hattının Niğde'ye Gelmesi Halkın Coşkun Tezahürat İle Karşılandı", Resmi Niğde, 8 Şubat 1932, Sayı. 202, s. 1.

⁴⁴² "Tirenin Düdüğü Diyorki!", Resmi Niğde, 8 Şubat 1932, Sayı. 202, s. 2.

⁴⁴³ "Şimendiferin Şehrimize Gelmesi Münasebeti İle Reisi Cumhur Gazi Hz.'leri İle Diğer MakamatıAliyeye Çekilen Arzı Tazimat Telgraflar ile ŞerefmevrutCevapnameler", Resmi Niğde, 15 Şubat 1932, Sayı. 203, s. 1.

⁴⁴⁴ "Şimendiferin Şehrimize Gelmesi Münasebeti İle Reisi Cumhur Gazi Hz.'leri İle Diğer MakamatıAliyeye Çekilen Arzı Tazimat Telgraflar ile ŞerefmevrutCevapnameler", Resmi Niğde, 15 Şubat 1932, Sayı. 203, s. 2.

Demiryolu'nun Niğde'ye gelmesiyle pek çok gelişme yaşanmıştır. Bunlardan biride o güne kadar Niğde'ye Ulukışla'dan otomobille gelen postaların artık demiryolu ile gelecek olmasıdır. 1933 yılı Mart ayının başından itibaren postalar Niğde'ye demiryolu ile getirilmeye başlanmıştır.⁴⁴⁵

Demiryolu çalışmaları tüm hızıyla devam etmiş, Niğde İstasyonunun açılmasından bir yıl sonra Niğde'ye yaklaşık 30 km uzaklıkta bulunan Hüyük Köyü İstasyonunun açılış merasimi gerçekleştirilmiştir. Vali Ali Sakip Bey, Fırka Kumandanı Ali Rıza Paşa, birçok memur ve halktan kimseler açılış törenine katılmıştır. Hususi hazırlanan bir trenle Hüyük İstasyonuna kadar gelinmiş ve istasyonun açılışı gerçekleştirilirken fotoğraflarda çekilmiştir. Ayrıca yakında bu hattın Kayseri ile birleştirileceği müjdesi verilmiştir.⁴⁴⁶ 1933 yılı Eylül ayına gelindiğinde artık Niğde İstasyonu ile Kayseri İstasyonu birbirine bağlanmıştır. Eylül Ayı içerisinde Kayseri'den Niğde'ye ilk hususi tren gelecek ancak yolcu veya eşya taşıma için başlayacak olan seferlerin 29 Ekim tarihinde başlayacağı müjdesi verilmiştir.⁴⁴⁷

5.7.2. Elektrik

Niğde'ye elektrik getirebilmek amacıyla Vali Ali Sakip Bey, Belediye Başkanı Mustafa Bey, Tüccar Bankası Müdürü Abidin Bey, Niğde tüccarlarından Göncüzade Mustafa Beyler başta olmak üzere çalışmalar yapılmış, bu iş için görevlendirilen mühendislerin incelemesi neticesinde, Zondi Suyunun merkeze 8 kilometre mesafede bulunan Naynas (Kırkpınar) Köyü civarında 120 metre kadar bir yükseklik tespit edilmiş ve suyun bu yükseklikten indiği takdirde 250 beygir gücünde bir güç elde edileceği sonucuna varılmıştır.⁴⁴⁸ Bu haber üzerine Niğde Belediyesi harekete geçmiş, bu bölgeye büyük bir fabrika kurmak için çalışmalara başlanmıştır. Kırkpınar Köyünden Niğde'ye akmakta olan suyun yatağının değiştirilerek 120 metre yükseklik bulunan alandan aşağı düşürülmesiyle elektrik elde edilmesi planlanan bu proje için,

⁴⁴⁵ “Şehrimiz Postaları”, Resmi Niğde, 27 Şubat 1933, Sayı. 255, s. 2.

⁴⁴⁶ “Hüyük İstasyonunun Küşat Merasimi”, Resmi Niğde, 23 İkinci Kanun 1933, Sayı. 251, s. 1.

⁴⁴⁷ “Kayseri-Niğde Demir Yolu Kavuştu”, Resmi Niğde, 4 Eylül 1933, Sayı. 282, s. 3.

⁴⁴⁸ “Güzel Niğdemiz Elektriğe Kavuşuyor”, Resmi Niğde, 6 Mart 1933, Sayı. 256, s. 2.

ilk etapta birkaç müessese talip olmuştur. Fabrikanın yapımı için gerekli olan maddi kaynağın temininde Çiftçi Bankası en büyük sermayeyi yatırmıştır.⁴⁴⁹

1932 ve 1933 yıllarında yapılan bu çalışmalar, şehrin maddi imkânsızlıkları sebebiyle ancak 1938 yılında meyvesini verebilmiştir. 6 Mayıs 1937 tarihinde Niğde Elektrik Santrali Binasının temel atma töreni, dönemin Niğde Valisi Faik Üstün tarafından gerçekleştirilmiştir.⁴⁵⁰ 6 Mayıs'ta temeli atılan Niğde elektrik santrali 28 Mart 1938 tarihinde tamamlanmış ve Niğde Halkı bu tarihten itibaren elektriğe kavuşmuştur.⁴⁵¹

⁴⁴⁹ “Büyük Bir Elektrik Fabrikası Yapılıyor”, Resmi Niğde, 17 Nisan 1933, Sayı. 262, s. 1.

⁴⁵⁰ “Şehrimiz Medeni Nura Kavuşuyor”, Niğde, 7 Mayıs 1937, Sayı. 466, s. 1.

⁴⁵¹ “Şehrimiz Heyecanla ve Yıllardan Beri Beklediği Medeni Nura Kavuşuyor”, Niğde, 11 Mart 1938, Sayı. 510, s. 1.

ALTINCI BÖLÜM

BAYINDIRLIK FAALİYETLERİ ve GÜNLÜK OLAYLAR

6.1. BELEDİYE VE BAYINDIRLIK FAALİYETLERİ

1932 yılı Mayıs ayı başında Vilayet Belediye Meclis tarafından bir toplantı yapılmış ve bu toplantının sonucunda 1932 yılı bütçesi 36.000 küsur lira olarak belirlenmiştir. Bunun büyük bir kısmı su tesisatına ve memleket haritasına, sinema, mezbaha, sebze hali gibi işlere tahsis edilmiştir.⁴⁵² 1933 yılında ise Niğde Belediye bütçesi 24.040 lira olarak belirlenmiştir. Ayrıca Nevşehir Belediyesinin 1932 yılı bütçesi 22.200 lira, 1933 yılı bütçesi ise 23.553 liradır.⁴⁵³

Niğde Belediyesi ile ilgili 1932 ve 1933 yıllarında genel olarak rastlanan bilgiler 1932 bütçesinde ayrılan miktardan da anlaşılacağı üzere içme ve sulama suyu olmuştur. Sularla ilgili çalışmalar yürütülmüş bunun yanında şehirdeki fidan dikimi, ağaçlama çalışmalarıyla da alakadar olunmuştur.

6.1.1. İmar Faaliyetleri

Resmi Niğde Gazetesinde Niğde’de yer alan eksikliklerden vatandaşların fark ettikleri veya vatandaşın belediyeden istekleriyle ilgili olarak bir adet yazıya rastlanmıştır. “Kari Mektupları” başlığıyla yazılan yazıda yazının sonunda ismini “H.M” olarak belirten bir vatandaş şehir düzeni ve yapılanması ile ilgili önemli tavsiye ve isteklerde bulunmuştur. Bu yazıdaki isteklere göre yeni sistem caddelerin eskilerden daha geniş olması, ikinci derece caddelerin 7 metre olması gerekmektedir. Büyük cadde üzerinde bulunan evlerin yola bakan cephelerinde kapı olmaması, kapıların yan sokakta olması gerekir. Araçların fazlaca geçtiği caddelerde benzin ve toz kokusunun fazla olması sebebiyle vatandaşın buralarda çok gezmemesi gerekmektedir. Bina yapılırken eldeki arsaya daha çok ev sığması amacıyla arsanın içinde yan yana yapılması, önünde küçük bir bahçenin olması ve bir duvarla evlerin birbirinden ayrılması lazımdır. Evlerin iki kattan fazla olmaması, aksi takdirde suç oranlarının arttığı söylenmiştir. Dar yerlerin insanları sıktığı ve bunalttığı belirtilmiş, Niğde’ye yeni bir şehir planlamasının getirilmesi ve uygulanması belediye heyetinden

⁴⁵² “Vilayet Belediye Meclisi”, Resmi Niğde, 9 Mayıs 1932, Sayı. 214, s. 1.

⁴⁵³ Hilal Hızıroğlu İnceler (2008), “Hükümet Programlarına Göre Niğde Vilayeti 1923-1950”,., Musa Şaşmaz (Editör), *Niğde Aksaray ve Nevşehir Tarihi Üzerine*, İstanbul. Kitabevi Yayınları, s. 275.

talep edilmiştir.⁴⁵⁴ Bu talepler 1932 yılı Niğde'deki eksikliklerle ilgili bizi kısmen de olsa bilgilendirmektedir.

1932 yılında Niğde'de ağaçlandırma çalışması başlatılmış, Niğde Belediyesi tarafından şehre getirilen ağaç fidanları, caddelerin iki tarafına dikilmeye başlanmıştır. Önceki yıllarda dikilen ağaçların bakımsızlıktan kuruması, hayvanlar tarafından zarar görmesi yahut bazı kimseler tarafından sökülerek götürülmesi gibi kötü durumların tekrar yaşanmaması içinde gerekli tedbirlerin alınması gerektiği gazetede yazmaktadır.⁴⁵⁵ Fakat yinede ağaçların kesilmesine engel olunamamış ve bu konuda gazete çok hassas davranmıştır. Ağaçları kesenlere ağır sözler söylenmiş ve ithamlarda bulunulmuştur. Bu kişilerin ortaya çıkarılarak gereken cezayı çekmeleri istenmiştir.⁴⁵⁶

Yine Niğde Belediyesi tarafından satın alınan Paşa Hamamı, uzun bir süre tamirat görmüş ve müteahhitler tarafından çalışmalar tamamlanmıştır. Bu tamirat ve tadilat çalışmasında duş mahallerinde soğuk ve sıcak musluklar ayarlanmış, ayrı ayrı odaların yapımı tamamlanmış ve o günün şartlarına göre tasarlanmıştır.⁴⁵⁷

6.1.2. İçme Suyu ve Tarım Arazilerini Sulama Çalışmaları

Niğde'de uzun bir süre şebeke suyunun borularında yaşanan arızalardan dolayı temiz suyun şehre ulaşması konusunda sorun yaşanmaktaydı. Çeşme suyu borularının yapımı için belediye tarafından ihale açılmış fakat kimse bu işi almayınca süreç uzamıştır. Depolarının yapımı tamamlanan suyun borularını da alabilmek için Niğde Belediye Başkanı Mustafa Bey, Çiftçi Bankası Reisi Abidin Bey ve Göncüzade Mustafa Beyler İstanbul'a gitmiştir.⁴⁵⁸ Bir ay kadar İstanbul'da kaldıktan sonra Niğde'ye dönmüşlerdir.⁴⁵⁹

Ayrıca Niğde'nin yüksek bir mevkiinde yapımına başlanan su deposu, havaların soğuk olmasına ve zor şartlara rağmen devam etmiştir. İçme suyunun temiz

⁴⁵⁴ “Kari Mektupları Şehircilikte Yeni Esaslar”, Resmi Niğde, 10 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 236, s. 2.

⁴⁵⁵ “Ağaç Garsi”, Resmi Niğde, 28 Mart 1932, Sayı. 209, s. 1.

⁴⁵⁶ “Memleket Hainliği Bu Kadar Olur”, Resmi Niğde, 9 Birinci Teşrin 1933, Sayı. 287, s. 2.

⁴⁵⁷ “Paşa Hamamı Açılıyor”, Resmi Niğde, 6 Haziran 1932, Sayı. 218, s. 1.

⁴⁵⁸ “Çeşme Suları”, Resmi Niğde, 17 Nisan 1933, Sayı. 262, s. 1.

⁴⁵⁹ “Gelenler”, Resmi Niğde, 15 Mayıs 1933, Sayı. 266, s. 1.

olmaması her türlü hastalığın yayılmasına sebebiyet vereceğinden sağlığın korunması açısından son derece önemli bir faaliyettir.⁴⁶⁰

Niğde'nin en önemli bağ ve bahçelerini sulayan Kadarak Suyundan daha fazla istifade edebilmek için 26 Temmuz 1933 tarihinde belediye meclisi, belediye azaları ve bağ bahçe sahipleri bir toplantı gerçekleştirmiştir.⁴⁶¹

Niğde'de bulunan bahçelerin sulanması amacıyla Niğde'ye 2 saat mesafede yapay olarak oluşturulan "Gök Göl", Niğde'nin en kurak zamanlarında çiftçiye can suyu olmuş, gölde biriken su 25 gün boyunca Niğde bağ ve bahçelerini sulamıştır. Niğde'de gün geçtikçe gelişen bağcılık için bu sudan gelecek yıl daha fazla verim elde edilmesi amacıyla Niğde Belediyesi tarafından gölde genişletme çalışması başlatılmıştır.⁴⁶²

6.1.3. Yol Yapım Çalışmaları

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda, 4000 kilometresi iyi durumda olmak üzere toplamda 18.000 km karayolu mevcuttur. Cumhuriyetin kuruluşuyla beraber, sanayide gelişimin temeli olan demiryolları için çalışmalar yapılmış, bu doğrultuda ülkenin en batısından en doğusuna kadar demiryolu hatları çekilmiştir. Karayollarının yapımının üzerine İkinci Dünya Savaşı yıllarından sonra daha fazla düşülmüştür.⁴⁶³ Buna rağmen yol yapım çalışmaları ülke genelinde devam etmiştir. 1930'lu yılların başından itibaren Niğde'de ulaşım, ihracat ve ithalatın gelişmesi amacıyla mali imkânların elverdiğince birçok karayolunun yapımına başlanmış, bu yolların büyük bir kısmının tamamlanması bütçe yetersizliği nedeniyle 1932 ve 1933 yıllarında gerçekleşmiştir. Ayrıca ilkbaharda vuran sellerin tahrip ettiği yol, köprü, menfez gibi yerler her sene "İlkbahar Ameliyatı" adı verilen çalışmalarla tamir edilmiştir. Bu çalışmalara büyük önem verilmiş, her yıl vilayet bütçesinde büyük miktarda para bu çalışmalara harcanmıştır.⁴⁶⁴ Bu çalışmaların 1931 yılında başlanan ve bitimi 1932-

⁴⁶⁰ "Su İşleri", Resmi Niğde, 18 İkinci Kanun 1932, Sayı. 199, s. 2.

⁴⁶¹ "Belediyenin Yeni Bir Teşebbüsü", Resmi Niğde, 24 Temmuz 1933, Sayı. 276, s. 1.

⁴⁶² "Gök Göl Büyütülüyor", Resmi Niğde, 9 Birinci Teşrin 1933, Sayı. 287, s. 2.

⁴⁶³ Birol Çetin, Serap Barış, Serap Saroğlu, "Türkiye'de Karayollarının Gelişimine Tarihsel Bir Bakış", *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt. 1, Sayı. 1, s. 124.

⁴⁶⁴ "Umumi Meclisin Küşadı Münasebetile Vilayeti Celilece Okunan İzahname", Resmi Niğde, 18 İkinci Kanun 1932, Sayı. 199, s. 3.

33'lü yıllarda gerçekleşen yol yapım çalışmalarının örneklerine aşağıda yer verilmiştir.⁴⁶⁵

1931 yılında Umur-u Nafia (Bayındırlık Bakanlığı) tarafından yürütülen ve Adana-Ulukışla arasında bulunan 40 kilometrelik yol yapım çalışmasında 626 işçi çalışmış ve yolun 17 kilometrelik bir kısmında ön hazırlık yapılmıştır. 1983 metre boyunca istinat duvarları inşa edilmiş, 8228 metrelik yere hafriyat dökülmüştür. Ayrıca 200 metre mikap geçici yol yapılmıştır. Yol üzerinde bulunan 4*5 metre ebadındaki tahta köprü tamirat için müteahhite verilmiş ve 1345 lira harcama yapılmıştır.

55 km uzunluğunda bulunan Niğde-Ulukışla yolunun 33-35, 43-45 ve 54-55. kilometreleri arasında toplamda 1076 işçiyle birlikte yürütülen yol yapım çalışmalarında 1611 metre küplük kırma taş yola atılmış, 1840 metre uzunluğundaki yerde silindiraj çalışması yapılmıştır. Aynı yolun farklı bir müteahhite 4084 liraya ihale edilen 10 kilometrelik kısmında ise, 7 kilometrelik yerde silindiraj çalışması tamamlanmış, kalan 3 kilometrenin ise taş döşeme işi tamamlanmıştır. Bu 3 kilometrelik alanın ise silindiraj çalışması ilkbahara bırakılmıştır. Bu yolda 956 metre küp toprak hafriyatı ile 3911 metre uzunluğundaki yolun bozuk yerleri tamir edilmiştir. Yine bu yolun Bahçeli Köyü'ne denk gelen kısmı farklı bir müteahhite 1200 liraya ihale edilmiş, 4 kilometrelik bu yol üzerine betonarme köprü yapılmıştır. Ayrıca yolun taş döşemesi tamamlanmış, silindiraj çalışması ilkbahara bırakılmıştır.

430 metre uzunluğunda bulunan Bor İstasyon yolunda toplam 280 işçinin çalışmalarıyla 6249 metre küp taş döşenerek düzenlemesi yapılmış ve kalan kısmın tamamlanması yine ilkbahara bırakılmıştır.

37.5 km uzunluğundaki Bor-Aksaray yolunda 1313 işçinin çalışmaları sonucunda 2107 metre küp taş döşenmiş, 10818 metre küp toprak hafriyatı yapılmış ve 11303 metre uzunluğundaki yola atılmak üzere hazırlanmıştır. Geri kalan yolun tamamlanması yine ilkbahara bırakılmıştır. 1932 yılında taş döşeme, yol yapımı ve silindiraj çalışmalarının Bor'dan Aksaray hududuna kadar tamamen bitirilmesi planlanmıştır.

⁴⁶⁵ “Umumi Meclisin Küşadı Münasebetile Vilayeti Celilece Okunan İzahname”, Resmi Niğde, 18 İkinci Kanun 1932, Sayı. 199, s. 3.

Niğde-Kayseri arasında yapımına başlanan 45 kilometrelik yolun 20-26. kilometreleri arasında 867 işçinin çalışmasıyla 1500 metre küp ham taş ve 2038 metre küp kırma taş yapılmıştır. İlkbahar da yolun yapımının gerçekleştirilmesi, 1932’de ise silindiraj çalışmasının tamamlanarak yolun bitmesi hedeflenmiştir.

42 km uzunluğunda bulunan Niğde Maden Yolunun 19-23. kilometreleri arasında yapılan çalışmalarda 172 işçi yer almıştır. 4254 metre küp yol malzemesi borç alınarak yapılmış ve 4224 metre uzunluğundaki yolun yapımı gerçekleştirilmiştir. Yine 1932’de bitmesi planlanmıştır.

Niğde-Nevşehir arasında bulunan 80 kilometrelik yolun Nevşehir’den itibaren 3 ve 8. kilometreleri arasında 532 işçi çalıştırılarak 9432 metre küp toprak hafriyatı yapılmış 30 metre küp kuru duvar inşa edilmiş ve 1272 metre küp kırma taş ile 160 metre küp ham taş hazır hale getirilmiştir. Yine İlkbahar Ameliyatında ve 1932 senesinde kalan kısımlarına devam edilmesine karar verilmiştir.

Uzunluğu 13 km olan Nevşehir-Arabison yolunda, Nevşehir’den itibaren 8 ve 11. kilometreleri arasında 918 işçinin çalışmasıyla 19776 metre küp toprak ve 4500 metre küp kaya hafriyatı, 11 metre küp kuru duvar, 0,40 metre açıklığında iki kargir menfez inşa edilmiştir. Kalan 3 kilometrelik ham yolun düzleştirilmesine ilkbaharda, kırma taş ve silindiraj işlemlerine ise 1932 senesinde başlanacaktır.

Ürgüp-Kaymaklı arasında bulunan 28 kilometrelik yolda 713 işçi çalışmış ve 4260 metre küpü borçla alınmak üzere 7079 metre küp toprak hafriyatı ile 2757 metre küp kaya hafriyatı yapılmıştır. Kalan kısımlar yine ilkbahara bırakılmıştır.

10 kilometre uzunluğundaki Ürgüp-Avanos yolunun yapım çalışmalarında 927 işçi çalışmış, 978 metre küp toprak, 1938 metre küp kaya hafriyatı yapılmış ve borçla 7890 metre küpü yapılmış, kalan kısımlar ise ilkbahara ertelenmiştir.

Yapımına 1930 senesinde başlanan Nevşehir-Ürgüp arasındaki 20 kilometrelik yolun kırma taş ve düzenleme işlemleri bu yıl içinde tamamlanmış, döşeme ve silindiraj işlemi 1931 senesine ertelenmiş fakat yapılamamış, bu sebeple 1932 yılına ertelenmiştir.

1931 senesi boyunca Niğde’nin birçok yerinde yapımına başlanan yolların tamamlanması 1932 ve 1933 yıllarına sarkmıştır. 1931 yılının başından kasım ayına

kadar toplamda 10 tane yolda çalışmalar sürdürülmüş, bu çalışmalarda toplam 7224 işçi çalıştırılmıştır. Bu çalışmalarda Niğde bütçesinden 10312 lira 91 kuruş “nakit” para çıktığı kaydedilmiştir.⁴⁶⁶

6.2. GÜNLÜK OLAYLAR

6.2.1. Doğum Haberleri

1932-1933 yılları incelenen Resmi Niğde Gazetesi’nde önemli devlet adamlarının veya şehir halkının ileri gelenlerinin yakınlarına ait doğum haberlerine sıkça rastlanmaktadır. Haberlerin bazıları aşağıda verilmiştir.

Genç ve kıymetli doktorlarımızdan Yüzbaşı Abdullah Bey’in bir oğlan çocuğu dünyaya gelmiştir. Nevzada uzun ömürler dilerken ebeveynini de tebrik ederiz.⁴⁶⁷

Sakarya Mektebi Muallimlerinden Ziya Bey’in geçen hafta içerisinde bir oğlan çocuğu dünyaya gelmiştir. Ebeveynini tebrik ile nevzada uzun ömürler temenni ederiz.⁴⁶⁸

Halk Fırkası İdari Heyeti Azasından Eczacı Naim Bey’in geçen hafta içerisinde bir erkek çocuğu dünyaya gelmiştir. Nevzada uzun ömürler diler ve Naim Bey kardeşimizi tebrik ederiz.⁴⁶⁹

Niğde’mizin kıymetli gençlerinden Bor’da Eczacı Sabit Bey’in geçen perşembe günü bir oğlan çocuğu dünyaya gelmiştir. Nevzada uzun ömürler temenni eder ve ebeveynini candan tebrik ederiz.⁴⁷⁰

Göçük Karyesi Başmuallimi Hıfzı Bey’in geçen hafta içerisinde biri kız biri erkek olmak üzere iki çocuğu dünyaya gelmiştir. Yavrulara uzun ömürler diler ve ebeveynini tebrik ederiz.⁴⁷¹

Maarif Müdürü Şevket Bey’in evvelki gün bir erkek çocuğu dünyaya geldiğini haber aldık. Nevzada uzun ve mesut ömürler temenni ve ebeveynini tebrik ederiz.⁴⁷²

⁴⁶⁶ “Umumi Meclisin Küşadı Münasebetile Vilayeti Celilece Okunan İzahname”, Resmi Niğde, 18 İkinci Kanun 1932, Sayı. 199, s. 3.

⁴⁶⁷ “Doğum”, Resmi Niğde, 18 İkinci Kanun 1932, Sayı. 199, s. 2.

⁴⁶⁸ “Doğum”, Resmi Niğde, 21 Mart 1932, Sayı. 208, s. 1.

⁴⁶⁹ “Doğum”, Resmi Niğde, 25 Nisan 1932, Sayı. 212, s. 1.

⁴⁷⁰ “Doğum”, Resmi Niğde, 11 Temmuz 1932, Sayı. 223, s. 2.

⁴⁷¹ “İkiz Doğum”, Resmi Niğde, 8 Ağustos 1932, Sayı. 227, s. 1.

Doktor Operatör Hüseyin Mehmet Bey'in bugün bir erkek çocuğunun doğduğunu sevinçle haber aldık. Yavruya uzun ve şen yaşamalar diler, muhterem ana ve babasını tebrik ederiz.⁴⁷³

Halkevinin genç sporcularından Fen Memuru Cemal Bey'in bir kız çocuğu doğmuştur. Küçük yavruya uzun yaşamalar diler Cemal Bey'i tebrik ederiz.⁴⁷⁴

6.2.2. Ölüm Haberleri

Ölüm haberleri de gazetede pek çok kez yer edinmiştir. Bu haberlerin bazıları aşağıda verilmiştir.

Beş seneye yakın bir zaman vilayetimiz orta mektep ve pedagoji sınıfları terbiye muallimliği yapmış olan Konya Erkek Muallim Mektebi Müdür Muavini çok nezih arkadaşımız Eyüp Hamdi Bey'in refika-i muhteremleri Kamile Hanımın müptela olduğu hastalıktan kurtulamayarak hayatta üç ufak yavrusu ile Eyüp Hamdi Beyi yetim bırakmak sureti ile ebediyete kavuşmuş olduklarını teessürle haber aldık. Merhumeye haktan mağfiret temenni eder ve muhterem arkadaşımız Eyüp Hamdi Bey'in elemlerine kalbimizin en derin teessürleri ile iştirak eder ve beyanı taziyet eyleriz.⁴⁷⁵

Fertekli Mustantıkı Sabık Sami ve Mardin Ağır Ceza azası Tevfik Beylerin valideleri evvelki gün vefat etmiştir. Merhumeye Hak'tan mağfiret temennisi ile Tevfik ve Sami Beylere beyanı taziyet eyleriz.⁴⁷⁶

Niğde'de belediye riyaseti, meclis umumi azalığı gibi resmi ve özel birçok cemiyette çalışan, Milletvekili Halit Bey'in kayını, Halk Fırkası Reisi Rasih Bey'in Damadı, Niğde'nin ileri gelenlerinden İzzet Elzade Müfit Bey, 24 Ocak 1932 tarihinde kalp krizinden vefat etmiştir.⁴⁷⁷

⁴⁷² “Doğum”, Resmi Niğde, 20 Ağustos 1932, Sayı. 230, s. 2.

⁴⁷³ “Doğum”, Resmi Niğde, 6 Şubat 1933, Sayı. 252, s. 1.

⁴⁷⁴ “Doğum”, Resmi Niğde, 18 Birinci Kanun 1933, Sayı. 295, s. 2.

⁴⁷⁵ “Acıklı Bir Ölüm”, Resmi Niğde, 4 İkinci Kanun 1932, Sayı. 197, s. 2.

⁴⁷⁶ “Vefat”, Resmi Niğde, 1 Şubat 1932, Sayı. 201, s. 2.

⁴⁷⁷ “Elim Bir Ziya”, Resmi Niğde, 25 İkinci Kanun 1932, Sayı. 200, s. 1.

1932 yılının Şubat ayında Niğde'nin en yaşlı adamı olan Bilalzade Hamdi Efendi, 120 yaşında hayatını kaybetmiştir.⁴⁷⁸

Bor İlçesi Cumhuriyet Halk Fırkası ve aynı zamanda Belediye Reisi olan Sadık Bey uzun süredir mücadele ettiği kanser hastalığından kurtulamayarak hayatını kaybetmiştir. Cenazesi Bor Halkı'nın katıldığı büyük bir törenle kaldırılarak aile mezarlığına defnedilmiştir.⁴⁷⁹ Sadık Bey'in vefatının ardından Bor Belediye Reisliğine uzun süredir belediyede aza olarak görev yapmakta olan Avan Oğlu Tevfik Bey atanmıştır.⁴⁸⁰

Çiftlik Nahiyesi Müdürü Fehmi Bey'in eşi yakalandığı “Zatürre ve Zatülcenp” hastalığından kurtulamayarak hayatını kaybetmiştir.⁴⁸¹

6.2.3. Düğün ve Nişan Merasimleri

Yine gazetede şehrin ileri gelenlerinin, önemli memurların çocuklarının düğün ve nişan merasimleri ile ilgili haberlere rastlamaktayız. Birkaç tanesi aşağıda verilmiştir.

Müskirat muhasebecisi Ziya Bey'in kerimesi Lütfiye Hanımla, Bilalzade merhum Rıza efendi mahdumu şimendifer kısım şeflerinden Şehabettin Bey'in nişan merasimi akrabası huzuru ile tes'iden icra kılınmıştır.⁴⁸²

Şimendifer Fen Memurlarından Bilalzade Merhum Rıza Efendi'nin mahdumları Şahabettin Bey'le Müskirat İnhisarı Muhasebecisi Ziya Bey'in kerimleri hanımın akitleri geçen hafta içinde icra kılınmıştır. Bu çifte saadetler dileriz.⁴⁸³

Sakarya Muallimlerinden İsmail Safa Bey ile Çayanazade Hüsnü Efendi Kerimesi Şaziye Hanımın geçen hafta birçok davetli ve meslektaşları huzurunda nişan merasimleri yapılmıştır. Bu çiftlere saadetler dileriz.⁴⁸⁴

⁴⁷⁸ “Niğdemizin En Yaşlı Adamı Öldü”, Resmi Niğde, 22 Şubat 1932, Sayı. 204, s. 2.

⁴⁷⁹ “Elim Bir Ziya”, Resmi Niğde, 19 Eylül 1932, Sayı. 233, s. 1.

⁴⁸⁰ “Bor Belediye Reisliği”, Resmi Niğde, 3 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 235, s. 1.

⁴⁸¹ “Acıklı Bir Ölüm”, Resmi Niğde, 26 Haziran 1933, Sayı. 272, s. 3.

⁴⁸² “Mesut Bir Nişan Merasimi”, Resmi Niğde, 15 Şubat 1932, Sayı. 203, s. 2.

⁴⁸³ “Nikah Merasimi”, Resmi Niğde, 5 Nisan 1932, Sayı. 212, s. 2.

⁴⁸⁴ “Nişan Merasimi”, Resmi Niğde, 27 Haziran 1932, Sayı. 221, s. 2.

Çiftçi Bankası Muhasip Muavini Hasan Hüseyin Beyle Nevşehirli Polis Naim Efendi Kerimesi hanımın bu hafta içerisinde belediyede nikâh merasimi yapılmıştır.Çiftleri kutlar ve sonuna kadar şen yaşamalarını dileriz.⁴⁸⁵

Genç tüccarlarımızdan İsrafilzade Hacı Emin Efendi oğlu Ömer Efendi ile tüccarlardan Hacı Efendi'nin kızı hanımın evlenme şenlikleri perşembe günü yapılmıştır. Gençlere yeni yuvalarında uzun ve şen yaşamalar dileriz.⁴⁸⁶

Orta Mektep Türkçe Muallimi Ahmet Rasim Bey'le şehrimiz Dumlupınar İlk Mektebi Muallimlerinden Zahide Hanımın evlenme şenlikleri iki gün evvel Halkevi Salonunda icra edilmiştir. Yeni çiftte saadetler dileriz⁴⁸⁷

Encümeni Daimi Azasından muhterem Rasih Beyefendi'nin kerimleri ile kıymetli gençlerimizden Doğan Bey Nahiyesi Müdürü Hıfzı Bey'in evlenmeleri geçen hafta içerisinde yapılmıştır. Çiftlere yeni yuvalarında uzun ve şen yaşamalar diler ve Rasih Beyefendiyi de candan tebrik ederiz.⁴⁸⁸

6.2.4. Kayıp Eşya İlanları

Günümüzde olduğu gibi kaybedilen mühim eşyaların ilanları hükümsüz olduğu gerekçesiyle Resmi Niğde Gazetesi'ne ilan olarak verilmiştir. Ayrıca para veya değerli eşyalar bulunduğu gazetede duyurusu yapılmış ve teslim alınabilecek adresler belirtilmiştir. Bu ilanlardan bazıları aşağıdadır:

Şahsıma mahsus tatbik mührümü zayi ettim. Yenisini alacağımdan eskisinin hükmü olmadığını ilan eylerim.⁴⁸⁹

Mahkûk Mehmet Rasih mührümü zayi ettim. Yenisini çıkaracağımdan eskisinin hükmü olmadığını ilan eylerim.⁴⁹⁰

Niğde Çiftçi ve Tüccar Bankası'ndan almış olduğum 44 numaralı itibar cüzdanımı kazaen zayi ettim. Yenisini alacağımdan zayi cüzdanın hükmü olmadığını ilan eylerim.⁴⁹¹

⁴⁸⁵ “Evlenme”, Resmi Niğde, 31 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 239, s. 2.

⁴⁸⁶ “Evlenme”, Resmi Niğde, 14 Ağustos 1933, Sayı. 279, s. 2.

⁴⁸⁷ “Mesut Bir Evlenme”, Resmi Niğde, 4 Eylül 1933, Sayı. 282, s. 3.

⁴⁸⁸ “Evlenme”, Resmi Niğde, 12 Birinci Kanun 1932, Sayı. 245, s. 2.

⁴⁸⁹ “Zayi Mühür”, Resmi Niğde, 21 Mart 1932, Sayı. 208, s. 3.

⁴⁹⁰ “Zayi Mühür”, Resmi Niğde, 9 Mayıs 1932, Sayı. 214, s. 4.

41 Fırka Veznesine yatırmış olduğum teminat akçasına mahsus 41571653 No.lu makbuzu zayi ettim. Mezkûr makbuzun hükmü olmadığını ilan eylerim.⁴⁹²

Sokakta para bulunmuştur. Sahibi kim ise polis dairesine müracaat etmesi ilan olunur.⁴⁹³

Mülga 5 senelik Niğde İdadisinin son sınıfından almış olduğum tasdiknameyi zayi ettim. Yenisini alacağımdan eskisinin hükmü olmadığını ilan eylerim.⁴⁹⁴

Talik yazı ile Mehmet Bini Osman isminde 324 veya 326 senesinde mahkuk mührüm bundan üç ay evvel hanemden kayıp olmuştur. O tarihten bu tarihe kadar zayi mühür ile namıma bir gün borç çıkarsa makbul olmayacağını ilan eylerim.⁴⁹⁵

Konya Gedikli Küçük Zabit İhzari Mektebinden almış olduğum şahadetnameyi kazaen zayi ettim. Yenisini alacağımdan zayi şahadetnamenin hükmü olmadığını ilan eylerim.⁴⁹⁶

Şahsıma mahsus tatbik mührünü yitirdim. Yenisini yaptırdım ve bütün mühürlü işlerimi el yazımla yaptığım için kendi yazım olmadıkça bu mühürle çıkacak herhangi bir evrakın veya yitik mührün bir hükmü yoktur. (Fertek'ten Mehmet Tevfik)⁴⁹⁷

6.2.5. Gaiplik İlanları

Kendisinden belli bir süre haber alınamayan kayıp kişilerin ilanları da Resmi Niğde Gazetesinde yer almıştır. Bu ilanlardan iki örnek aşağıda verilmiştir.

Hurpışte'nin Görense Muhacirlerinden olan 341 senesinde Sivas'ın Gemerek Nahiyesinde iskân edilmişken tahminen bundan üç sene evvel semt-i meçhule gitmiş olan hemşirem Veyis Hoca kızı ve Ahmet karısı Azure Hanım'ın bulunduğu mahalli bilenler varsa aşağıdaki adrese bildirmeleri insaniyet namına rica olunur.⁴⁹⁸

⁴⁹¹ “Zayi Cüzdan”, Resmi Niğde, 27 Haziran 1932, Sayı. 221, s. 3.

⁴⁹² “Zayi Makbuz”, Resmi Niğde, 10 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 236, s. 2.

⁴⁹³ “Para Bulundu”, Resmi Niğde, 31 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 239, s. 3.

⁴⁹⁴ “Zayi Tasdikname”, Resmi Niğde, 31 Birinci Teşrin 1932, Sayı. 239, s. 4.

⁴⁹⁵ “Zayi Mühür”, Resmi Niğde, 7 İkinci Teşrin 1932, Sayı. 240, s. 2.

⁴⁹⁶ “Zayi Şahadetname”, Resmi Niğde, 27 Şubat 1933, Sayı. 255, s. 4.

⁴⁹⁷ “Yitik Mühür”, Resmi Niğde, 18 Eylül 1933, Sayı. 284, s. 3.

⁴⁹⁸ “Gaip Aranıyor”, Resmi Niğde, 4 Temmuz 1932, Sayı. 222, s. 3.

30 seneden beri kendisinden haber alınamadığından bil bahis gaiplik kararı talep olunan Bor'un Cullah Mahallesinden Çini Hafız Oğullarından Mehmet Mahdumu Hacı Hasan hakkında haber ve malumatı olanların tarihi ilandan itibaren bir sene zarfında Bor Hukuk Mahkemesine veya akrabasına müracaatları ilan olunur.⁴⁹⁹

6.2.6. Gazeteye Yazılan Teşekkür Yazıları

Resmi Niğde Gazetesinde, Niğde'de kıymetli işler gerçekleştiren kişilere, davetlere ve törenlere katılanlar ile bilhassa cenaze törenlerine katılanlara, merhumların yakınları, vatandaşlar veya Resmi Niğde Gazetesi tarafından teşekkür yazıları yazılmıştır. Bu yazılardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Çok sevgili ve benim için çok kıymetli babamın vefatı dolayısıyla alaka gösteren zevatı muhteremeyi ayrı ayrı ziyaretle tehasşumat ve teşekküratımı arz etmek istediğim halde hasbel vazife temdidî ikamete imkân olmadığından bu vazifenin muhterem gazetenizle ifasını hürmetlerimle rica ederim efendim.

Bilalzade Mühendis
Asım⁵⁰⁰

Biraderim Zekai Bey'in cenazesinde gerek arkadaşlarının gösterdiği ve gerekse talebe getirmek sureti ile bendenizi ve efradı ailemizi pek fazla mütehassıs eden alakaya alenen teşekküratımızın iblağına gazetenizin tavassutunu icra ederim efendim.

Orta Mektep, Riyaziye M.
Naci⁵⁰¹

Kurbetzade bir vücut, felaketzede bir kalbe gattar felek daha bir hançer vurdu. Torunumun vefatı dolayısı ile gerek cenaze merasiminde bulunan ve gerek beni telsiye ve taziye için ümera ve zabitan memurin arkadaşlarıma ve muhterem ahaliye alenen teşekkür ederim.

⁴⁹⁹ “Bor Hukuk Hakimliğinden”, Resmi Niğde, 18 Eylül 1933, Sayı. 284, s. 3.

⁵⁰⁰ “Muhterem Vilayet Gazetesine”, Resmi Niğde, 8 Şubat 1932, Sayı. 202, s. 2.

⁵⁰¹ “Vilayet Gazetesi Müdürlüğüne”, Resmi Niğde, 15 Şubat 1932, Sayı. 203, s. 2.

Niğde Ziraat Müdürü, İ.
Saip⁵⁰²

Refikamın vefatı münasebeti ile elemelerime iştirak eden birçok akraba ve dostlarımdan taziye telgrafları almaktayım. Bunların cümlesine ayrı ayrı cevap vermek imkânı mevcut olmadığından bu husustaki teşekküratımın arz ve iblağına muhterem vilayet gazetesinin tavassutunu rica eylerim.

Ulukışla Jandarma Bölük K. Yüzbaşı Hüseyin
Avni⁵⁰³

23 Temmuz Cumartesi akşamı verilen müsamere hazırlıklarını büyük bir gayretle ikmale muvaffak olan muhterem Halk Fırkası Reisi Doktor Hüseyin Beyefendi ile arkadaşlarını memleket namına selamlar ve kendilerine teşekkür ederiz.⁵⁰⁴

Cumhuriyetin 10. yıldönümünün 3. günü vilayetimizin bayramını kutlulamak üzere nahiye ve köylerden gelen heyetlerle bilhassa bütün bir kasabalı halkla gelen ve bayrama ait heyecanlarımızı bir kat daha canlandıran muhterem Borlu kardeşlerin hepsine birden teşekkür eder daha böyle birçok yıldönümlerine kavuşmalarını candan temenni ederim.

C.H.F. Reisi
Hüseyin⁵⁰⁵

Sevgili babam Bor Cumhuriyet Halk Fırkası ve Belediye Reisi Sadık Bey'in ufuli ebedisi münasebeti ile gerek cenaze merasiminde hazır bulunanlara ve gerekse hanemize kadar ihtiyarı zahmet ederek kederlerimize iştirak etmek lütfunda bulunan zevatı muhtereme ile hariçteki dostlarımızdan almış olduğum taziye telgraf mektuplarına ayrı ayrı teşekkür etmeye teessürlerimiz mani olduğundan muhterem gazeteniz vasıtası ile arzı teşekkür ederim.

Oğlu
Cevdet⁵⁰⁶

⁵⁰² “Alenen Teşekkür”, Resmi Niğde, 22 Şubat 1932, Sayı. 204, s. 2.

⁵⁰³ “Teşekkür Resmi Niğde Gazetesine Müdürlüğüne”, Resmi Niğde, 7 Mart 1932, Sayı. 206, s. 2.

⁵⁰⁴ “Teşekkür”, Resmi Niğde, 25 Temmuz 1932, Sayı. 225, s. 4.

⁵⁰⁵ “Teşekkür”, Resmi Niğde, 6 İkinci Teşrin 1933, Sayı. 289, s. 6.

⁵⁰⁶ “Arzı Teşekkür”, Resmi Niğde, 26 Eylül 1932, Sayı. 234, s. 2.

Kendi Kütüphanesinin çok kıymetli binden fazla kitabını Bor'a bağışlayarak Halil Nuri Bey Kütüphanesi açmakla memleketinin bilgi hayatına karşı beslediği yüksek sevgiyi meydana koyan Yüzbaşı Halil Nuri Beyefendi Ulukışlamıza da 300'ü geçkin kitabını bağışlamıştır. Bu yükseklik ve fazilet örneği işi ile bütün Ulukışla gençliğinin kalbini kazanan saygıdeğer Halil Nuri Beyefendi'ye Ulukışla ve Ulukışla'nın bilgi hayatı namına bizimde sevgi ve teşekkürümüzün sunulmasına gazetenizin öncülüğünü rica eder hürmetlerimizi sunarız efendim.

Ulukışla Maarif Memuru H. Avni, Belediye Reisi
Yakup⁵⁰⁷

Kışlık odunumuza yer bulamadığımızdan kütüphanemizin müze kısmına koyduğumuzu gören değerli hemşerimizden Kadızade Nurettin Efendi kütüphaneye yakın bir dükkânını odunluk yapmak üzere emrimize terk ederek büyük bir maarif perverlik göstermiştir. Bu hayırlı yardımdan dolayı Nurettin Efendiye alenen teşekkürüme gazetenizin tavassutunu arz ve istirham eylerim efendim.

Bor Kütüphane Memuru
Ragıp⁵⁰⁸

6.2.7. Trafik Kazaları

Şehirde 1932 ve 1933 yılları içerisinde bir adet trafik kazasının bilgilerine ulaşılmıştır.

29 Ocak 1932 tarihinde Ürgüp Hâkimi Abdullah Bey, Tapu Memuru Sabri Bey ile arkadaşları ve bir jandarma vazife gereği Taşkun Paşa Köyü'ne giderlerken Cemil Köyü civarında bir dere kenarında geçmekte oldukları esnada, karın çokluğu ve yolun dar olması sebebiyle araçları kayarak 20 metre derinliğindeki dereye yuvarlanmıştır. Kazada araba kullanılamaz hale gelirken can kaybı olmamış, Abdullah Bey elinden, Sabri Bey ise yüzünden hafifçe yaralanmıştır. Araçta görevli jandarma tarafından fark edilmek amacıyla silah atışı yapılmış, sesleri duyan Cemil

⁵⁰⁷ “Gelen Evrak Resmi Niğde Gazetesi Müdürlüğüne”, Resmi Niğde, 18 İkinci Teşrin 1933, Sayı. 290, s. 3.

⁵⁰⁸ “Alenen Teşekkür”, Resmi Niğde, 18 Birinci Kanun 1933, Sayı. 295, s. 2.

Köyü Muhtarı yanına bekçiyi ve köy ahalisinden iki kişiyi de alarak olay yerine gelmiş ve kazazedeleri köylerine götürerek gereken müdahaleleri yapmışlardır.⁵⁰⁹

6.3. AFETLER

6.3.1. Soğuk ve Sel

1932 ve 1933 yıllarında Niğde’de kaydedilen büyük bir doğal afet yoktur. Her ne kadar büyük felaketler yaşanmasa da 1932 senesinin mart ayı sonlarında Niğde’de havaların bozulmasıyla başlayan süreç bağ ve bahçe sahiplerini büyük oranda etkilemiş ve maddi olarak çiftçiye çok büyük zararlar açmıştır.

1932 yılının 28 Mart tarihinde aralıklarla kötüleşen hava önce sert esen bir lodos ardından şiddetli yağmur, kar ve soğuk şeklinde şehirde hissedilmiştir. Havadaki bu ani soğuma çiftçiye kötü etkilemiş, pek çok meyve soğuk yüzünden telef olmuştur. Mart ayı dolayısıyla çiçek açmaya başlayan kayısı ve badem ağaçları, aniden bozulan hava nedeniyle çoğunlukla telef olmuştur.⁵¹⁰ 11 Nisan günü hafif bir yağmurla bozulmaya başlayan hava, ilerleyen saatlerde tekrar şiddetli bir kar yağışına dönüşmüş ve mart ayındaki felaketten kurtulabilen meyvelerin kalanları da bu gece telef olmuştur.⁵¹¹ 1932 yılında yaşanan bu felaketten dolayı o sene üzüm, kayısı ve badem neredeyse hiç olmamıştır. Kazaların zararı hesaplanamamakla beraber yalnızca Niğde merkezdeki bağ ve bahçe sahiplerinin yaptıkları tetkikattan anlaşıldığına göre Niğde’de zararın bir milyon lira olduğu anlaşılmıştır.⁵¹²

Ayrıca 1933 yılı Aralık ayında yağışların 20-25 gün boyunca sürekli devam etmesi sele neden olmuş, 5-10 kadar evi yıkmıştır. Bunların bazılarında kısmi yıkılmalar, bazılarında tamamen yıkılmalar olmuştur. Bu yıkılmalarda can kaybı yaşanmamıştır. Yağmurlar kesildikten sonra ise kar yağışı ve ardından şiddetli tipi yaşanarak halkı oldukça zor duruma sokmuştur.⁵¹³

⁵⁰⁹ “Can Kurtaranlar”, Resmi Niğde, 7 Mart 1932, Sayı. 206, s. 2.

⁵¹⁰ “Kar ve Soğuk”, Resmi Niğde, 28 Mart 1932, Sayı. 209, s. 1.

⁵¹¹ “Havalar Bozuldu”, Resmi Niğde, 11 Nisan 1932, Sayı. 211, s. 2.

⁵¹² “Son Soğukların Yaptığı Zarar 1 Milyon Lira Tahmin Edilmektedir”, Resmi Niğde, 25 Nisan 1932, Sayı 212, s. 1.

⁵¹³ “Havalar Bozuk Düzen Gidiyor”, Resmi Niğde, 25 Birinci Kanun 1933, Sayı 296, s. 1.

6.3.2. Yangın

28 Ocak 1932 tarihinde Hükümet Konağı'nın Nafia Dairesinin bacasından kurumlar ateş alarak çatıya sıçramış ve bir yangın çıkmıştır. Bu esnada encümen odasında bulunan Vali Ali Sakip Bey ve Orduevinde bulunan Binbaşı Celalettin Bey tarafından yangına derhal müdahale edilmiştir. O dönemde Niğde'de henüz bir itfaiye teşkilatı bulunmadığı için olay yerine gelen polislerinde yardımıyla imkânlar doğrultusunda kovalarla su taşıma yoluyla yangın söndürülmüştür.⁵¹⁴

⁵¹⁴ “Yangın”, Resmi Niğde, 1 Şubat 1932, Sayı. 201, s. 2.

SONUÇ

Resmi Niğde Gazetesi, 1928 yılında yayın hayatına Bilgi Gazetesi adıyla başlamıştır. 1931 yılında Resmi Niğde Gazetesi adını alarak 1935 yılına dek bu adla yayın faaliyetlerini sürdürmüş ve Niğde'deki ilk resmi gazete olma unvanına sahip gazete olmuştur. Resmi Niğde Gazetesi'ni referans alarak yaptığımız bu çalışma, 1932-1933 yılları arasında Niğde'nin sosyal kültürel ve ekonomik yapısını inceleyerek ortaya çıkarmaya yönelik bir çalışmadır. Çalışma yapılırken kronolojik sıraya dikkat edilmiş ve olaylar buna göre sıralanmıştır. Altı bölümden oluşan çalışmada öncelikle şehrin idari kadrosu ve siyasi faaliyetleri hakkında bilgi verilmiştir. 1932 ve 1933 yılları tek parti dönemi olduğundan yalnızca Cumhuriyet Halk Fırkası faaliyetleri yer almaktadır. Şehirdeki yöneticilerin ve siyasilerin birbirleriyle olan irtibatı ve şehre hizmet için koordineli bir biçimde çalışarak imkanlar dahilinde büyük işler başardıkları, elbirliği ile Niğde'nin çehresini değiştirdikleri görülmüştür. Valiliğin belediye ile birlikte çalışması ve şehirde gerçekleştirdiği yol, imar gibi bayındırlık hizmetleri bunun örneklerindendir. Dağların arasında küçük bir vadi şehri olan Niğde zaman zaman devlet büyüklerinin de ziyaret noktası olmuştur. Önemli devlet adamları tarafından şehre gerçekleştirilen bu ziyaretler, halkın büyük sevinç ve heyecan yaşamasına sebep olmuştur. 1932 ve 33 yılları arasında Niğde'yi ziyaret eden İsmet Paşa ve Maarif Vekili Esat Bey Niğde halkı tarafından büyük bir coşku ve sevinçle karşılanmış, Niğde halkı bu önemli misafirleri elinden geldiğince iyi ağırlamaya gayret etmiştir. Aynı coşku ve heyecanın milli bayram ve anma günlerinde de yaşanması, Niğde halkının yeni yönetim ve yöneticileri benimseyerek Cumhuriyetin getirdiği yenilikleri kabul ettiğini ve yaşamaya çalıştığını göstermektedir.

Niğde'de özellikle 1933 yılında açılan halkeviyle sosyal faaliyetlerin gelişimi bariz bir şekilde artış göstermiştir. Halkevi sosyal faaliyet yönünden sınırlı imkânlarla sahip olan Niğde'de gerçekleştirdiği konferans, tiyatro, müsamere ve konser gibi eğitim ve sosyal faaliyetlerin yanında spora da oldukça önem vermiştir. Birçok dalda sporcular yetiştirerek Niğde halkına büyük hizmetler etmiştir. Sağlık hizmetleri noktasında Niğde, yetiştirdiği doktorlarla kendi şartlarında oldukça ileri bir seviyeye ulaşmış, çevre il ve ilçelerden hastaların tedavilerini dahi gerçekleştirmiştir. Birçok ameliyat gerçekleştirilmiş, özel muayenehaneler haricinde o dönem Niğde'de

yapılanve 30 oda, 7 ameliyathane olmak üzere toplam 3 bloktan oluşan Memleket Hastanesi vatandaşın her türlü ihtiyacına cevap vermeye çalışmıştır. Yaşanan menenjit, sıtma, çiçek, tifo gibi salgınlar Niğde’de görülmüş ve engellenmesi için günümüzde de uygulanan karantina, ilaç, aşı gibi tedbir ve tedaviler uygulanmıştır. Sosyal yardımlaşma da ihmal edilmemiş, sosyal yardım kuruluşları aracılığı ile Niğde’de bulunan doktorlar her hafta bir gün nöbetleşe durumu olmayan vatandaşları muayene ve tedavi etmişlerdir. Ayrıca kimsesiz çocuklara da birçok yardım yapıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Ülkesini işgallerden kurtarmak ve bağımsız olarak yaşayabilmek için uzun yıllar mücadele eden Türk Milleti, savaş yıllarında hem maddi kaynaklarını hem de insan gücünün bir kısmını kaybetmiştir. Bu sebeple nitelikli ve eğitilmiş insan yetişmesine büyük önem verilmiştir eğitim ve öğretime tüm ülkede olduğu gibi Niğde’de de önem verilmiştir. Çalışmada 1931-32, 1932-33, 1933-34 eğitim öğretim yıllarında yaşanan gelişmeler kronolojik sırayla verilmiştir. Özellikle okul çağına gelen çocukların muhakkak okula yazdırılmaları bildirilmiştir. Yalnız öğrenciler değil, dikiş ve biçki yurdunda ev hanımlarına kurslar verilmiş, açılan başka kurslarda dil eğitimleri ve mesleki eğitimler verilmiştir.

Ekonomisitarım ve hayvancılığa dayanan Niğde’nin, 1929 Dünya Ekonomik Krizinden olabildiğince az etkilenebilmesi için Resmi Niğde Gazetesi aracılığı ile vatandaş yetkililer tarafından sürekli yönlendirilmiştir. Niğde halkı modern tarım ve çiftçiliğe teşvik edilmiş böylece üretimde artış hedeflenmiştir. Hububat ve meyve üretiminde oldukça iyi olan Niğde’nin, komşu şehirlerin yanında Suriye gibi komşu ülkelere dahi elma ihracatı yaptığı görülmüştür. Dünyanın ekonomik olarak girdiği darboğaz tüm ülkelerde olduğu gibi Türkiye’yi de yerli malı kullanımına ve tasarrufa yöneltmiştir. Bu program Niğde’de uygulanmış, vatandaş mümkün olduğunca yerli malına ve tasarrufa yönlendirilmiştir. Sanayi yönünde yaşanan en büyük gelişimlerden biri olan Niğde’ye tren yolu gelmesi yine halkın coşku ve heyecanına sebep olmuş, hükümete teşekkürler sunulmuştur. Yine sanayinin olmazsa olmazlarından olan elektrik için 1933 yılında birkaç çalışma gerçekleştirilse de Niğde’ye elektrik 1938’de gelmiştir. Son olarak şehirde belediye tarafından gerçekleştirilen bayındırlık faaliyetleri ve şehirdeki günlük olaylar incelenmiştir. Belediyenin özellikle içme suyu ve tarım arazilerini sulama suyuyla ilgili yaptığı çalışmalar o dönem takdir toplamıştır. Şehirde yaşanan doğum, ölüm, düğün, nişan gibi birçok olay incelenmiştir. Niğde’ye 1933 yılında atanan Vali Ziya Bey, şehir

hakkındaki görüşlerini gazeteyle paylaştığı yazıda ilk dikkatini çeken şeylerden birinin şehirdeki asayişin iyi durumda olması olduğunu söylemiştir.⁵¹⁵ Resmi Niğde Gazetesinde yer alan haberlere göre şehirde birkaç basit asayiş olayı hariç 2 yılda ciddi hiçbir problem yaşanmamıştır. Mahkemelerde büyük çoğunlukla boşanma veya miras davaları görülmüştür.

⁵¹⁵ “Vali Bf. nin Memleket Hakkındaki Yüksek Düşünceleri”, Resmi Niğde, 10 Temmuz 1933, Sayı. 274, s. 1.

KAYNAKÇA

Kitaplar ve Tezler

AKGÜNGÖR, S., ALDEMİR, C., KUŞTEPELİ, Y., GÜLCAN, Y., & TECİM, V. (2012). *"Türkiye'de Demiryolları ve Karayollarının Ekonomik ve Sosyal Etkileri: 1856-2008 Dönemi İçin Bir İnceleme"*.(Ö. ORAL, & Ö. YAVUZ, Editörler) İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.

ATATÜRK, G. M. K. (2007). *"Nutuk"* (4 b.). Ankara: Elips Yayınları.

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi. (1997). *"Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri"* (5 b., Cilt 1). Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları.

ÇANKAYA, A. (1954). *"Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler"*, Cilt. 4. Ankara: Örnek Matbaası, s. 1213-1214.

DOĞAN, H. (2018). *"Cumhuriyet Dönemi Niğde Nüfusu (1927-1960)"* (1 b.). Ankara: Kömen Yayınları.

İNCELER, H. H. (2008), "Hükümet Programlarına Göre Niğde Vilayeti 1923-1950". M. ŞAŞMAZ (Editör), *Niğde, Aksaray ve Nevşehir Tarihi Üzerine* (s. 270-281). İstanbul: Kitabevi Yayınları.

KOCAMAN, M. (2016). *"Niğde'nin Geç Dönem Osmanlı Kiliseleri"*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, s. 4.

ÖZER, E. (2011) *"Dördüncü Dönem Niğde Milletvekilleri ve Siyasi Faaliyetleri"*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 50-53.

ÖZDAŞ, G. (2007). *"Modernleşme Sürecinde Niğde'de Mimari Çevre ve Kentsel Dönüşümler"*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kayseri, s. 4.

PARLATIR, İ., GÖZAYDIN, N., ZÜLFİKAR, H., AKSU, B. T., TÜRKMEN, S., & YILMAZ, Y. (1998). "*Türkçe Sözlük*" (9 b., Cilt 1). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

SÜRME, E. (2001). "*Niğde Halkevi*", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, s. 27.

TOROĞLU, E. (2006). "*Niğde İli Yerleşmeleri ve Lokasyon Planlaması*", Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, s. 1.

Makaleler

AKBULUT, D. A. (1995). "Samsun'un Gazi Günü Ya Da 19 Mayıs Bayramı". *Atatürk Araştırmaları Merkezi Dergisi*, 11(33), 777-779.

AKIN, V. (1997). "23 Nisan Milli Hakimiyet ve Çocuk Bayramı'nın Tarihçesi". *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(3), 92.

ÇETİN, B., BARIŞ, S., & SAROĞLU, S. (2011). "Türkiye'de Karayollarının Gelişimine Tarihsel Bir Bakış". *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 124.

ÇETİNKAYA, F. K. (2015). "Tarihi Coğrafya Çalışmaları Kapsamında Niğde Kenti Şekillenışı Üzerine Bir Araştırma". *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken*, 7(3), 163-164.

ÇILGIN, A. S. (2004). "Genç Cumhuriyet'in Ütopyası: Gülbüz Türk Çocuğu". *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(6), 97.

DİNÇ, A. (2003). "Faruk Nafiz Çamlıbel'in Oyunlarında Türk Tarihi Tezi". *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 10(22), 140.

DOĞAN, H. (2017). "Devlet Büyüklerinin Niğde Ziyareti (1928-1960)". *Cappadocia Journal Of History And Social Sciences*, 9, 206-207.

DUMAN, D. (1992). "Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti". *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 128-137.

ENGİNÜN, İ. (1989). "Faruk Nafiz Çamlıbel". *Erdem Dergisi*, 5(13), 49.

EZER, F. (2010). "1929 Dünya Ekonomik Krizi'nin Türkiye'ye Etkileri". *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(1), 430.

GİRİTLİ, İ. (2003). "Atatürk ve Cumhuriyet". *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 19(56), 459.

GÖNENÇ, A. Y. (2007). "Türkiye'de Dergiciliğin Tarihsel Gelişimi". *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 0(29), 69.

İNÇİ, İ. (2013). "İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Türkiye'de Tek Parti Hükümetlerinin İaşe Politikaları". *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*(50), 272.

KARLI, İ. (2015). "Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluş Döneminde Kadro Dergisi'nin İdeolojik Tasarımı". *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 140.

KOZAK, M. A., & MUTLU, D. (2020). "Dünden Bugüne 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Etkinlikleri". *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(TBMM'nin 20. Yılı ve Milli İrade Özel Sayısı), 19.

METİNTAŞ, M. Y., & KAYIRAN, M. (2016). "1929 Ekonomik Krizinin Türk Tarımına Etkileri ve 1931 Birinci Türkiye Ziraat Kongresi". *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(23), 33.

ÖZÇELİK, M. (2011). "23 Nisan Çocuk Bayramı'nın Ortaya Çıkışı ve 1992-1929 Yılları Arasındaki 23 Nisan Kutlamaları". *Gazi Akademik Bakış*, 5(9), 266.

ÖZKAN, S. (2007). "1923 Tarihli Türk-Rum Nüfus Mübadelesinin Niğde'nin Demografik Yapısına Etkisi". *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*(121), 172.

ÖZKAYA, Y. (1993). "Türk Basınında Cumhuriyetin İlanının Öncesi ve Sonrası". *Atatürk Yolu Dergisi*, 3(11), 279.

ÖZTÜRK, G. (2015). "Niğde'de Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları (1926-1948)". *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(3), 589.

SAKAOĞLU, S. (1991). "Türk Dili Tetkik Cemiyetinin Kuruluşu ve Atatürk". *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 39(1991), 20-24.

SAYILIR, B. (2014). "30 Ağustos Zafer Bayramı Kanunu, İlk Zafer Kutlaması ve Büyük Taarruzla İlgili Bazı Bilgiler". *Çanakkale Araştırmaları Türk Yılı*, 12(16), 96-100.

SUVLA, R. (1943). "Dünyada ve Türkiye'de Buğday Meselesi". *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 4(1), 31-34.

T.C. Niğde Valiliği. 7 15, 2021 tarihinde <http://www.nigde.gov.tr/ilimiz-tarihi> adresinden alındı

TALAT, T. (1988). "Atatürk ve Türk Dilinde Reform". *Erdem Atatürk Kültür Merkezi Dergisi*, 5(12), 1031.

TOPAL, N. (2013). "Niğde Basın Tarihinden Bir Kesit (1924-1931)". *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8/5, 797.

YAVUZ, Ü. (1992). "Mustafa Kemal'in 30 Ağustos 1924 Tarihli Dumlupınar Söylevi ve Bir Fransız Belgesi". *Atatürk Yolu Dergisi*, 3(9), 112.

Süreli Yayınlar ve Meclis Tutanakları

Resmi Niğde Gazetesi, Sayı. 197, 4 İkinci Kanun 1932-Sayı. 296, 25 Birinci Kanun 1933. (Arasındaki tüm sayılar incelenmiştir)

Niğde Gazetesi, Sayı. 491, 29 Birinci Teşrin 1937-Sayı. 466, 11 Mart 1938-Sayı. 510, 7 Mayıs 1937.

TAŞKIRAN, İ. (2019, 5 14). *Anadolu Ajansı*. 6 14, 2021 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/hava-sehitleri-turk-halkinin-kalbinde-yasiyor/1477679> adresinden alındı.

T.B.M.M. Zabıt Ceridesi, "Devre 1, İçtima Senesi 4, İçtima 1, 1,3,1339 Perşembe, birinci celse, cilt: 28" *Meclis Tutanakları*: s. 5.

EKLER

EK 1: Halkevi Açılışı

Resmî NİĞDE

SENELİĞİ 250 ALTI AYLIĞI 150 KURUŞTUR
İLANLARIN SATIRI 7,5 KURUŞTUR . İLANATTAN
MESULİYET KABUL OLUNMAZ

NEŞREDİLMİYEN YAZILAR İADE EDİLMEZ

Pazarrest günleri nesrolunur haftalık gazete

ADRESİ: NİĞDEDE: RESMÎ NİĞDE

Tanesi (5) Günü geçenler (20) Kuruştur .

27 ŞUBAT 1933

Altıncı Yıl SAYI : 255

«Halkevi» Büyük şenlikle Açıldı

Cuma günü memleketimizde ilk bakışta gözle çarpan bir fevkalâdehik vardı .

Sabahleyin erkenden dıvarları, Kapı ve Pencere-leri al Bayraklara bürünmüş olan « Halkevi » binası gayı ihtiyari oradan geçeneri durduruyor ve bu duruştan sonrada içten gelen bir arzu kendilerini içeri doğru sürükliyordu .

Kapudan ilk girenler hemen parmağını ağızına götürerek hayran hayran etrafına bakıyor ve kendi kendine bir « Bravo » fısıltısı bırakıyordu .

« Ev » in büyük salonu halâkaten emsali görülmemiş bir şekilde, büküklerinizin reshüleri, kıymetli tadılar, rengârek çiçeklerle baştan başta öyle bir bezemeliği ki buraya giren her insan bir daha ayrılmamak istiyordu .

Sabahleyin daha Güneşten evvel, mühterem Valimiz Ali Sakıp ve kıymetli Furka Reisimiz Doktor Hüseyin beyfendilerle heyet idareden Ezacı Nâim, Beherdar İbrahim, Eminiyet memuru Nuretin beyler gelerek Eviminin tevlis ve tanzimine nazaret tayunuyorlardı . Onbeş Yirmi gündüzenberi tanzimine uğraşan « Halkevi » öyle güzel bir şekil almıştı ki, bu mübarek bina tam manasile bir « Nurevi » olmuştu .

Evvelce yapılan ilânlar müclânesi tam saat on iki buçukta bahçe ve yollar tarafe Halk ile dolmuştu . Bu sırada içeride bulunduklarda tışarı çıktı . Merdiven başında Fotoğ-

raflar alındı . Nibayet Furkanızın mühterem resisl Doktor Hüseyin beyfendinin sesi eşitildi .

— « Arkadaşlar : Halk evimizi açıyoruz , içeri buyurunuz » denmişti . Her kes sevinç ve heyecanla içeri giriyor , Salonda ve odalarda yer alıyordu .

Vali Ali Sakıp, Furka kumandanı Ali Rıza Paşa hazreti ile şehrimizde bulunan Mehmed Halit, Mülkiye baş Müfettişi Hacı Hüsnü, Müfettiş Feyzi, Jandarma müfettişi Miralay İsmail Hakkı, Peyade alay kumandanı Miralay Bahir beyler, Meclisi umumi Azaları ve daha bir çok Erkan ve Memurini mülkiye, Adliye ve Askeriye ve pek çok Halk salondaki hitabet kürsüsünün etrafında mevki alınıp bulunuyorlardı .

Bu sırada Furka reisi Hüseyin beyfendi hitabet kürsüsünün yanına gelecekti :

— « Evvelce Anlara Halk evinde söylenerek nutku Radyo ile dinleyeceğimiz, sonra İstiklâl marşı ve Cumhuriyet andı okunacak, müteakiben arkadaşlarımız Şahap beyfendi tarafından açılma nutku söyleyecek, bunu müteakip şiirler okunacak, bundeniz « Halkevi » ni zannamamışını izah edeceğim, Komite azasından Cevat beyde « Halkevleri » çalışma tarzlarına uyğun bir hitabe söyleyecek ve merasime nihayet vereceğiz, denmişti .

Saat on üç buçuk, çit yok, herkes bir kulak kesilmiş Radyo olan gelecek ilk sesi bekliyordu . Fakat

— Sonu sayfa 2 de —

Halkevinin açılması

MÜNASEBETİLE ANKARADAKİ BÜYÜKLERİMİZE

Çekilen Tel yazılarıyla gelen şerefli cevaplar

ULU REİSİMİZ GAZİ İZ. NE

İnkılâbımızın temel taşı olan Halkevinizi bugün açtık . Yüksek dehanızın açtığı çığır üzerinde yürümeye andığın Nigde Halkının coşgun sevinç ve saygılarıyla öz yüreğinden gelen duygularını karşınızda iyilerek sunarım efendim Hz.

Nigde C. H. F. Reisi

Dr. Hüseyin

BAŞVEKİL İSMET

PAŞA İZ. NE

İnkılâbımızın temel taşı olan Halkevinizi bugün açtık . Halkımızın yüksek duygularıyla derin saygılarını arz ederim ef. Hz.

C. H. F. Reisi

Dr. Hüseyin

B. M. M. REİSİ KÂZİM

Ps. İZ. NE

İnkılâbımızın temel taşı olan Halkevinizi bugün açtık . Halkın yüksek duygularıyla derin saygılarını arz ederim ef. Hz.

C. H. F. Reisi

Dr. Hüseyin

C. H. F. KÂTİBİ UMUMİSİ

RECEP BEYFENDİYE

İnkılâbımızın temel taşı olan Halkevinizi bugün açtık . Halkın yüksek duygularıyla derin saygılarını arz ederim efendim Hz.

C. H. F. Reisi

Dr. Hüseyin

NİĞDE İ. F. REİSİ
DOKTOR HÜSEYİN B.

Halkevinizi aziz halkımıza sevgilerle kutlularım . Bu mefkûre ocağına karşı gösterilen yüksek heyecan ve alakadan çok mütehasis oldum . Tebrikler ederim ef.

Başvekil
İsmet

C. H. F. REİSİ DOKTOR
HÜSEYİN BEYE

Halkevinin açılma merasimi hakkındaki Telgraf-ları alıyorum mülli hayata yeni doğan ve bu hayata hergün kuvvetlendirecek olan evinizin ilk açılmasındaki heyecan ve harareti asla söndürmemek ve bunu hergün besteyüp artırmak en mühim vazifedir . Halk evleri talimatı dahilinde ilk günden itibaren sıkı çalışmanızı beklerim . Şimdiye kadar Halkevine ait olarak vermiş emir ve talimatları basırıyorum . Ayrıca yollayacağım . Muvaffakiyetler dilerim .

Ulu Reisimize yazdığınız telgraftan dolayı da Gazi Hz. nin memnun olduklarını ve fedakârane hizmet beklediğini ilâve ederim .

C. H. F. Kâtibi U.

Recep

— Sonu sayfa 2 de —

Resmî

NİĞDE

BEŞİNCİ YIL

22 ŞUBAT 1932

SAYI: 204

Muhterem Halkımızın Nazarı Dikkatine

Menenjit hastalığının me- nisirayetine ve korunmasına DAİR TEDABİRİ SİHHİYE

Kemerhisardaki sarı sahaya ilthabı bir haftadanberi Niğdede de zuhur eden üç vak'a ile merkezi vilâyete de intikal ettiği anlaşıldı. Bu hastalık çocuklarda daha çok olmak üzere her yaşdakiler tutulabilir. Soğuk zamanlar- da sirayet daha çoktur hastalığın hastalıklı adamlardan sağlanlara ağız ve burun serpintileriyle bulaşmışesya (yatak, yorgan, mendil havlu) ve sair ev eşyası ile bulaş öpmekle sirayet eder . Sağlam eşhasın azamî iki hafta müddetle hastalığı nakledebileceği hasta ve temas etmiş olanlar dahi haftalara aylarca nakil bir halde bulunurlar. Bu nakiller dahi bir müddet sonra kendileri ile temas edenleri ikinci derede nakil haline getirirler . Bu suretle zuhur eden hastalara tedabiri mania yapılmadığı takdirde siraye in tîdat eder .

Teshis : Hastalar ya birden veya tedricen yüksek hararetle görülür istifra, baş ağrısı ense sertliği, bulantı vardır. Bu gibi vekiye derhal etilbayı haberdar eylemeleri lazımdır . Tehlikeli hastalık olmakla beraber serum tedavisi vefiyatı azaltmaktadır Sıhhiyeve-kâletü Celilesinden vaki menengokok aşısı bu defa gelmiştir burunlarınıza ve boğazlarınıza muvazâ tasfün ilaç mahullerini kullanınız . Yeni tavsiye edilen tiripa filavin mahbûlû şayanı tavsiyedir . Hastalığa tutulanlar derhal teerit olunarak serum tedavisine tâbi tutulacaktır . Hastalık zuhur eden evlerdeki eşya Sıhhiye Müdüriyetinin etüv makinesinde derhal meccanen temizlenir Ve iade edili r. Çarşıda satılan şüpheli mahallerden getirilen ve açık satılan gıda vasıtai sirayet olabileceğinden dikkat etmeniz lazımdır . Mümkün meritebe evlerde ayrı odalarda yatmak muvafıktır . Ev eşyasının sık sık kaynatılması ve güneşli mahallerde kurutulması icap eder .

Niğde Sıhhat Müdürü
Dr : Halit

ABONE

SENELİĞİ 250 ALTI AYLIĞI 150 KURUŞTUR

İLANLAR PAZARLIĞA TABİDİR, İLANATTAN MESULİYET KABUL OLUNMAZ

NEŞREDİLMİYEN YAZILAR İADE EDİLMEZ

Pazartesi günleri neşrolunur haftalık gazete

ADRES: NİĞDEDEKİ RESMÎ NİĞDE

RAHİMİ BEY

Neveşehir Mahkeme reisi muhterem hemşerimizden Rahimî bey tertîan Balke-sir ihtisas mahkemesimüld- dei umumiyyetine tayin edil-mesi münasebetile şehri-mize gelmişlerdir . Pek yakında mahallî memuri-yetine müteveccihen ha-reket edeceklerdir .

Kendilerini tebrik eder ve muvaffakiyetler dileriz.

ASIM BEY

Bir kaç gündendenberi şehrimizde bulunan Ankara Belediye Fân Müdür Ma-vinî Bîlâl zade Asım bey dün ankaraya müteveccihen şehrimizden ayrılmış-lardır .

Muhterem hemşerimize selâmetler ve hayırlı yol-culuklar temenni ederiz.

HAMİT CEZMİ BEY

Ulukıştı - Adana yolunun (81) inci kilometresinde tahita köprü namile mecnû senelerden beri harap bu-lunan köprünün bu kerrr tamirat ve inşasının ik-mali ve cifte haa Kabin-casının taurî dahi ikmal edilmesi münasebetile ben ikisinin kabulü için faal baş Mübcerlisimiz Hamit Cezmî bey nâiyetinde Efq memariyeleri orfekte üç gün evet mezkûr ma-halle tefişe girmiş ve dün avdet etmişlerdir .

ETHEM BEY

Vilâyetimiz Maarif mü-dürü Edhem bey İzmir Al sancak İlk mektebine naklen tayin edilmesi üze-rine dün mahallî memu-riyetine müteveccihen ha-reket etmişlerdir .

SPOR YURDU KONGRESİ

Niğdemizde hareketsiz bir halde bulunan Spor yurdun muhterem Valimiz Ali Sakip beyfendinin pek yakından alakasıle faaliyet-e geçmiş ve Cuma günü Halk fırkasında âza ve müessisleri iktimaa davet edilerek Vadi beyfendinin riyasetinde Yurdun eski vaziyeti ve nizamnamesi hakkında konuşularak ye-niden idare heyeti intihabı yapılmış ve Yurdun dahili nizamnamesinin ha-zı mevaddı tadil edilmesi için tekrar iclîma yapı-lmak üzere kongreye ni-hat verilmiştir .

NİZAMETTİN BEY

On gündenden beri meza-nen İstanbulda bulunan Vilâyetimiz Deltterdarı Nî-zametînn bey evvelki gün avdet etmişlerdir .

Y A G M U R

Dün öğleden sonra baş-hyan Yağmur bütün şid-detile bugün sabaha ka-dar yağmıştır . Ve halen hava lesif bulutludur .

Menenjit HASTALIĞI

Menenjit hastalığının te-veccühüne meydan verme-mek için Valimiz Ali Sakip beyfendinin riyasetinde Cuma günü Sıhhat müdü-râ odasında alakadar Dok-torlarımız mevcut olduğu halde bir iclîm yapıla-rak bu hastalığın önünü almak üzere icalemeden te-dabiri sihhiye konuşul-muş ve bir program ha-zırlanarak faaliyete ge-çilmiştir .

Resmî

NİĞDE

A B O N E

SENELİĞİ 250 ALTI AYLIĞI 150 KURUŞTUR

İLANLARIN SATIRI 7,5 KURUŞTUR. İLANATTAN

MESULİYET KABUL OLUNMAZ

NEŞREDİLMEYEN YAZILAR İADE EDİLMEZ

Pazartesi günleri neşrolunur haftalık gazete

ADRES: NİĞDEDEKİ RESMÎ NİĞDE

TANESİ (5) GÜNÜ GEÇENLER (20) KURUŞTUR

26 EYLÜL 1932

BEŞİNCİ YIL

SAYI: 234

BÜYÜK DİL KURULTAYI AÇILDI

İstanbul: 26 (A. A.) — Büyük dil kurultayı bugün Dolma bahçe sarayında saat 14 te toplandı. Saniflere ve azalara tahsis edilen yerler hınca hıncı dolu idi.

Reisî Cumhur Hazretleri Samin arasında kendileri ne tahsis olunan mevkîi işgal buyururken bütün hazırım tarafından müteammal alkışlarla ve ayakta karşılandılar.

Türk dili, Tetkik Cemiyeti Reisî Samih Rifat bey bir nutuk ile Kurultayı açtı. Samih Rifat bey bu nutukunda hâkimdarların hırs ve hevesatına şühne olan ve halktan her birinin içi çıkmak için et çekip öperek beklediği bu salonda bu gün halk adamlarının Milli bir dava etrafında konuşmak üzere toplandıklarını ve Türk milletinin her mübarek hamlesinde olduğu gibi bu hainlesininde başında büyük hamî Reisî Gazi Mustafa Kemal hazretlerinin bulunduğunu ve muvaffakiyet için bulunması en büyük bir teminat teşkil ettiğini beyan ederek alkışlandı.

Kurultay azası ve samih Gazi hazretlerinin isimleri üzerinde okadar sürekli alkışlarla hürmet ve muhabbetlerini gösterdikî, Gazi hazretleri ayağa kalkarak bu muhabbet tazahuruna selamlarla mukabele ettiler.

Samih Rifat bey, Türk dilinin nasıl istihallerle yazı ve konuşma dilleri arasında büyük farklar meydana geldiğini izah ederek Kurultaya ve tetkik cemiyetine düşen vazife-

lerden ve çalışma yollarından ve bu gaye için çalışma fikirlerinden bahsederek celseyi açtı.

Müteakiben riyaset ve reis vekillikleri intihabı yapılarak Kurultay riyasetine B. M. Meclisi reisi Kâzım Paşa hazretleri riyasete, reis vekilliklerine Maarif Vekili Reşit Galip ve Samih Rifat beyler mütefikan intihap edildiler. Reşit Galip bey kürsye geçerek nutukunu irat etti.

Müteakiben Baş vekil İsmet Paşa hazretlerinin Kurultaya gönderdiği telgraf okundu. En son olarak tekrar söz alan Samih Rifat bey, Türk dilinin Arî ve samî dillerle münasebetleri üzerinde dört saate yakın bir müddet devam eden bir konferans verdi. Samih Rifat bey, bu konferansta Türk dili ile Arî diller arasında kelimeler, cümleler ve lahikalar üzerinde gayet ilmi mukayeseler yaptığı bir çok misaller Türk dilindeki müteaddit bu kelimelerin ve kelimeler asıllarının arî lisanslarda aynen yaşadığını isbat ediyordu. En ziyade dikkati celleden nokta bütün karşılaştırmaların muttaci kıyaslara tabi olması idi. Tabii tarihine, Topoğrafyaya, İktisadına, Hukuka, Sanatlara, Yiyecek ve Giyecek atı bir çok kelimeleri mukayese etti. Yepyeni bir Tezî müdafaa eden Konferans saat 19 da bitti ve sürekli alkışlarla karşılandı.

Türk milletine dilinin ve dehasının enginliğini göstermek hususunda büyük Gazinin ırsatları se-

Tetkik Seyahatına çıkmış olan Baş Vekil İsmet Paşa Hazretleri Malatyadan

AVDETLERİNDE NİĞDEMİZ TESHİR
BUYURACAKLARINI VADETTELER

Şark ve Cenup vilayetlerinde bir tetkik seyahatına çıkmış olan Başvekil İsmet Paşa Hazretleri Vilâyetimiz hududundan geçerken Valimiz Ali Sakıp beyfendinin refakatlerinde Halk Fırkası Reisî Doktor Hüseyin, Sihat Müdürü Halit, Daimî Encümen Azasından Seyki Halk Fırkası Azasından Naim, Emniyet memuru Nurettin, Ulukışla Kaymakamı Hayri ve Ulukışla Belediye Reisî Yakup Beylerden mütesekkil bir heyet arzı tazimat için Ulukışlada hazır bulunmuşlardı.

İsmet Paşa Hazretlerini bamil Tiren Ulukışlaya muvaselet ve on dakika tevakkuf etti. Bu Espada Başvekilimiz mutalları ve çile gayet güler yüze Tireden indiler. Heyetimizle temas da bulun-

duktan sonra halkta görüşü ve detlerini sordu. Paşa Hazretleri tekrar Valimiz Ali Sakıp beye dönerek « Nasıl Niğdeliler Tireden memnunuzdur » diye iftatta bulundular nihayet « bir mazeret zahir etmediği takdirde bu defa be-bene hal Niğdeye geleceğim » vadini verdiler.

Geç vakit Tiren hareket etmiş, galibelik bir halk kitlesi ve Ulukışla İhtiman yurdu gençleri « Yasa İsmet Paşa » avazlarıyla Başvekilî selâmlamışlardır. Müşarîfî İhtiyatı hudut sonuna kadar teşkil eden Heyetimiz Şehrimize avdet ettikten sonra bu müjdeyi verdiler. Bu müjde şehrimizde bir yıldırım süratle yayıldı Halkımız heyecanla Başvekilimizin tegriflerini beklemektedirler.

Başvekil İsmet Paşa Hz.

SEYAHATLARINA DEVAM EDİYORLAR

Antep: 26 (A. A.) — Baş Vekil İsmet Paşa Hz. bu sabah Kilise azimet ve saat 16 da Antebe avdet

buyurmuşlar, bu akşam Halk fırkası tarafından şereflerine bir ziyafet verilecektir.

Dil Kurultayı Şehrimizde DİNLENDİ

Vilâyetimiz tarafından celbedilen Radyo ile Dil Kurultayı Belediye salonunda başta Vali beyefendi olduğu halde bir çok memurin tarafından günü merelerini vermeğe başlanmıştır.

Kurultay yarın saat 14 de müzakerelerine devam edecektir.

gününe dinlenmekte ve halkımız bu Kurultayı büyük heyecanla takip etmektedir.

Halkımız büyük Münetli zengin dilimizin inkişafına sayısız hizmetlerinden biri olan bu tarihî Dil kurultayı dolayısıyla bu büyük inkılabı huzurunda eğilmektedir.

Resmi NİĞDE

ABONE
SENELİĞİ 250 ALTI AYLIĞI 150 KURUŞTUR
İLANLARIN SATIRI 7,5 KURUŞTUR. İLANATTAN
MESULİYET KABUL OLUNMAZ
NEŞREDİLMEYEN YAZILAR İADE EDİLMEZ
Pazartesi günleri neşrolunur haftalık gazete
ADRES: NİĞDEDE: RESMİ NİĞDE

Tanesi (5) Günü geçenler (20) Kuruştur. 29 BİRİNCİ TERCİN 1933 Altınca Yıl SAYI: 288

EY BÜYÜK GAZİNİN YÜCE MİLLETİ!

Aziz Kanının bahasına kazandığın Cumhuriyetin onuncu yıl dönümünü candan kutlulamakla Gazetemiz bahtiyardır.

Büyük inkılabımızın Onuncu Yıl dönümü Münasebetile

Bu gün Türk ve hatta bütün cihan tarihinde misline ender tasadduf olunan büyük inkılabımızın geniş ve muazzam kutulama gününü yaşıyoruz.

Bugünün hatırası, bugünün tasavvur ve tahayyülü bile kalblerimizi sevinçten parçalayacak derecede kuvvelidir. Ve bütün Türklerin bu çok şerefli gündü candan kopup gelen neşelerle kutlulamak hakkıdır.

Uzun asırlar varki Türk milleti bugünün hasretini çekiyordu. Senelerce zalim ve kahir kuvvetler altında varlığının bütün kuvvet ve cevherini inkişaf ettiremeyen Türklük nihayet bu günde kendine layık bir inkılâp yaptı; kendine layık bir hakimiyet kurdu ve kendine layık bir şekli hükümet tesbit etti.

Maziye bir az başımızı çevirirsek görürüzki 6 asırlık Osmanlı saltanatının nisfı evvelinde milletin asıl muhtaç olduğu terakki ve umran yolları mühlüm bırakılarak bir takım maksatsız ve lüzumsuz istilâlarla vakit geçirilmiş; nisfı ahirinde ise mütereddi padişahların, müstebit sultanların hotbinane idareleri yüzünden Türk cihan nazarında küçülmüş, cihan tarihinde mevkisiz kalmış, hatta cihan nazarında ölmüş olarak gösterilmek isteniyordu.

Bu hiç bir zaman Türkün acizden, Türkün mezelle-

tinden değil, ancak onu idre eden aciz ve sefih sultanlar, beceriksiz, liyakatsız, hodbin ve hatta gayri Türk vükela ve tevablinin hiyanetleri eseri idi.

Nihayet bu idaresizlik ve

1919'da Samsuna çıktı.

Bu esnada vatanın dört etrafı düşmanlarla muhat, millet harpten yeni çıkmış, bütün ma melekini gaybetmiş, yorgun, bıkkın, ümitsiz bir halde iken, milletin ruhunu, kanını, hamasetini vatan severliği ve istiklâl uğrunda istihkarı hayat ettirildiğini pek yakından bilen

maneviyesini bir araya topladı ve 23 Nisan 1920'de Büyük Millet meclisini açarak millet hakimiyetini bizzat eline aldı ve milletin başına geçerek Orduyu yeniden kurdu.

Tarihin şimdiye kadar kaydetmediği ve edemiyecği dahiyane bir sevk ve idare ile birinci ve ikinci İnönü, Dumlupınar, 30 Ağustos zaferleri gibi Türko has zaferler yarattı. Memleketten, müstevli düşman ordularını muvazih ve perişan bir surette koğdu, çıkardı. Orada burada yer yer isyan iden vatan hainlerini ezdi.

Vazifesinin bu kudretle bitmiyeceğini bilen ve millete daha büyük işler yapmağı düşünen Gazi Mustafa Kemal bu defada asırlardan beri milletin başında dir belâ olarak kalan mütereddi ve sefih, bunak ve hain, saltanat bakayasını vatandan tardederek altı yüz senelik bir zulüm ocağından milleti kurtardı. Ve millet hakimiyetini bihakkin ifade eden ve bugünün en yüksek tarz ve idaresi olan Cumhuriyetini ilân ederek millete en layık bir şekli hükümet kurdu.

Bütün bu haric ve siyasi zaferlerden sonra memleket içinde yapılaşık, yapılması elzem olan pek çok işler vardı. Türk milleti kendine has azim ve iradeyi göstermek için senelerden beri ancak Mustafa Kemal gibi bir müridde muhtaçtı. Onun yüksek dehasının idare ettiği halk kütlesi şu on sene

— Sonu sayfa 6 da —

Büyük Gazimiz Halkımızla baş başa

liyakatsizlik yüzünden şanlı, kahraman bir milletin ölkesi harap olmuş, baştan başa düşman istilâsına maruz kalmıştı.

Yalnız ve yalnız birşey kaybolmamıştı. Oda türkün celâdet ve hamaseti, türkün temiz kanında gizlenen yüksek iradesi. (Sovr) muahedesi akdölunup da Türkün idamına hükmedildiği zaman, Türkün bütün hasletlerinin timsali olan büyük evlâd, dâhi Mustafa Kemal 19 Mayıs

kahraman evlâdı milletin başına geçerek çetin ve âlemşümül bir mücadeleye atıldı ve Türkün ölmediğini ve asla ölmeğe layık olmadığını bütün cihana ilân etti.

Mücadeleden galip çıkacağına katiyen kani idi. milleti uyandırdı. 23 Temmuz 1919'da Erzurum, 4 Eylül 1919'da Sivas kongrelerini aktı ve 7 Eylül 1919'da müdafaai hukuk cemiyetini kurarak milletin bütün kuvayı maddiye ve

Resmî NİĞDE

A B O N E

SENELİĞİ 250 ALTI AYLIĞI 150 KURUŞTUR

İLANLAR PAZARLIĞA TABİDİR. İLANATTAN
MESULİYET KÂUL OLUNMAZ

NESREDİLMİYEN YAZILAR İADE EDİLMEZ

Pazaritesi günleri nesrolunur haftalık gazete
ADRES: NİĞDEDE- RESMÎ NİĞDE

BESİNCİ YIL

25 NİSAN 1932

SAYI: 212

Niğdemizde 23 Nisanın TESİDİ

Yirmi üç Nisan Sabahı Saat dokuz buçukta Orta mektep İzei ve Talebesi bütün İlk mektepler Mezarını mülkiye ve Askeriye Bando hükümet meydanında toplanmış İlk mektepler tarafından çocukluk hissiyatını ifade etmek üzere bütün arkadaşlarını temsilen inihap edilmiş Çocuk Hz. leri ve arkadaş İlk mektep kardeşlerinin tasdikları hissiyatı ifade etmek üzere Vali beyfendinin yanında yer alması İstikbal marşile merasime başlanmıştır. Bilâhare Çocuk Hz. leri, Orta mektep pedagoji son sınıfından Muallim efendi ve Himayei etfal idare heyeti namına Sakarya baş muallimi Hüseyin Avni beyin çocukluga ait kıymetli bir hitabesini müteakip bütün mektepler çocuk Hz. lerini çok güzel bir resmigeçitle selâmlamıştır.

Merasimden sonra Çocuk Hz. leri Vilâyet makamı, Fırkayı, Belediyei Halk fırkasını ziyaret etmiş ve orada layık olduğu iltifatı görmüştür.

Öğleye yakın Sakarya mektebinde Çocuk Hz. lerine tahsis edilen makamda Vali beyfendi, Fırka kumandan vekili, Halk fırkası ve Belediye reisleri tarafından mukabil ziyaretiler yapılmıştır.

Vali beyfendi tarafından Çocuk Hz. leri Türk nesline layık olan ehemmiyetle karşılanmış birlikte Fotoğraflar alınmıştır.

Öğleden sonra muhterem Valimiz Ali Sakip B. otomobilini Çocuk Hz. lerinin emrine tahsis lütûfunda bulunmuşlardır.

O gün bütün İlk mektepler kıymetli muallimleri mizin gayret ve faaliyetleri kendi muhitinde çok güzel eğlence ve oyunlar tertip ederek çocuklarımızı neş'eler içerisinde yaşatmışlardır.

Bu hususta İlk mekteplere direktif veren gayyur Maarif müdürümüz Şevket beyi ve Muallim arkadaşlarımızın bu faaliyetlerini tebrik ile karşılıyoruz.

TEVFİK FIKRET BEY

Konya Meb'usu Teyfik Fikret beyfendi vilâyet Halk fırkası isterini teftiş etmek üzere iki gün evvel Niğdemizi teşrif etmişlerdir.

Muhterem misafirinize hoş geldiniz deriz.

HALİT BEY

Çok kıymetli Meb'usumuz muhterem Halit beyfendi ahvali sıhhiyesine binaen üç ay mezuhiyetle Bora teşrif etmişlerdir.

Kendilerine hoş geldiniz der. sıhhat ve afiyetler temenni ederiz.

RÜSTÜ BEY

Ankara Nafia dairesi Mühendislerinden kıymetli hemşerimiz Rüstü bey Bayram münasebetiyle bir ay mezuhiyetle selâmlamıza gelmiştir.

Kendilerine hoş geldiniz deriz.

SADIK BEY

Bir aydanberi İstanbulda tedavide bulunan Borbeliye Reisi Sadık bey bayramdan evvel Bora gelmişlerdir. kendilerine sıhhatlar temenni ederiz.

MÜHİM BİR TESEBBÜS

Muhterem Meb'usumuz Halit beyfendinin tesebbüsü ve himmetleriyle Niğdemizde (25) bin lira sermayeli bir Banka teşkil edileceği memnuniyetle haber alınmıştır.

Müsamere

Nisanın 27 - 28 akşamı Sakarya mektebi talebesi tarafından Çocuk haftası şerefine talebe velilerine ve bütün Halka çok zengin bir müsamere yapmak üzere hazırlanmış memnuniyetle haber aldık. Yavrularımıza muvaffakiyetler dileriz.

D O Ğ U M

Halk fırkası idare heyeti azasından eczaen Naim beyin geçen hafta içerisinde bir erkek çocuğu dünyaya gelmiştir.

Nevzada uzun ömürler diler ev Naim bey kardeşimizi tebrik ederiz.

SON SOĞUKLARIN

YAPTIĞI BÜYÜK ZARAR
(1) Milyon lira tahmin edilmektedir

Geçen Cuma günü yağın sürekli yağmur ve karlardan sonra çıkan şiddetli soğuklar memleketimizdeki Üzümler, Elma, Kayısı ve sair bitimlerle meyveleri tamamen yakıp kavırmıştır.

Bağ ve bahçe sahiplerinin yaptıkları tetkikattan anlaşıldığına nazaran bu sene Niğdenin bu yüzden tahminen bir Milyon lira zarara maruz kaldığı anlaşılmıştır.

İnkısarî hayale uğrayan Halk tanamı müteessir bir vaziyettedir. Kazanımızdan henüz bu cihete dair malumat alınmamıştır.

Terbiyevî BİR ESER

Çok kıymetli meslektaş hemşerimiz Yüksek muallim mektebi müdür muavini Naci beyfendi tarafından nesredilen (Anormal çocuk) eseri burada büyük bir alaka ile karşılandı. Mektep aleninde çocuk tetkikatı hususunda Muallimlere iyi bir rehber olan ve bu hususta büyük bir ağız kapatan bu eser gibi daha bir çok eserler bekler ve muvaffakiyetler temenni ederiz.

Resmî NİĞDE

A B O N E

SENELİĞİ 250 ALTI AYLIĞI 150 KURUŞTUR

İLÂNLAR PAZARLIĞA TABİDİR. İLÂNATTAN
MESULİYET KADUL OLUNMAZ

NESREDİLMEYEN YAZILAR İADE EDİLMEZ

Pazartesi günleri nesredilmez haftalık gazete
ADRES: NİĞDEDE: RESMÎ NİĞDE

BEŞİNCİ YIL

25 TEMMUZ 1932

SAYI: 225

RESMÎ NİĞDENİN PEVKALADE NUSHASI

Haslatı Niğdemizde açılacak Halkevinin hazırlıklarına sarfedilmek üzere 23 Temmuz Bayramı münasebetile tertibedilen müsameriye muvaffakiyetle intaç edilmiştir. Müsamereyi benimseyerek bu uğurda büyük bir ferağat ile çalışan gençlerimizi tebrik eder, bütün sandüviyetimizde alkışlarız. Resmi Niğde bu sayısında altı sayfa çıkmak suretile gençliğin bu ülvî neş'esine iştirak ederken ölçsüz bir saadet duymaktadır.

«AKIN» IN TEMSİLİ MÜNASEBETİLE

Muhterem Baş Vekil İsmet Paşa Hz. tarihî Nutuklarından birisinde memleketimizi garble mukayese ederlerken; (Zekâ itibarile lâakal muadelet kabul ederiz.) denişlerdi.

Büyük Şefin altı kelime ikerisine sıkıştırdığı mana okadar geniş ve derin bir hakikat ihtiva etmekteydi ki evvelki akşam verilen Müsamereyi ancak bu vecize ile izah edebileceğimizi anlıyoruz. Zaman olduğu Asırlar ve ilkinler Türk gücile titredi. Ve yine zaman olduğu yer yuvardığı Türk ışığı ile aydınlandı. Böyle bir millet elbetteki yalnız garble değil, tekniği Dünya milletleri ile zekâca anek muadelet kabul edebilir.

Bu iddiamızı isbat için şimdi hatırıma gelen bir bir delilden yalnız Akın temsiliini iletir sürcek ve onu izah edeceğiz.

Akın... Faruk Nafiz'in en yeni ve en güzel eseri... Memleketimizin tiyatro sahasında en mükemmel müessesesi olan (Darülbeyaz) ın aylarca uğraşarak temsiline muvaffak olduğu Türk destanı... Gazinin yüksek ilâfâterine mazhar olan ve Türk tarihini tetkik cemiyetinin ortaya attıkları yeni ilmi hakikatları mü-

23 Temmuz Bayramı gerefine tertibedilen müsameriye yüksek himayetlerine alarak milli destanımız «Akın» ın muvaffakiyetle temsiliini «Akın» kelâm muhterem Vekilimiz Ali Şakip III.

dafsan eden Tezli piyes... Zamanımızdan yedi bin sen önce line ait bir Türk Hakamın çadırında cereyan eden üç perdehik Türkân yegâne Epopest... Evet, yanıtlıyorum... Niğdelilerin, Niğdenin azimli ve Enerjik evlatlarının temsili ettikleri Piyas budur. «Akındır. 932 senesinin en büyük edebî hadisesi olan Akın... Bunu temsile katkımın ne demek olduğu bu işten, anlıyanlara malumdur.

İsmet Paşa Hz. izmirde

Ankara: 23 [A. A.] — Baş Vekil İsmet Paşa Hz. yarın hususî trenle İzmir'e hareket buyuracaklardır. Müşarip iley İzmirde 28 Temmuzda Gazi heykelinin küşadını yapacaklar ve siyasi bir nutuk ilet edeceklerdir.

Müsameriye nasıl oldu?

Haftalardan beri devam eden hazırlıklar Cumartesi sabahı nihayet bitmiştir. Akın temsili eden gençler, geceli gündüzlü provalar yapmışlar, muvaffakiyetlerinden emin fakat hermede olsa heyecanlı. Müsamere saatini bekleyordular. Onlarla beraber bütün Niğde, elvar kaza ve köylerle beraber bütün bir mülaka bir Tekiz sür'atle dağılan aynı heyecanı yaşıyor ve Müsamere saatine

intizar ediyordu. Daha öğle vaktinden itibaren Orta mektep binası bir düğün evi halini almıştı. Salonda Elektrik tesisi sür'atle ikmâl ediliyor. Sahne tezyin ediliyordu.

Sant seliz: Seyirciler, üçer beşer toplanmaya başlıyorlar. Herkeste derin bir hayret var. «Akın» Darülbeyaz'ın bile aylarca uğraşarak temsiline muvaffak olduğu Akın nasıl oynanacak...

Katibahik gittikçe artıyor. Sahne gerisinde hummalı bir faaliyet var; Gençler makyaj yapıyorlar.

Salonda tıne atacak yer yok. Gece gelenler ayakta kahyolur. Bir 150'li... Başladı, Başlayacak, nihayet saat tam dokuz. Muallim Muhittin, Halit ve Yunus beyler sahnenin

— Sonu sayfa 2 de —
başlığını Enerji bolluğu ile doldurdunuz. Size bilerece teşekkür.. Kemal Hayyam

12 HAZİRAN 1933

RESMÎ NİĞDE

SAYFA 3

Halil Nuri Kütüphanesi MERASIMLE AÇILDI

Bir seneye yakın bir zamandan beri tesis ve tamamlanmış olan Bor Kütüphanesi Cuma günü kalabalık ile halk kütlesi tarafından ve merasimle açıldı.

Kütüphane, Fırka zabitanından Yüzbaşı Halil Nuri beyin yüksek himmet ve gayretleriyle açıldığı için buraya « Halil Nuri » Kütüphanesi adı verildi.

Halil Nuri bey, Kütüphanenin meydana gelmesi için Belediye ve Halk Fırkasının yardımlarını temin etmiş ve resmî iş zamanlarının haricinde yorulmak bilmeyen bir azm ve irade ile istirahat deklâklarını feda ederek çalıştıktan başka buraya « beş bin » t aşkın muhtelif kitaplar hediye etmek suretiyle de emsalsiz görülen bir hamiyet ve bir büyüklük gösterdiği için « Halil Nuri Kütüphanesi » diye bu adı taşımağa hak kazanmıştır.

Merasına iştirak etmek üzere davet edilen Fırka kumandanı Ali Rıza Paşa, Hazretleri söz aldılar. Memleketin en mühim ihtiyaçlarından olan Kütüphane, Çocuk bahçesi ve Spor sahası gibi milli ihtiyaçları düşünün, yapın ve bu uğurda fedakârlıkları göze alan ve vazifeli resmîyet haricinde yorulmadan uğraşan meslek arkadaşlarımız Halil Nuri beyin gösterdiği gayretlerin cidden emsaline nümune olacak bir bereket olduğunu çok şüpheli bir surette bahs buyurduktan sonra Halil Nuri beyi tebrik etmişlerdir.

En sonra Vilayet Halk Fırkası idare heyeti reisi Doktor Hüseyin beyfendi söz alarak yüzbaşı Halil Nuri beyin memleketi ve milleti için göstermiş olduğu yüksek hamiyete ve bu işte Fırka ve Belediye tarafından gösterilen alaka ve yardımı karşı teşekkür etmiş ve yalnız Fırka ve Belediye'nin bu hayır işlerinde daha ziyade muzabaret göstermek ve uğraşmak vazifeleri olduğunu hatırlatmış ve memleketimizde bu gibi me-

rası muhasebe Müdürü Ali Kemal, Sıhhat ve İctimai Muavenet Müdür V. Dr. Bülhanettin Maarif Md. Şevket, Nafia Baş mühendisi Necmettin ve Emniyet Memuru Nurettin beyler geçen hafta içerisinde Ak-saraya gitmişler ve buradaki işlerini gördükten sonra şehrimize gelmişlerdir.

caftı hizmetlerden ve bunun takdimle buyuran kadışnas Maarif Vekâletimizin buranın yaşaması için tahsisat koymak istiflarında bulunduğukları Halil Nuri beyin « beş bin » t aşkın bir kitap yığınına barayn hediyesi Çocuk bahçesi spor sahası gibi gösterdikleri büyük memleket ve milliyetçilikten bahisle Bor muallimleri ve gençliği namına Halil Nuri bey ve diğer alakadar zevata teşekkür ederek alkışlar arasında sözlerini bitirmişlerdir.

Bundan sonra Halil Nuri bey söz alarak yaptığı bu işin Vatanı milli bir org olduğunu ve hakkında söylenen slayışkârane sözlerle karşı hak kesmediğini mütevazianca izah ettikten sonra gençliğe ve bu işe yardım ellerini uzatan Halk Fırkasına ve Belediye'ye arzı şükran etmişlerdir.

Bilâhare Fırka kumandanı Ali Rıza Paşa, Hazretleri söz aldılar. Memleketin en mühim ihtiyaçlarından olan Kütüphane, Çocuk bahçesi ve Spor sahası gibi milli ihtiyaçları düşünün, yapın ve bu uğurda fedakârlıkları göze alan ve vazifeli resmîyet haricinde yorulmadan uğraşan meslek arkadaşlarımız Halil Nuri beyin gösterdiği gayretlerin cidden emsaline nümune olacak bir bereket olduğunu çok şüpheli bir surette bahs buyurduktan sonra Halil Nuri beyi tebrik etmişlerdir.

En sonra Vilayet Halk Fırkası idare heyeti reisi Doktor Hüseyin beyfendi söz alarak yüzbaşı Halil Nuri beyin memleketi ve milleti için göstermiş olduğu yüksek hamiyete ve bu işte Fırka ve Belediye tarafından gösterilen alaka ve yardımı karşı teşekkür etmiş ve yalnız Fırka ve Belediye'nin bu hayır işlerinde daha ziyade muzabaret göstermek ve uğraşmak vazifeleri olduğunu hatırlatmış ve memleketimizde bu gibi me-

Yerli Malı

Adanada Pamuk biter
Biter kendinize yeter
Böyle mahsulümüz varken
Yaban malını bize satar.

Bu pamuktan her şey olur
Para kendinize kalır.
Böyle malınız varken
Yaban malı bizi bulur.

Bu toprağı seven kişi
Yabanı malını almaz
Yaban malı almak ile
Cebinizde para kalmaz.

Yabanı görük malını
Bile bile alıyoruz
Bilirken her halini
Biz parasız kahyoluz.

Yerli malı geyelim
Yurtta biteni yiyelim
Yabancı ucu almasın
Güzel toprağı sevelim.

Ankaradan tiftik çıkar
İpekten hiç farkı olmaz.
Bizim elimize bakar
Her çeşitten rengi solmaz.

Soğuklar etmez isabet
Teni ateş gibi eder
Yurdun mahsulünü gözet
Yüz binlerce para gider.

Paramız yabana çıkmak
Aynı bu yurda hor bakmak
Yerli malı dururken
Yaban malını alan almak.

Yaban bizim paramızla
hepsi oldular zengin
Ekle hazır malımızla
Biz niçin olalım gamgin.

Yaban malına varmasak
paramız bu yurda kalsın
Yabandan bir şey almasak
kendü hazinemiz dolsun.

küre yolunda çalışan da
bir çok kârlar görmek
temennisinde bulunduk-
tan sonra Halil Nuri beye ve diğer alakadar zevata tekrar teşekkür ederek sözlerine nihayet vermişlerdir.

Bu merasimden sonra davetli zevat ile Muallimler Borun güzel mesirelerini, dere kenarlarını gezmişler ve civarda olan bir bahçede yine muallimlerinin hazırlanmış oldukları Öğle yemeğini yemişlerdir. Muallimlerden mürek-

Konyanın buğdayı arı
Lezzetli ekmeği olur
Yabancıların uclarına
Karışık her şey kunur.

Nişdenle elması kokar
yıldıkça lezzetli çıkar
güzel yurda deli bakan
Yabanı malını tıklar.

Kemer hisarın özümü
Herkes ağız sözümlü
rica ederim vatandaş
dikkatle okun yazını.

Yaban malı pahalıca
Paramızı çekmekte
Açık satış ve gizlice
bellimizi hükmetkeler.

Yerli malı kendimize
İyi kötü yeter bize
ümidini kes Avrupa
gayrı para yoktur size.

Kemerhisarlı Halk sairi
Abdullah Naci

DAİMİ ENCÜMENDEN

Nişdenin merkez hastanesinin birinci altı aylık işe ile temvir ve teslim ihtiyacı 29 Haziran 933 Perşembe günü saat on üçte ihale edilmek üzere yirmi gün müddetle nâin-kasaya konulmuştur.

Tatip olacağını mü-nakasa şeraitini görmek üzere Daimi encümenine gelmeleri ilân olur.

çok bir Musiki Heyeti Borun Milli havalarını misafirlerine dinleterek çok samimi bir surette ağırladıkları Muhterem Misafirlerini kasaba haricine kadar teşyi etmişlerdir.

Resmî Niğde : Ordumuzun kıymetli zabitanından Halil Nuri beyin vazife zamanları haricinde inadlı ve manevi fedakârlık yaparak memleketi için gösterdiği emsalsiz hamiyet-ten dolayı tebrik ederken Borun genç muallimlerinin de gösterdiği kadar şinashına teşekkürler eyler

Resmî

NİĞDE

BEŞİNCİ YIL

8 ŞUBAT 1932

SAYI: 202

Şimendifer Hattının
Niğdeye gelmesi Halkın

COŞKUN TEZAHURATİLE KARŞILANDI

Tiren hattının Niğdeye gelmesi münasebetile Belediyemiz tarafından ev-velece hazırlanan bir program ile bütün memurini mülkiye ve askeriye davet edilmiş çarşdar kapamış binlerce halk büyük bir neşe içerisinde istasyona dolmuştur.

Belediyenin tertip ettiği Heyet İstasyon binası ve bilhassa Lokomotif, salonları bayraklar ve büyük Gazimîze, İsmet ve Eevzi Paşa Hazaratının fotoğraflarıyla süslenmiştir.

Halk büyük bir heyecanla Tiren dört göze bekleyordu. saat 12 de Uzakdan düdüğüne çalarak Halkı selamlayan makine, bütün azemet ve kudretile yavaş yavaş Halkın alkışları arasında istasyona kavuştu.

Poz bölüğü kumandanı Kâil bey tarafından halka bîcaben çok perk bir tısanla Cumhuriyet İnkümetinin büyük eserinden ve bu eserin yükseleceği hizmetlerinden dolayı halkın bu taziye gösterisiyle teşekkürle selâmladı. Bilâhare Baro

reisi Şahap beyin aynen aşağıda dere ettiğimiz çok kıymetli nutkundan sonra kurbaklar kesildi.

Bu hattın ferisiyatında büyük hizmetler ifa eden Askerler Belediye tarafından gay ikram edildi. Muteakiben muhterem valimiz Atı Sakip beyfendi memurini mülkiye ve askeriye bazılarile bir kısım halk tirene rakiben bir kaç kilometre şehrin haricine giderek yarım saat sonra avdet buyurdular. Bundan sonra İstasyondan avdet edilerek büyük Gazimîze Mustafa Kemal Hz. lerile İsmet Fevzi Paşa hazaratına Niğde halkının hissiyatı tazimkâranesine tercuman olan arza şükran telgraf-ları keşide edilmiştir.

Hulâsa: O gün Niğde halkı büyük bir sevinç dalgası arasında yüzüyordu.

ŞAHAP BEYİN NUTKU

Efendiler: Niğdemiz bu gün yillardan ve belki Asurlardan beri özlediği hasretisine kavuşmakla bah-tiyardır!

VATANDAŞ: Şu Zümrüt salayı isus-

A B O N E

SENELİĞİ 250 ALTİ AYLIĞI 150 KURŞTUR

İLÂNLAR PAZARLIĞA TABİDİR. İLÂNATTAN MESULİYET KABUL OLUNMAZ

NESREDİLMİYEN YAZILAR İADE EDİLMEZ

Pazartesi günleri neşrolunur haftalık gazete
ADRES: NİĞDEDE: RESMÎ NİĞDE

Muhterem Okuyucum,

Saygılı hemşehrîm

Bayramın kutlu olsun!

Lâkin, Bu Milletten kazaadığını yine bu millete vermez, yâni, « Yerli Malı » kullanmazın Saltanat devrindekiler gibi Bayramların kara olur hana... Bu da Kulâğında Küpe olsun...

— Resmî Niğde —

leyen Altın taht sen yuvastının geniş meydanında tiz sesile kıkıllıklar sa-vurarak, senile kucakla-san şu medeniyet dilbe-rini seyret!

Seyret ki: Onun ateş kaynaklı kalbinin kudretinden kuyvet alan şu çelik kollarının tetadükünü gör!

Bu çelik kolların teha-lükünü gör ki: Hayatı beserin hanule azimdeki kudretli de göresin!

VATANDAŞ:

Kudretli beserin yarat-tığı şu « Lokomotif » li-sanı halile şurada hana ve sana neler ifham ve ifham ediyor bilmişsin?

Dinle, eyice dinle, bak; Ta göklere kadar yükse-len şu hubarın kulakla-rımızı emlatan fesadlı-bana ve sana Medeniyet, medeniyet, mede niyet diye haykırıyor!

Gel, gelde gör? Ateş kaynaklı içinde sinirli, sinirli didinen ve didişen Çelik pistonun ihomurtu-sunu bir dinle, o da sana ve bana Medeniyet, me-deniyet, medeniyet diye barbar harıyor!

EFENDİLER:

Yol ve Şimendifer siya-setie Memleketi indirias ve sefaletten kurtarmas

olması itibarile de Hükümeti Cumhurlarimiz bi-hakkın takdis ile sevelim!

Bu siyasetin hasını olan muhalifler Taymis dalga-ları arasında gayzile gici-hyan yayık sıvıli bir si-yaset palayresından ür-künüş hafif sinirli kimse-lerdir.

Beritanyalı Diplomat Vintsürün magruv kürsüsünde demişki:

« Lozanda sulhu imza ettikse yine orada iktisadi harbi ilân ettik »

Güya bu tıfra furuş Diplomat, bu sözile iktisadi istiklâlinizi tehdit etmiş?

Ne çıkar? Söylediği o cengi iktisadın ateşi ilk önce yine o sarayın sa-çağını sarmıştır!

Zaten, o vakit orada o-nun sırtkan dışlerinin pıncısına Türk kahramanı onuz silkinmiş ve onun mezbuhane ve müstelzi sırtısını İsmet Paş güle-rek seyretilmiştir.

Çünkü; İsmet paşa bi-lirdi ki:

İstiklâl için şerefîle öl-mesini bilen Türk, şah-nei hayatta yaşamasını Şimallî Donkışottan daha eyi bilirdi!

— Sonu sahife 2 de —

Vatandaş! Şeker bayramında misafirlerine Üzüm, in-cir, Fındık, Badem ikram et!

Mithî İktisat ve Tasarruf Cemiyeti

Resmî NİĞDE

A B O N E

SENELİĞİ 250 ALTI AYLIĞI 150 KURUŞTUR
İLANLARIN SATIRI 75 KURUŞTUR. İLANATTAN
MESULİYET KABUL OLUNMAZ
NEŞREDİLMİYEN YAZILAR İADE EDİLMEZ
Pazartesi günleri nesrolunur haftalık gazete
ADRES: NİĞDEDE: RESMÎ NİĞDE

Tanesi (5) Günü geçenler (20) Kuruştur.

17 NİSAN 1933

Altıncı Yıl SAYI: 262

Çocuk Haftasında Çocuklara Yardım ediniz!

Büyük bir Elektrik Fabrikası yapıyor

MEDENİ NURA KAVUŞMAK İSTEYEN NİĞDE
«500» Beygirlik bir kuvvet elde etti!

Geçenlerde yapılan bir keşifle, bir saat mesafedeki Kırk Pınar köyünden şehrimize akmakta olan kadarak suyunun yolu değiştirilmek suretiyle 120 metre sukutla «240» Beygirlik bir kuvvet elde edileceği meydana çıkmıştır.

Bunun üzerine derhal faaliyete geçen Belediye-niz burasının istikşafını münakasaya koymuştur. Son günlerde bu işe bir kaç müessese talip olmuş ve yapılan müteaddit keşiflerde sukutun «250» metre, kuvvetinde «500» beygir kuvveti olduğu tahakkuk etmiştir. Bu yoldaki Projeler tamamen hazırlanmaktadır.

Bu işin bir an evvel bitmesi için yapılan Projeler üstünde alâkadarlarca geceli gündüzlü tetkikler yapılmaktadır.

Şubat ayı içinde heyeti umumiyesinden söz almış olan Çiftçi Bankası da Elektrik işine ortak olacak ve en büyük sermayeyi temin etmek suretiyle

Belediyemizle el ele vererek muazzam bir Elektrik fabrikası kuracaklardır. Şu hale göre, Niğde; Büyük bir Elektrik Fabrikasına kavuşacak ve merkezden başka çok ucuz fiatlarla Bor kazasında medeni nurla yıkayacaktır.

Esasen her türlü Cırrana yüz tutmuş olan memleketimiz, bir kat daha terakki edecek ve tabii güzelliğine bedit güzellikler de ilave ederek Anadolu içerisinde en şirin bir Vilâyet olacağı gibi bol ve çeşitli meyvesile, güzel havası ve tatlı suyu ile her yerde tanınmış olan Niğde, Elektrikliği de göksünden fışkırttıktan sonra Türkiye'nin bir «İsviçre» si olarak ün almış bulunacaktır.

Artık sözden ziyade iş sahasına girmiş bulunan bu işe ön ayak olan Yalı beyfendi ile Belediye, Çiftçi Bankası ve Halk Fırkası idare heyeti reisleri beylere ve diğer alâkadar zevata Halk namına Saygı ve sevgiler sunarız.

Çeşme suları

BELEDİYE REİSİMİZ İSTANBULA
BORU MÜBAYASINA GİTTİ

Bir kaç yıldır yapılmamasına uğraşılan ve bu uğurda pek çok emekler veren Çeşme sularımızın boruları geçen son bahar-

da münakasaya konulmuş şşada isteklisi çıkmadığı için bugüne kalmıştır.

Geçenlerde bu işi bitirmek üzere sözleşen Be-

MUSTAFA BEY

Belediye reisimiz Mustafa bey geçen hafta içerisinde Çeşme sularına boru almak üzere İstanbul'a gittimdir. Uğurlu yolculuklar dileriz.

Müsamere

Ortamektep Pedagoji talbesi tarafından 23 Nisan nü şerefine bir veda Müsameresi hazırlanmakta olduğunu haber aldık.

Bu müsamereyi yapacak olan Müallim nazızedi gençlere muvaffakiyetler dileriz.

Kar

Geçenlerde tamamilen Baharı hissettiren ve bazı meyve ağaçlarına çiçek açtırmış olan sıcak-

diyemiz boru almak üzere Belediye Reisimizi İstanbul'a göndermiştir. Ana kaynağından «Abi hayat» gibi diriltici ve tatlı olarak çıkan Çeşme sularımızın yollarının bozukluğu yüzünden tathlğını yarı yarıya gaybetmişti. Daha evvel büyük depoları hazırlanmış olan bu suyun boruları da bu yaz içerisinde döşenerek bitmiş bulunacaktır.

Bundan sonra havamıza uygun tertemiz bir su midemize inecek, Niğde'nin tunc surath ve çelik bilekli çocuklarına bir kat daha kan ve can verecek

Halkevinde HAZIRLIKLAR

23 Nisanda yapılacak merasim için Vilâyetimiz Halkevi şimdiden büyük hazırlıklara başlamış ve programlar tanzim etmekte bulunmaktadır.

bavalar birden bire değişmiş Perşembe günü başlayarak Cumartesi sabahına kadar çok sürekli karlar yağmış ve bilhazare esmeğe başlayan acı poyrazlar bazı erken uyanan ağaçlardaki çiçekleri bile vurmıştır. Bu sene vilâyetimizde ve muhitinde fazla feyz ve bereket vardır.

ki yıllardanberi özlediğimiz faydaya kavuşmuş olacağız.

Aslından, havası, ve tabii kuruluşu ile etrafındaki kısıkları kısıkları kadar güzel olan Niğdemiz temiz suyu ile özlenecek, her yaz hava değiştirmeye Adana ve Mersinden gelenleri artıracak ve daha büyük bir misafirperverliğe ziyaretçilerini kucaklayacaktır.

Onun içindirki Belediyemizin gon kararını harekette alkışlar ve muhterem reisimizle arkadaşlarına saygılar sunarız.

